

Informace o regionech, městech a obcích

Karlovy Vary, 30. září 2009

Kód publikace: 411361-09

Č. j.: 228/2009 - 7109

POSTAVENÍ VENKOVA V KARLOVARSKÉM KRAJI

Zpracoval: ČSÚ, oddělení regionálních analýz a informačních služeb Karlovy Vary

Vedoucí oddělení: Ing. Jaroslava Šenitková

Informační služby: tel.: 353 114 529, e-mail: infoserviskv@czso.cz

Kontaktní zaměstnanec: Ing. Iva Veselá, tel.: 353 114 525, e-mail: iva.vesela@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu: www.czso.cz

Údaje o Karlovarském kraji naleznete také na Internetu: www.kvary.czso.cz

Autoři publikace děkují osloveným zaměstnancům výzkumných ústavů, vysokých škol, krajských úřadů a dalších institucí za cenné náměty a připomínky, které využili jak při vymezení jednotlivých variant venkova, tak při zpracování samotné analýzy.

ISBN 978-80-250-1937-5

© Český statistický úřad, Karlovy Vary, 2009

ÚVOD

Předkládaná publikace **Postavení venkova v Karlovarském kraji** navazuje na úvodní studii z března roku 2008, kterou vydal Český statistický úřad Karlovy Vary pod názvem **Rozvoj venkova v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2006** (podklady pro diskusi o vymezení venkova). Tato dříve vydaná publikace se zaměřila zejména na hledání vhodné varianty pro vymezení venkova, výběr ukazatelů pro hodnocení rozdílů mezi městským a venkovským prostorem a jejím záměrem bylo vyvolat diskusi za účasti odborníků z řad uživatelů statistických dat a především pracovníků Krajského úřadu Karlovy Vary.

Cílem této publikace je ukázat, jaký je venkov v Karlovarském kraji. Zda se při zvoleném vymezení jeví homogenní, či byly zjištěny významné rozdíly mezi venkovskými obcemi v bezprostřední blízkosti velkých měst a obcemi vzdálenými. Pozornost byla věnována i tomu, zda se ve statistických datech projevují rozdíly mezi městským a venkovským prostorem a mezi venkovskými obcemi v různých oblastech kraje.

Jako **referenční období** byly pro potřeby této analýzy zvoleny roky 2001 až 2008, v některých případech však data za celý tento časový úsek nejsou k dispozici. Datovým zdrojem části významných ukazatelů je pouze Sčítání lidu, domů a bytů. To sice proběhlo již v roce 2001, ale jeho výsledky není možné nahradit novějšími daty, neboť jiný zdroj neexistuje. Vzhledem k faktu, že jde o první rozsáhlejší studii ČSÚ zabývající se venkovem v kraji a také k omezenému množství srovnatelných časových řad (především za ekonomické a environmentální prostředí), věnovali autoři prioritně pozornost analýze současného stavu, vývojové tendence jsou stručně naznačeny jen ve vybraných oblastech (populační vývoj, trh práce). Pro hlubší zachycení vývoje venkova se otevírá prostor po zpracování výsledků blížícího se populačního a bytového cenzu.

Autoři odpovídají na **základní otázky**:

1. Jak významnou roli v kraji zaujímá venkovský (či přechodný prostor), jaké jsou hlavní rozdíly mezi městským a venkovským prostorem kraje?
2. Existují uvnitř venkovského prostoru kraje významné regionální rozdíly?
3. Co je charakteristické pro zemědělství a lesnictví v kraji?
4. Jaké ukazatele má k dispozici statistika pro porovnání rozdílů mezi městským a venkovským prostorem?

Úvodní kapitola stručně seznamuje s problematikou vymezení venkova v obecné rovině (strategické dokumenty na národní a regionální úrovni) i s konkrétním vymezením použitým v této publikaci.

Ve druhé kapitole je největší prostor věnován tomu, jak se v jednotlivých okruzích statistických ukazatelů liší venkovský a městský prostor, který je členěn podle okresů a správních obvodů pověřených obecních úřadů. Varianta vymezení venkova na úrovni Karlovarského kraje byla vybrána ve spolupráci s odbornými pracovníky krajského úřadu.

Pro posouzení postavení venkova v Karlovarském kraji v celostátním kontextu byla do publikace zařazena samostatná kapitola věnovaná mezikrajskému srovnání, kde byl venkov v zájmu srovnatelnosti jednotlivých krajů vymezen jednotně pro všechny kraje, a to poněkud odlišně od kapitoly věnované venkovu v rámci kraje.

Součástí publikace je též kapitola věnovaná zemědělství a lesnictví, neboť tato odvětví jsou koncentrována do venkovského prostoru. Pro jejich zpracování byla využita data ze Strukturálního šetření v zemědělství 2007, která byla doplněna údaji ze standardních statistických zjišťování.

Závěr publikace tvoří přehled statistických ukazatelů, které má ČSÚ k dispozici až do úrovně obcí a lze z nich agregovat libovolná území. Celá analýza je doplněna grafy a kartogramy souvisejícími s danou problematikou.

Obdobná analýza byla zpracována i v ostatních krajích České republiky (s výjimkou Hlavního města Prahy). Na přípravě publikace spolupracovali pracovníci oddělení regionálních analýz a informačních služeb v jednotlivých krajích s partnerskými pracovišti v ústředí ČSÚ – Odborem statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí a Odborem veřejných databází.

Vedle tištěné formy a CD-ROM naleznete naše publikace na internetových stránkách:

www.kvary.czso.cz

Reprodukce výňatků z této publikace lze pořizovat pokud je uveden jejich zdroj, s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje „Postavení venkova v Karlovarském kraji“ a původu statistických dat v ní otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.
Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.
Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.
Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.
Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou definitivní.

OBSAH

Úvod.....	3
Obsah.....	5
Seznam tabulek.....	6
Seznam grafů.....	8
Seznam kartogramů.....	9
1. Vymezení venkova.....	11
1.1. Obecné poznatky k vymezení venkova.....	11
1.2. Vymezení venkova v národních dokumentech.....	12
1.3. Venkov a dokumenty na regionální úrovni.....	14
1.4. Výběr vhodné varianty pro vymezení venkova.....	14
1.5. Varianta použitá pro mezikrajské srovnání v kapitole 4.....	15
1.6. Varianta použitá pro hodnocení postavení venkova v Karlovarském kraji v kapitole 2.....	15
2. Městský a venkovský prostor v Karlovarském kraji.....	25
2.1. Území, sídelní struktura, dostupnost.....	25
2.2. Obyvatelstvo.....	29
2.3. Ekonomika.....	33
2.4. Trh práce.....	39
2.5. Bydlení, bytová výstavba.....	44
2.6. Občanská a technická vybavenost.....	48
2.7. Územní rozdíly ve venkovském území kraje.....	51
2.8. Shrnutí.....	52
3. Vývoj zemědělství a lesnictví v Karlovarském kraji.....	54
3.1. Zemědělství.....	54
3.2. Lesnictví.....	72
3.3. Shrnutí.....	76
4. Mezikrajské srovnání městského a venkovského prostoru.....	77
4.1. Území, sídelní struktura, dostupnost.....	78
4.2. Obyvatelstvo.....	83
4.3. Ekonomika.....	88
4.4. Trh práce.....	95
4.5. Bydlení, bytová výstavba.....	104
4.6. Občanská a technická vybavenost.....	110
Závěr.....	114
Příloha 1 Seznam ukazatelů ČSÚ k problematice venkova s daty dostupnými do úrovně obcí.....	123
Příloha 2 Přehled obcí v Karlovarském kraji se zařazením do městského a venkovského prostoru.....	125
Seznam použité literatury a informačních zdrojů.....	128

SEZNAM TABULEK

Tab. 1.6.1	Obce zařazené do městského prostoru v Karlovarském kraji v krajské variantě vymezení	16
Tab. 1.6.2	Základní údaje o obcích Karlovarského kraje ve venkovském a městském prostoru podle vymezení krajského a republikového k 31. 12. 2007	17
Tab. 1.6.3	Základní údaje o obcích Karlovarského kraje ve venkovském a městském prostoru podle vymezení krajského a republikového k 31. 12. 2007	18
Tab. 2.1.1	Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008	25
Tab. 2.1.2	Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008	26
Tab. 2.1.3	Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008.....	26
Tab. 2.1.4	Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008.....	27
Tab. 2.1.5	Časová dostupnost sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností a sídla kraje	28
Tab. 2.2.1	Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008	29
Tab. 2.2.2	Porodnost a potratovost v letech 2001 až 2008 (roční průměr).....	30
Tab. 2.2.3	Úmrtnost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)	31
Tab. 2.2.4	Pohyb obyvatelstva v letech 2001 až 2008 (roční průměr)	31
Tab. 2.2.5	Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001	32
Tab. 2.3.1	Vybrané ekonomické ukazatele	33
Tab. 2.3.2	Ekonomické změny v letech 2001 až 2008	34
Tab. 2.3.3	Odvětvová struktura ekonomiky ^{*)} k 31. 12. 2008	35
Tab. 2.3.4	Ekonomické subjekty ^{*)} podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008.....	36
Tab. 2.3.5	Ekonomické subjekty ^{*)} podle právní formy k 31. 12. 2008	36
Tab. 2.3.6	Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008.....	37
Tab. 2.3.7	Veřejné rozpočty ^{*)} v letech 2003 až 2008 (roční průměr).....	38
Tab. 2.4.1	Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce	39
Tab. 2.4.2	Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001	40
Tab. 2.4.3	Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001.....	41
Tab. 2.4.4	Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001.....	41
Tab. 2.4.5	Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008.....	42
Tab. 2.4.6	Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008.....	43
Tab. 2.5.1	Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu	45
Tab. 2.5.2	Domovní fond v letech 1991 a 2001	45
Tab. 2.5.3	Bytový fond v letech 1991 a 2001	46
Tab. 2.5.4	Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001	47
Tab. 2.5.5	Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001	47
Tab. 2.5.6	Dokončené byty v letech 2001 až 2008	48
Tab. 2.6.1	Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)	49
Tab. 2.6.2	Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007).....	50
Tab. 3.1.1	Počty hospodařících subjektů a obhospodařovaná půda v krajích ČR v roce 2007.....	54
Tab. 3.1.2	Převažující zaměření hospodařících subjektů v krajích ČR k 30. 9. 2007	55
Tab. 3.1.3	Obhospodařovaná půda fyzickými a právníckými osobami v okresech Karlovarského kraje v roce 2007	56
Tab. 3.1.4	Zemědělské podniky podle počtu pracovníků v krajích ČR k 30. 9. 2007.....	57
Tab. 3.1.5	Pracovníci v zemědělství podle věku v krajích ČR k 30. 9. 2007 ^{*)}	57

Tab. 3.1.6 Pracovníci v zemědělství podle věku v okresech Karlovarského kraje k 30. 9. 2007 ⁾	58
Tab. 3.1.7 Zemědělské vzdělání vedoucích pracovníků v krajích ČR k 30. 9. 2007	59
Tab. 3.1.8 Podniky fyzických a právnických osob podle určení produkce v krajích ČR v roce 2007	60
Tab. 3.1.9 Využití orné půdy v krajích ČR v roce 2007	61
Tab. 3.1.10 Využití orné půdy v okresech Karlovarského kraje v roce 2007	61
Tab. 3.1.11 Osevní plochy v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2008	63
Tab. 3.1.12 Hektarové výnosy v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2008	63
Tab. 3.1.13 Sklizeň v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2008	64
Tab. 3.1.14 Stavby hospodářských zvířat v krajích ČR k 30. 9. 2007	65
Tab. 3.1.15 Hospodářská zvířata v okresech Karlovarského kraje k 30. 9. 2007	66
Tab. 3.1.16 Stavby hospodářských zvířat v Karlovarském kraji v letech 2001 až 2008 ^{*)}	67
Tab. 3.1.17 Živočišná výroba v Karlovarském kraji v letech 2001 až 2008	67
Tab. 3.1.18 Zemědělské stroje ve vlastnictví podniků v krajích ČR k 30. 9. 2007	68
Tab. 3.1.19 Stroje a zařízení ve vlastnictví podniků v okresech Karlovarského kraje k 30. 9. 2007	68
Tab. 3.1.20 Produkce zemědělského odvětví v Karlovarském kraji v letech 2003 až 2007	69
Tab. 3.1.21 Produkce zemědělského odvětví v Karlovarském kraji za rok 2007	70
Tab. 3.1.22 Rostlinná produkce Karlovarského kraje v letech 2003 až 2007	70
Tab. 3.1.23 Rostlinná produkce Karlovarského kraje za rok 2007	71
Tab. 3.1.24 Živočišná produkce Karlovarského kraje v letech 2003 až 2007	71
Tab. 3.1.25 Živočišná produkce Karlovarského kraje za rok 2007	72
Tab. 3.2.1 Lesy v krajích České republiky podle dřevin	72
Tab. 3.2.2 Lesy v okresech Karlovarského kraje podle dřevin	73
Tab. 3.2.3 Lesy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Karlovarského kraje podle dřevin	74
Tab. 3.2.4 Lesy v krajích České republiky podle kategorií a subkategorií	74
Tab. 3.2.5 Lesy v okresech Karlovarského kraje podle kategorií a subkategorií	75
Tab. 3.2.6 Lesy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Karlovarského kraje podle kategorií a subkategorií	75
Tab. 4.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008	78
Tab. 4.1.2 Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008	79
Tab. 4.1.3 Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008	80
Tab. 4.1.4 Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008	81
Tab. 4.1.5 Časová dostupnost sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností a sídla kraje v roce 2008	82
Tab. 4.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008	83
Tab. 4.2.2 Porodnost a potratovost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)	84
Tab. 4.2.3 Úmrtnost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)	85
Tab. 4.2.4 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 až 2008 (roční průměr)	86
Tab. 4.2.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001	87
Tab. 4.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele	88
Tab. 4.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 až 2008	90
Tab. 4.3.3 Odvětvová struktura ekonomiky ^{*)} k 31. 12. 2008	90
Tab. 4.3.4 Ekonomické subjekty ^{*)} podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008	91

Tab. 4.3.5 Ekonomické subjekty ^{*)} podle právní formy k 31. 12. 2008	92
Tab. 4.3.6 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008.....	93
Tab. 4.3.7 Veřejné rozpočty ^{*)} v letech 2003 až 2008 (roční průměr).....	93
Tab. 4.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce	95
Tab. 4.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001	96
Tab. 4.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001.....	97
Tab. 4.4.4 Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001.....	99
Tab. 4.4.5 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008.....	101
Tab. 4.4.6 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008	102
Tab. 4.5.1 Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu	104
Tab. 4.5.2 Domovní fond v letech 1991 a 2001	105
Tab. 4.5.3 Bytový fond v letech 1991 a 2001	106
Tab. 4.5.4 Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001	107
Tab. 4.5.5 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001	107
Tab. 4.5.6 Dokončené byty v letech 2001 až 2008	108
Tab. 4.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007).....	110
Tab. 4.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007).....	112

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Počet obcí v SO ORP Karlovarského kraje ve venkovském a městském prostoru podle krajské varianty vymezení venkova k 31. 12. 2007	17
Graf 2 Počet obyvatel v SO ORP Karlovarského kraje ve venkovském a městském prostoru podle krajské varianty vymezení venkova k 31. 12. 2007	19
Graf 3 Podíl obyvatel ve venkovském prostoru podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2008.....	26
Graf 4 Podíl obcí podle kategorie hustoty zalidnění k 31. 12. 2008	27
Graf 5 Vybrané druhy pozemků a koeficient ekologické stability ve venkovském prostoru k 31. 12. 2008.....	28
Graf 6 Živě narození a z toho mimo manželství na 1 000 obyvatel v letech 2001 až 2008.....	30
Graf 7 Celkový přírůstek (úbytek) počtu obyvatel (rozdíl stavů k 31. 12. 2008 a k 1. 1. 2001).....	32
Graf 8 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví k 1. 3. 2001	33
Graf 9 Podíl zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor na celkovém počtu subjektů k 31. 12. 2008	35
Graf 10 Podíl městského a venkovského prostoru na lůžkových kapacitách v hromadných ubytovacích zařízeních daného kraje v roce 2008.....	38
Graf 11 Nárůst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele mezi roky 2003 a 2008.....	39
Graf 12 Podíl uchazečů o zaměstnání na obyvatelstvu ve věku 15 - 64 let k 31. 12. 2008	43
Graf 13 Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce k 31. 12. 2008.....	44
Graf 14 Podíl trvale obydlených bytů podle období výstavby domu v roce 2001.....	46
Graf 15 Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let k 31. 12. 2007.....	50
Graf 16 Podíl obcí ve venkovském prostoru napojených na čistírnou odpadních vod v roce 2000 a 2006	51
Graf 17 Podíl obcí se železniční zastávkou v roce 2006	51
Graf 18 Zemědělské vzdělání vedoucího pracovníka v zemědělských podnicích v Karlovarském kraji v roce 2007	59
Graf 19 Využití obhospodařované orné půdy v Karlovarském kraji v roce 2007	61

Graf 20 Osevní plochy obilovin v okresech Karlovarského kraje v roce 2007	62
Graf 21 Osevní plochy pícnin na orné půdě v okresech Karlovarského kraje v roce 2007	62
Graf 22 Hektarové výnosy obilovin v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2008	63
Graf 23 Počet hospodářských zvířat na 100 ha obhospodařované půdy	66
Graf 24 Počet hospodářských zvířat na 100 ha obhospodařované půdy	66
Graf 25 Zemědělské stroje v okresech Karlovarského kraje k 30. 9. 2007	68
Graf 26 Zemědělské podniky poskytující a využívající zemědělské služby v Karlovarském kraji v roce 2007	69
Graf 27 Produkce zemědělského odvětví v krajích ČR v roce 2007 (předběžný údaj)	70
Graf 28 Struktura lesů v ČR a v Karlovarském kraji v roce 2000 a 2007	73
Graf 29 Podíl obyvatel ve venkovském prostoru podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2008 v %	79
Graf 30 Podíl obcí podle kategorie hustoty zalidnění k 31. 12. 2008	80
Graf 31 Vybrané druhy pozemků a koeficient ekologické stability ve venkovském prostoru k 31. 12. 2008...	81
Graf 32 Živě narození a z toho mimo manželství na 1 000 obyvatel v letech 2001 až 2008	84
Graf 33 Celkový přírůstek (úbytek) počtu obyvatel (rozdíl stavů k 31. 12. 2008 a k 1. 1. 2001)	86
Graf 34 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví k 1. 3. 2001	87
Graf 35 Růst (pokles) počtu soukromých podnikatelů v letech 2003 až 2008 v %	89
Graf 36 Podíl zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor na celkovém počtu ekonomických subjektů k 31. 12. 2008 v %	91
Graf 37 Podíl městského a venkovského prostoru na lůžkových kapacitách hromadných ubytovacích zařízení daného kraje v roce 2008 v %	92
Graf 38 Nárůst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele mezi roky 2003 a 2008	94
Graf 39 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001	98
Graf 40 Podíl uchazečů o zaměstnání na obyvatelstvu ve věku 15 - 64 let k 31. 12. 2008	100
Graf 41 Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce k 31. 12. 2008	102
Graf 42 Podíl trvale obydlených domů podle období výstavby v roce 2001	105
Graf 43 Neobydlené byty podle důvodu neobydlenosti v roce 2001	106
Graf 44 Podíl trvale obydlených domů se zavedeným plynem a připojením na veřejnou kanalizaci v roce 2001	108
Graf 45 Trvale obydlené byty v rodinných domech podle energie používané k vytápění v roce 2001	109
Graf 46 Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let k 31. 12. 2007	111
Graf 47 Podíl obcí ve venkovském prostoru napojených na čistírnu odpadních vod v roce 2000 a 2007 v %	112
Graf 48 Podíl obcí se železniční zastávkou v roce 2007 v %	113

SEZNAM KARTOGRAMŮ

Vymezení venkovského a městského prostoru v Karlovarském kraji	21
Hustota zalidnění v obcích Karlovarského kraje k 31. 12. 2008	21
Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí Karlovarského kraje k 31. 12. 2008	22
Změna počtu obyvatel v obcích Karlovarského kraje mezi roky 2000 a 2008	22
Index stáří v obcích Karlovarského kraje k 31. 12. 2008	23
Míra ekonomické aktivity obyvatel v obcích Karlovarského kraje k 1. 3. 2001 (SLDB)	23
Míra nezaměstnanosti v obcích Karlovarského kraje k 31. 12. 2008	24
Dokončené byty v obcích Karlovarského kraje v letech 2001 až 2008	24

Vymezení venkovského a městského prostoru v České republice	115
Hustota zalidnění v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008	116
Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí venkovského prostoru k 31. 12. 2008	117
Změna počtu obyvatel v obcích venkovského prostoru mezi roky 2000 a 2008	118
Index stáří v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008	119
Míra ekonomické aktivity obyvatel v obcích venkovského prostoru k 1. 3. 2001 (SLDB).....	120
Míra nezaměstnanosti v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008	121
Dokončené byty v obcích venkovského prostoru v letech 2001 až 2008	122

1. Vymezení venkova

1.1. Obecné poznatky k vymezení venkova

Problematika venkova vchází do popředí zájmu od chvíle, kdy došlo k prudkému růstu měst v důsledku průmyslového rozvoje. Součástí změn, které s sebou přináší industrializace a následná místy až živelná urbanizace, je i mnohem zřetelnější rozdíl mezi venkovem a městem. I přesto, že dichotomie pojmů „město“ a „venkov“ zde jasně existovala již od dob starověkých měst, až v období urbanizace se stává častým předmětem mnoha vědních oborů od sociologie přes geografii až po ekonomii či architekturu.

Cílem studií zmíněných vědních oborů není jen teoretické zkoumání těchto dvou odlišných prostředí, ale i praktické řešení logicky divergentního vývoje a často velmi značných sociálních, kulturních a ekonomických disparit mezi venkovem a městem. Studium těchto disparit i případnými snahami o jejich zmírnění se dnes zabývá značné množství institucí (veřejná správa, nadnárodní instituce, nevládní organizace i samotné obce).

Hned na počátku zkoumání venkova narážíme na zásadní a obtížně řešitelný problém: nalezení hranice mezi venkovem a městem. Navzdory zřetelnému vnímání odlišnosti neexistuje jasná hranice mezi tím, co je ještě město, a tím, co je již venkov; neexistuje totiž ani jednoznačná definice těchto dvou pojmů. Problémy při hledání hranice a definice venkova jsou znásobeny obrovskou variabilitou venkovského osídlení v území, kde se setkáváme s odlehlými osadami či dokonce samotami, klasickými vesnicemi či příměstskými obcemi, které jsou značně zasaženy suburbanizačními tendencemi. Samostatnou kategorií jsou malá městečka a městyse, které se často v mnoha ohledech daleko více podobají venkovu než městu. Charakter venkova je rozdílný i na úrovni jednotlivých regionů, kde se z mnoha důvodů (včetně historických) vyvinula často velmi odlišná venkovská osídlení se svým nezaměnitelným rázem. Například středočeský venkov je zcela odlišný od venkova slezského či jihomoravského.

K potížím při vymezování venkova přispívá i překrývání pojmu „venkovský“ region (prostor, území) s pojmy, jako jsou „periferní“ (okrajový, obvodový), „marginální“ (okrajový, mezní) nebo „rurální“ (venkovský, zemědělský, rolnický) region.

V současnosti neexistuje jednotná definice pojmu venkov. Jedinou všeobecně uznávanou mezinárodní definicí je vymezení OECD¹⁾, které je založeno na podílu obyvatelstva, jež žije na území s hustotou zalidnění menší než 150 obyvatel/km². Podle této metodiky jsou venkovské oblasti definovány na dvou úrovních. Na úrovni lokální (tj. obce) je venkov definován jakožto sídla s hustotou menší než 150 obyvatel/km². Na úrovni regionální pak definice vymezuje regiony:

- **převážně venkovské**, kde více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích;
- **významně venkovské**, kde ve venkovských obcích žije 15 – 50 % obyvatel regionu;
- **výrazně městské**, kde ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel regionu.

Tato definice však nebere v úvahu obyvatelstvo žijící v hustě osídlených venkovských oblastech a je někdy obtížně aplikovatelná s ohledem na místní (národní) specifika. Je proto užívána spíše jako nástroj mezinárodního srovnání.

Přístupy k vymezení venkova vycházejí většinou z určení kvantitativního nebo kvalitativního ukazatele, případně z kombinace více ukazatelů, na jejichž základě lze pak vymezit venkovské a městské oblasti.

Nejčastěji jsou venkov a periferní oblasti vymezovány na základě:

- počtu obyvatel obce nebo hustoty zalidnění, případně kombinace těchto dvou ukazatelů (viz výše uvedená metodika OECD);
- statutu dané obce, dle právních norem příslušného státu²⁾;
- charakteru a hustoty zástavby a architektonického rázu obce;
- podílu přírodních ploch nebo zastavěných ploch na celkové rozloze obce;
- zohlednění infrastruktury, občanské vybavenosti obce a dostupnosti služeb (z nekomerční sféry např. školství, zdravotnictví, sociální péče, kulturní a sportovní zařízení);
- institucionálního vybavení obcí (např. matriční či stavební úřad, pošta);
- dopravní dostupnosti nebo vzdálenosti od větších center (dobře dostupné a blízké obce nejsou někdy považovány za venkov, byť mají malý počet obyvatel nebo nízkou hustotu zalidnění);

¹⁾ Tuto definici používá i Eurostat.

²⁾ V ČR je dle zákona 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, městem obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Existuje však mnoho měst i s mnohem nižším počtem obyvatel, která statut města získala v minulosti. Podle současného zákona o obcích mohou o statut města navíc požádat obce, které byly městem před datem 17. května 1954 bez ohledu na počet obyvatel. Zákon dále definuje pojem městyse. Obce s tímto statutem lze těžko jednoznačně definovat jako venkovské nebo městské, svým významem se řadí mezi tyto dvě kategorie.

- věkového složení obyvatelstva;
- přirozeného a migračního přírůstku obyvatelstva;
- vzdělanostní struktury obyvatelstva;
- míry nezaměstnanosti;
- vyjížďky a dojížďky do zaměstnání;
- zaměstnanosti v sektorech a odvětvích (např. v zemědělství nebo v primárním sektoru obecně);
- intenzity bytové výstavby;
- dalších sociálních, ekonomických, demografických a environmentálních indikátorů;
- různých kombinací více kritérií.

1.2. Vymezení venkova v národních dokumentech

Rozvoj venkova v České republice je zakotven ve strategickém dokumentu Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 a realizuje se prostřednictvím programového dokumentu Program rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013, jehož nejnovější verze je z 28. listopadu 2008.

Národní strategický plán rozvoje venkova ČR (NSPRV) vychází jak z legislativy EU (Nařízení Rady č. 1698/2005), tak zákonů ČR, mezi něž patří:

- Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství,
- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny,
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách,
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích,
- Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích,
- Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu,
- Zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu.

NSPRV je určující pro celé území České republiky a pro vymezení venkova je zde využita metodika OECD, kam patří území všech krajů kromě Hl. města Prahy. Dále dokument zmiňuje pojem venkovské obce, za které považuje jednak obce s méně než 2 000 obyvateli a další blíže nespecifikované pojetí.

Cílem NSPRV je rozvoj venkovského prostoru České republiky na bázi trvale udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení vlivů intenzivního zemědělského hospodaření.

Pro období 2007 – 2013 slouží v oblasti zemědělství a venkova dva fondy EU:

- Evropský zemědělský garanční fond (EAGF),
- Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD).

Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 vychází z Národního strategického plánu rozvoje venkova a zajišťuje působení Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova. Územní působnost je pro celé území České republiky. Pro klasifikaci venkovských regionů používá EU metodiku OECD (viz kapitola 1.1.). Program dále pracuje s vymezením venkovského prostoru ČR na příměstský, mezilehlý a odlehlý.

Propojení aspektů odvětvových hledisek s územními je cílem regionální politiky obsažené ve **Strategii regionálního rozvoje České republiky**, která vychází ze Strategie hospodářského růstu ČR jako základního vládního dokumentu na období 2007 – 2013. V podmínkách ČR se regionální politika uplatňuje z úrovně EU vůči vybraným regionům NUTS 2, z úrovně ČR vůči vybraným státům podporovaným regionům (§4 zákona 248/2000 Sb.) a z úrovně krajů vůči vybraným regionům. Základními úrovněmi v regionálním rozvoji jsou zde:

- regiony soudržnosti (NUTS 2),
- kraje (NUTS 3) – vyšší územní samosprávné celky,
- okresy – regionální jednotky pro stanovení regionů se soustředěnou podporou státu,
- správní obvody obcí s rozšířenou působností (SO ORP),
- obce – obecní a městské úřady.

Vymezení venkova ani zde není jednoznačně stanoveno, zmiňuje se zde statistická hranice pro vymezení (obce do 2 000 obyvatel) a metodika OECD. Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) doplňuje tyto dvě kategorie ve Strategii regionálního rozvoje ČR o typologii **podle polohy** venkovských obcí a vymezuje tři typy venkovských oblastí:

- **příměstský venkov** – venkovské oblasti v zázemí velkých měst, jsou ovlivněny převážně suburbanizací a zaznamenávají výrazný nárůst své populace,
- **mezilehlý venkov** – průměrně rozvinuté venkovské oblasti ve větší vzdálenosti od velkých sídelních center, ale s dobrým dopravním spojením, ve kterých se nachází rekreační potenciál pro zázemí městských oblastí,

- **odlehlý venkov** – periferní venkovské oblasti, jsou řídce obydlené, izolované od spádových měst a hlavních dopravních sítí.

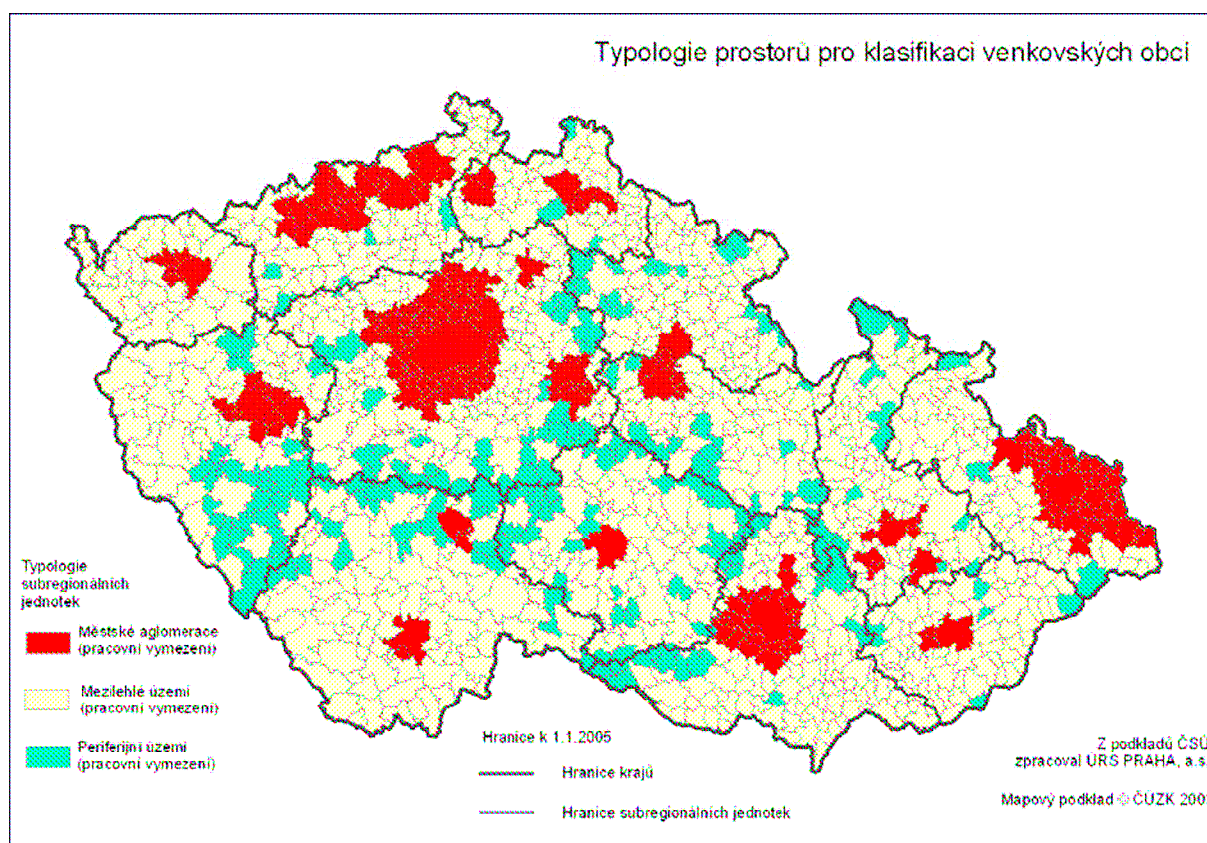
Program rozvoje venkova tyto kategorie blíže nespecifikuje a pouze **konstatuje současnou neexistenci jednoznačně přijatého vymezení venkovského prostoru**. Uvádí se, že je nutné využít pro jejich identifikaci územní jednotku nižší než jsou kraje nebo okresy nebo i správní obvody obcí s rozšířenou působností nebo obcí s pověřeným obecním úřadem. Jako nejvhodnější podrobnější úrovní se uvažují malé subregionální jednotky (cca 1 000 – 3 000 obyvatel), které představují obec se základní vybaveností (škola, pošta, zdravotní středisko) a její nejbližší spádové území. Pomocí takto definovaných jednotek lze vymezit souvislejší území tří typů:

- za příměstský venkov považovat venkovské obce v rámci městských aglomerací, resp. úzce vymezených urbanizovaných území (s více než 50 000 obyvateli),
- odlehlý venkov zahrnuje zejména tzv. periferijní území, tj. území s nepříznivými sociálně-ekonomickými charakteristikami obyvatelstva a osídlení,
- mezilehlý prostor pak zahrnuje zbývající území ČR.

Dokument dále zmiňuje, že městské aglomerace a periferijní území byly vymezeny v minulosti a v současné době probíhá jejich aktualizace. V následující mapce pak uvádí pracovní podobu těchto vymezení:

Typologie prostorů pro klasifikaci venkovských obcí

(Zdroj: Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, MZe ČR, Praha, listopad 2008 - mapa č. 5)

Dokument Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 obsahuje v Příloze č. 14 **Ex ante hodnocení**, v němž zpracovatelé mimo jiné zmiňují velmi podrobnou analýzu hospodářské a sociální situace, stavu životního prostředí i potenciálu pro rozvoj, jejímž základem byly rozsáhlé statistické informace Eurostatu, Českého statistického úřadu, FADN, Ministerstva zemědělství (MZe), Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky (VÚZE) a další šetření. Připomínají, že z hlediska metodického by bylo užitečné **pro vymezení venkovského prostoru prezentovat vliv dvojího vymezení venkovských obcí podle dvou kritérií – počtu obyvatel a hustoty zalidnění**. Podle prvního kritéria se za venkovskou obec považuje obec, kde počet obyvatel je menší než 2 000 a podle druhého kritéria obec, kde hustota zalidnění je menší než 150 obyvatel na km² (tato definice vychází z metodiky OECD). Dvourozměrné rozdělení četností obcí podle těchto kritérií dává informaci o počtu obcí splňujících obě kritéria a navrhuje, aby tyto obce byly zahrnuty do venkovských obcí s možností využívat programy rozvoje venkova.

Autoři publikace se snaží přispět k této problematice předkládaným materiálem, kde je venkovský prostor vymezen pro všechny kraje jednou variantou v kapitole 4 (její výběr a popis viz kapitola 1.4. a 1.5.)

pro potřeby srovnání venkovského a městského prostoru mezi kraji a v kapitole 2 je použito vymezení vybrané jen pro území kraje, jak je podrobně popsáno v kapitole 1.6.

Tématu venkova se dotýká i problematika **územního plánování**, která úzce souvisí s cíli regionální politiky a liší se pouze používanými nástroji, kterými jsou nástroje iniciační pro regionální politiku (dotace, podpory ve formě daňových úlev) a nástroje regulační, které převládají u územního plánování. Nový zákon o územním plánování zavedl novou kategorii **územně analytické podklady** (ÚAP) pro celé území ČR podle území správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Jejich výstupem jsou jednak rozborů podmínek území pro udržitelný rozvoj a jednak souhrn problémů území k řešení.

1.3. Venkov a dokumenty na regionální úrovni

Programové dokumenty na úrovni regionů soudržnosti ČR tvoří sedm **Regionálních operačních programů** (ROP). Globální cíl ROP se zaměřuje na urychlení rozvoje regionů ČR a specifické cíle se již dotýkají priorit menších měst a venkova, např. podpora místních produktů, zvyšování hodnoty přírodního dědictví, cestovní ruch a zvyšování atraktivity území, podpora drobného zemědělského podnikání, ochrana rázu krajiny a další.

Pro **Karlovarský kraj** je to **Regionální operační program NUTS II Severozápad pro období 2007 až 2013**, schválený v závěru roku 2007. Problémy venkovského prostoru jsou charakterizovány pouze v obecné poloze a přesná definice venkova zde rovněž není uvedena.

Úloha krajů regionu NUTS II Severozápad spočívá zejména v koncepční a výkonné činnosti samosprávných orgánů v oblasti regionálního rozvoje.

Návrh Programu rozvoje Karlovarského kraje na roky 2007 – 2013 stanovuje pět prioritních os:

1. Regenerace a rozvoj měst,
2. Integrovaná podpora místního rozvoje,
3. Dostupnost a dopravní obslužnost,
4. Udržitelný rozvoj cestovního ruchu,
5. Technická asistence.

Na oblast venkova se zčásti zaměřuje **prioritní osa 2: Integrovaná podpora místního rozvoje**. Jako **strategický cíl** je navrhováno oživení a vyvážený rozvoj venkovských oblastí a jejich komunit prostřednictvím realizace cílených integrovaných projektů vycházejících z místní poptávky. Jako **specifické cíle** jsou pak navrhovány:

- posílení místní rozvojové kapacity pro přípravu a realizaci integrovaných projektů,
- rozvoj a zkvalitnění infrastruktury a fyzického a kulturního prostředí.

1.4. Výběr vhodné varianty pro vymezení venkova

Předkládaná publikace vychází z pilotní publikace *Rozvoj venkova v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2006*. Cílem této publikace bylo mimo jiné nalézt nejvhodnější metodu pro vymezení venkova v České republice pro účely srovnání pomocí statistických ukazatelů, a to jak pro mezikrajské srovnání, tak pro nejvhodnější vymezení na úrovni daného kraje. Ve zmíněné publikaci bylo testováno šest různých variant vymezení venkovského prostoru (<http://www.kvary.cz/so/cz/xk/edicniplan.nsf/p/13-41n1-08>).

Každá z těchto variant má své nevýhody a výhody, žádná z nich není optimální. I přes veškeré snahy autorů o co nejlepší vymezení totiž vždy existují obce a území, jejichž zařazení mezi venkovský či městský prostor je sporné. Každé vymezení je svým způsobem účelové a není často vhodné pro odlišné účely. Toto omezení se týká i varianty vybrané pro mezikrajské srovnání v této publikaci (kap. 4). Společná varianta nutně vykazuje určité nepřesnosti na lokální úrovni, které lze významněji redukovat pouze na hierarchicky nižší úrovni výběru. Proto předkládaná publikace pracuje i s vymezením venkova na krajské úrovni (kap. 2), která mnohem více vyhovuje regionálním podmínkám či alespoň požadavkům krajských samospráv.

S ohledem na dostupnost statistických dat pro samotné vymezení i pro následnou analýzu vycházely všechny varianty z úrovně obcí. Za nižší územní jednotky jsou data dostupná pouze ze sčítání lidu, domů a bytů, které naposledy proběhlo v roce 2001. Nevýhodou využití úrovně obcí je například nemožnost oddělit některé odlehlejší části městských obcí s jednoznačně venkovským charakterem od městského prostoru a přiřadit je k prostoru venkovskému.

V celé publikaci je používán termín venkovský prostor, byť jde vlastně o určitou skupinu venkovských obcí. Nejde tedy ani tak o venkovské území jako spíše o množinu základních územně správních jednotek státu, které jsou v této publikaci posuzovány na základě dostupných statistických dat. Autoři jsou si vědomi, že pojem „venkovský prostor“ tím značně zjednodušují, a to především z důvodu jazykového a také proto, že venkovská sídla jsou svým způsobem neoddelitelná od své prostorové dimenze, tj. pevně svázána s územím, na kterém se nacházejí.

1.5. Varianta použitá pro mezikrajské srovnání v kapitole 4

Pro mezikrajské srovnání v kapitole 4 byla vybrána varianta vymezení venkova, která vychází z praktických zkušeností nabytých při testování zvolených variant.

Vymezení venkova pro účely porovnání jednotlivých krajů a popsání základních vývojových tendencí na venkově je provedeno pomocí následující definice (jedná se o modifikovanou variantu využitou v předešlé publikaci):

Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km², pokud nejsou sídlem alespoň správního obvodu obce s rozšířenou působností.

Hraniční počty obyvatel byly vzhledem k čítným výkyvům spočteny jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007; hustota zalidnění, která je stabilnější, byla vypočtena k 31. 12. 2007. **Podle tohoto vymezení spadalo k 31. 12. 2008 do venkovského prostoru 91,8 % obcí, které představují 78,8 % výměry České republiky a v nichž žilo 29,8 % obyvatel.**

Důvodů pro toto vymezení je několik. V české odborné literatuře se za venkovské obce zpravidla považují obce do 2 000 nebo (s ohledem na zákon o obcích) do 3 000 obyvatel. Tyto mezní hodnoty se také objevují v některých národních i regionálních programových dokumentech. Obce nad 3 000 obyvatel jsou zde považovány za jednoznačně městské, obce do 2 000 obyvatel za jednoznačně venkovské. Kriterium počtu obyvatel tedy zaručuje, že se do výběru nedostanou větší obce.

Ukazatel hustoty zalidnění je dalším základním kritériem používaným pro vymezování venkovských území, přestože je zásadně ovlivněn rozlohou obce a je vhodnější ho užít spíše pro vyšší územní jednotky; hraniční hodnota hustoty zalidnění 150 obyvatel/km² je ve shodě s definicí OECD. Kriterium hustoty zalidnění v tomto vymezení částečně zjemňuje jinak ostrou hranici mezi venkovskými a městskými obcemi a je zde využito pro zařazení obcí s velikostí od 2 000 do 3 000 obyvatel. Je vhodné např. pro obce, které mají sice více než 2 000 obyvatel, ale této hodnoty dosáhly jen díky velkému počtu místních částí, které jsou samostatnými sídelními útvary a nemají městský charakter. Na druhou stranu toto kritérium pomůže nezahrnout mezi venkovské ty obce, které jsou hustě osídlené a obvykle se nacházejí v nějakém urbanizovaném či suburbanizovaném prostoru.

Kriterium sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností nebo vyššího územního celku signalizuje jistý spádový význam lokálního charakteru, který nelze při hledání rozdílů mezi městským a venkovským prostorem pominout. Nejedná se pouze o administrativní hledisko, v praxi bývá taková obec skutečným místním jádrem ve vícero ohledech.

Mezi nevýhody společné varianty vymezení venkova patří především vliv katastrální výměry na ukazatel hustoty zalidnění, který toto kritérium v mnoha případech značně zkresluje, případně nezohlednění architektonického rázu obce či dalších charakteristik a funkcí jednotlivých obcí. Pro mezikrajské srovnání se však tato metoda jeví jako dostatečně jednoduchá, jednoznačná a objektivní. Odlišný charakter obcí zařazených do venkovského prostoru na základě těchto jednoduchých kritérií navíc může zdůraznit rozdíly mezi jednotlivými regiony.

1.6. Varianta použitá pro hodnocení postavení venkova v Karlovarském kraji v kapitole 2

V Karlovarském kraji byla pro charakterizování venkova v kapitole 2 vybrána **varianta 6**, která **definuje venkovský prostor jako všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel mimo obce v zázemí krajských měst.**

Tato metoda regionalizace venkova vychází z předpokladu, že venkovem nejsou obce nad 2 000 obyvatel (stejně jako u první varianty), a dále z předpokladu, že sídla v zázemí velkých měst nelze taktéž považovat za venkovská. Zatímco první podmínka jednoznačně platí pro celé území státu, druhá podmínka je specifikovaná s ohledem na velikost měst, v jejichž zázemí obce leží. Expertní metodou byly stanoveny hraniční silniční vzdálenosti, v jejichž dosahu jsou obce ještě považovány za sídla ležící v příměstské zóně a nikoliv za venkov.

Venkovský prostor je v této variantě definován jako soubor obcí s méně než 2 000 obyvateli bez 9 obcí v zázemí krajského města (do vzdálenosti 10 km) a zahrnuje v **Karlovarském kraji** 100 obcí s rozlohou 2 151 km², v nichž žije 58 tis. obyvatel. Příměstskou zónu města Karlovy Vary tvoří 9 obcí. Z porovnání takto vymezeného venkovského prostoru s ostatními variantami v Karlovarském kraji vyplývá, že počtem obcí jde o nejmenší vymezení venkova, rozlohou i počtem obyvatel se jedná o druhé nejmenší vymezení.

V **porovnání s průměrem České republiky** (bez Prahy) je podíl obcí v takto vymezeném venkovském prostoru v kraji na celkovém počtu obcí nižší o 8,0 procentních bodů, podíl na rozloze je nižší o 6,1 procentního bodu a podíl obyvatel v nich žijících nedosahuje republikový průměr o 7,8 procentního

bodů. Nižší podíl obyvatel v takto definovaném venkovském prostoru měly 2 kraje, a to kraj Moravskoslezský a Ústecký.

Z celého **Karlovarského kraje** bylo ve variantě 6 zařazeno do **venkovského prostoru** 95 venkovských obcí. Kromě toho tato varianta zahrnuje i 5 měst s celkovým počtem 6 741 obyvatel, z nichž největší Bochoř měl začátkem roku 2008 celkem 2 031 obyvatel a nejmenší Boží Dar 187 obyvatel.

Do **městského prostoru** bylo v této variantě **zařazeno** v kraji 32 obcí, v tom 25 měst a 7 obcí bez statutu města (1 obec s více než 2 000 obyvateli – Velká Hleďsebe).

Tab. 1.6.1 Obce zařazené do městského prostoru v Karlovarském kraji v krajské variantě vymezení

Název obce	Kód obce	Okres	SO ORP	SO POU	Počet obyvatel k 31. 12. 2007	Výměra k 31. 12. 2007 (ha)	Hustota zalidnění k 31. 12. 2007 (obyv./km ²)	Statut k 31. 12. 2008
Aš	554499	Cheb	Aš	Aš	13 261	5 585,5	237,4	město
Březová	560294	Sokolov	Sokolov	Sokolov	2 729	5 959,2	45,8	město
Dalovice	537918	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	1 849	627,5	294,6	ostatní obce
Děpoltovice	538116	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	312	1 287,4	24,2	ostatní obce
Františkovy Lázně	554529	Cheb	Cheb	Cheb	5 592	2 576,2	217,1	město
Habartov	560359	Sokolov	Sokolov	Sokolov	5 289	2 118,3	249,7	město
Horní Slavkov	560367	Sokolov	Sokolov	Horní Slavkov	5 749	3 682,2	156,1	město
Hory	551651	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	206	787,7	26,2	ostatní obce
Hranice	554553	Cheb	Aš	Aš	2 232	3 179,5	70,2	město
Cheb	554481	Cheb	Cheb	Cheb	34 818	9 638,0	361,3	město
Chodov	560383	Sokolov	Sokolov	Chodov	14 321	1 426,0	1 004,3	město
Jáchymov	555215	Karlovy Vary	Ostrov	Ostrov	3 255	5 111,3	63,7	město
Jenišov	537926	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	588	518,0	113,5	ostatní obce
Karlovy Vary	554961	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	51 202	5 909,9	866,4	stat. město
Kraslice	560472	Sokolov	Kraslice	Kraslice	7 120	8 135,9	87,5	město
Kynšperk nad Ohří	560499	Sokolov	Sokolov	Kynšperk nad Ohří	5 046	2 331,3	216,4	město
Loket	560537	Sokolov	Sokolov	Loket	3 174	2 674,5	118,7	město
Luby	554634	Cheb	Cheb	Cheb	2 460	3 069,4	80,1	město
Mariánské Lázně	554642	Cheb	Mariánské Lázně	Mariánské Lázně	13 915	5 181,1	268,6	město
Mírová	537934	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	246	389,4	63,2	ostatní obce
Nejdek	555380	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Nejdek	8 446	5 231,0	161,5	město
Nová Role	555398	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	4 063	1 353,3	300,2	město
Nové Sedlo	560570	Sokolov	Sokolov	Chodov	2 704	1 697,8	159,3	město
Ostrov	555428	Karlovy Vary	Ostrov	Ostrov	17 250	5 042,2	342,1	město
Otovice	537969	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Karlovy Vary	585	441,6	132,5	ostatní obce
Plesná	554740	Cheb	Cheb	Cheb	2 072	1 925,6	107,6	město
Rotava	560600	Sokolov	Kraslice	Kraslice	3 432	1 202,7	285,3	město
Sokolov	560286	Sokolov	Sokolov	Sokolov	24 488	2 290,3	1 069,2	město
Teplá	555631	Cheb	Mariánské Lázně	Mariánské Lázně	3 065	11 323,2	27,1	město
Toužim	555657	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Toužim	3 827	9 852,6	38,8	město
Velká Hleďsebe	539279	Cheb	Mariánské Lázně	Mariánské Lázně	2 166	455,4	475,6	ostatní obce
Žlutice	555762	Karlovy Vary	Karlovy Vary	Žlutice	2 653	5 303,4	50,0	město

Porovnáme-li zařazení obcí v Karlovarském kraji podle **republikového** a **krajského** vymezení, nacházíme celkem 11 rozdílů, a to vždy případ, kdy obec městského typu krajského významu byla zařazena do venkovského prostoru na úrovni ČR – jedná se o města Březová na Sokolovsku, Hranice, Luby, Plesná a Žlutice a obce Dalovice, Děpoltovice, Hory, Jenišov, Mírová a Otovice.

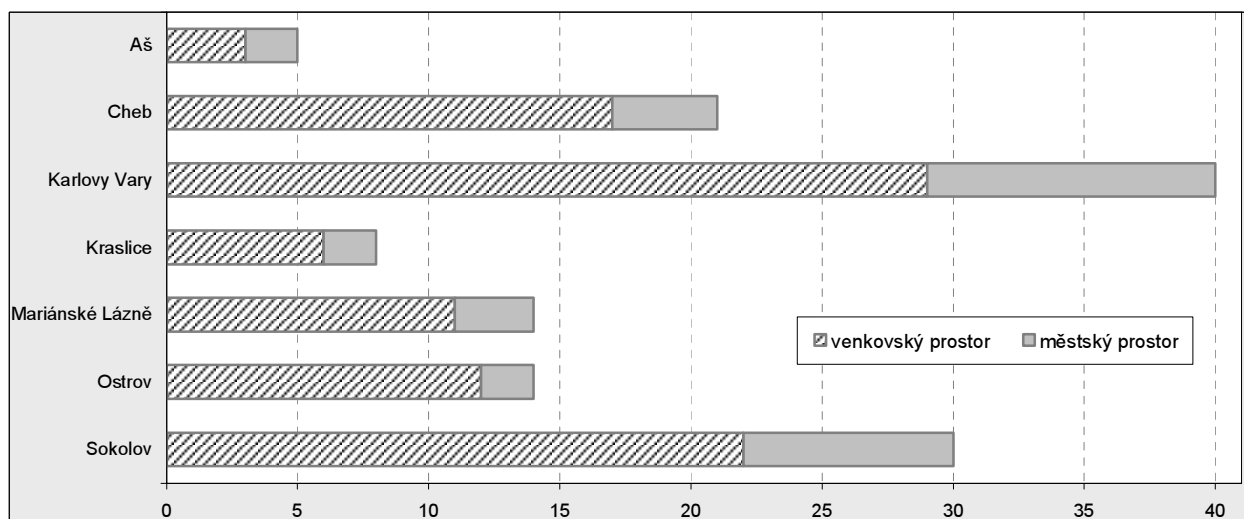
Mezi **výhody** tohoto krajského vymezení patří např. možnost odlišení venkovského (spíše periferního) a městského prostoru (včetně semiperiferního prostoru v zázemí významných center).

Hlavní **nevýhodou** krajské metody vymezení je to, že není počítáno s možností expertních úprav a za městský prostor se označují některé obce, které podle místních znalostí by měly být ponechány spíše v prostoru venkovském.

Tab. 1.6.2 Základní údaje o obcích Karlovarského kraje ve venkovském a městském prostoru podle vymezení krajského a republikového k 31. 12. 2007

	Celkem	Krajská varianta		Republiková varianta	
		V	M	V	M
Počet obcí					
Karlovarský kraj	132	100	32	111	21
v tom okresy:					
Cheb	40	31	9	34	6
Karlovy Vary	54	41	13	48	6
Sokolov	38	28	10	29	9
podíl obcí (%)	100,0	75,8	24,2	84,1	15,9
Počet obyvatel					
Karlovarský kraj	307 449	59 334	248 115	75 266	232 183
v tom okresy:					
Cheb	95 203	15 622	79 581	22 386	72 817
Karlovy Vary	119 165	24 683	94 482	31 122	88 043
Sokolov	93 081	19 029	74 052	21 758	71 323
podíl obyvatel (%)	100,0	19,3	80,7	24,5	75,5
Výměra (ha)					
Karlovarský kraj	331 453	215 146	116 307	238 635	92 819
v tom okresy:					
Cheb	104 599	61 665	42 934	69 839	34 759
Karlovy Vary	151 494	109 638	41 855	118 993	32 500
Sokolov	75 361	43 843	31 518	49 802	25 559
podíl výměry (%)	100,0	64,9	35,1	72,0	28,0
Hustota zalidnění (obyv./km²)					
Karlovarský kraj	92,8	27,6	213,3	31,5	250,1
v tom okresy:					
Cheb	91,0	25,3	185,4	32,1	209,5
Karlovy Vary	78,7	22,5	225,7	26,2	270,9
Sokolov	123,5	43,4	235,0	43,7	279,1

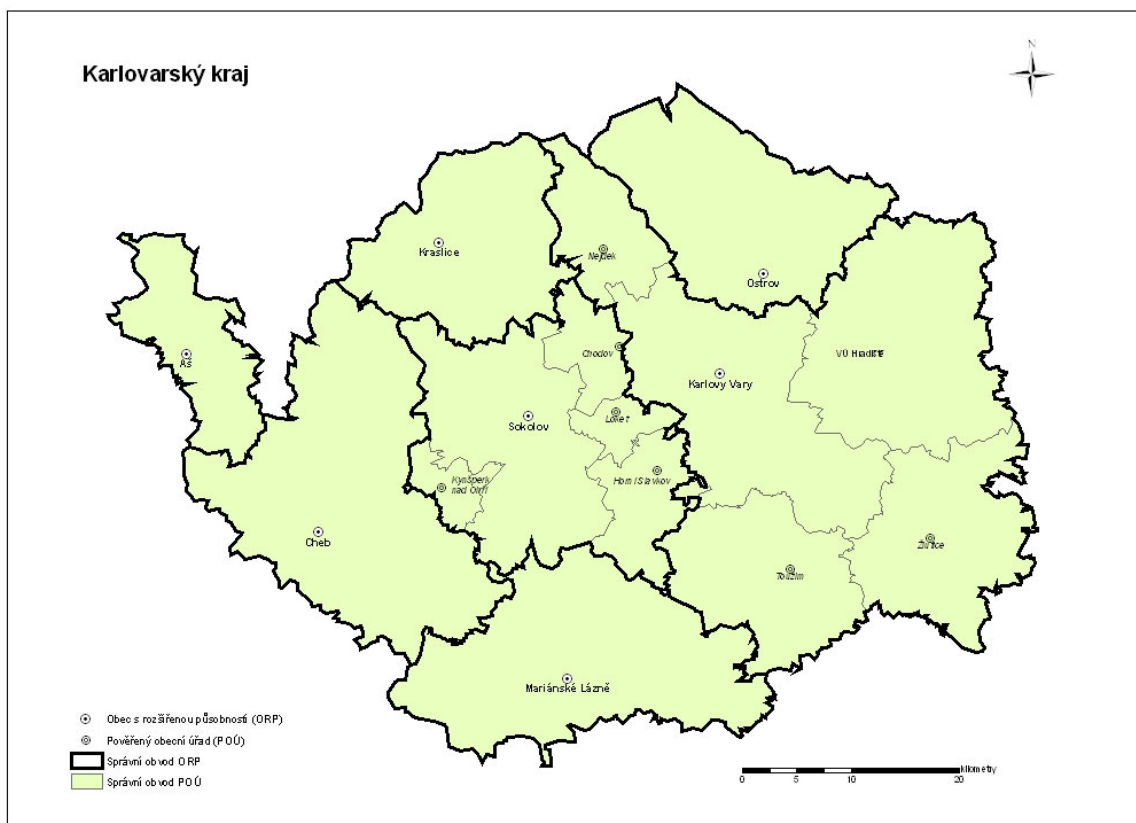
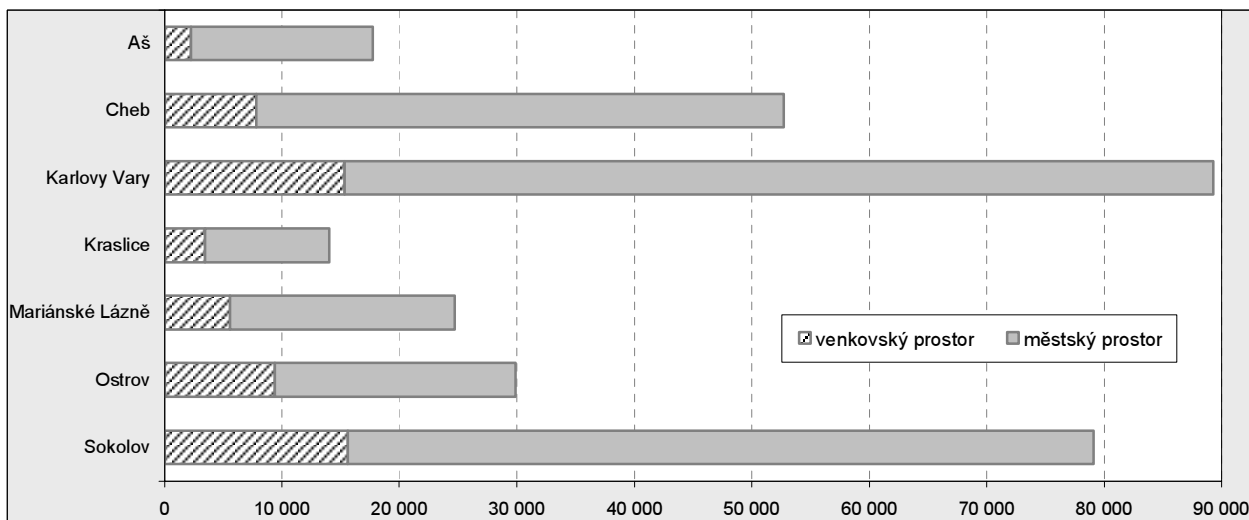
Graf 1 Počet obcí v SO ORP Karlovarského kraje ve venkovském a městském prostoru podle krajské varianty vymezení venkova k 31. 12. 2007

Tab. 1.6.3 Základní údaje o obcích Karlovarského kraje ve venkovském a městském prostoru podle vymezení krajského a republikového k 31. 12. 2007

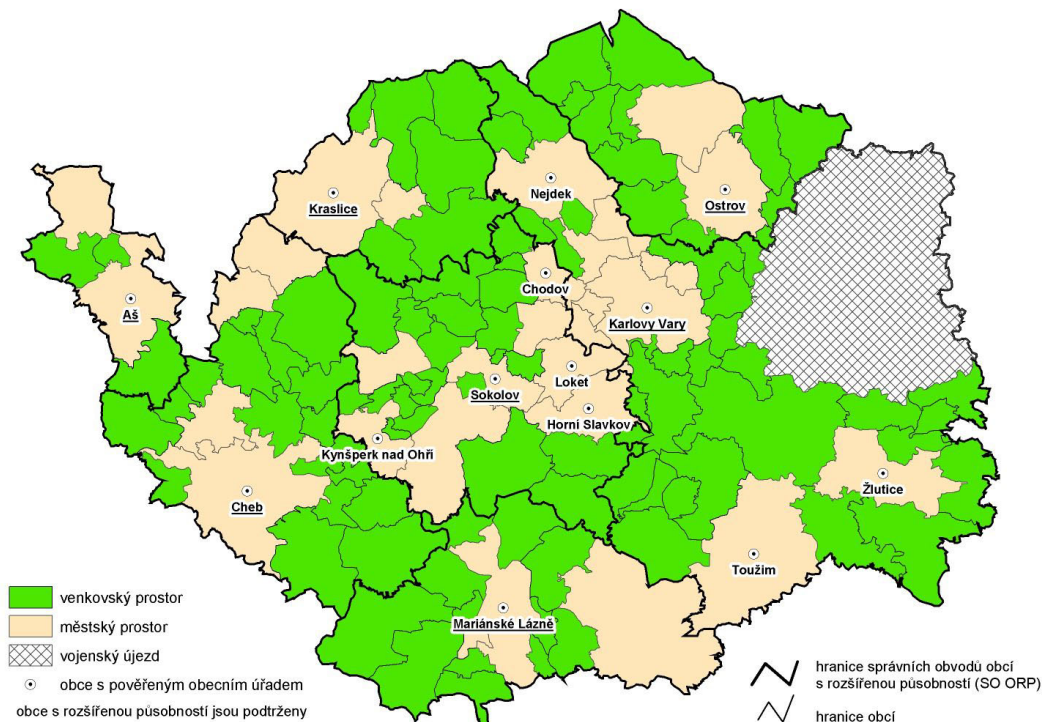
	Celkem	Krajská varianta		Republiková varianta	
		V	M	V	M
Počet obcí					
Karlovarský kraj	132	100	32	111	21
v tom SO ORP:					
Aš	5	3	2	4	1
Cheb	21	17	4	19	2
Karlovy Vary	40	29	11	36	4
Kraslice	8	6	2	6	2
Mariánské Lázně	14	11	3	11	3
Ostrov	14	12	2	12	2
Sokolov	30	22	8	23	7
<i>podíl obcí (%)</i>	<i>100,0</i>	<i>75,8</i>	<i>24,2</i>	<i>84,1</i>	<i>15,9</i>
Počet obyvatel					
Karlovarský kraj	307 449	59 334	248 115	75 266	232 183
v tom SO ORP:					
Aš	17 739	2 246	15 493	4 478	13 261
Cheb	52 736	7 794	44 942	12 326	40 410
Karlovy Vary	89 284	15 307	73 977	21 746	67 538
Kraslice	14 002	3 450	10 552	3 450	10 552
Mariánské Lázně	24 728	5 582	19 146	5 582	19 146
Ostrov	29 881	9 376	20 505	9 376	20 505
Sokolov	79 079	15 579	63 500	18 308	60 771
<i>podíl obyvatel (%)</i>	<i>100,0</i>	<i>19,3</i>	<i>80,7</i>	<i>24,5</i>	<i>75,5</i>
Výměra (ha)					
Karlovarský kraj	331 453	215 146	116 307	238 635	92 819
v tom SO ORP:					
Aš	14 375	5 610	8 765	8 789	5 586
Cheb	49 688	32 479	17 209	37 474	12 214
Karlovy Vary	119 641	87 939	31 702	97 294	22 347
Kraslice	26 466	17 128	9 339	17 128	9 339
Mariánské Lázně	40 536	23 576	16 960	23 576	16 960
Ostrov	31 853	21 700	10 154	21 700	10 154
Sokolov	48 895	26 716	22 180	32 675	16 220
<i>podíl výměry (%)</i>	<i>100,0</i>	<i>64,9</i>	<i>35,1</i>	<i>72,0</i>	<i>28,0</i>
Hustota zalidnění (obyv./km²)					
Karlovarský kraj	92,8	27,6	213,3	31,5	250,1
v tom SO ORP:					
Aš	123,4	40,0	176,8	50,9	237,4
Cheb	106,1	24,0	261,2	32,9	330,8
Karlovy Vary	74,6	17,4	233,4	22,4	302,2
Kraslice	52,9	20,1	113,0	20,1	113,0
Mariánské Lázně	61,0	23,7	112,9	23,7	112,9
Ostrov	93,8	43,2	201,9	43,2	201,9
Sokolov	161,7	58,3	286,3	56,0	374,7

Graf 2 Počet obyvatel v SO ORP Karlovarského kraje ve venkovském a městském prostoru podle krajské varianty vymezení venkova k 31. 12. 2007

Vymezení venkovského a městského prostoru v Karlovarském kraji

Venkovským prostorem jsou obce s velikostí do 2 000 obyvatel
kromě 9 obcí v zázemí krajského města ležících ve vzdálenosti do 10 km

Hustota zalidnění v obcích Karlovarského kraje k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 103,2
v tom:
venkovský prostor = 27,8
městský prostor = 213,8

počet obyvatel na 1 km²

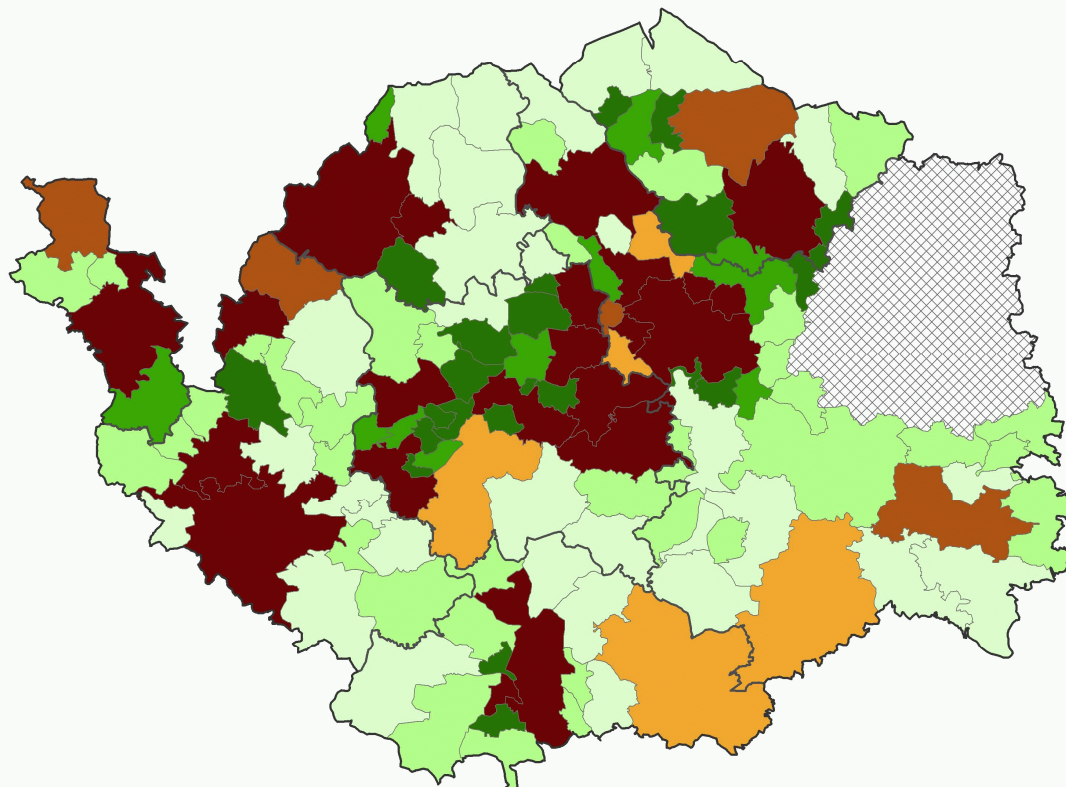
venkovský prostor

- méně než 20,0
- 20,0 - 49,9
- 50,0 - 79,9
- 80,0 a více

městský prostor

- méně než 20,0
- 20,0 - 49,9
- 50,0 - 79,9
- 80,0 a více

vojenský újezd

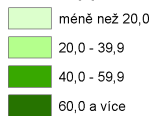

Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí Karlovarského kraje k 31. 12. 2008

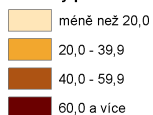
průměr kraje celkem = 41,0
 v tom:
 venkovský prostor = 36,1
 městský prostor = 39,9

podíl zemědělské půdy v %

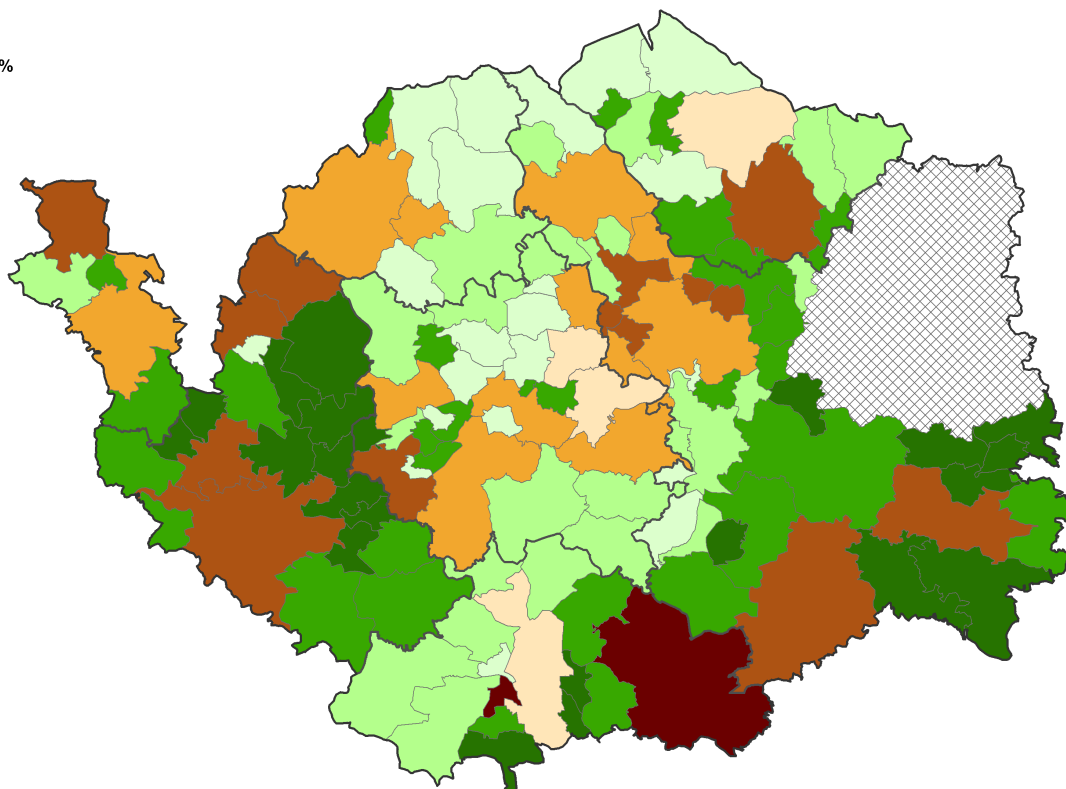
venkovský prostor

městský prostor

vojenský újezd

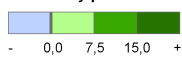

Změna počtu obyvatel v obcích Karlovarského kraje mezi roky 2000 a 2008

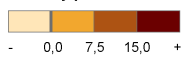
průměr kraje celkem = 1,3
 v tom:
 venkovský prostor = 9,1
 městský prostor = -0,4

změna počtu obyvatel v %

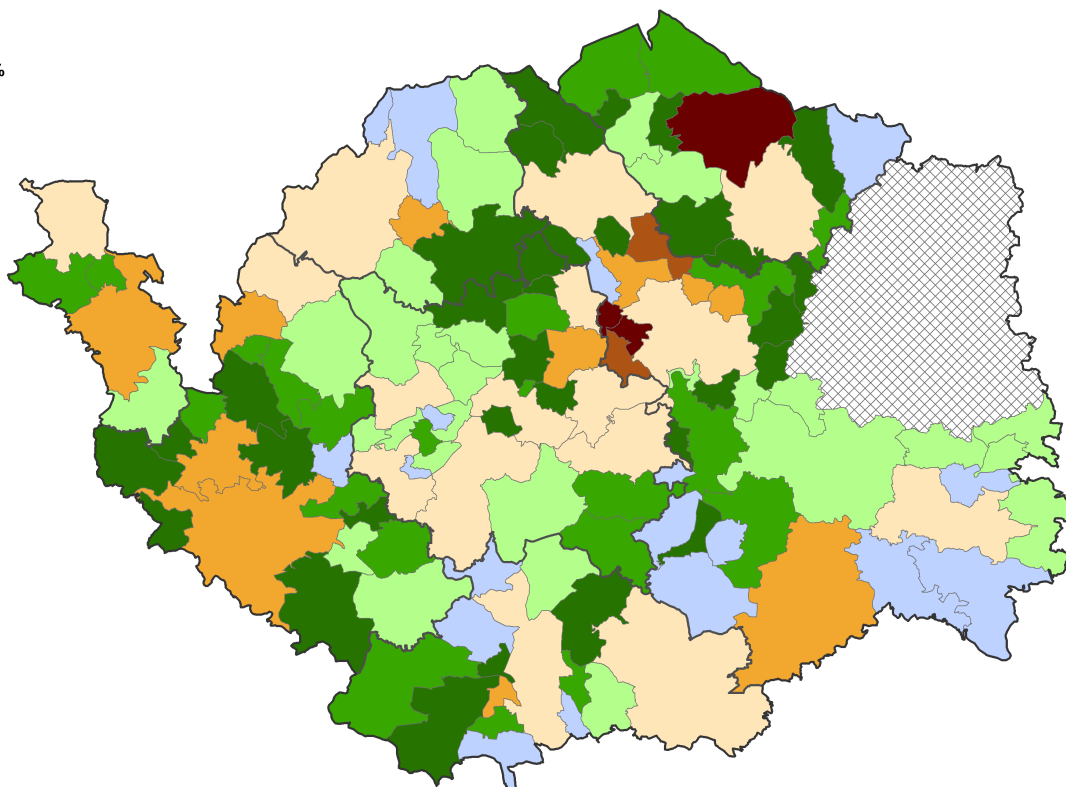
venkovský prostor

městský prostor

vojenský újezd

Index stáří v obcích Karlovarského kraje k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 93,8
 v tom:
 venkovský prostor = 71,4
 městský prostor = 99,9

index stáří v % (obyvatelstvo
 ve věku 65 a více let / 0 - 14 let)

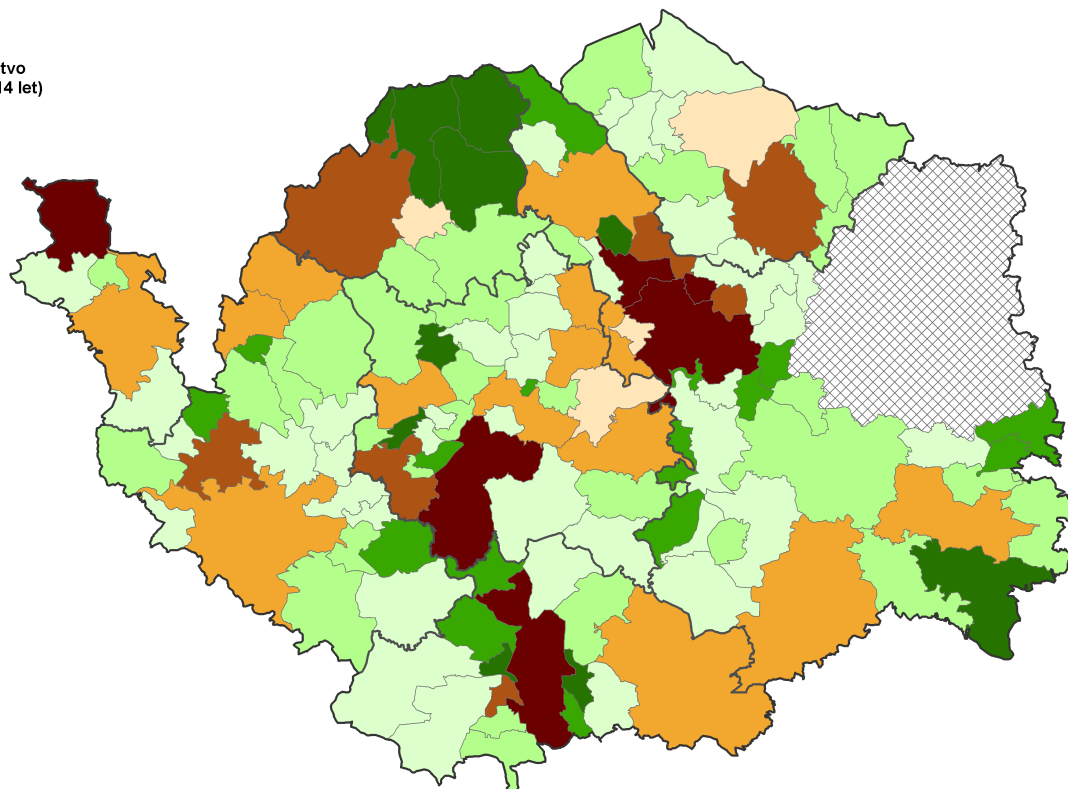
venkovský prostor

méně než 70,0
 70,0 - 99,9
 100,0 - 114,9
 115,0 a více

městský prostor

méně než 70,0
 70,0 - 99,9
 100,0 - 114,9
 115,0 a více

vojenký újezd

Míra ekonomické aktivity obyvatel v obcích Karlovarského kraje k 1. 3. 2001 (SLDB)

průměr kraje celkem = 64,1
 v tom:
 venkovský prostor = 63,6
 městský prostor = 64,2

míra ekonomické aktivity v %
 (ekonomicky aktivní /
 obyvatelstvo ve věku 15 a více let)

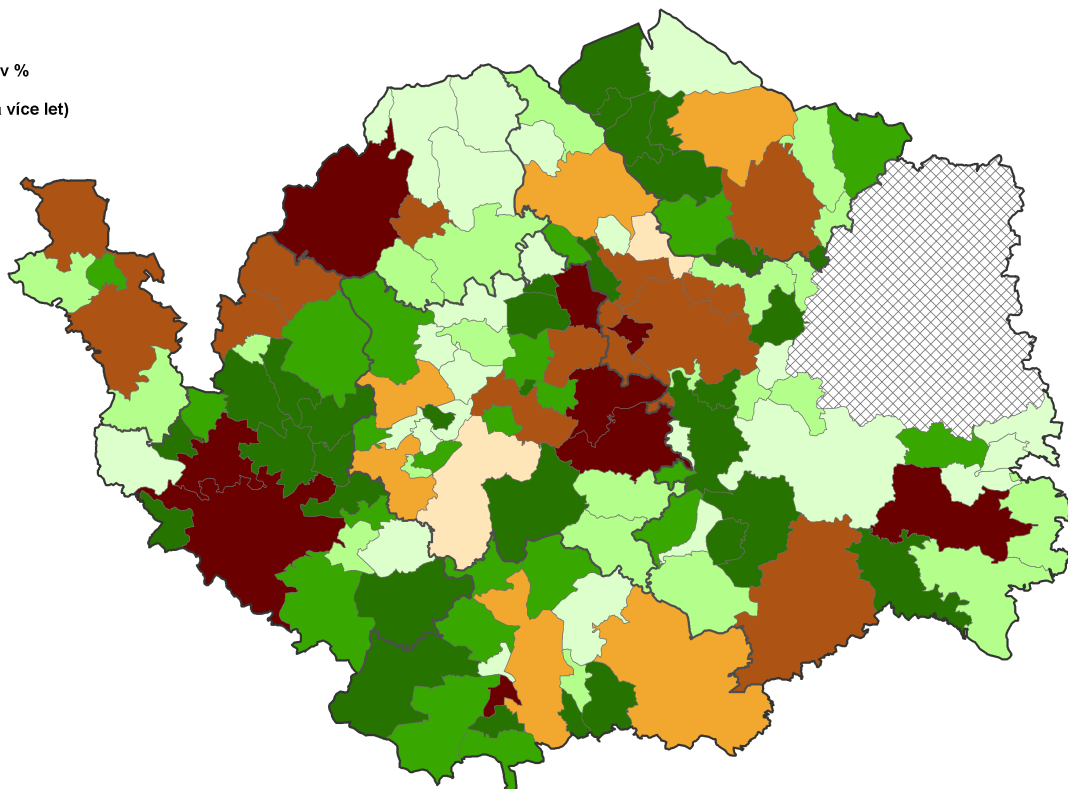
venkovský prostor

méně než 61,0
 61,0 - 62,9
 63,0 - 64,9
 65,0 a více

městský prostor

méně než 61,0
 61,0 - 62,9
 63,0 - 64,9
 65,0 a více

vojenký újezd

Míra nezaměstnanosti v obcích Karlovarského kraje k 31. 12. 2008

průměr kraje celkem = 7,9
 v tom:
 venkovský prostor = 9,6
 městský prostor = 7,6

míra nezaměstnanosti v %

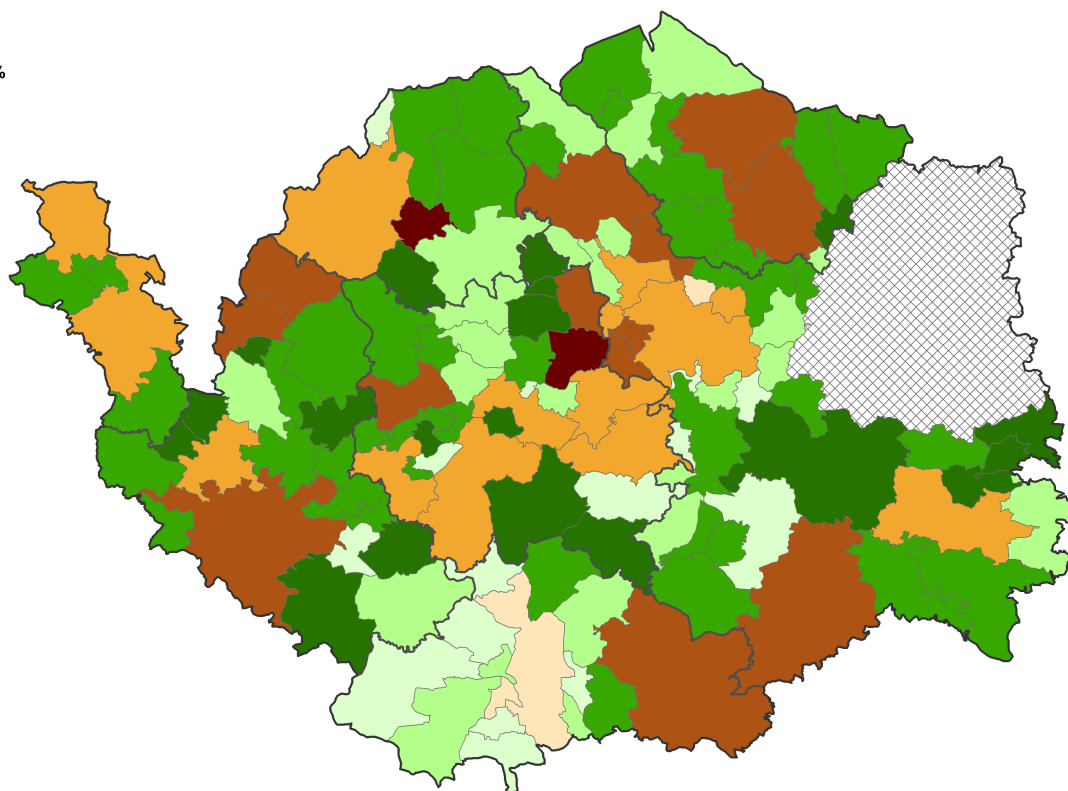
venkovský prostor

- méně než 5,5
- 5,5 - 7,9
- 8,0 - 12,9
- 13,0 a více

městský prostor

- méně než 5,5
- 5,5 - 7,9
- 8,0 - 12,9
- 13,0 a více

vojenský újezd

Dokončené byty v obcích Karlovarského kraje v letech 2001 až 2008

průměr kraje celkem = 2,1
 v tom:
 venkovský prostor = 2,7
 městský prostor = 1,9

dokončené byty na 1 000 obyvatel
 (roční průměr)

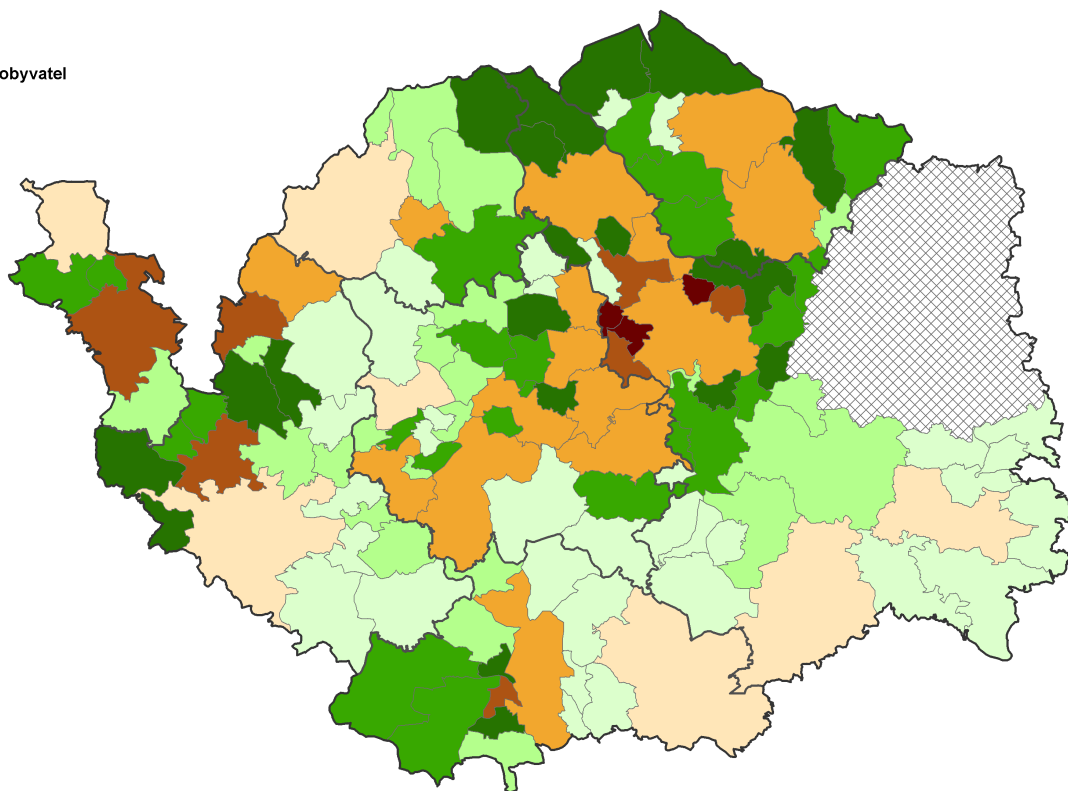
venkovský prostor

- méně než 1,0
- 1,0 - 2,4
- 2,5 - 4,9
- 5,0 a více

městský prostor

- méně než 1,0
- 1,0 - 2,4
- 2,5 - 4,9
- 5,0 a více

vojenský újezd

2. Městský a venkovský prostor v Karlovarském kraji

Vymezení venkova využitě v této kapitole pro Karlovarský kraj bylo stanoveno takto:

Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel mimo obcí v zázemí krajských měst.

2.1. Území, sídelní struktura, dostupnost

Územní a sídelní struktura městského a venkovského prostoru, ale zejména rozdíly mezi nimi, jsou do značné míry dány samotnými kriterii, pomocí nichž jsou oba prostory vymezeny.

Tab. 2.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008

	Počet obyvatel		Rozloha (km ²)		Počet obcí		Počet částí obcí		Počet obcí se statutem města	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	59 748	248 655	2 151	1 163	100	32	306	212	12	25
v tom okresy:										
Cheb	15 826	79 626	617	429	31	9	102	81	2	8
Karlovy Vary	24 777	95 146	1 096	419	41	13	152	80	7	7
Sokolov	19 145	73 883	438	315	28	10	52	51	3	10
v tom SO ORP:										
Aš	2 294	15 585	56	88	3	2	9	13	-	2
Cheb	7 931	44 996	325	172	17	4	70	35	1	4
Karlovy Vary	15 470	74 513	879	317	29	11	115	63	3	5
Kraslice	3 543	10 571	171	93	6	2	12	17	2	2
Mariánské Lázně	5 601	19 045	236	170	11	3	23	33	1	2
Ostrov	9 307	20 633	217	102	12	2	37	17	4	2
Sokolov	15 602	63 312	267	222	22	8	40	34	1	8

dokončení

	Průměr na 1 obec								Hustota zalidnění (osoby/km ²)	
	počet obyvatel		rozloha (km ²)		počet částí obcí		počet katastrálních území		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
Karlovarský kraj	597,5	7 770,5	21,5	36,3	3,1	6,6	3,5	6,8	27,8	213,8
v tom okresy:										
Cheb	510,5	8 847,3	19,9	47,7	3,3	9,0	4,2	9,0	25,7	185,5
Karlovy Vary	604,3	7 318,9	26,7	32,2	3,7	6,2	3,5	5,8	22,6	227,3
Sokolov	683,8	7 388,3	15,7	31,5	1,9	5,1	2,5	5,9	43,7	234,4
v tom SO ORP:										
Aš	764,7	7 792,5	18,7	43,8	3,0	6,5	3,7	6,5	40,9	177,8
Cheb	466,5	11 249,0	19,1	43,0	4,1	8,8	5,2	9,3	24,4	261,5
Karlovy Vary	533,4	6 773,9	30,3	28,8	4,0	5,7	3,9	5,7	17,6	235,0
Kraslice	590,5	5 285,5	28,5	46,7	2,0	8,5	3,8	8,0	20,7	113,2
Mariánské Lázně	509,2	6 348,3	21,4	56,5	2,1	11,0	2,7	10,3	23,8	112,3
Ostrov	775,6	10 316,5	18,1	50,8	3,1	8,5	2,8	6,5	42,9	203,2
Sokolov	709,2	7 914,0	12,1	27,7	1,8	4,3	2,1	5,4	58,4	285,4

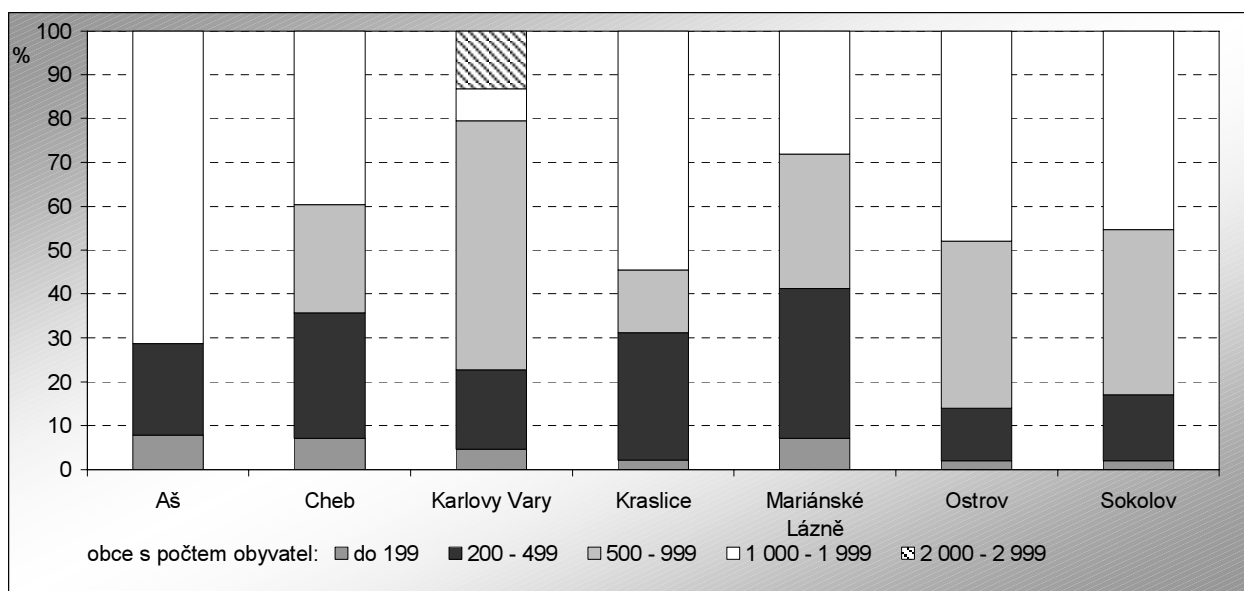
Územní strukturu Karlovarského kraje tvořilo k 31. 12. 2008 celkem 132 **obcí**. Vzhledem ke zvolené variantě bylo 75,8 % obcí zařazeno do venkovského prostoru a zaujímalo 64,9 % z rozlohy kraje. Na území tohoto prostoru však žilo pouze 19,4 % obyvatel. Pokud venkov poměříme k úhrnu celého kraje, je správním obvodem s nejvyššími podíly všech kvantitativních ukazatelů (s výjimkou rozlohy) ve venkovském prostoru SO ORP Ostrov, na opačné polaritě se nachází SO ORP Aš.

Průměrná venkovská obec Karlovarského kraje se rozkládá na 21,5 km², má téměř 598 obyvatel a její hustota zalidnění (27,8 obyvatel/km²) je přibližně 8krát nižší než hustota zalidnění v obcích městského typu. Z administrativního hlediska se venkovské obce v průměru člení na 3,1 části s počtem 3,5 katastru. Nejlidnatější venkovské obce se vyskytují v SO ORP Ostrov a Aš. Vzhledem k nejmenší průměrné velikosti obce co do rozlohy v SO ORP Sokolov, je právě v tomto správním obvodu nejvyšší hustota zalidnění. Rozlohou největší venkovské obce se nacházejí v SO ORP Karlovy Vary a Kraslice, nejčetnější na počet částí a katastrů pak v SO ORP Cheb; naopak nejmenší všechny tři ukazatele vykazuje SO ORP Sokolov.

Tab. 2.1.2 Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008

	Počet obcí venkovského prostoru celkem	v tom s počtem obyvatel					z toho se statutem města
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 a více	
Karlovarský kraj	100	16	36	33	14	1	12
v tom okresy:							
Cheb	31	8	14	5	4	-	2
Karlovy Vary	41	5	12	19	4	1	7
Sokolov	28	3	10	9	6	-	3
v tom SO ORP:							
Aš	3	1	1	-	1	-	-
Cheb	17	4	8	3	2	-	1
Karlovy Vary	29	4	9	14	1	1	3
Kraslice	6	1	3	1	1	-	2
Mariánské Lázně	11	3	5	2	1	-	1
Ostrov	12	1	3	5	3	-	4
Sokolov	22	2	7	8	5	-	1

Podle počtu obyvatel je ve venkovském prostoru Karlovarského kraje nejčastější zastoupení obcí s 200 až 499 obyvateli (36 %), celkem ve venkovském prostoru existuje 85 % obcí do 1 000 obyvatel.

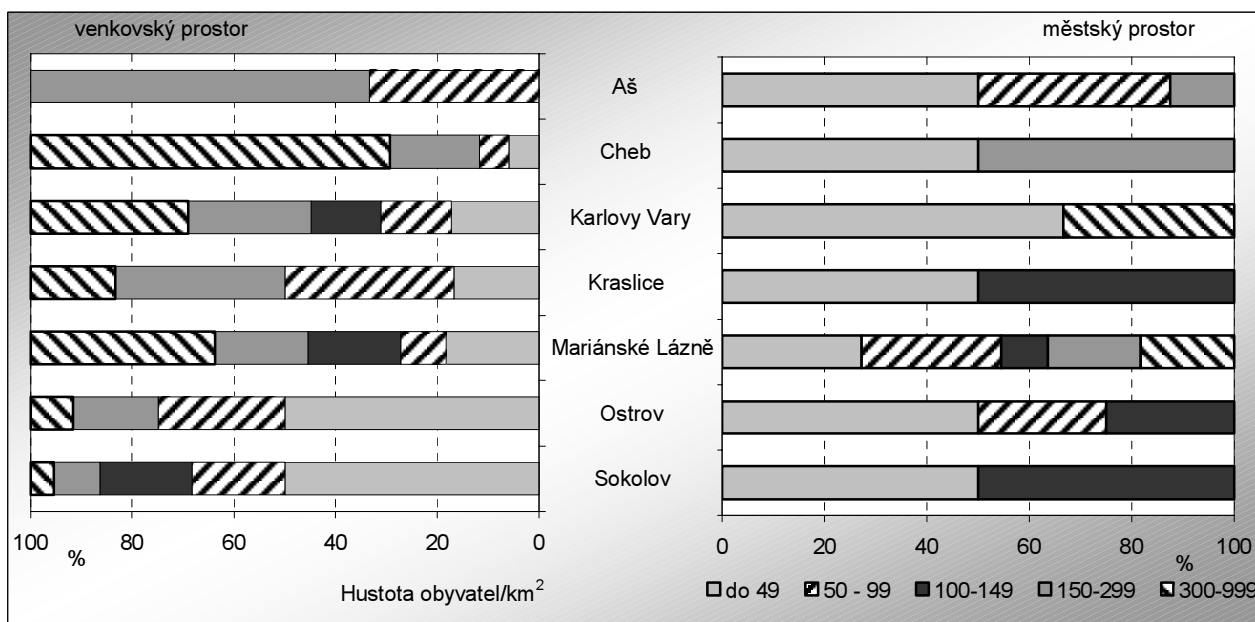
Graf 3 Podíl obyvatel ve venkovském prostoru podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2008

Podíl venkovských obcí se statutem města představuje v kraji 12 %, největší podíl vykazují SO ORP Kraslice a Ostrov (oba po 33,3 %), naopak v SO ORP Aš se nevyskytuje žádná obec se statutem města.

Tab. 2.1.3 Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

	Počet obcí celkem	v tom s hustotou zalidnění (osoby/km ²)											
		do 49		50 - 99		100 - 149		150 - 299		300 - 999		1 000 a více	
		V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	132	26	14	16	7	10	4	20	4	28	3	-	-
v tom okresy:													
Cheb	40	3	5	3	1	2	2	7	-	16	1	-	-
Karlovy Vary	54	11	4	7	3	4	1	9	3	10	2	-	-
Sokolov	38	12	5	6	3	4	1	4	1	2	-	-	-
v tom SO ORP:													
Aš	5	-	1	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-
Cheb	21	1	2	1	1	-	1	3	-	12	-	-	-
Karlovy Vary	40	5	3	4	3	4	1	7	2	9	2	-	-
Kraslice	8	1	1	2	-	-	1	2	-	1	-	-	-
Mariánské Lázně	14	2	2	1	-	2	-	2	-	4	1	-	-
Ostrov	14	6	1	3	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Sokolov	30	11	4	4	3	4	-	2	1	1	-	-	-

Graf 4 Podíl obcí podle kategorie hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

Ve venkovském prostoru Karlovarského kraje jsou počty obcí poměrně rovnoměrně rozložené do jednotlivých velikostních skupin podle výše **hustoty zalidnění**. Nejčetněji je zastoupena hustota 300 až 999 osob na km² (28 % obcí), naopak nejméně se vyskytují obce s hustotou 100 až 149 osob na km² (10 % obcí).

Naproti tomu v obcích městského typu je u 43,8 % obcí nejnižší hustota, tj. do 49 obyvatel na km², pouze 9,4 % obcí vykazuje hustotu 300 až 999 osob na km².

Tab. 2.1.4 Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008

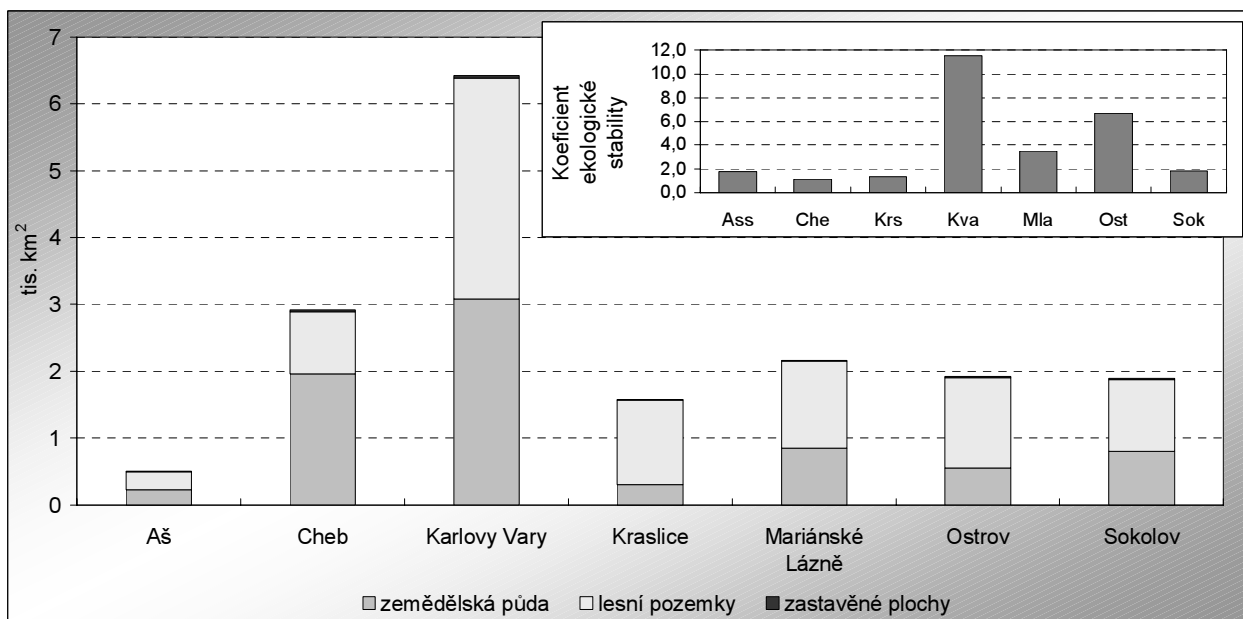
Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální, výpočty ČSÚ

	Rozloha celkem (km ²)		z toho druh pozemku (%)						Koeficient ekologické stability ¹⁾	
			zemědělská půda		lesní pozemky		zastavěné plochy			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	2 151	1 163	36,1	39,9	44,1	41,7	0,6	1,7	1,91	2,10
v tom okresy:										
Cheb	617	429	49,2	46,6	40,6	36,1	0,6	1,6	1,74	1,98
Karlovy Vary	1 096	419	33,1	40,3	42,5	43,1	0,5	1,8	1,70	1,93
Sokolov	438	315	25,2	30,2	53,2	47,3	0,7	1,5	3,07	2,55
v tom SO ORP:										
Aš	56	88	41,1	37,1	47,0	50,1	0,7	1,5	1,75	3,80
Cheb	325	172	60,3	51,6	28,8	23,9	0,6	1,9	1,13	1,00
Karlovy Vary	879	317	35,0	43,5	37,6	39,4	0,5	1,9	1,33	1,74
Kraslice	171	93	18,1	30,6	73,7	60,5	0,4	1,0	11,54	8,12
Mariánské Lázně	236	170	35,8	46,5	55,5	41,2	0,5	1,4	3,51	3,28
Ostrov	217	102	25,5	30,1	62,2	55,0	0,7	1,6	6,66	2,72
Sokolov	267	222	29,8	30,1	40,1	41,8	0,9	1,7	1,84	1,82

¹⁾ poměr tzv. stabilních (lesy, trvalé travní porosty, sady, zahrady, vinice, chmelnice a vodní plochy) a nestabilních (orná půda, zastavěné a ostatní plochy) krajinných prvků v daném území

Předpoklad, že ve venkovském prostoru se pro zemědělskou činnost využívá vyšší podíl celkové rozlohy území než v prostoru městském, se v Karlovarském kraji projevil jako lichý. V našem kraji je naopak **podíl zemědělské půdy** v městském prostoru proti prostoru venkovskému o 3,8 procentního bodu vyšší, nejvyšší je tento rozdíl v SO ORP Kraslice (o 12,5 procentního bodu) a Mariánské Lázně (o 10,7 p. b.). Nejvyšší podíl zemědělské půdy v kraji ve venkovském i městském prostoru se nachází v okrese i v SO ORP Cheb. V obou prostorech se pak na území okresu Sokolov a v SO ORP Kraslice rozkládá nejvyšší **podíl lesních pozemků**, což se odráží i na nejvyšších hodnotách **koeficientů ekologické stability**. Předstih tohoto koeficientu v SO ORP Kraslice před ostatními správními obvody je velmi významný (proti nejnižší hodnotě v SO ORP Cheb činí 10,41 p. b.). Nejvýraznější rozdíl v hodnotě tohoto koeficientu ve prospěch městského prostoru vykazuje SO ORP Aš (o 2,04), ve prospěch prostoru venkovského pak SO ORP Ostrov (o 3,93).

Graf 5 Vybrané druhy pozemků a koeficient ekologické stability ve venkovském prostoru k 31. 12. 2008

Podíl zastavěných ploch v kraji je na venkově téměř třikrát nižší než ve městech. Nejnižší podíl zastavěných ploch ve venkovském prostoru připadá na SO ORP Kraslice (0,4 %), naopak nejvyšší na SO ORP Sokolov (0,9 %). Nejvyšší rozdíl v podílu zastavěných ploch mezi oběma prostory vykazuje SO ORP Karlovy Vary (1,4 procentního bodu), nejmenší pak SO ORP Kraslice (0,6 procentního bodu).

Tab. 2.1.5 Časová dostupnost sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností a sídla kraje

Zdroj: www.mapy.cz

	Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností sídla správního obvodu ORP (%)						Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností krajského města (%)					
	do 14 minut		15 - 29 minut		30 a více minut		do 29 minut		30 - 59 minut		60 a více minut	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	30,0	77,4	57,4	17,7	12,6	4,9	41,3	56,9	53,2	34,9	5,5	8,2
v tom okresy:												
Cheb	41,9	90,5	51,9	2,6	6,2	6,9	-	-	79,4	74,8	20,6	25,2
Karlovy Vary	11,9	84,0	65,7	8,9	22,4	7,1	58,8	92,9	41,2	6,8	-	0,3
Sokolov	43,6	54,8	51,2	45,2	5,3	-	52,8	71,8	47,2	28,2	-	-
v tom SO ORP:												
Aš	100,0	100,0	-	-	-	-	-	-	71,2	-	28,8	100,0
Cheb	12,3	90,0	75,3	4,6	12,4	5,4	-	-	98,2	90,0	1,8	10,0
Karlovy Vary	11,0	79,5	55,7	11,4	33,3	9,1	66,7	90,9	33,3	8,7	-	0,4
Kraslice	21,7	100,0	78,3	-	-	-	-	-	100,0	100,0	-	-
Mariánské Lázně	60,1	83,8	39,9	-	-	16,2	-	-	56,2	100,0	43,8	-
Ostrov	13,3	100,0	82,3	-	4,4	-	45,7	100,0	54,3	-	-	-
Sokolov	48,5	47,3	45,0	52,7	6,5	-	64,8	83,8	35,2	16,2	-	-

Pomocí mapového serveru byly získány údaje o časové dostupnosti obce do sídla správních úřadů. Tyto údaje je nutno brát jako orientační, neboť tento server používá průměrné rychlosti automobilu po jednotlivých komunikacích a bez zohlednění použití jiných dopravních prostředků a vytíženosti komunikací během dne.

Ve venkovských obcích, ze kterých je sídlo příslušného správního obvodu ORP dostupné individuální dopravou do 29 minut, žije 87,4 % obyvatel (v městském prostoru 95,1 %). V SO ORP Aš, Kraslice a Mariánské Lázně je pro všechny venkovské obce toto sídlo dostupné do 29 minut. Nejobtížněji je sídlo správního obvodu dostupné pro obyvatele venkovských obcí SO ORP Karlovy Vary, kde obyvatelům plně třetiny těchto obcí trvá cesta více než 30 minut.

Velikost kraje, poloha krajského města, ale také hustota a kvalita silniční sítě ovlivňují časovou dostupnost sídla kraje. Přes 53 % obyvatel z venkovských obcí Karlovarského kraje cestuje do krajského města mezi půl hodinou až hodinou jízdy. Do půl hodiny se do sídla kraje nedostanou obyvatelé venkovského ani městského prostoru SO ORP Aš, Cheb, Kraslice a Mariánské Lázně. Téměř 44 % obyvatel venkovských

obcí SO ORP Mariánské Lázně cestuje do krajského města více než hodinu, z SO ORP Aš pak 28,8 % obyvatel.

2.2. Obyvatelstvo

V obcích zařazených do venkovského prostoru k 31. 12. 2008 žilo 19,4 % **obyvatel** Karlovarského kraje, v rámci jednotlivých správních obvodů žije nejvyšší podíl venkovského obyvatelstva v SO ORP Ostrov (31,1 %) a Kraslice (25,1 %), nejméně pak v SO ORP Aš (12,8 %).

Tab. 2.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008

	Obyvatelstvo celkem		v tom ve věkové skupině (%)						Průměrný věk (roky)	
			0 - 14 let		15 - 64 let		65 a více let			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	59 748	248 655	16,1	14,2	72,3	71,6	11,5	14,2	37,8	39,7
v tom okresy:										
Cheb	15 826	79 626	15,2	14,7	73,3	71,9	11,5	13,4	38,5	39,2
Karlovy Vary	24 777	95 146	16,2	13,1	72,3	71,3	11,5	15,7	37,6	40,9
Sokolov	19 145	73 883	16,9	15,1	71,6	71,8	11,5	13,1	37,6	38,7
v tom SO ORP:										
Aš	2 294	15 585	16,0	15,4	73,1	72,1	10,9	12,5	38,4	39,4
Cheb	7 931	44 996	15,8	15,1	72,7	72,3	11,5	12,6	38,0	39,5
Karlovy Vary	15 470	74 513	15,9	12,7	72,0	71,2	12,0	16,0	38,4	42,3
Kraslice	3 543	10 571	15,4	15,0	70,0	72,1	14,6	13,0	39,8	38,8
Mariánské Lázně	5 601	19 045	14,1	13,2	74,3	70,9	11,6	15,9	39,2	41,2
Ostrov	9 307	20 633	16,6	14,1	72,8	71,5	10,6	14,4	36,1	39,2
Sokolov	15 602	63 312	17,2	15,1	71,9	71,8	10,9	13,1	37,1	38,7

Věková struktura obyvatelstva je důležitým faktorem, který odlišuje obyvatelstvo venkovského a městského prostoru. Typický je vyšší podíl dětí do 14 let v prostoru venkovském (o 2 procentní body – 16,1 %). Nejvýraznější je rozdíl ve výši podílu dětí mezi oběma prostory v SO ORP Karlovy Vary (o 3,2 p. b.). Nejvyšší je podíl dětí v SO ORP Sokolov (17,2 %), nejnižší v SO ORP Mariánské Lázně (14,1 %). S výjimkou SO ORP Kraslice mají všechny ostatní správní obvody i okresy venkovských obcí proti obcím městského typu nižší podíl obyvatel starších 65 let, nejvýraznější je tento rozdíl patrný v SO ORP Mariánské Lázně (o 4,2 p. b.), v rámci celého kraje pak 2,7 p. b. Tato situace může být způsobena mimo jiné i koncentrací sociálních zařízení pro seniory častěji do obcí městského typu.

Z hlediska ekonomiky je nejdůležitější věkovou skupinou obyvatelstvo ve věku 15 až 64 let. Proti očekávání však s výjimkou SO ORP Kraslice připadá na venkovský prostor vyšší podíl této věkové skupiny v relaci s prostorem městským, v kraji to činí 0,7 p. b. (nejvýraznější je předstih venkova v SO ORP Mariánské Lázně (o 3,4 p. b.).

Z uvedeného hodnocení věkové struktury obyvatelstva vyplývá, že v Karlovarském kraji je **průměrný věk** obyvatelstva ve venkovských obcích (37,8 let) o 1,9 roku nižší než v prostoru městském. Z hlediska průměru bydlí nejmladší obyvatelstvo ve venkovském prostoru v SO ORP Ostrov (36,1 let) a nejstarší v SO ORP Kraslice (39,8 let). Nejvýraznější rozdíl mezi oběma prostory vykazuje SO ORP Karlovy Vary, kde v obcích venkovského typu bydlí obyvatelstvo o 3,9 let mladší než ve městech.

Budoucí populační vývoj významným způsobem ovlivňuje mimo jiné vývoj porodnosti. Rozdíly v intenzitě porodnosti mezi venkovským a městským prostorem nejlépe vystihuje **obecná míra plodnosti** (počet všech živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku). Ta dosáhla ve venkovském prostoru Karlovarského kraje za období let 2001 až 2008 v průměru 44,7 dětí na 1 000 žen, což bylo v relaci s městským prostorem o 5,2 dětí více. Až na nepatrný rozdíl v SO ORP Mariánské Lázně vykazuje venkovský prostor ostatních správních obvodů i okresů vyšší plodnost. Nejvýznamnější rozdíl mezi oběma prostory ve prospěch venkovského vykazuje SO ORP Karlovy Vary (7,6 dítěte na 1 000 žen) a Ostrov (7,5).

Tab. 2.2.2 Porodnost a potratovost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

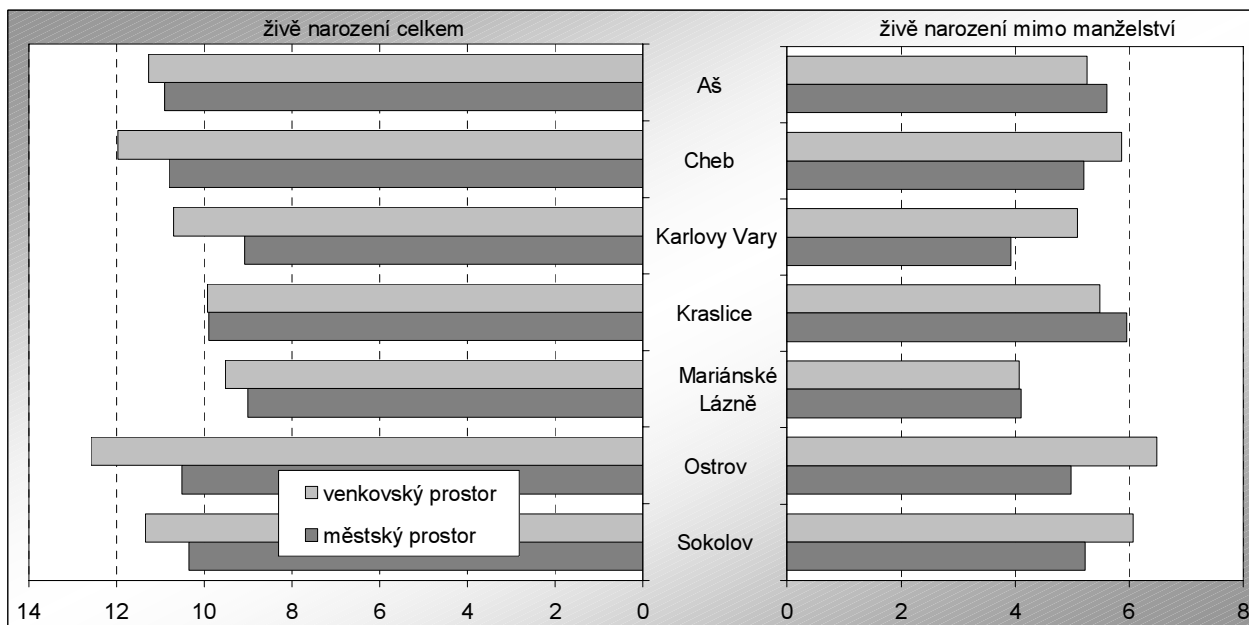
	Živě narození na 1 000 obyvatel		Živě narození na 1 000 žen ve věku 15 - 49 let		Podíl živě narozených mimo manželství (%)		Potraty na 1 000 obyvatel		Umělá přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	11,2	10,0	44,7	39,4	50,1	47,9	5,2	5,5	3,8	3,9
v tom okresy:										
Cheb	11,0	10,4	42,9	40,6	46,7	48,4	4,5	6,6	3,3	4,7
Karlovy Vary	11,4	9,4	46,0	37,9	49,2	44,2	5,6	4,5	4,1	3,2
Sokolov	11,1	10,3	44,4	40,1	53,8	51,8	5,5	5,5	3,7	3,8
v tom SO ORP:										
Aš	11,3	10,9	46,0	41,5	46,7	51,5	5,0	6,0	3,9	4,3
Cheb	12,0	10,8	46,8	42,0	49,0	48,3	4,9	7,5	3,5	5,4
Karlovy Vary	10,7	9,1	44,7	37,1	47,6	43,2	4,5	4,3	3,2	3,0
Kraslice	9,9	9,9	42,6	38,6	55,3	60,2	4,6	5,4	3,3	3,7
Mariánské Lázně	9,5	9,0	36,4	36,5	42,7	45,7	3,7	5,2	2,7	3,6
Ostrov	12,6	10,5	47,9	40,4	51,6	47,4	7,4	5,4	5,5	3,7
Sokolov	11,3	10,3	44,8	40,4	53,5	50,5	5,6	5,5	3,9	3,8

Paradoxně proti očekávání připadá na venkovský prostor Karlovarského kraje o 2,1 p. b. vyšší **podíl živě narozených dětí mimo manželství (50,1 %)** než na prostor městský, nejvýraznější je tento rozdíl patrný v SO ORP Karlovy Vary (o 4,4 p. b.) a Ostrov (o 4,2 p. b.). Největší podíl dětí narozených mimo manželství v obcích venkovského prostoru vykazuje SO ORP Kraslice a Sokolov.

Rozdíl v počtu potratů a umělých přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel je sice ve venkovském prostoru nepatrně nižší než v prostoru městském, avšak v rámci celokrajských výsledků jde o rozdíl zanedbatelný. Významnější je tento rozdíl pouze v SO ORP Cheb a Mariánské Lázně, opačná situace, tzn. vyšší podíl ve venkovském prostoru zaznamenaly pouze SO ORP Ostrov (o 2 p. b.) a podstatně méně Karlovy Vary a Sokolov.

Významně nejnižší podíl všech těchto patologických ukazatelů plodnosti vykazuje SO ORP Mariánské Lázně, kde se ale zároveň na 1 000 žen ve věku 15 až 49 let rodí proti celokrajskému průměru o 8,3 dítěte méně.

Graf 6 Živě narození a z toho mimo manželství na 1 000 obyvatel v letech 2001 až 2008

Tab. 2.2.3 Úmrtnost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Zemřelí na 1 000 obyvatel		Příčiny úmrtí (%)					
			novotvary		nemoci oběhové soustavy		vnější příčiny	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	9,6	9,9	28,4	29,0	45,1	45,6	7,0	6,6
v tom okresy:								
Cheb	9,5	9,8	29,2	29,1	42,7	44,5	6,8	7,0
Karlovy Vary	9,6	10,7	28,7	30,3	46,3	45,0	7,1	6,1
Sokolov	9,6	9,0	27,4	27,1	45,5	47,8	7,0	6,9
v tom SO ORP:								
Aš	10,5	9,8	23,9	29,0	41,3	44,8	6,5	6,7
Cheb	8,6	9,0	28,8	30,1	41,4	42,6	7,0	6,9
Karlovy Vary	9,8	10,9	29,1	30,0	44,1	45,4	7,8	6,2
Kraslice	10,7	9,3	23,6	27,4	47,1	47,7	7,7	7,8
Mariánské Lázně	10,2	11,5	32,0	27,4	44,7	47,8	6,8	7,3
Ostrov	9,3	10,0	27,8	31,6	50,3	43,4	5,7	5,8
Sokolov	9,4	9,0	28,4	27,0	45,1	47,8	6,8	6,8

K hodnocení kvality života a životní úrovně je často používán ukazatel úmrtnosti. Rozdíl mezi venkovským a městským prostorem v rámci kraje vystihuje **počet zemřelých na 1 000 obyvatel**, který vychází v průměru za období 2001 až 2008 vyšší v městském prostoru o 0,3 zemřelého na 1 000 obyvatel. Naopak vyšší úmrtnost ve venkovském prostoru proti městskému vykazují SO ORP Sokolov, Aš a nejvýrazněji Kraslice (o 1,5 zemřelého na 1 000 obyvatel). Mezi okresy v tomto ukazateli nejsou téměř rozdíly, mezi jednotlivými správními obvody vyazuje nejvyšší úmrtnost právě SO ORP Kraslice (10,7 ‰), nejnižší pak SO ORP Cheb (8,6 ‰). Pod krajským průměrem se pohybuje úmrtnost v SO ORP Cheb, Ostrov a Sokolov.

Podle příčin úmrtí lze obecně říci, že vyšší podíl obyvatel v Karlovarském kraji ve sledovaném období umíral na novotvary a nemoci oběhové soustavy v městském prostoru, ve venkovských obcích pak na vnější příčiny. Krajské tendenci příčin úmrtí se u novotvarů vymykají SO ORP Mariánské Lázně a Sokolov, u nemocí oběhové soustavy pak pouze SO ORP Ostrov. Vyšší podíl zemřelých na vnější příčiny ve venkovském prostoru v Karlovarském kraji je ovlivněn pouze SO ORP Karlovy Vary a Kraslice.

Tab. 2.2.4 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

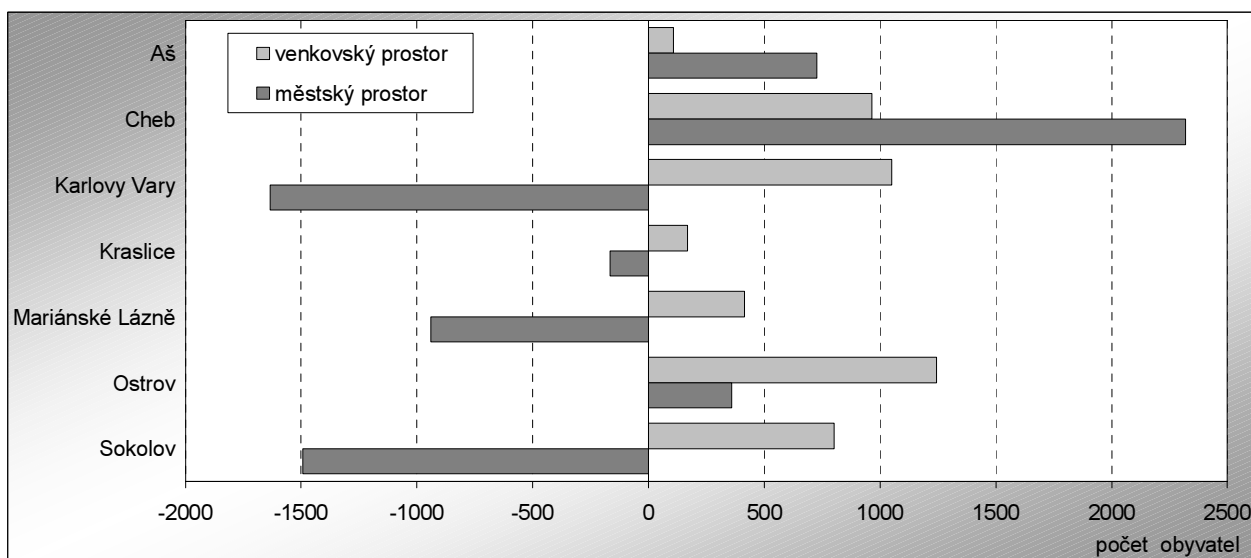
	na 1 000 obyvatel									
	Přirozený přírůstek		Přírůstek stěhováním		Celkový přírůstek		Sňatky		Rozvody	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	1,6	0,1	8,8	-0,5	10,4	-0,4	5,3	5,5	3,1	3,9
v tom okresy:										
Cheb	1,5	0,6	10,8	2,9	12,4	3,6	5,1	5,1	2,9	3,8
Karlovy Vary	1,8	-1,4	10,3	-0,4	12,1	-1,8	5,3	5,8	3,2	4,0
Sokolov	1,4	1,3	5,1	-4,3	6,5	-3,0	5,5	5,6	3,2	3,8
v tom SO ORP:										
Aš	0,7	1,1	5,4	5,2	6,2	6,3	5,4	5,8	2,7	3,9
Cheb	3,3	1,8	12,9	5,2	16,2	7,0	5,3	5,1	3,3	3,9
Karlovy Vary	0,9	-1,8	7,9	-1,0	8,9	-2,8	5,1	5,6	2,9	4,0
Kraslice	-0,8	0,6	6,9	-2,8	6,1	-2,1	5,5	4,9	3,2	3,6
Mariánské Lázně	-0,7	-2,5	10,2	-3,8	9,5	-6,3	4,6	4,7	2,6	3,7
Ostrov	3,3	0,5	14,2	1,8	17,6	2,3	5,6	6,2	3,7	4,2
Sokolov	1,9	1,3	4,7	-4,5	6,6	-3,2	5,5	5,7	3,3	3,8

Pro venkovský prostor Karlovarského kraje, na rozdíl od všech ostatních krajů ČR, byl pro období 2001 až 2008 charakteristický přírůstek obyvatelstva **přirozenou měnou** (tzn., že počty zemřelých převyšovaly počty narozených) a současný výrazný přírůstek migrací, což se následně odrazilo ve vysokém celkovém přírůstku obyvatel. Tato tendence se nejvýznamněji projevila v SO ORP Ostrov a Cheb. Výjimkou jsou pouze SO ORP Kraslice a Mariánské Lázně, kde byla zaznamenána záporná přirozená měna.

Dle výsledků **migrace** je v Karlovarském kraji patrný významný odliv obyvatelstva z měst na venkov. Výrazné záporné migrační saldo v městském prostoru nestačil kompenzovat nepatrný růst přirozeného přírůstku, což se v konečném důsledku projevilo záporným celkovým přírůstkem.

Nejvyšší rozdíl v **celkovém přírůstku** obyvatelstva mezi oběma prostory ve prospěch prostoru venkovského je možno sledovat v SO ORP Mariánské Lázně a Ostrov, a to zejména vlivem stěhování.

Graf 7 Celkový přírůstek (úbytek) počtu obyvatel (rozdíl stavů k 31. 12. 2008 a k 1. 1. 2001)

Mezi jednotlivými správními obvody došlo ve stavech obyvatel k 31. 12. 2008 proti stavu k 1. 1. 2001 k poměrně významným změnám. Zatímco ve venkovském prostoru všech správních obvodů byl zaznamenán přírůstek obyvatel (nejvýraznější v SO ORP Ostrov o 1 243 obyvatel), městské obce správních obvodů Karlovy Vary, Sokolov, Mariánské Lázně a Kraslice doznaly významné úbytky.

Proti očekávání se v Karlovarském kraji v letech 2001 až 2008 vyvíjela **sňatečnost** (podíl sňatků na 1 000 obyvatel) ve venkovském prostoru nepříznivěji než v prostoru městském (výjimkou byly pouze SO ORP Kraslice a Cheb). Nejvýznamnější byl předstih městských obcí v SO ORP Ostrov. V rámci venkovského prostoru se sňatečnost vyvíjela nepříznivěji v SO ORP Ostrov, Kraslice a Sokolov.

Vývoj **rozvodovosti** (podíl rozvodů na 1 000 obyvatel) ve sledovaném období pak probíhal v souladu s očekáváním, tzn., že rozvodovost ve venkovských obcích kraje byla nižší než ve městech, a to napříč spektrem všech správních obvodů. Nejvýraznější předstih rozvodovosti městského prostoru byl zaznamenán v SO ORP Aš a Mariánské Lázně, ve kterých byla zároveň zaznamenána nejnižší rozvodovost v obcích venkovského typu.

Tab. 2.2.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001

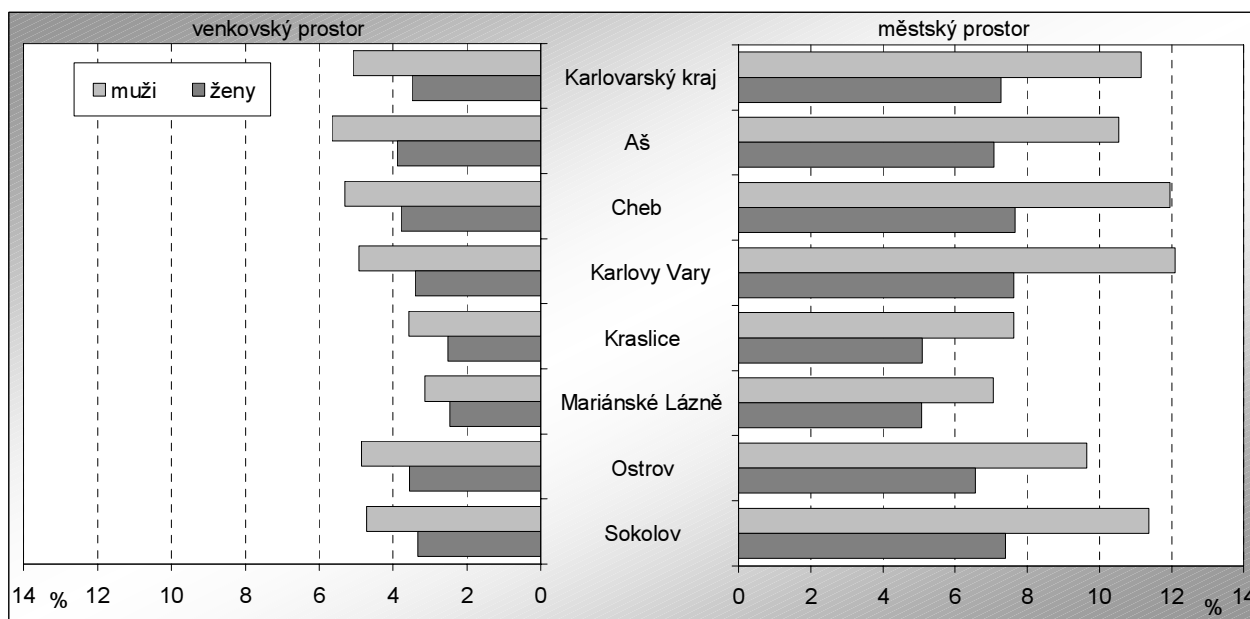
Zdroj: SLDB 2001

v %

	Nejvyšší dokončené vzdělání									
	základní, neukončené a bez vzdělání		vyučení a střední odborné bez maturity		úplné střední s maturitou		vyšší odborné a nástavbové		vysokoškolské	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	36,2	27,1	41,1	37,8	16,3	24,1	1,8	3,4	3,0	6,6
v tom okresy:										
Cheb	35,6	26,9	40,4	37,0	17,1	24,6	1,9	3,4	3,0	6,6
Karlovy Vary	36,3	24,7	40,8	37,0	16,8	25,8	2,0	4,1	3,2	8,0
Sokolov	36,6	30,5	42,0	39,8	15,0	21,4	1,5	2,4	2,7	4,7
v tom SO ORP:										
Aš	38,5	30,9	39,7	39,1	16,8	21,7	1,5	2,1	1,8	4,3
Cheb	36,9	27,1	41,4	36,6	15,6	25,2	1,5	3,3	2,9	6,5
Karlovy Vary	36,8	24,2	41,4	36,4	15,8	26,3	2,0	4,2	3,2	8,4
Kraslice	35,9	30,3	41,1	42,3	15,4	20,4	1,9	2,4	2,8	3,7
Mariánské Lázně	32,6	23,5	39,5	36,5	19,2	25,5	2,6	4,6	3,8	8,7
Ostrov	35,4	26,7	39,8	39,2	18,6	23,9	2,0	3,3	3,1	6,2
Sokolov	36,8	30,6	42,3	39,4	14,8	21,6	1,4	2,4	2,7	4,9

Vzdělanostní strukturu obyvatelstva je možné hodnotit pouze z výsledků SLDB k 1. 3. 2001. Obecně lze říci, že v souladu s očekáváním převažují ve venkovských obcích Karlovarského kraje osoby se základním vzděláním a vyučením bez maturity. V městech pak žilo více obyvatel s vyšším vzděláním (úplné střední s maturitou, vyšší odborné, nástavbové a vysokoškolské vzdělání).

Graf 8 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví k 1. 3. 2001

Ve venkovském prostoru všech správních obvodů kraje je vyšší podíl osob s nejnižším stupněm vzdělání než v prostoru městském, nejvýraznější rozdíl vykazuje venkovský prostor SO ORP Karlovy Vary (o 12,6 p. b.), relativně nejmenší je rozdíl v SO ORP Kraslice (o 5,6 p. b.). Stejná situace je i u vzdělání středního bez maturity, kde jedinou výjimkou je SO ORP Kraslice (podíl ve venkovském prostoru převyšuje prostor městský o 1,3 p. b.), nejvýraznější rozdíl zůstává, stejně jako u základního vzdělání, v SO ORP Karlovy Vary (o 5,0 p. b.).

Podíl všech tří vyšších stupňů vzdělání je ve venkovském prostoru všech správních obvodů nižší než v prostoru městském. Nejvýraznější rozdíly mezi oběma prostory ve všech třech stupních vzdělání je patrný v SO ORP Karlovy Vary, nejmenší pak v SO ORP Kraslice. V rámci venkovského prostoru vykazuje nejvyšší podíl u všech tří vyšších stupňů vzdělání SO ORP Mariánské Lázně, nejnižší podíl vysokoškolsky vzdělaných osob (1,8 %) pak SO ORP Aš.

2.3. Ekonomika

Možnosti hodnocení ekonomického vývoje a rozdílů mezi venkovským a městským prostorem jsou limitované nedostupností údajů do úrovně obcí (viz. kap. 4.3.).

Tab. 2.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Ekonomické subjekty ¹⁾ na 1 000 obyvatel		Statistické jednotky typu podnik ^{1, 2)} na 1 000 obyvatel		Intenzita podnikatelské aktivity ³⁾ (%)		Celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele ⁴⁾ (Kč)	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	243	267	117	126	17,8	16,7	19 195	22 097
v tom okresy:								
Cheb	249	298	114	139	18,2	17,7	20 187	24 106
Karlovy Vary	287	294	144	147	20,4	19,0	19 792	22 229
Sokolov	180	197	83	85	14,0	12,5	18 409	19 816
v tom SO ORP:								
Aš	217	228	100	103	16,5	14,0	16 581	19 733
Cheb	241	308	107	146	16,7	17,8	21 912	25 374
Karlovy Vary	233	302	116	154	18,9	19,5	17 163	21 886
Kraslice	196	203	95	94	16,4	14,3	16 722	17 754
Mariánské Lázně	274	335	131	150	20,9	20,1	19 239	24 579
Ostrov	379	264	190	122	22,9	17,3	23 433	23 474
Sokolov	176	196	81	83	13,5	12,2	18 788	20 125

¹⁾ k 31. 12. 2008

²⁾ aktivní ekonomické subjekty dle statistických zjišťování a administrativních zdrojů

³⁾ podíl OSVČ a zaměstnavatelů na ekonomicky aktivních celkem k 1. 3. 2001 (Zdroj: SLDB 2001)

⁴⁾ v roce 2008

Vzhledem k ekonomické převaze měst nad venkovem je soukromé podnikání ve venkovských oblastech velmi prospěšné, nejen z důvodu snižování nezaměstnanosti, ale i z důvodu ekonomického růstu těchto oblastí a v návaznosti na to i růstu příjmů obecních rozpočtů.

Při hodnocení obecních rozpočtů na 1 obyvatele je nutno připomenout, že v SO ORP Karlovy Vary bylo vzhledem k neexistenci veřejného rozpočtu Vojenského újezdu Hradiště odečteno obyvatelstvo této obce, aby nedocházelo ke zkreslování výsledků v tomto správním obvodu (tato poznámka se vztahuje i k tab. 2.3.7).

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že ačkoliv na 1 000 obyvatel ve venkovském prostoru připadá méně ekonomických subjektů i statistických jednotek typu podnik než v prostoru městském, byla **intenzita podnikatelské aktivity** na venkově o 1,1 procentního bodu vyšší než ve městech.

Z hlediska jednotlivých správních obvodů vychází všechny tři ukazatele, hodnotící podnikatelskou aktivitu ve venkovském prostoru, výrazně nejlépe v SO ORP Ostrov, což se odrazilo i v nejvyšších celkových příjmech obecních rozpočtů na 1 obyvatele. Zároveň je však nutno konstatovat, že v tomto správním obvodě jako jediném ve všech sledovaných ukazatelích aktivity převyšuje venkov nad městskými obcemi. Nejnižší byla naopak podnikatelská aktivita v SO ORP Sokolov, kde ještě převažuje zaměstnanost v tradičních průmyslových odvětvích a obyvatelé tak nejsou nuceni soukromě podnikat. V ukazatelích podnikatelské aktivity byl zaznamenán předstih měst před venkovem pouze ve správních obvodech Cheb a Karlovy Vary. Nejnižší příjmy na 1 obyvatele vykazují obecní rozpočty venkovského prostoru SO ORP Aš, nejvýraznější předstih městských obcí před venkovem byl v SO ORP Mariánské Lázně (o 5 340 Kč na 1 obyvatele).

Tab. 2.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 až 2008

	Růst celkového počtu ekonomických subjektů (%)		Počet nově vzniklých ekonomických subjektů na 1 zaniklý subjekt		Růst počtu ekonomických subjektů			
					ve zpracovatelském průmyslu napojeném na primární sektor ¹⁾ (%)		v terciárním sektoru (%)	
	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	22,7	17,0	2,7	2,5	10,8	5,3	24,5	19,8
v tom okresy:								
Cheb	20,0	16,9	2,6	2,8	10,8	2,7	27,3	21,1
Karlovy Vary	25,1	19,6	3,2	2,6	18,2	10,2	24,0	22,0
Sokolov	21,3	12,6	2,1	2,1	0,5	3,3	22,3	13,5
v tom SO ORP:								
Aš	16,6	19,2	2,2	2,6	52,4	18,8	20,6	23,9
Cheb	22,9	18,0	2,7	3,0	15,4	3,4	31,1	22,6
Karlovy Vary	27,1	19,5	2,8	2,6	18,2	11,3	27,4	22,0
Kraslice	15,3	10,2	1,9	2,1	-9,1	-1,7	9,9	11,9
Mariánské Lázně	17,7	13,2	2,6	2,6	-2,6	-7,9	25,4	16,5
Ostrov	23,1	20,1	3,9	2,7	18,1	6,6	21,5	22,1
Sokolov	22,8	13,0	2,2	2,1	4,6	4,7	25,1	13,7

¹⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkářská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

Mezi venkovskými prostory jednotlivých správních obvodů existuje poměrně velká variabilita v ekonomických změnách. Mezi roky 2001 až 2008 doznal **počet ekonomických subjektů** ve venkovském prostoru Karlovarského kraje nárůst o 22,7 %, což znamená předstížení městských obcí v tempu růstu tohoto ukazatele o 5,7 procentního bodu. Rychlejší dynamika růstu charakterizuje venkov všech správních obvodů, jedinou výjimkou je SO ORP Aš s předstihem měst o 2,5 p. b. Rozdíl mezi polaritami hodnot ve venkovském prostoru představuje 11,8 p. b. (maximum SO ORP Karlovy Vary, minimum SO ORP Kraslice).

Ve venkovském prostoru Karlovarského kraje dochází i k rychlejší obnově ekonomických subjektů než ve městech, na 1 zaniklý subjekt připadá 2,7 nově vzniklých subjektů (ve městech 2,5). Nejrychleji probíhá obnova v SO ORP Ostrov. Nejnižším tempem probíhají ekonomické změny všech hodnocených ukazatelů v SO ORP Kraslice.

Tab. 2.3.3 Odvětvová struktura ekonomiky¹⁾ k 31. 12. 2008

	Počet statistických jednotek typu podnik celkem		z toho sektor ¹⁾ (%)						Zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor ²⁾ na 1 000 obyvatel	
			primární		sekundární		terciární			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	6 962	31 312	10,6	2,7	26,5	22,6	62,3	74,0	6,6	4,2
v tom okresy:										
Cheb	1 810	11 045	12,2	2,9	28,5	19,8	58,6	76,4	6,6	4,2
Karlovy Vary	3 556	14 015	8,9	2,3	18,2	21,8	53,2	75,2	4,6	3,6
Sokolov	1 596	6 252	3,7	3,1	15,6	29,2	27,5	67,0	3,7	2,2
v tom SO ORP:										
Aš	230	1 612	8,7	3,6	34,8	26,9	55,7	69,0	7,0	4,4
Cheb	846	6 574	13,0	2,1	27,2	18,5	59,0	78,0	4,9	3,8
Karlovy Vary	1 791	11 504	16,0	2,1	28,0	20,9	55,9	76,3	4,3	3,7
Kraslice	335	997	13,4	6,3	31,3	33,0	54,6	59,5	5,6	2,6
Mariánské Lázně	734	2 859	12,4	4,2	27,9	18,8	59,0	76,8	8,9	5,0
Ostrov	1 765	2 511	6,0	3,1	17,0	25,8	76,1	70,3	5,0	3,4
Sokolov	1 261	5 255	6,3	2,5	33,7	28,5	59,4	68,5	3,2	2,2

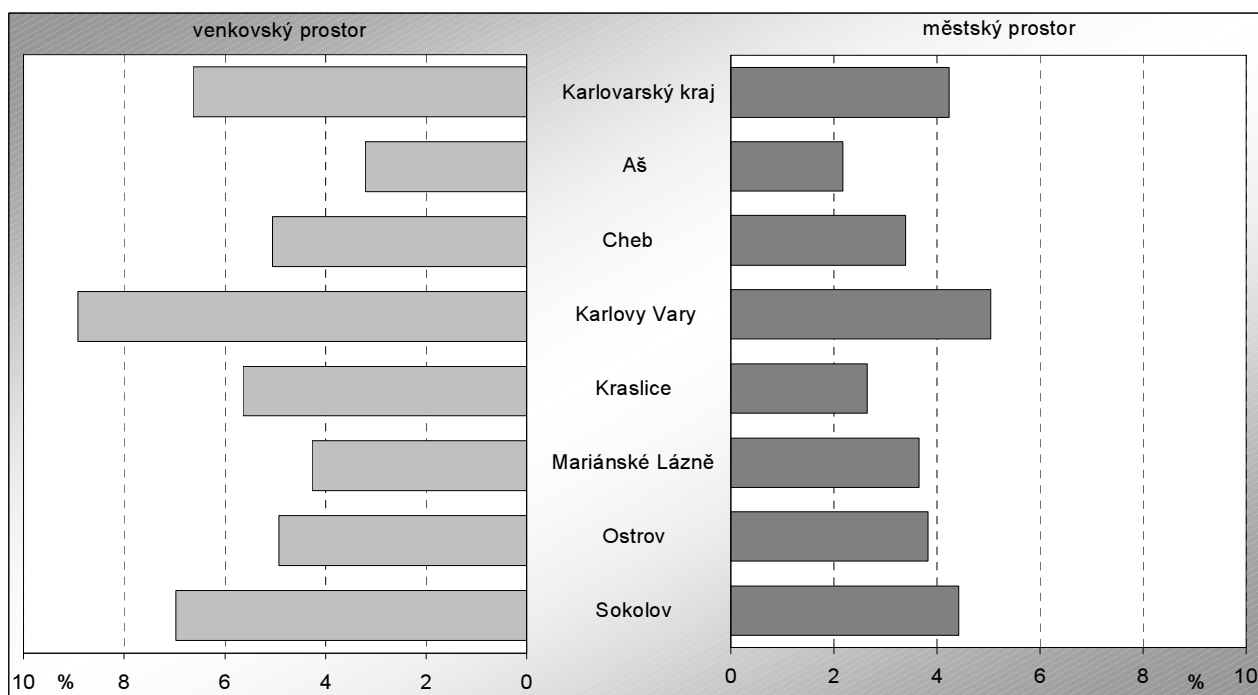
¹⁾ dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ u 0,4 % subjektů v ČR nelze určit sektor podle OKEČ

²⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korčářská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

Na území venkovského prostoru Karlovarského kraje k 31. 12. 2008 fungovalo 18,2 % **statistických jednotek typu podnik**, přitom v rámci jednotlivých správních obvodů vykazoval nejvyšší podíl těchto jednotek SO ORP Ostrov (41,3 %), nejméně pak SO ORP Cheb (11,4 %).

Z hlediska **odvětvové struktury ekonomiky** převyšoval podíl těchto jednotek primárního i sekundárního sektoru ve venkovském prostoru všech správních obvodů prostor městský, výjimkou byly pouze SO ORP Kraslice a Ostrov v sekundárním sektoru. Na SO ORP Ostrov připadl v obou jmenovaných sektorech nejnižší podíl jednotek typu podnik, nejvyšší podíl v sektoru primárním vykázal SO ORP Karlovy Vary (16,0 %), v sekundárním pak SO ORP Aš (34,8 %). Relativně velký podíl připadá na zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor.

Graf 9 Podíl zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor na celkovém počtu subjektů k 31. 12. 2008

Výrazně nejvyšší podíl jednotek typu podnik ve všech správních obvodech i v obou prostorech připadá na sféru terciární, přitom celokrajský předstih města činí 11,7 p. b., jedinou výjimkou je pouze SO ORP Ostrov. Nejvýznamnější předstih městské části vykazoval SO ORP Karlovy Vary (o 20,4 p. b.).

Tab. 2.3.4 Ekonomické subjekty^{*)} podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008

	na 1 000 obyvatel									
	Bez zaměstnanců (vč. neuvedeno)		Mikropodniky (1 - 9 zaměstnanců)		Malé podniky (10 - 49 zaměstnanců)		Střední podniky (50 - 249 zaměstnanců)		Velké podniky (250 a více zaměstnanců)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	96,6	101,3	15,2	19,3	3,8	4,1	0,9	1,1	0,1	0,2
v tom okresy:										
Cheb	92,4	113,4	17,0	19,7	3,9	4,2	0,9	1,3	0,1	0,1
Karlovy Vary	124,0	117,5	15,1	23,9	3,8	4,5	0,7	1,1	-	0,3
Sokolov	64,6	67,2	13,8	12,9	3,9	3,5	1,0	0,9	0,2	0,1
v tom SO ORP:										
Aš	80,6	83,7	14,8	14,2	2,6	3,7	1,7	1,8	0,4	0,1
Cheb	85,6	122,3	16,1	18,7	3,8	3,9	1,0	1,2	0,1	0,1
Karlovy Vary	95,3	121,6	15,5	26,3	4,1	5,0	0,9	1,2	-	0,3
Kraslice	75,1	77,4	16,1	12,5	3,1	3,1	0,3	1,1	-	0,2
Mariánské Lázně	106,8	116,8	19,1	26,6	4,6	5,5	0,5	1,2	-	0,1
Ostrov	171,8	102,8	14,3	15,4	3,2	2,5	0,3	0,8	-	0,1
Sokolov	62,2	65,5	13,3	13,0	4,0	3,5	1,2	0,8	0,2	0,1

^{*)} dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

Podle kategorií **počtu zaměstnanců** ekonomických subjektů přepočtených na 1 000 obyvatel v Karlovarském kraji převyšuje městský prostor nad venkovským. K 31. 12. 2008 fungovalo v kraji téměř 91 % ekonomických subjektů bez zaměstnanců (vč. neuvedeno). U této kategorie a u drobných podniků (tj. do 9 zaměstnanců) jsou v tomto relativním ukazateli mezi městem a venkovem poměrně vysoké rozdíly (4,7 a 4,1 p. b.). Z hlediska jednotlivých správních obvodů je možno konstatovat, že ve venkovském prostoru kraje na 1 000 obyvatel připadá nejvíce subjektů bez zaměstnanců na SO ORP Ostrov (kde byl i nejvýraznější předstih před prostorem městským o 69,0 p. b.), drobných a malých na SO ORP Mariánské Lázně a středních a velkých podniků na SO ORP Aš, nejméně pak subjektů bez zaměstnanců a mikropodniků na SO ORP Sokolov.

Tab. 2.3.5 Ekonomické subjekty^{*)} podle právní formy k 31. 12. 2008

	na 1 000 obyvatel									
	Soukromí podnikatelé ¹⁾		Samostatně hospodařící rolníci a zemědělní podnikatelé		Obchodní společnosti		Neziskový sektor ²⁾		Zahraniční osoby	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	79,5	87,7	5,8	2,2	11,1	19,1	3,9	3,7	12,7	10,7
v tom okresy:										
Cheb	81,4	90,7	7,0	2,1	13,3	16,6	3,8	3,6	4,8	22,1
Karlovy Vary	90,3	101,5	7,3	1,9	11,2	28,6	4,5	4,3	26,4	8,1
Sokolov	63,9	66,6	2,9	1,4	9,2	9,7	3,1	3,0	1,5	1,8
v tom SO ORP:										
Aš	78,0	68,5	3,9	2,2	10,0	13,2	2,2	1,9	3,5	15,4
Cheb	72,5	90,3	7,6	1,5	12,2	14,2	3,9	4,2	6,2	31,7
Karlovy Vary	82,7	105,0	8,4	1,9	12,5	33,4	5,2	4,8	2,8	6,1
Kraslice	73,4	75,1	3,1	2,3	11,3	8,3	4,5	3,5	0,3	2,1
Mariánské Lázně	95,5	109,9	7,5	3,4	16,1	24,9	4,3	3,8	3,4	4,9
Ostrov	102,9	88,6	5,4	2,0	8,9	11,1	3,3	2,4	65,6	15,5
Sokolov	61,7	65,2	2,9	1,3	8,7	10,0	2,8	2,9	1,7	1,8

^{*)} dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ soukromí podnikatelé podnikající dle živnostenského nebo jiného zákona

²⁾ nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, sdružení, organizační jednotky sdružení a církevní organizace

Z hlediska **právních forem** ekonomických subjektů v přepočtu na 1 000 obyvatel v Karlovarském kraji k 31. 12. 2008 převyšuje podíl ve venkovském prostoru proti městskému dle očekávání u samostatně hospodařících rolníků a zemědělských podnikatelů (o 3,6 p. b.), překvapivý je však převis venkova

u neziskového sektoru (o 0,2 p. b.) a u zahraničních osob (dokonce o 2,0 p. b.). U neziskového sektoru se podílejí na tomto výsledku relativně všechny správní obvody, i když nejvýraznější podíl vykazují SO ORP Karlovy Vary a Kraslice, avšak u právní formy zahraniční osoby se na převýšení městského prostoru venkovem podílí zejména SO ORP Ostrov (65,6 subjektů na 1 000 obyvatel), což je dáno především zvýšenou koncentrací subjektů vietnamské komunity na území tohoto správního obvodu.

U soukromých podnikatelů dle živnostenského nebo jiného zákona v Karlovarském kraji v přepočtu na 1 000 obyvatel převyšoval městský prostor venkovské obce o 8,2 p. b. Výjimkou bylo jen soukromé podnikání ve venkovském prostoru v SO ORP Ostrov (102,9 subjektů na 1 000 obyvatel) a Mariánské Lázně (95,5), kde jako v jediných dvou správních obvodech došlo k převýšení celokrajského průměru městských obcí.

Pro SO ORP Sokolov je, dle výsledků, charakteristická nízká míra soukromého podnikání, neboť v tomto správním obvodě vychází nejnižší podíl soukromých podnikatelů, samostatně hospodařících rolníků a zemědělských podnikatelů i obchodních společností na 1 000 obyvatel, a to jak v prostoru venkovském, tak i městském. Jde o správní obvod, kde tradiční velké průmyslové podniky nabízejí velké množství pracovních příležitostí.

Tab. 2.3.6 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008

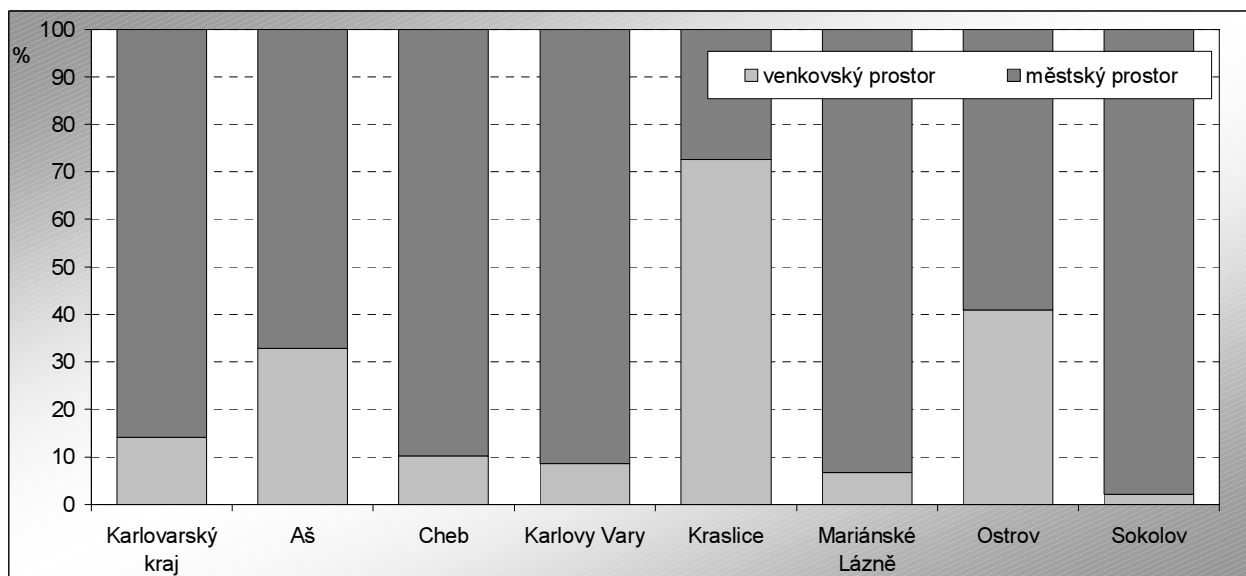
	Počet lůžek na 1 km ²								Místa pro stany a karavany na 1 km ²	
	v hromadných ubytovacích zařízeních celkem		v hotelech a penzionech		v kempech, chatových osadách a turistických ubytovnách		v ostatních ubytovacích zařízeních ¹⁾			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	1,9	21,7	1,1	14,8	0,4	0,9	0,5	6,0	0,2	0,8
v tom okresy:										
Cheb	1,7	26,6	0,8	17,5	0,3	1,6	0,6	7,5	0,2	1,4
Karlovy Vary	2,4	31,3	1,4	21,9	0,5	0,6	0,4	8,8	0,3	0,4
Sokolov	1,1	2,4	0,6	1,6	-	0,5	0,5	0,3	0,2	0,5
v tom SO ORP:										
Aš	0,7	0,9	0,7	0,6	-	0,2	-	0,2	-	-
Cheb	1,6	25,7	1,0	8,6	0,4	2,5	0,1	14,5	0,4	2,7
Karlovy Vary	1,1	33,9	0,5	26,3	0,5	0,4	0,1	7,2	0,3	0,6
Kraslice	2,7	1,9	1,5	1,3	-	-	1,2	0,6	-	-
Mariánské Lázně	2,1	40,7	0,5	35,1	0,2	1,3	1,5	4,3	-	0,8
Ostrov	7,5	23,0	5,0	8,1	0,7	1,1	1,7	13,8	-	-
Sokolov	0,0	2,6	-	1,7	-	0,7	0,0	0,2	0,4	0,7

¹⁾ léčebné lázně, rekreační a školící zařízení podniků (odborových svazů), ubytování apartmánového typu a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.)

Turistickou atraktivitu regionu do značné míry odráží **kapacity ubytovacích zařízení**. Počet lůžek na 1 km² v jednotlivých druzích ubytovacích zařízení ve venkovském prostoru je v Karlovarském kraji nižší, avšak nejvýrazněji je tento rozdíl patrný u hotelů a penzionů (o 13,7 lůžek na 1 km²). V rámci okresů je koncentrace hotelů a penzionů v městském prostoru nejvýraznější v okrese Karlovy Vary (o 20,5 lůžek na 1 km²), naopak v okrese Sokolov je tento rozdíl téměř zanedbatelný (o 1 lůžko na km²). V rámci jednotlivých správních obvodů byl zaznamenán výrazný převis v městském prostoru v SO ORP Mariánské Lázně a Karlovy Vary, naopak nepatrně vyšší hodnoty ve venkovském prostoru byly vykázány v SO ORP Aš a Kraslice.

Na lůžkových kapacitách v hromadných ubytovacích zařízeních Karlovarského kraje v roce 2008 se obce venkovského prostoru podílely 14,1 %, nejvyšší podíl zaujímal venkov v SO ORP Kraslice (72,6 %), výrazně nejnižší pak v SO ORP Sokolov (2,2 %).

Graf 10 Podíl městského a venkovského prostoru na lůžkových kapacitách v hromadných ubytovacích zařízeních daného kraje v roce 2008

V Karlovarském kraji dle ročního průměru v letech 2003 až 2008 byly **daňové příjmy** přepočtené na 1 obyvatele venkovského prostoru o 1 619 Kč nižší proti prostoru městskému, jen v okrese Sokolov, vlivem SO ORP Kraslice, byla situace obrácená. Podíl běžných výdajů na výdajích celkových v kraji převyšuje v městském prostoru o 8 procentních bodů skutečnost ve venkovském prostoru, z logických důvodů je pak situace u podílu kapitálových výdajů diametrálně opačná.

Tab. 2.3.7 Veřejné rozpočty¹⁾ v letech 2003 až 2008 (roční průměr)

Zdroj: Ministerstvo financí ČR

	Daňové příjmy na 1 obyvatele (Kč)		Podíl na výdajích celkem (%)				Saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele (Kč)		Podíl salda příjmů a výdajů na příjmech celkem (%)	
			běžné výdaje		kapitálové výdaje					
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	8 476	10 095	66,6	74,6	33,4	25,4	539,0	453,5	3,0	2,1
v tom okresy:										
Cheb	8 138	10 390	67,3	77,6	32,7	22,4	291,7	517,6	1,7	2,3
Karlovy Vary	8 297	10 744	65,0	69,4	35,0	30,6	568,2	350,4	3,1	1,6
Sokolov	8 969	8 961	68,3	78,4	31,7	21,6	702,7	516,8	4,0	2,6
v tom SO ORP:										
Aš	8 743	9 018	66,5	74,6	33,5	25,4	301,8	935,0	1,7	5,0
Cheb	8 248	10 569	65,2	77,8	34,8	22,2	-28,9	429,7	-0,2	1,8
Karlovy Vary	8 045	11 116	70,3	68,6	29,7	31,4	948,1	265,7	5,7	1,2
Kraslice	8 699	8 030	81,0	82,5	19,0	17,5	1 107,6	223,8	7,2	1,1
Mariánské Lázně	7 745	11 066	71,7	78,8	28,3	21,2	730,2	388,4	5,0	1,6
Ostrov	8 697	9 388	59,0	72,3	41,0	27,7	-36,3	658,4	-0,2	3,0
Sokolov	9 031	9 115	65,9	77,7	34,1	22,3	610,7	565,4	3,4	2,9

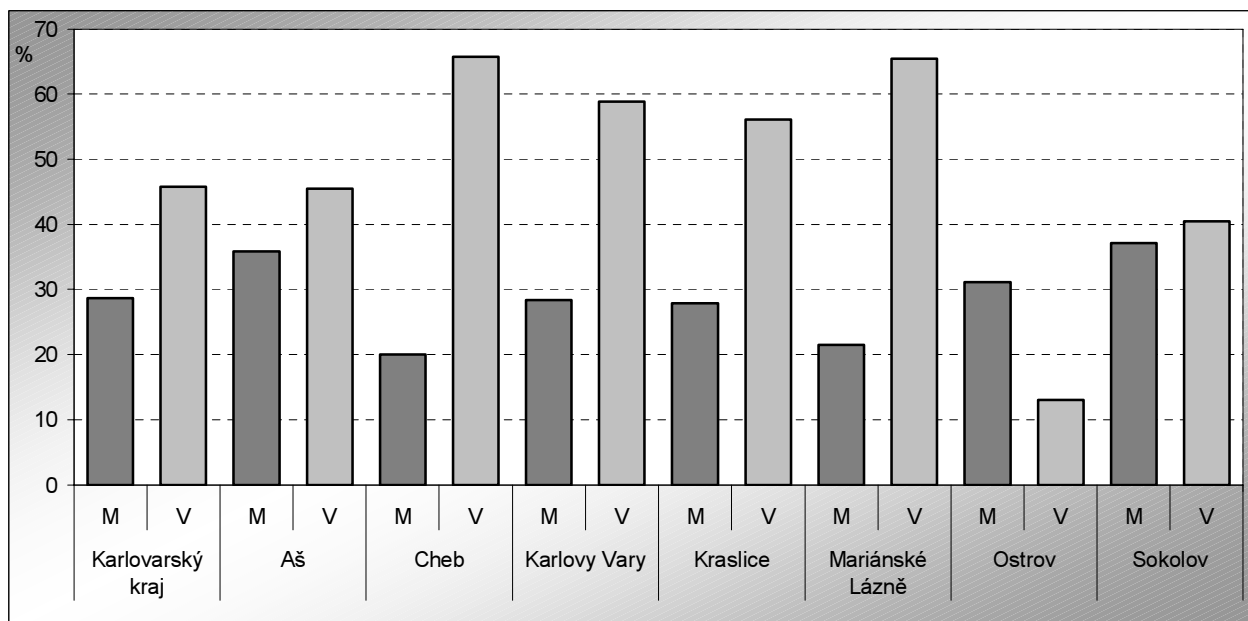
¹⁾ obecní rozpočty (tzn. bez rozpočtů krajů a dobrovolných svazků obcí)

Saldo příjmů a výdajů, připadajících na 1 obyvatele venkovského prostoru v kraji, převyšuje tento ukazatel v městském prostoru o 85,6 Kč, přitom nejvýrazněji v okrese Karlovy Vary (o 217,9 Kč) a ze správních obvodů pak v SO ORP Kraslice (o 883,9 Kč) a Karlovy Vary (o 682,5 Kč). Rychlejší růst příjmů venkovských obcí proti městům byl ovlivněn zejména změnou pravidel rozpočtového určení daní.

Mezi roky 2003 a 2008 byl ve venkovském prostoru Karlovarského kraje vykázán dynamičtější růst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele oproti městským obcím o 17,1 procentního bodu (celkem nárůst dosáhl 45,8 %). Nejvyšší nárůst ve venkovském prostoru byl docílen ve správních obvodech Cheb (65,7 %) a Mariánské Lázně (65,5 %), ve kterých byl zaznamenán i nejvýraznější předstih tempa růstu před městskými obcemi (v obou přes 40 procentních bodů).

Graf 11 Nárůst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele mezi roky 2003 a 2008

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, výpočty ČSÚ

2.4. Trh práce

Ekonomický stav a perspektivu rozvoje každého regionu, ale i sociální oblasti života společnosti výrazně ovlivňují ukazatele zaměstnanosti a nezaměstnanosti, které patří k rozhodujícím pravidelně sledovaným ekonomickým jevům. Důležité pojmy a ukazatele z této oblasti jsou vysvětleny v kapitole 4.4.

Tab. 2.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce

Zdroje: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, SLDB 2001

	Ekonomická aktivita podle SLDB 2001				Nezaměstnanost k 31. 12. 2008				Změna míry nezaměstnanosti ³⁾ k 31. 12. (2008 - 2000) (procentní body)	
	míra ekonomické aktivity (%)		pracovní místa na 1 000 zaměstnaných osob ¹⁾		míra nezaměstnanosti ²⁾ (%)		počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	63,6	64,2	997,7	963,8	9,61	7,59	12,1	5,7	-0,18	0,23
v tom okresy:										
Cheb	64,4	64,4	828,0	1 007,2	7,90	7,41	13,3	6,6	1,98	1,91
Karlovy Vary	63,9	63,4	798,2	1 042,3	9,75	7,16	19,3	4,3	-1,27	-0,21
Sokolov	62,6	65,0	1 408,3	813,9	10,85	8,34	8,1	7,7	-0,57	-0,93
v tom SO ORP:										
Aš	62,4	64,3	880,6	942,1	9,07	6,78	x	4,2	5,81	2,63
Cheb	65,7	65,0	947,0	1 005,9	9,59	8,37	12,4	8,2	2,06	2,13
Karlovy Vary	62,6	63,4	778,5	1 082,6	9,46	6,57	26,5	3,7	-3,26	-0,87
Kraslice	58,3	64,9	575,8	816,4	11,31	9,83	8,5	5,9	-2,84	0,23
Mariánské Lázně	63,6	63,4	645,0	1 058,8	5,10	5,78	8,5	5,8	0,29	0,88
Ostrov	66,3	63,5	830,4	889,7	10,25	9,36	13,6	7,6	2,09	2,32
Sokolov	63,7	65,0	1 587,8	813,5	10,75	8,09	8,0	8,1	-0,07	-1,13

¹⁾ bydlících na příslušném území

²⁾ v současně platné metodice (podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

³⁾ v metodice roku 2001 (podíl uchazečů o zaměstnání celkem na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

Podle výsledků SLDB byla k 1. 3. 2001 ve venkovském prostoru Karlovarského kraje **míra ekonomické aktivity** (63,6 %, což je nejvyšší mezi kraji v ČR) menší než ve městech, rozdíl činil 0,6 procentního bodu. Naopak vyšší míru ekonomické aktivity proti městům vykazují venkovské obce SO ORP Cheb, Mariánské Lázně a nejvýrazněji Ostrov (o 2,8 p. b.). Mezi jednotlivými správními obvody kraje vyniká v tomto ukazateli venkovský prostor SO ORP Ostrov, nejhorší je pak situace v SO ORP Kraslice, mezi oběma mezními správními obvody je rozdíl 8,0 procentních bodů.

Na 1 000 zaměstnaných bydlících osob připadalo v době provádění SLDB ve venkovském prostoru 997,7 **pracovních míst** (bližší vysvětlení k ukazateli je uvedeno v kapitole 4.4.), což bylo proti městskému prostoru o 33,9 míst více. Nejvyšší převis pracovních míst v té době vykazoval SO ORP Sokolov, kde jako v jediném správním obvodu tento ukazatel na venkově převýšil skutečnost ve městech. Spádově poskytoval tento správní obvod zaměstnání obyvatelům bydlícím mimo SO ORP Sokolov. Naopak nejvyšší nedostatek pracovních míst se projevil v SO ORP Kraslice, odkud musí téměř polovina bydlících obyvatel za práci dojíždět.

Míra nezaměstnanosti ve venkovských obcích Karlovarského kraje k 31. 12. 2008 podle očekávání předčila nezaměstnanost ve městech o 2,0 procentní body, nejvýraznější byl předstih v SO ORP Karlovy Vary (o 2,9 p. b.) a Sokolov (o 2,7 p. b.). Vyšší nezaměstnanost ve městech naopak vykázal jen SO ORP Mariánské Lázně. Nejvyšší nezaměstnanost na venkově zaznamenal SO ORP Kraslice a Sokolov.

Zatímco ve městech došlo z hlediska časového období k nárůstu míry nezaměstnanosti, je možno ve venkovských obcích proti roku 2000 pozorovat její nepatrné snížení, celkový rozdíl mezi oběma prostory činí 0,41 procentního bodu. Nejvýraznější nárůst byl na venkově zaznamenán v SO ORP Aš (o 5,81 p. b.), nejpříznivější vývoj pak v SO ORP Karlovy Vary (snížení o 3,26 p. b.).

Ještě výraznější je předstih venkovských obcí v ukazateli **počtu uchazečů o zaměstnání na 1 volné pracovní místo** (o 6,4 p. b.), nejvýrazněji v SO ORP Karlovy Vary (o 22,8 p. b.), kde zároveň připadá na 1 volné místo nejvyšší počet uchazečů (26,5).

Tab. 2.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Míra ekonomické aktivity									
	muži		ženy		celkem ve věku					
					15 - 24 let		25 - 54 let		55 - 64 let	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	72,5	72,3	54,7	56,7	55,3	52,0	87,5	89,7	32,7	39,9
v tom okresy:										
Cheb	72,5	72,5	56,4	56,9	56,7	52,4	87,4	89,2	34,6	40,9
Karlovy Vary	73,3	71,7	54,2	55,8	54,6	51,1	87,8	90,2	35,5	43,5
Sokolov	71,4	72,8	53,9	57,5	55,0	52,6	87,1	89,5	27,9	34,0
v tom SO ORP:										
Aš	69,3	72,8	55,6	56,4	56,7	55,5	83,3	89,0	30,0	34,2
Cheb	73,7	73,0	57,6	57,3	57,6	52,1	89,7	88,9	36,2	41,9
Karlovy Vary	72,3	71,7	52,7	55,9	53,9	50,6	86,9	90,5	33,9	44,4
Kraslice	68,9	72,9	47,6	57,4	49,6	53,2	85,6	89,3	28,0	35,0
Mariánské Lázně	72,3	71,3	55,2	56,4	55,4	50,9	86,2	90,0	33,9	43,7
Ostrov	75,1	71,9	57,1	55,7	55,9	52,9	89,4	89,2	39,0	39,5
Sokolov	72,0	72,7	55,4	57,5	56,2	52,5	87,5	89,5	27,9	33,9

Jak se dalo předpokládat, existuje rozdílná **míra ekonomické aktivity mužů a žen**. V důsledku péče o děti a dřívějšího odchodu do důchodu je v obou prostorech ekonomická aktivita žen nižší než u mužů; v městském prostoru o 15,6 p. b. a ve venkovském dokonce o 17,8 procentního bodu. Nejvýraznější rozdíl mezi oběma pohlavími ve venkovských obcích vykazuje SO ORP Kraslice (o 21,3 p. b.), nejmenší pak Aš (o 13,7 p. b.).

V rámci kategorie mužů vykazuje ve venkovských obcích nejvyšší míru ekonomické aktivity SO ORP Ostrov, nejnižší Kraslice (rozdíl mezi oběma extrémními hodnotami je 6,2 p. b.). SO ORP Kraslice zároveň vykazuje i nejnižší aktivitu žen, nejvyšší pak Cheb (s rozdílem obou správních obvodů 10,0 p. b.).

Z hlediska **věkových kategorií** byla v roce 2001 míra ekonomické aktivity v Karlovarském kraji ve venkovském prostoru vyšší než v městském pouze u nejmladší kategorie (tj. 15 – 24 let) o 3,3 p. b. Ve zbývajících dvou kategoriích je patrný předstih městských obcí, v kategorii 55 až 64 let pak dokonce 7,2 p. b.

Při hodnocení samotného venkovského prostoru vychází nejvyšší aktivita nejmladší a střední kategorie v SO ORP Cheb, kde je zároveň i druhá nejvyšší po SO ORP Ostrov u nejstarší věkové kategorie. Opačnou polaritu věkové skupiny 15 až 24 let zastupuje SO ORP Kraslice, střední pak SO ORP Aš a nejstarší kategorii SO ORP Sokolov, kde byl zároveň nejvýraznější rozdíl (11,1 p. b.) proti maximu aktivity v rámci věkové skupiny. Na nejnižší míře ekonomické aktivity se projevují odchody a předčasné odchody mužů a žen do důchodu.

Tab. 2.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Zaměstnané osoby celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonomické činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
					primární		sekundární		terciární	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	25 164	119 727	23 726	114 375	9,2	1,9	46,6	40,7	44,2	57,4
v tom okresy:										
Cheb	7 059	38 153	6 455	35 772	10,8	2,8	42,6	33,2	46,6	64,0
Karlovy Vary	10 222	46 248	9 834	44 710	12,2	1,7	40,9	37,4	46,9	60,9
Sokolov	7 883	35 326	7 437	33 893	4,0	1,3	57,6	53,0	38,3	45,7
v tom SO ORP:										
Aš	1 055	7 329	888	6 648	4,4	1,7	50,6	54,2	45,0	44,1
Cheb	3 455	21 012	3 196	19 963	11,7	2,3	44,6	29,1	43,8	68,7
Karlovy Vary	6 348	36 596	6 136	35 315	15,0	1,8	42,5	36,6	42,5	61,7
Kraslice	1 398	5 039	1 376	4 844	5,6	3,1	56,7	57,9	37,7	39,0
Mariánské Lázně	2 549	9 812	2 371	9 161	11,9	4,6	37,0	27,1	51,1	68,3
Ostrov	3 874	9 652	3 698	9 395	7,5	1,3	38,2	40,6	54,3	58,1
Sokolov	6 485	30 287	6 061	29 049	3,6	1,0	57,9	52,2	38,5	46,8

Ve venkovském prostoru v roce 2001 bydlelo z celkového počtu zaměstnaných osob Karlovarského kraje pouze 17,4 %, ovšem mezi jednotlivými správními obvody kraje existovala poměrně výrazná variabilita. Nejvyšší podíl byl zaznamenán v SO ORP Ostrov (28,6 %), nejmenší pak v SO ORP Aš (12,6 %).

Z hlediska odvětvové struktury a struktury pracovních příležitostí na venkově je nejdůležitější **primární sektor**, tedy zemědělství, lesnictví a rybolov. Ve venkovském prostoru Karlovarského kraje se v roce 2001 podíleli zaměstnaní tohoto sektoru na celkové zaměstnanosti 9,2 %, v jednotlivých správních obvodech se tento podíl pohyboval od 3,6 v SO ORP Sokolov po 15,0 % v SO ORP Karlovy Vary.

Výrazně nižší podíl primárního sektoru v městské části kraje (1,9 %) svědčí o tom, že část obyvatel z měst dojíždí za prací na venkov. Nejvýraznější je tento podíl v SO ORP Mariánské Lázně, nejméně patrný pak v SO ORP Sokolov.

Podíly obyvatel zaměstnaných v **sekundárním sektoru** (tj. v průmyslu a stavebnictví) jsou ve venkovském prostoru kraje o 5,9 p. b. vyšší než ve městech, nejvýraznější je tento rozdíl v SO ORP Cheb (o 15,5 p. b.). V rámci správních obvodů se pak tyto podíly pohybují od 37,0 % (Mariánské Lázně) do 57,9 % (Sokolov).

Na opačném pólu stojí **terciární sféra** (nevýrobní), kde je ve všech správních obvodech dle očekávání patrná převaha zaměstnaných bydlících v městském prostoru, nejvýraznější je tento rozdíl v SO ORP Cheb (o 24,9 p. b.). Jen velmi nepatrný rozdíl ve prospěch venkova vykázal SO ORP Aš (o 0,9 p. b.). Maxima dosahuje podíl terciárního sektoru v SO ORP Ostrov (54,3 %), minima pak SO ORP Kraslice (37,7 %).

Tab. 2.4.4 Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Pracovní místa celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonomické činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
					primární		sekundární		terciární	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	25 106	115 387	23 787	110 130	9,2	1,9	57,7	38,7	33,1	59,4
v tom okresy:										
Cheb	5 845	38 429	5 357	36 006	12,6	2,7	45,3	32,8	42,0	64,5
Karlovy Vary	8 159	48 205	7 842	46 620	15,8	1,5	41,0	37,4	43,2	61,2
Sokolov	11 102	28 753	10 588	27 504	2,6	1,6	76,2	48,8	21,2	49,6
v tom SO ORP:										
Aš	929	6 905	803	6 217	4,4	1,5	65,1	57,4	30,5	41,1
Cheb	3 272	21 135	3 044	20 050	11,9	2,2	44,6	28,8	43,5	69,0
Karlovy Vary	4 942	39 618	4 768	38 283	18,6	1,5	48,5	36,7	32,9	61,8
Kraslice	805	4 114	787	3 945	6,9	4,4	52,2	60,6	40,9	34,9
Mariánské Lázně	1 644	10 389	1 510	9 739	18,5	4,6	36,3	25,5	45,2	70,0
Ostrov	3 217	8 587	3 074	8 337	11,4	1,2	29,4	40,5	59,2	58,3
Sokolov	10 297	24 639	9 801	23 559	2,2	1,1	78,1	46,8	19,6	52,1

V roce 2001 bylo na území venkovského prostoru Karlovarského kraje z celkového počtu pracovních míst pouze 17,9 %, ovšem mezi jednotlivými správními obvody kraje existovala poměrně výrazná variabilita.

Nejvyšší podíl pracovních míst byl vykázán v SO ORP Sokolov (29,5 %), nejmenší pak v SO ORP Karlovy Vary (11,1 %).

Z hlediska **odvětvové struktury obsazených pracovních míst** vyplývá jednoznačná převaha pracovních míst v primární sféře na venkově ve všech správních obvodech (nejvýraznější předstih venkova je v SO ORP Karlovy Vary - 17,1 p. b.). Ještě výraznější byl v kraji předstih v sekundární oblasti - o 18,9 p. b., (nejvýrazněji o 31,4 p. b. v SO ORP Sokolov), výjimkou je pouze SO ORP Kraslice, kde měl o 8,4 p. b. převahu městský prostor. V rámci terciární sféry byl v kraji patrný předstih podílu pracovních míst ve městech (o 26,2 p. b.) ve všech správních obvodech, výjimkou byly pouze SO ORP Ostrov a Kraslice.

Tab. 2.4.5 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

v %

	Míra nezaměstnanosti				Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na uchaz. celkem					
	muži		ženy		dosažitelní		ženy		osoby se zdravotním postižením	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	8,17	7,26	11,52	7,98	95,9	96,0	51,4	48,3	12,5	12,2
v tom okresy:										
Cheb	7,02	7,27	9,03	7,56	97,4	97,6	50,0	47,0	10,7	10,9
Karlovy Vary	8,46	7,02	11,55	7,32	94,9	95,1	49,7	47,1	13,3	13,4
Sokolov	8,74	7,55	13,63	9,29	96,0	95,7	54,2	50,8	12,7	12,1
v tom SO ORP:										
Aš	9,51	7,34	8,51	6,10	97,2	98,7	41,5	41,0	7,5	7,7
Cheb	7,56	7,72	12,21	9,16	97,6	97,9	55,2	49,8	11,3	10,9
Karlovy Vary	7,89	6,35	11,65	6,84	94,9	95,0	51,3	48,2	14,7	13,4
Kraslice	9,13	9,52	14,52	10,20	95,9	95,9	51,8	48,0	11,3	11,1
Mariánské Lázně	5,25	6,23	4,92	5,27	97,2	96,0	42,8	43,4	11,7	13,6
Ostrov	9,44	9,52	11,38	9,18	95,0	95,3	47,1	44,2	11,1	13,4
Sokolov	8,66	7,23	13,45	9,14	96,1	95,6	54,8	51,3	13,0	12,2

Mezi nejvýznamnější problémy hospodářství České republiky v posledních letech patří vývoj **nezaměstnanosti** (podrobnější vysvětlení viz. kapitola 4.4.). V časové řadě od roku 2004 je možno pozorovat v Karlovarském kraji příznivou klesající tendenci míry nezaměstnanosti, avšak jen do roku 2007. Hospodářská krize se v kraji koncem roku 2008 projevila v nárůstu míry nezaměstnanosti. Na venkově byla u obou **pohlaví** v kraji vyšší míra nezaměstnanosti než ve městech, i když u žen je tento předstih výraznější (o 3,54 p. b.). U mužů byl vykázán předstih venkova v SO ORP Aš, Karlovy Vary a Sokolov, zatímco u žen byl tento předstih ve všech správních obvodech s výjimkou SO ORP Mariánské Lázně. Ve venkovském prostoru Karlovarského kraje byla k 31. 12. 2008 vyšší míra nezaměstnanosti žen proti mužům o 3,35 p. b., nejvýraznější byl tento rozdíl v SO ORP Kraslice (o 5,39 p. b.), pouze v SO ORP Aš a Mariánské Lázně nezaměstnanost mužů předstihla nezaměstnanost žen.

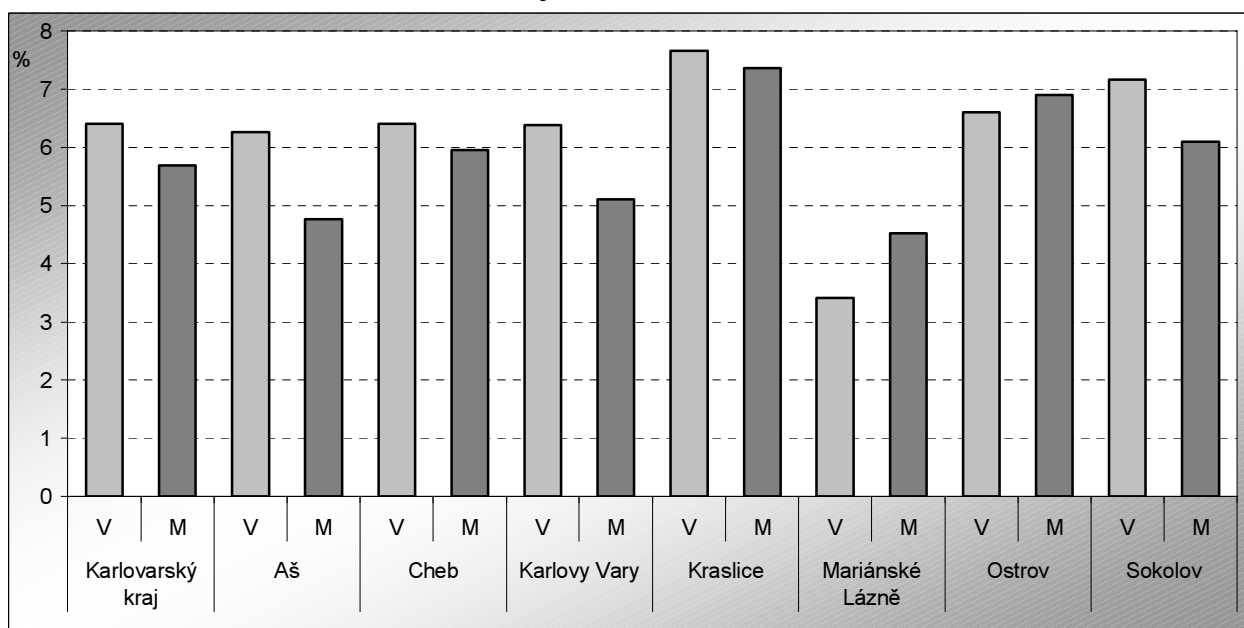
Míra nezaměstnanosti mužů se v kraji pohybovala od 5,25 % (SO ORP Mariánské Lázně) po 9,51 % (SO ORP Aš), zatímco u žen to bylo v rozmezí 4,92 % (SO ORP Mariánské Lázně) až 14,52 % (SO ORP Kraslice).

Rozdíly v **podílu dosažitelných uchazečů** mezi městským i venkovským prostorem v Karlovarském kraji jsou minimální, nejvýraznější jsou v SO ORP Aš, kde převyšuje podíl dosažitelných ve městech (o 1,5 p. b.) a v SO ORP Mariánské Lázně, kde je naopak převýšení na venkově (o 1,3 p. b.).

Pokud jde o **podíl žen mezi uchazeči** o zaměstnání v kraji, byl tento ukazatel k 31. 12. 2008 na venkově vyšší (3,1 p. b.) než ve městech, nejvýraznější předstih venkovských obcí byl zaznamenán v SO ORP Cheb (o 5,5 p. b.). Výjimkou s předstihem měst byl pouze SO ORP Mariánské Lázně (o 0,7 p. b.). V jednotlivých správních obvodech se podíl žen pohybuje od 41,5 % (SO ORP Aš) do 55,2 % (SO ORP Cheb).

Podíl osob se zdravotním postižením na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání byl ve venkovském prostoru nepatrně vyšší (o 0,3 p. b.) proti prostoru městskému, předstihu venkova se vymykají SO ORP Aš, Mariánské Lázně a s nejvyšším rozdílem Ostrov (o 2,2 p. b.). Mezi jednotlivými správními obvody je poměrně vysoká variabilita ve výši podílu (od 7,5 % v SO ORP Aš po 14,7 % v SO ORP Karlovy Vary).

Graf 12 Podíl uchazečů o zaměstnání na obyvatelstvu ve věku 15 - 64 let k 31. 12. 2008

Na praceschopném obyvatelstvu se ve venkovském prostoru Karlovarského kraje k 31. 12. 2008 podíleli nezaměstnaní 6,4 %, což bylo proti prostoru městskému o 0,7 p. b. méně. Nejvyšší měrou se na praceschopném obyvatelstvu na venkově podíleli nezaměstnaní v SO ORP Kraslice (7,7 %), nejmenší pak v SO ORP Mariánské Lázně (3,4 %). V SO ORP Aš došlo k nejvýraznějšímu rozdílu mezi venkovem a městskými obcemi (předstih venkova o 1,5 p. b.), opačná situace nastala v SO ORP Mariánské Lázně (předstih města o 1,1 p. b.).

Tab. 2.4.6 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

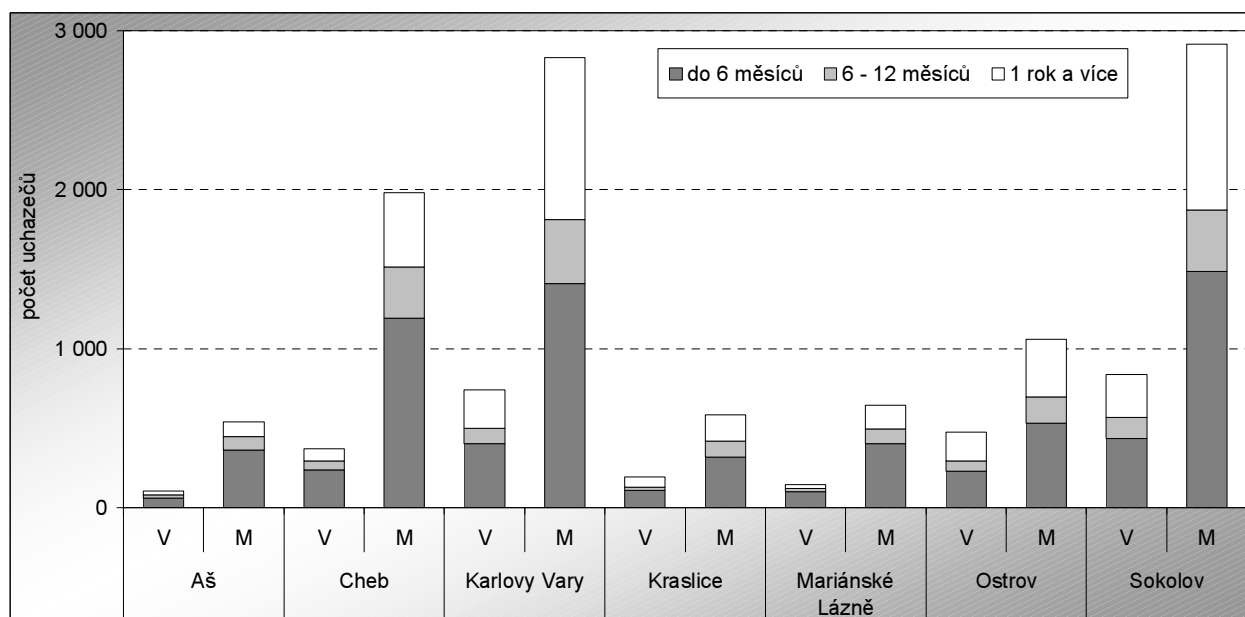
Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na uchazečích celkem (%)								Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání (dny)	
	osoby ve věku				podle délky evidence na ÚP					
	do 25 let		50 a více let		do 6 měsíců		1 rok a více		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
Karlovarský kraj	20,8	19,9	26,9	28,1	55,1	54,1	30,6	31,3	575	567
v tom okresy:										
Cheb	21,6	20,0	28,0	28,1	65,1	62,0	19,9	22,4	296	371
Karlovy Vary	19,1	18,7	29,7	30,6	52,1	49,9	34,6	35,5	670	669
Sokolov	22,4	21,1	22,8	25,3	52,6	51,6	32,3	34,5	630	631
v tom SO ORP:										
Aš	22,6	20,3	34,9	28,6	60,4	67,3	22,6	17,5	311	325
Cheb	23,9	19,6	25,5	26,4	64,6	60,3	20,6	23,6	306	367
Karlovy Vary	18,5	18,1	29,8	31,4	54,6	49,8	32,3	36,1	630	673
Kraslice	20,0	20,9	29,2	26,0	55,9	54,7	33,3	28,4	652	521
Mariánské Lázně	15,2	21,1	29,7	32,9	69,7	62,6	15,9	22,9	260	421
Ostrov	20,2	20,2	29,6	28,7	48,3	50,2	38,2	34,1	733	657
Sokolov	22,9	21,2	21,4	25,1	51,8	51,0	32,1	35,7	624	653

Pokud jde o uchazeče o zaměstnání podle věku, je možno konstatovat, že tento podíl ve věku do 25 let byl v Karlovarském kraji k 31. 12. 2008 v rámci ČR v obou prostorech nejvyšší, přitom venkov převyšuje města v kraji o 0,9 p. b. Nejvyšší rozdíl mezi oběma prostory ve prospěch venkova byl patrný v SO ORP Cheb (o 4,2 p. b.). V kraji pak nejvyšší podíl vykazuje právě SO ORP Cheb (23,9 %), což je o 8,7 p. b. více v relaci s nejnižším podílem v SO ORP Mariánské Lázně.

Rozdíly mezi oběma prostory jsou ve skupině nezaměstnaných ve věku 50 a více let nepatrně výraznější (v celém kraji o 1,2 p. b. vyšší ve městech). Nejvýznamnější byl tento rozdíl v SO ORP Aš (předstih venkova o 6,3 p. b.), kde byl zároveň zaznamenán nejvyšší podíl nezaměstnaných nad 50 let (34,9 %), naopak v SO ORP Sokolov, kde byl vykázan nejnižší podíl nezaměstnaných této věkové kategorie na venkově (21,4 %), došlo k předstihu v městském prostoru o 3,8 p. b.

Graf 13 Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce k 31. 12. 2008

Doba, po kterou je uchazeč evidován na úřadu práce charakterizuje kvalitu trhu práce. Pokud délka evidence přesahuje 1 rok, jde o tzv. dlouhodobou nezaměstnanost, která bývá spojena s různými problémy v sociální oblasti. V této pozici bylo k 31. 12. 2008 ve venkovském prostoru Karlovarského kraje 30,6 % nezaměstnaných, v městském pak o 0,7 procentního bodu více. Nejvýrazněji převyšuje podíl ve venkovském prostoru prostor městský v SO ORP Aš (o 5,1 p. b.). V SO ORP Karlovy Vary pak došlo k předstihu městského prostoru o 3,7 p. b. Na venkově byl nejnižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných v SO ORP Mariánské Lázně, nejvyšší pak v SO ORP Ostrov. Právě tyto dva správní obvody si vyměnily polaritu hodnot u podílu nezaměstnaných evidovaných do 6 měsíců. S touto krátkodobou evidencí na úřadu práce bylo na venkově 55,1 % nezaměstnaných, ve městech pak 54,1 %.

Ukazatel **průměrné délky evidence uchazečů o zaměstnání** byl v Karlovarském kraji k 31. 12. 2008 na venkově (575 dní) o 8 dnů delší než v městských obcích. Mezi jednotlivými správními obvody kraje jsou patrné výrazné rozdíly, a to jak v prostoru venkovském, tak městském i mezi oběma. Ve venkovském prostoru vykazuje nejdelší průměrnou délku SO ORP Ostrov (733 dní), nejkratší pak SO ORP Mariánské Lázně (260 dní). Nejvýraznější předstih na venkově byl zaznamenán v SO ORP Kraslice (o 131 dní), v městských obcích pak v SO ORP Mariánské Lázně (o 161 dní).

2.5. Bydlení, bytová výstavba

Ke zhodnocení rozdílů mezi venkovským a městským prostorem v oblasti bydlení byly využity zejména výsledky sčítání lidu, domů a bytů v roce 2001, jež umožňují zhodnotit jak kvantitativní ukazatele domovního a bytového fondu (rozsah a strukturu), tak i ukazatele kvalitativní (technické vybavení bytů a jejich průměrnou velikost). K hodnocení vývoje pak byly využity agregované údaje o dokončených bytech v letech 2001 až 2008.

Z výsledků SLDB 2001 jednoznačně vyplývá, že v Karlovarském kraji ve venkovských obcích proti obcím v městském prostoru byla vyšší **průměrná obytná plocha** trvale obydleného bytu (o 10,7 m²), podíl bytů v rodinných domech byl o 40 procentních bodů vyšší a průměrné stáří trvale obydlených bytů bylo o 3,1 roku vyšší. U prvních dvou ukazatelů je tento trend zachován ve všech okresech i správních obvodech kraje, průměrné stáří bytů v městském prostoru v okrese Cheb a v SO ORP Kraslice a Mariánské Lázně nepatrně převýšilo údaje venkovského prostoru.

Bytová výstavba ve venkovských obcích kraje rostla intenzivněji než v obcích městského typu, jak vyplývá z ukazatele průměrného počtu dokončených bytů v letech 2001 až 2008 na 1 000 obyvatel (převyšuje o 0,8 dokončeného bytu na 1 000 obyvatel). Je to dáno zejména výstavbou nových rodinných domů v tzv. satelitech ve venkovských obcích, které jsou na dosah větším městům s pracovními možnostmi. Zároveň byly v těchto lokalitách dokončovány byty o vyšších průměrných obytných plochách (v průměru o 18,5 m²), přitom nejvýraznější rozdíl mezi oběma prostory byl vykázan v okrese Sokolov (o 27,5 m²) a v SO ORP Mariánské Lázně (o 43,3 m²) a Sokolov (o 29,4 m²).

Tab. 2.5.1 Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu

	Dokončené byty 2001 - 2008 (roční průměr)				Domovní a bytový fond podle SLDB 2001					
	na 1 000 obyvatel		průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)		průměrná obytná plocha trvale obydleného bytu (m ²)		byty v rodinných domech z celkového počtu trvale oby- dlených bytů (%)		průměrné stáří trvale obydlených domů (roky)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	2,7	1,9	86,1	67,5	54,6	43,9	58,8	18,9	57,1	54,0
v tom okresy:										
Cheb	2,9	1,7	88,9	68,7	57,6	46,4	63,9	23,1	54,4	54,6
Karlovy Vary	3,0	2,5	81,1	68,3	55,6	43,7	61,9	17,5	59,6	55,1
Sokolov	2,3	1,3	91,5	64,0	51,1	41,6	51,4	16,4	56,1	51,5
v tom SO ORP:										
Aš	1,8	2,3	66,7	56,4	52,9	48,1	61,0	36,8	62,0	59,3
Cheb	2,8	1,2	83,0	86,6	57,7	45,1	62,5	18,8	53,5	52,6
Karlovy Vary	2,5	2,6	92,6	70,8	56,5	44,2	66,1	17,9	58,5	56,3
Kraslice	1,6	0,9	76,1	59,5	50,7	46,7	53,0	32,2	59,5	61,7
Mariánské Lázně	3,4	2,4	100,4	57,1	59,5	47,7	67,1	22,0	52,6	53,5
Ostrov	3,9	2,3	68,9	58,0	54,1	41,8	54,3	15,7	61,9	50,5
Sokolov	2,4	1,4	93,9	64,5	51,2	40,7	51,0	13,8	55,2	48,4

Vysoký podíl rodinných domů ve struktuře venkovské zástavby vede k tomu, že **počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel** je ve venkovském prostoru vždy vyšší než v městském, z okresů nejvýrazněji na Karlovarsku (o 118,8) a z SO ORP pak v chebském (o 133,5) a karlovarském (o 130,6). Ve srovnání s rokem 1991 doznal v roce 2001 počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel ve venkovském prostoru nepatrné zvýšení (nárůst o 1,9 v kraji). Nejvýraznější nárůst doznal okres Cheb (o 8,1) a SO ORP Mariánské Lázně (o 12,6). Poměrně významnějšího nárůstu bylo dosaženo v městském prostoru (o 6,0 v kraji), nejvýrazněji pak v okrese Karlovy Vary (o 6,4) a v SO ORP Kraslice (o 11,2).

Tab. 2.5.2 Domovní fond v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené domy na 1 000 obyvatel				z hodnoty 2001 rodinné domy (%)		Neobydlené domy na 1 000 obyvatel			
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991				rok 2001		rozdíl 2001 - 1991	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	210,6	96,6	1,9	6,0	87,2	63,7	39,1	8,2	2,2	1,8
v tom okresy:										
Cheb	224,6	110,0	8,1	6,0	88,5	65,0	35,8	9,1	0,0	1,8
Karlovy Vary	214,4	95,6	-0,9	6,4	87,2	60,7	50,1	8,1	7,2	2,4
Sokolov	194,7	84,2	0,8	5,1	86,1	66,5	28,0	7,4	-2,2	0,9
v tom SO ORP:										
Aš	215,9	147,9	-1,5	7,4	87,9	76,7	23,3	13,9	-17,5	1,1
Cheb	228,0	94,5	7,5	4,8	87,0	59,8	43,6	5,9	-0,7	0,8
Karlovy Vary	227,1	96,6	2,5	6,6	89,3	61,1	54,7	7,9	13,2	2,3
Kraslice	221,3	137,6	7,3	11,2	86,8	79,7	69,4	18,9	1,0	0,8
Mariánské Lázně	223,7	115,0	12,6	8,0	90,7	62,7	30,5	12,4	7,5	4,5
Ostrov	191,7	92,1	-5,5	5,6	82,7	58,8	41,9	9,2	-3,9	2,8
Sokolov	188,5	75,3	-0,8	4,3	85,9	62,6	18,4	5,5	-3,2	0,9

Vlivem vysokého zastoupení tzv. druhého bydlení na venkově je patrná výrazně rozdílná situace mezi městem a venkovem v počtu a zejména ve využití **neobydlených domů**. Tyto neobydlené domy jsou koncentrovány především do menších obcí a jsou využívány k rekreačním účelům. Ve venkovském prostoru v relaci s prostorem městským připadá na 1 000 obyvatel o 30,9 neobydleného domu více. Největší rozdíly v tomto ukazateli jsou patrné zejména v rekreačních oblastech (okres Karlovy Vary o 42,0 a SO ORP Kraslice o 50,5 a Karlovy Vary o 46,8).

Ve srovnání s rokem 1991 nebyly v roce 2001 v obou prostorech podstatnější změny ve **využití neobydlených domů na 1 000 obyvatel**, výraznější změny zaznamenaly pouze ve venkovském prostoru SO ORP Aš (pokles o 17,5) a SO ORP Karlovy Vary, kde naopak došlo k nárůstu o 13,2 neobydleného bytu na 1 000 obyvatel.

Tab. 2.5.3 Bytový fond v letech 1991 a 2001

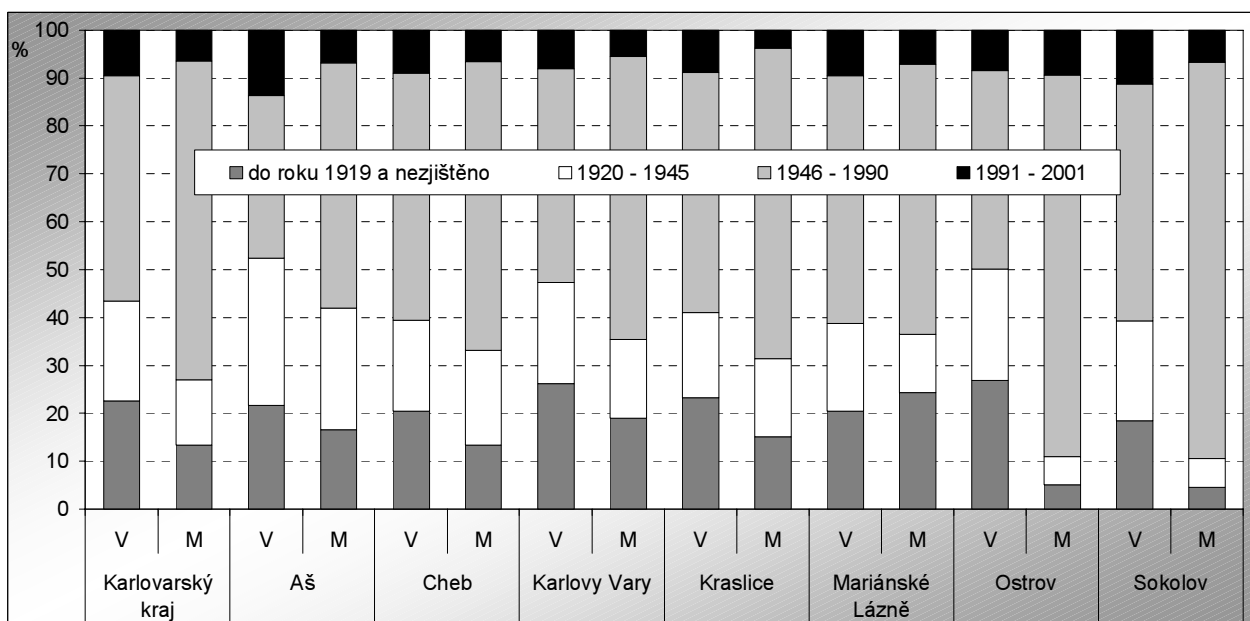
Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené byty na 1 000 obyvatel				Neobydlené byty na 1 000 obyvatel				Byty sloužící k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001 (%)	
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	346,2	388,5	4,6	19,1	50,7	27,2	-0,3	6,8	4,9	0,6
v tom okresy:										
Cheb	340,3	382,7	7,0	16,2	46,5	30,2	5,2	9,4	3,6	0,6
Karlovy Vary	338,0	395,8	1,5	21,1	63,2	28,2	6,4	7,9	6,6	0,5
Sokolov	361,2	385,1	6,1	19,7	38,4	22,9	-13,5	2,7	3,8	0,6
v tom SO ORP:										
Aš	340,5	379,4	-6,4	25,4	30,6	35,1	-13,8	9,3	2,3	1,1
Cheb	341,6	379,3	4,8	9,0	55,5	25,0	5,5	4,2	5,0	0,3
Karlovy Vary	339,0	399,2	7,4	19,2	67,5	29,2	14,2	6,8	6,7	0,5
Kraslice	379,4	377,8	8,5	18,3	81,6	38,1	-13,1	5,6	11,9	2,1
Mariánské Lázně	338,4	392,4	14,8	24,8	41,0	37,6	12,3	20,6	2,2	1,0
Ostrov	336,2	383,0	-9,6	28,1	55,7	24,4	-8,0	12,1	6,3	0,4
Sokolov	356,9	386,4	5,5	19,9	28,4	20,4	-13,8	2,3	1,6	0,3

S výjimkou SO ORP Kraslice připadalo v roce 2001 ve všech okresech i SO ORP Karlovarského kraje na 1 000 obyvatel ve venkovských obcích méně **trvale obydlených bytů** než v obcích městského prostoru. V kraji připadalo ve venkovském prostoru o 42,3 bytů na 1 000 obyvatel méně než v prostoru městském. Nejvýraznější rozdíl v tomto mezi oběma prostory vykázal okres Karlovy Vary (o 57,8) a zároveň SO ORP Karlovy Vary (60,2) a SO ORP Mariánské Lázně (o 54,0).

V relaci s rokem 1991 došlo v roce 2001 na venkově k výrazně nižšímu nárůstu počtu bytů na 1 000 obyvatel než ve městech (o 14,5 bytů), nejvýznamnější předstih městského prostoru doznal SO ORP Sokolov (o 37,7) a Aš (o 31,8).

Graf 14 Podíl trvale obydlených bytů podle období výstavby domu v roce 2001

U **neobydlených bytů na 1 000 obyvatel** je situace opačná, kromě SO ORP Aš byl v roce 2001 ve venkovském prostoru ve srovnání s prostorem městským tento podíl vyšší. Nejvýraznější rozdíl mezi oběma prostory zaznamenal okres i SO ORP Karlovy Vary a SO ORP Kraslice. Na rozdíl od obcí městského typu, kde mezi oběma sčítáními došlo ve všech okresech a správních obvodech k nárůstu počtu neobydlených bytů na 1 000 obyvatel (nejvýrazněji v SO ORP Mariánské Lázně – o 20,6), ve venkovských obcích okresu Sokolov a v SO ORP Aš, Kraslice a Sokolov byl zaznamenán poměrně výrazný pokles (všude přes 13 neobydlených bytů na 1 000 obyvatel).

Výraznější **podíl bytů sloužících k rekreaci** vykazují obce venkovského typu, nejvýraznější rozdíl proti městským obcím je patrný v okrese i SO ORP Karlovy Vary a v SO ORP Kraslice (dokonce o 9,8 p. b.).

Tab. 2.5.4 Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Trvale obydlené byty v domech s obdobím výstavby (rekonstrukce) domu									
	do roku 1919		1920 - 1945		1946 - 1980		1981 - 1990		1991 - 2001	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	20,8	12,6	21,0	13,6	37,3	52,9	9,7	13,8	9,5	6,4
v tom okresy:										
Cheb	19,3	16,1	20,6	18,8	33,4	43,4	15,5	14,1	9,9	6,8
Karlovy Vary	24,6	15,5	21,9	14,2	33,8	50,8	9,7	12,6	8,2	6,2
Sokolov	17,5	5,2	20,1	7,5	44,4	65,3	5,3	15,0	10,7	6,3
v tom SO ORP:										
Aš	19,7	14,9	30,8	25,4	19,0	38,1	14,9	13,0	13,7	6,9
Cheb	19,0	12,8	19,0	19,7	38,4	46,0	13,1	14,3	9,0	6,7
Karlovy Vary	24,4	18,3	21,2	16,3	35,3	45,5	9,3	13,7	8,1	5,4
Kraslice	20,2	13,8	17,7	16,3	43,9	47,8	6,3	17,1	8,8	3,8
Mariánské Lázně	19,6	23,7	18,4	12,1	32,7	41,9	19,0	14,5	9,5	7,1
Ostrov	25,0	4,7	23,3	5,9	31,1	71,5	10,4	8,2	8,4	9,4
Sokolov	16,8	3,8	20,7	6,1	44,5	68,1	5,1	14,7	11,2	6,7

Rozhodující podíl bytového fondu v Karlovarském kraji jak ve městech, tak na venkově tvoří byty v domech z let výstavby 1920 až 1980. Ve **struktuře bytového fondu podle stáří** jsou na venkově patrně výrazně vyšší podíly bytů v domech postavených do roku 1945 a pak v nové výstavbě z let 1991 až 2001, kdy došlo k omezení výstavby bytových domů ve městech a naopak k výraznému růstu výstavby rodinných domků v menších obcích venkovského typu. Naopak v obdobích 1946 až 1980 a 1981 až 1990 výrazněji převyšuje výstavba bytů ve městech, z prvního časového období v obcích městském prostoru pak pochází až 52,9 % bytů. Šlo zejména o masivní výstavbu panelových sídlišť.

Tab. 2.5.5 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Průměrné hodnoty na 1 byt								Obytná plocha na osobu	
	počet osob		celková plocha (m ²)		obytná plocha (m ²)		počet obytných místností 8 m ² a více		na osobu (m ²)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	2,81	2,53	83,8	67,9	54,6	43,9	2,82	2,42	19,1	17,2
v tom okresy:										
Cheb	2,87	2,55	88,1	71,2	57,6	46,4	2,91	2,49	19,8	18,1
Karlovy Vary	2,85	2,49	85,7	67,8	55,6	43,7	2,87	2,40	19,1	17,4
Sokolov	2,72	2,57	78,2	64,7	51,1	41,6	2,70	2,39	18,4	16,0
v tom SO ORP:										
Aš	2,80	2,58	79,9	72,3	52,9	48,1	2,74	2,64	18,5	18,5
Cheb	2,89	2,56	88,5	69,8	57,7	45,1	2,89	2,42	19,7	17,5
Karlovy Vary	2,87	2,47	87,2	68,3	56,5	44,2	2,91	2,41	19,3	17,7
Kraslice	2,54	2,62	78,7	72,0	50,7	46,7	2,61	2,57	19,2	17,6
Mariánské Lázně	2,87	2,50	90,9	73,3	59,5	47,7	2,99	2,53	20,5	18,9
Ostrov	2,82	2,56	83,0	66,0	54,1	41,8	2,81	2,35	18,8	16,2
Sokolov	2,76	2,57	78,1	63,5	51,2	40,7	2,73	2,36	18,3	15,7

Podle výsledků SLDB 2001 byly byty ve venkovských obcích větší než v obcích městského typu (v Karlovarském kraji v průměru o 24,4 %), avšak vzhledem k vyššímu průměrnému počtu žijících osob, byla **průměrná obytná plocha** připadající na osobu na venkově v kraji větší pouze o 11,0 %. Výjimkou rychlejšího tempa růstu obytné plochy na 1 byt před tempem růstu obytné plochy na osobu byl pouze SO ORP Kraslice (o 0,6 p. b.).

Kvalitativní ukazatele bydlení (průměrná celková a obytná plocha, počet místností a obytná plocha na osobu) byly v roce 2001 ve venkovském i městském prostoru nejvyšší v okrese Cheb a z jednotlivých správních obvodů pak právě v tomto okrese (SO ORP Mariánské Lázně a Cheb).

Nejvýraznější rozdíly mezi těmito kvalitativními ukazateli bydlení mezi venkovským a městským prostorem byly zaznamenány v okrese a SO ORP Karlovy Vary a SO ORP Cheb. Výjimkou je pouze ukazatel obytné plochy na osobu, kde vychází největší rozdíl mezi oběma prostory ve prospěch venkovského prostoru v okrese a SO ORP Sokolov a SO ORP Ostrov.

Tab. 2.5.6 Dokončené byty v letech 2001 až 2008

	Dokončené byty				Podíl dokončených bytů (%)					
	celkem		úhrn 2005 - 2008 / úhrn 2001 - 2004 (%)		v nových rodinných domech		v nových bytových domech		v nástavbách, přístavbách a vestavbách	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
Karlovarský kraj	1 246	3 753	119,0	155,0	71,8	35,9	5,9	38,6	7,6	8,7
v tom okresy:										
Cheb	344	1 081	137,2	206,2	83,1	40,5	3,5	43,9	7,0	7,4
Karlovy Vary	565	1 895	134,4	211,2	65,0	35,1	4,1	39,7	8,3	10,0
Sokolov	337	777	84,2	52,4	71,8	31,5	11,6	28,2	7,1	7,5
v tom SO ORP:										
Aš	31	278	416,7	205,5	77,4	24,1	-	50,7	-	10,1
Cheb	167	433	135,2	102,3	78,4	72,1	7,2	9,2	10,2	9,2
Karlovy Vary	291	1 525	123,8	274,7	79,0	36,1	-	49,4	11,7	7,3
Kraslice	45	73	181,3	170,4	48,9	47,9	-	-	13,3	16,4
Mariánské Lázně	146	370	114,7	670,8	89,7	15,9	-	79,5	4,8	3,2
Ostrov	274	370	146,8	83,2	50,0	31,1	8,4	-	4,7	20,8
Sokolov	292	704	74,9	45,8	75,3	29,8	13,4	31,1	6,2	6,5

V letech 2001 až 2008 bylo na území Karlovarského kraje **dokončeno 4 999 bytů**, z toho 24,9 % na území venkovských obcí, z toho 71,8 % v nových rodinných domech. V podílu dokončených bytů v rodinných domcích ze všech dokončených bytů mezi oběma prostory byl zaznamenán významný rozdíl ve prospěch venkovského prostoru (o 35,9 procentního bodu); nejvýraznější pak v SO ORP Mariánské Lázně (o 73,8 p. b.) a Aš (o 53,3 p. b.).

Za celé toto sledované období bylo ve venkovském prostoru v kraji v průměru na 1 000 obyvatel proti prostoru městskému dokončeno o 6,5 bytů více; nejvýznamnější pak byl předstih venkova v SO ORP Ostrov (o 12,8) a Cheb (o 12,6 dokončeného bytu na 1 000 obyvatel). Přitom mezi jednotlivými správními obvody venkovského prostoru byly zjištěny významné rozdíly v intenzitě bytové výstavby (v SO ORP Ostrov byla intenzita 2,4krát vyšší než v SO ORP Kraslice).

2.6. Občanská a technická vybavenost

Jelikož údaje nejsou získávány ze standardních statistických zjišťování, je potřeba k nim a zejména k jejich srovnávání přistupovat obezřetně a mají spíše informativní charakter.

Nejrozšířenějším **školským zařízením** jsou ve venkovských obcích Karlovarského kraje **mateřské školy**, které mají k dispozici obyvatelé více než poloviny obcí, **základní škola** pak funguje téměř ve 40 % obcí. Nejvyšším podílem obcí venkovského prostoru s mateřskou i základní školou disponuje okres Karlovy Vary a SO ORP Ostrov. Naopak nejnižší podíl obcí se školskými zařízeními se vyskytuje v SO ORP Aš a Kraslice, kde se nachází větší počet menších obcí. Z časového hlediska je možno pozorovat v kraji pokles podílu obcí vybavených předškolními a školskými zařízeními, a to především vlivem rušení a slučování mateřských škol. K nejvýraznějšímu poklesu podílu obcí s předškolními zařízeními došlo v SO ORP Cheb (o 11,8 procentního bodu), u školských zařízení pak v SO ORP Ostrov (o 16,7 p. b.). V důsledku redukce počtu základních škol v kraji došlo ke zvýšení podílu dětí ve věku 6 až 14 let (o 5,8 procentního bodu v kraji), které žijí ve venkovských obcích, ve kterých není zřízena základní škola. Další podstatnou příčinou tohoto jevu je probíhající intenzivní výstavba nových rodinných domků v obcích v zázemí velkých měst a s ní související růst počtu dětí. Těmto původně malým obcím často chybí základní občanská vybavenost a jejich obyvatelé jsou nuceni využívat příslušná zařízení v blízkém městě. V kraji žije v obcích bez základní školy 35,6 % dětí venkovského prostoru, nejvíce v okrese Sokolov (40,6 % dětí) a samozřejmě v SO ORP Sokolov (43,8 % dětí) a Karlovy Vary (40,8 % dětí).

Veřejné knihovny, případně jejich pobočky, jsou nejčastějším a v mnohých případech jediným kulturním zařízením ve venkovských obcích. Nejvyšší podíl obcí s touto službou vykazuje SO ORP Mariánské Lázně, kde jsou všechny obce knihovnou vybaveny, následuje SO ORP Ostrov (91,7 %), naopak nejmenší podíl je v SO ORP Aš, kde došlo ve srovnání s rokem 2000 k nejvýraznějšímu poklesu vybavenosti obcí knihovnou (o 33,3 procentního bodu).

Tab. 2.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

v %

	Podíl obcí se školou				Podíl dětí ve věku 6 - 14 let v obcích bez základní školy		Podíl obcí s veřejnou knihovnou ²⁾		Podíl obcí s poštou ³⁾	
	mateřskou		základní ¹⁾		2000	2006	2000	2006	2000	2006
	2000/01	2006/07	2000/01	2006/07						
Karlovarský kraj	59,0	52,0	44,0	38,0	29,8	35,6	86,0	84,0	59,0	59,0
v tom okresy:										
Cheb	51,6	41,9	35,5	35,5	27,1	27,6	83,9	80,6	45,2	45,2
Karlovy Vary	63,4	56,1	51,2	41,5	27,8	35,9	87,8	87,8	63,4	63,4
Sokolov	60,7	57,1	42,9	35,7	34,1	40,6	85,7	82,1	67,9	67,9
v tom SO ORP:										
Aš	33,3	33,3	33,3	33,3	20,7	21,8	66,7	33,3	100,0	100,0
Cheb	52,9	41,2	35,3	35,3	27,1	27,8	76,5	76,5	41,2	41,2
Karlovy Vary	51,7	44,8	44,8	37,9	35,1	40,8	86,2	86,2	58,6	58,6
Kraslice	50,0	50,0	33,3	33,3	29,9	23,6	83,3	83,3	83,3	83,3
Mariánské Lázně	54,5	45,5	36,4	36,4	29,9	29,7	100,0	100,0	36,4	36,4
Ostrov	91,7	83,3	66,7	50,0	14,9	27,6	91,7	91,7	75,0	75,0
Sokolov	63,6	59,1	45,5	36,4	35,0	43,8	86,4	81,8	63,6	63,6

dokončení

	Podíl obcí s ordinací ⁴⁾ (%)						Podíl obcí se zařízením lékárenské péče ⁴⁾ (%)		Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyv. 65+	
	praktického lékaře pro dospělé		praktického lékaře pro děti a dorost		stomatologa		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007				
Karlovarský kraj	33,0	36,0	13,0	12,0	17,0	13,0	5,0	5,0	3,3	3,0
v tom okresy:										
Cheb	19,4	22,6	12,9	12,9	12,9	9,7	6,5	6,5	-	-
Karlovy Vary	39,0	46,3	9,8	9,8	22,0	17,1	7,3	7,3	3,6	7,2
Sokolov	39,3	35,7	17,9	14,3	14,3	10,7	-	-	5,7	-
v tom SO ORP:										
Aš	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3	33,3	-	-	-	-
Cheb	23,5	23,5	11,8	11,8	11,8	11,8	5,9	5,9	-	-
Karlovy Vary	37,9	37,9	6,9	6,9	17,2	10,3	3,4	3,4	-	6,2
Kraslice	33,3	33,3	16,7	16,7	16,7	16,7	-	-	-	-
Mariánské Lázně	9,1	18,2	9,1	9,1	9,1	-	9,1	9,1	-	-
Ostrov	41,7	66,7	16,7	16,7	33,3	33,3	16,7	16,7	10,1	9,2
Sokolov	40,9	36,4	18,2	13,6	13,6	9,1	-	-	7,4	-

¹⁾ 1. - 5. nebo 1. - 9. ročník

²⁾ včetně poboček

³⁾ včetně poštovních středisek, poštoven a podacích pošt

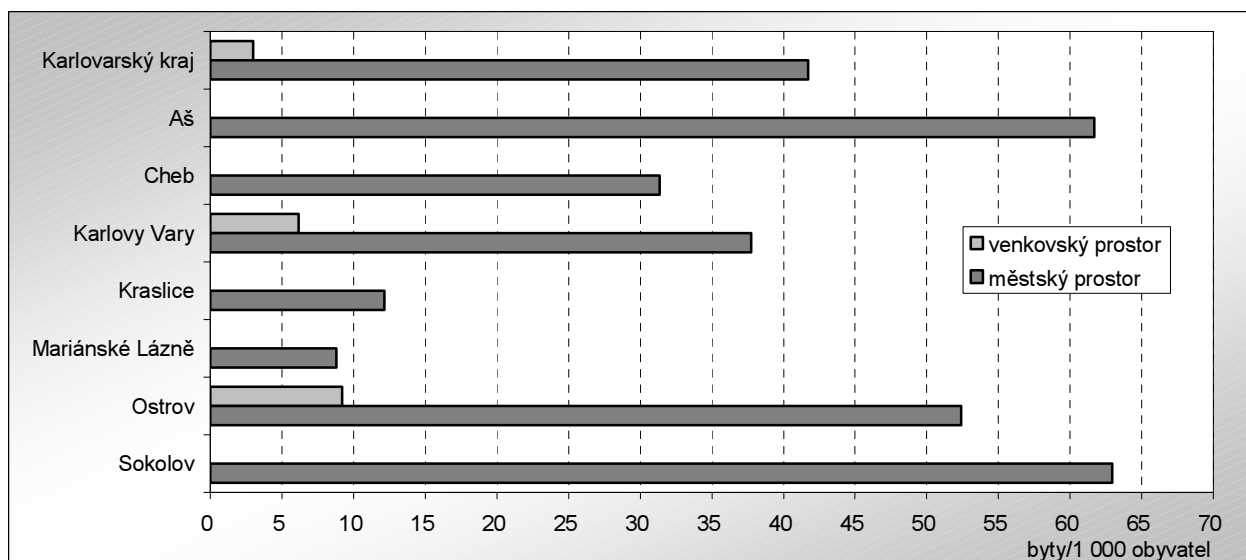
⁴⁾ včetně detašovaných pracovišť

Ačkoliv v rámci České pošty docházelo k racionalizaci poštovních služeb, v Karlovarském kraji v roce 2006 podíl obcí s **poštovním úřadem či poštovnou** ve všech obcích venkovského prostoru všech okresů i SO ORP zůstal na úrovni roku 2000. Nejvyšší je tento podíl v SO ORP Aš (100 %) a Kraslice (83,3 %). Největší problémy pak mají obyvatelé obcí SO ORP Mariánské Lázně.

Obyvatelé více než třetiny venkovských obcí Karlovarského kraje mají k dispozici **základní zdravotní péči**, kterou poskytují většinou privátní praktičtí lékaři. Tato služba je nejčastěji dostupná obyvatelům téměř poloviny obcí okresu Karlovy Vary, z SO ORP pak dvěma třetinám obcí SO ORP Ostrov, kde byl zaznamenán nejvyšší nárůst proti roku 2000 (o 25,0 procentních bodů). Zatímco podíl obcí s dostupností **ordinace lékaře pro dospělé** má v čase rostoucí tendenci, podíl obcí s **ordinací dětského lékaře** vykazuje tendenci klesající. Nejlepší dostupnost dětského lékaře mají venkovské obce okresu Sokolov a SO ORP Aš, absolutně nejhorší pak SO ORP Karlovy Vary (jen 6,9 % obcí).

V souladu s všeobecným trendem celkového úbytku zubních lékařů se snižuje i podíl venkovských obcí s **ordinací stomatologa**, nejdostupnější zůstává pro třetinu obcí SO ORP Aš a Ostrov, nejhorší je situace v SO ORP Mariánské Lázně, kde tato péče není dosažitelná pro žádnou obec. Podíl obcí se zařízením **lékárenské péče** zůstává v obou sledovaných letech ve všech okresech i SO ORP na stejné úrovni.

Graf 15 Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let k 31. 12. 2007

Ve vybavenosti bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let dochází proti roku 2000 ve venkovských obcích Karlovarského kraje k mírnému poklesu, v okresech Cheb a Sokolov v roce 2007 tato zařízení chybí úplně.

Na služby poskytované v rámci občanské vybavenosti má zásadní vliv i dostupnost jednotlivých obcí venkovského prostoru. Mezi faktory, které významným způsobem limitují rozsah a rozvoj poskytovaných služeb těchto obcí patří mimo jiné postupné omezování veřejné dopravy, rušení autobusových linek a snižování počtu spojů, financování dopravy z peněz obecních rozpočtů.

Tab. 2.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

v %

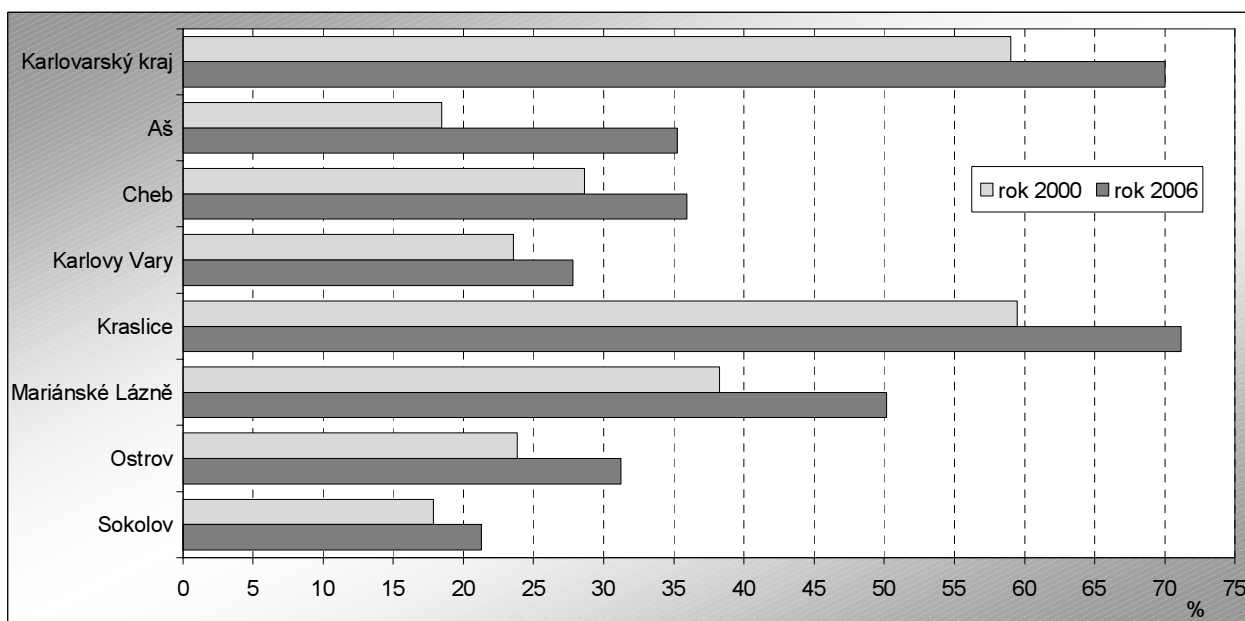
	Podíl obcí připojených na veřejný vodovod		Podíl obcí připojených na kanalizační síť s ČOV		Podíl obcí připojených na rozvod plynu		Podíl obcí s železniční zastávkou		Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2007
Karlovarský kraj	95,0	95,0	59,0	70,0	47,0	56,0	32,0	42,0	30,0	81,0
v tom okresy:										
Cheb	100,0	96,8	51,6	64,5	45,2	51,6	48,4	51,6	38,7	83,9
Karlovy Vary	87,8	92,7	61,0	73,2	36,6	48,8	26,8	43,9	31,7	97,6
Sokolov	100,0	96,4	64,3	71,4	64,3	71,4	21,4	28,6	17,9	53,6
v tom SO ORP:										
Aš	100,0	100,0	33,3	100,0	66,7	66,7	66,7	100,0	66,7	100,0
Cheb	100,0	100,0	41,2	52,9	29,4	35,3	47,1	47,1	41,2	82,4
Karlovy Vary	82,8	89,7	65,5	69,0	24,1	31,0	20,7	34,5	24,1	96,6
Kraslice	100,0	83,3	33,3	50,0	33,3	66,7	16,7	16,7	16,7	33,3
Mariánské Lázně	100,0	90,9	72,7	72,7	63,6	72,7	45,5	45,5	27,3	81,8
Ostrov	100,0	100,0	50,0	83,3	66,7	91,7	41,7	66,7	50,0	100,0
Sokolov	100,0	100,0	72,7	77,3	72,7	72,7	22,7	31,8	18,2	59,1

Proti roku 2000 doznala úroveň technické vybavenosti obcí venkovského typu na území Karlovarského kraje v souvislosti s budováním čistíren odpadních vod a rozvodů plynu výrazného zvýšení.

Veřejný vodovod je zřízen v 95 % venkovských obcí, přitom v SO ORP Aš, Cheb, Ostrov a Sokolov jsou na veřejný vodovod připojeny všechny obce. O 11,0 procentních bodů se zvýšil podíl obcí s napojením na kanalizační síť s čistírnou odpadních vod (ČOV), napojení všech obcí vykazuje SO ORP Aš, pouze poloviční počet obcí pak SO ORP Kraslice.

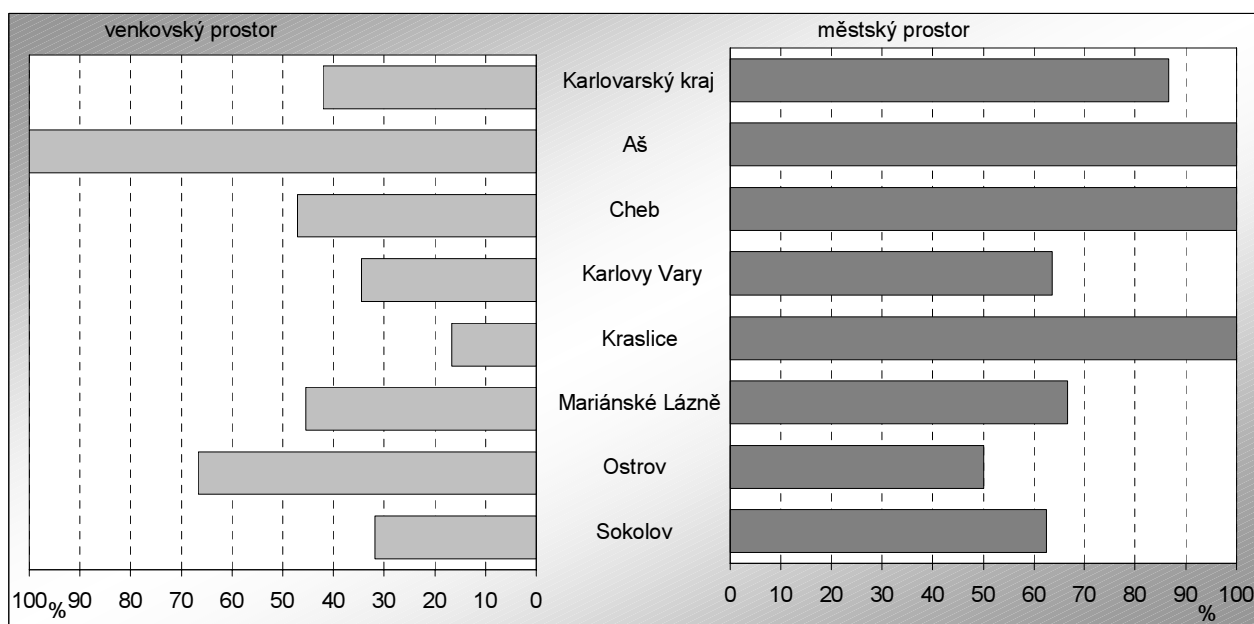
Dotační politika státu, orientovaná na zkvalitňování životního prostředí po roce 2000, přispěla k výraznému rozšíření plynofikace venkovských obcí. V Karlovarském kraji se podíl obcí připojených na rozvod plynu od roku 2000 zvýšil o 9,0 procentních bodů, přitom nejvýrazněji v SO ORP Kraslice a Ostrov. Nejméně postupuje plynofikace v SO ORP Cheb a Karlovy Vary, kde zároveň zůstává i nejnižší podíl obcí připojených na plynovou přípojku.

Graf 16 Podíl obcí ve venkovském prostoru napojených na čistírnu odpadních vod v roce 2000 a 2006

Karlovarský kraj vykazuje jeden z nejvyšších podílů obcí venkovského typu se **železniční zastávkou** (42,0 %), přitom nárůst podílu v relaci s rokem 2000 dosahuje 10,0 procentních bodů. Ve všech obcích SO ORP Aš fungovala v roce 2006 železniční zastávka, nejhorší byla situace v SO ORP Kraslice (pouze 16,7 % obcí).

Graf 17 Podíl obcí se železniční zastávkou v roce 2006

Jednou z významných podmínek rozvoje venkovského prostoru je i **schválený územní plán**, jehož důležitým nástrojem je územně plánovací dokumentace (ÚPD). V Karlovarském kraji byl zaznamenán proti roku 2000 výrazný nárůst podílu obcí se schválenou územně plánovací dokumentací (o 51,0 procentních bodů), nejvýraznější růst zaznamenal SO ORP Karlovy Vary (o 72,4 p. b.), nejnižší pak SO ORP Kraslice (o 16,7 p. b.). Přitom v roce 2007 vykázaly schválenou ÚPD všechny venkovské obce SO ORP Aš a Ostrov, nejméně obcí pak v SO ORP Kraslice.

2.7. Územní rozdíly ve venkovském území kraje

Při pohledu na venkovské území z hlediska absolutních ukazatelů základní územní a sídelní charakteristiky nám vystupuje největší rozdíl mezi SO ORP Aš (nejmenší) a SO ORP Sokolov, resp. Karlovy Vary (největší). Avšak při poměření daných ukazatelů na 1 obec se již polarita vztahuje na jiné správní obvody. Takže například největší průměrný počet obyvatel na 1 obec se nachází v SO ORP Ostrov, naopak nejmenší v SO ORP Cheb. Průměrná rozloha 1 obce je největší v SO ORP Karlovy Vary, což má zároveň vliv

na nejmenší hustotu zalidnění v tomto SO ORP (ovlivňuje rozloha VÚ Hradiště). Naopak nejmenší rozloha 1 obce se nachází v SO ORP Sokolov, kde je zároveň největší hustota zalidnění.

Struktura půdního fondu ukazuje na největší rozdíly mezi SO ORP Cheb a Kraslice. SO ORP Cheb se vyznačuje největším podílem zemědělské půdy, SO ORP Kraslice naopak největším podílem lesních pozemků, a tím i nejvyšším koeficientem ekologické stability.

Zaměříme-li se na věkovou strukturu obyvatelstva, zjišťujeme, že nejnižší průměrný věk mají obyvatelé SO ORP Ostrov, naopak nejvyšší obyvatelé SO ORP Kraslice. Nejnižší průměrný věk s sebou přináší jak nejvyšší počet živě narozených na 1 000 obyvatel, a tím i nejvyšší přirozený přírůstek, tak i nejvyšší promile potratovosti, umělých přerušení těhotenství, včetně vyšší sňatečnosti i rozvodovosti. Naopak nejvyšší průměrný věk má vliv na nejvyšší úmrtnost.

Co se týče vzdělanostní struktury, je na tom nejlépe SO ORP Mariánské Lázně, na druhou stranu nejhůře SO ORP Aš a Sokolov.

Vzdělanostní struktura má vliv i na rozvoj ekonomiky, o čemž svědčí ukazatel intenzity podnikatelské aktivity, který je nejnižší v SO ORP Sokolov a ukazatel celkových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele, který je nejnižší v SO ORP Aš.

Naopak rozvoj ekonomiky má vliv na zaměstnanost a nezaměstnanost v regionu. Míra ekonomické aktivity byla nejnižší v roce 2001 v SO ORP Kraslice a v souvislosti s tím počet pracovních míst na 1 000 zaměstnaných osob zde byl nejnižší. Tato tendence bohužel přetrvávala až do roku 2008, kdy SO ORP Kraslice zaznamenává nejvyšší míru nezaměstnanosti.

Pokud neroste ekonomika, je vysoká nezaměstnanost, nemůže výrazně růst ani bytová výstavba (tyto vazby se týkají SO ORP Kraslice). Pokud k mírnému růstu bytové výstavby dochází, pak se staví byty menší, co do plochy i počtu obytných místností. SO ORP Kraslice také v technické vybavenosti obcí venkovského prostoru poněkud zaostává, což je evidentně způsobeno celkovým nepříznivým vývojem v tomto regionu.

2.8. Shrnutí

Při zkoumání varianty vymezení venkova, kdy venkovským prostorem rozumíme všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel mimo obcí v zázemí krajského města, se zaměřujeme v Karlovarském kraji na 100 obcí s rozlohou 2 151 km² a 59 748 obyvateli. Proti městskému prostoru je venkov o cca 1 000 km² větší, ale s pouhou čtvrtinou obyvatel.

I když je rozloha venkova větší, je to zásluhou lesních pozemků, ne velikostí zemědělské půdy, což je zásadní zjištění.

Při pohledu na obyvatelstvo venkovského prostoru můžeme konstatovat, že je mladší průměrným věkem a ve věkové struktuře má více dětí a méně důchodců než prostor městský, což s sebou přináší v návaznosti vyšší ukazatel porodnosti a podíl živě narozených dětí mimo manželství.

Také přístup ke vzdělání je rozdílný mezi venkovem a městem. Jednoznačně ve venkovském prostoru převažuje nižší vzdělání - základní a střední bez maturity.

Hodnocení vývoje v ekonomické oblasti nám ztěžuje rozdílný časový horizont zjišťovaných ukazatelů. V roce 2001 zaznamenávala intenzita podnikatelské aktivity jednoznačně vyšší úroveň ve venkovském prostoru, ale celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele v roce 2008 byly vyšší v prostoru městském. I přes tyto skutečnosti byl vývoj mezi lety 2001 až 2008 z hlediska růstu celkového počtu ekonomických subjektů výraznější u venkovského prostoru.

Podle odvětvové struktury ekonomiky má venkov výraznější zastoupení primárního a sekundárního sektoru, což se odráží i ve vyšším podílu samostatně hospodařících rolníků a zemědělských podnikatelů na 1 000 obyvatel. Trochu neočekávaně se ve venkovském prostoru objevuje vyšší podíl neziskového sektoru a zahraničních osob na 1 000 obyvatel.

Co se týče atraktivity venkovského prostoru měřené kapacitami hromadných ubytovacích zařízení, nemůže se venkov s městem měřit. Počet lůžek v městském prostoru na 1 km² ve všech sledovaných typech ubytovacích zařízení vysoce převyšuje venkovský prostor.

Veřejné rozpočty zkoumané v letech 2003 až 2008 vykazují ve venkovském prostoru nižší daňové příjmy na 1 obyvatele než v prostoru městském, přesto saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele je ve venkovském prostoru vyšší, což je však způsobeno zejména změnou pravidel rozpočtového určení daní.

Také u ukazatelů trhu práce se potýkáme s problémy v hodnocení ukazatelů různých časových horizontů. Míra ekonomické aktivity měřená v roce 2001 je nižší na venkově a tento trend přetrvával až do roku 2008, kdy zaznamenáváme na stejném území výrazně vyšší míru nezaměstnanosti, přestože vývoj mezi roky 2008 a 2000 byl ve venkovském prostoru mírně pozitivnější.

Dalším z pohledů na hodnocení rozdílu mezi venkovským a městským prostorem je rozvoj bydlení a bytové výstavby. Venkovský prostor vykazuje výrazně vyšší počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel, což je způsobeno existencí výrazně vyššího množství rodinných domů, a to je na venkově běžným a logickým jevem. Tento stav dokládá i ukazatel trvale obydlených bytů na 1 000 obyvatel, který je naopak vyšší v městském prostoru.

Pokud se zaměříme na kvalitativní hledisko bytové výstavby, zjišťujeme, že se vzrůstající výstavbou rodinných domů na venkově, roste i jejich průměrná obytná plocha. Zvláštností venkovského prostoru je vysoký podíl bytů sloužících k rekreaci z celkového počtu bytů.

Z hlediska posuzování vývoje občanské vybavenosti obcí venkovského prostoru od roku 2000 až do roku 2006 (resp. 2007) zjišťujeme téměř u všech sledovaných ukazatelů pokles či stagnaci. K nárůstu došlo pouze u podílu obcí s ordinací praktického lékaře pro dospělé. Naopak u technické vybavenosti obcí venkovského prostoru zaznamenáváme převážně vzrůstající tendenci.

3. Vývoj zemědělství a lesnictví v Karlovarském kraji

3.1. Zemědělství

Primární sektor má v Karlovarském kraji méně významné postavení ve srovnání s ostatními kraji ČR. Nižší podíl zemědělství a lesnictví na hrubé přidané hodnotě byl v roce 2007 zjištěn v krajích: Hl. m. Praze (0,2 %), Ústeckém (1,4 %), Moravskoslezském (1,5 %) a Zlínském (2,4 %). Zatímco v Karlovarském kraji činil podíl primárního sektoru na HPH 2,6 %, celostátní průměr byl 2,4 %.

Z hlediska **zaměstnanosti** se podíl tohoto odvětví postupně snižuje. Jestliže tvořili v roce 2000 zaměstnaní v zemědělství a lesnictví podle výběrového šetření pracovních sil 2,3 % ze všech zaměstnaných v kraji, v roce 2007 byl tento podíl již pouze 1,6 %. Proti republikovému průměru je tento podíl v Karlovarském kraji nižší o 2,0 procentní body. Podrobnější údaje o pracovnících ve vybraném segmentu zemědělských subjektů poskytuje strukturální šetření v zemědělství, jehož výsledky jsou rovněž součástí této kapitoly.

Strukturální šetření v zemědělství (plošné zjišťování Agrocensus 2000 a výběrová zjišťování FSS 2003, 2005 a 2007) proběhla ve všech členských státech EU. Do zjišťování se zahrnují zemědělské podniky, jejichž zemědělsky využitá půda činí nejméně jeden hektar. V případě, že tyto hodnoty nedosahují, zařadí se zpravodajské jednotky do šetření pouze za předpokladu, že produkují určitou část na prodej nebo splňují některou fyzickou prahovou hodnotu. Počínaje rokem 2000 byly stanoveny prahové hodnoty¹⁾ pro zařazení zemědělských podniků mezi zpravodajské jednotky.

Zjišťování se týká jak právnických, tak fyzických osob. Všechny podniky právnických osob a podniky fyzických osob mající SGM²⁾ ≥ 600 tisíc Kč podléhají plošnému zjišťování. Ostatní zpravodajské jednotky z řad fyzických osob jsou do výběru zařazeny na základě stratifikovaného oblastního výběru³⁾. Získané údaje jsou dopočteny na základní soubor (zemědělství ČR) podle sídla podniku. Poskytují tak základní informace o velikosti, struktuře a vývoji zemědělských podniků, jejich vybavenosti, způsobu hospodaření – konvenční, ekologické hospodaření, výrobní orientaci a v neposlední řadě také o nezemědělských činnostech.

Tab. 3.1.1 Počty hospodařících subjektů a obhospodařovaná půda v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Subjekty (podniky)				Obhospodařovaná zemědělská půda		z toho orná půda	
	celkem	podíl kraje na úhrnu ČR (%)	z celku vlastnictví (%)		celkem (ha)	podíl kraje na úhrnu ČR (%)	celkem (ha)	podíl kraje na úhrnu ČR (%)
			fyzické osoby	právnícké osoby				
Česká republika	39 396	100,0	92,5	7,5	3 518 073	100,0	2 567 311	100,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	308	0,8	82,5	17,5	30 281	0,9	18 261	0,7
Středočeský	4 455	11,3	91,1	8,9	547 398	15,6	480 914	18,7
Jihočeský	4 025	10,2	90,9	9,1	422 650	12,0	261 094	10,2
Plzeňský	2 214	5,6	91,4	8,6	313 195	8,9	206 952	8,1
Karlovarský	507	1,3	85,4	14,6	99 544	2,8	40 610	1,6
Ústecký	1 837	4,7	91,1	8,9	209 576	6,0	150 267	5,9
Liberecký	1 472	3,7	92,9	7,1	91 129	2,6	37 750	1,5
Královéhradecký	2 434	6,2	91,8	8,2	234 714	6,7	170 210	6,6
Pardubický	2 315	5,9	92,2	7,8	228 925	6,5	177 388	6,9
Vysočina	3 863	9,8	92,4	7,6	373 301	10,6	291 716	11,4
Jihomoravský	8 165	20,7	94,9	5,1	362 937	10,3	325 243	12,7
Olomoucký	1 885	4,8	90,1	9,9	241 154	6,9	180 271	7,0
Zlínský	3 024	7,7	95,1	4,9	149 889	4,3	96 279	3,8
Moravskoslezský	2 892	7,3	94,3	5,7	213 379	6,1	130 355	5,1

¹⁾ výměra od 1 ha obhospodařované zemědělské půdy vlastní nebo pronajaté, nebo plocha od 1 500 m² intenzivních plodin (sady, zelenina, květiny), nebo 1 000 m² vinic, nebo 300 m² skleníků a pařenišť, nebo chov alespoň 1 kusu skotu, nebo 2 kusy prasat, nebo 4 kusy ovcí a koz, nebo 50 kusů drůbeže, nebo 100 kusů králíků, popř. kožesinových zvířat.

²⁾ SGM (Standard Gross Margin, Standardní příspěvek na úhradu) vyjadřuje ekonomický přínos jednotky produkce rostlinné a živočišné výroby. Je stanoven na 1 ha každé plodiny rostlinné výroby a jeden kus jednotlivých kategorií zvířat. Jeho hodnota odpovídá standardní hodnotě produkce z 1 ha dané plodiny, nebo 1 kusu dané kategorie zvířat po odpočtu specifických (variabilních) nákladů na produkci této výroby. Standardní příspěvky na úhradu jsou stanoveny v jednotlivých zemích EU pro všechny plodiny a kategorie zvířat podle reálných podmínek dané země a jsou pravidelně aktualizovány. Standardní příspěvky ČR zpracovává Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky (VÚZE), od 1. 7. 2008 Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI).

³⁾ Podrobnější informace o tvorbě výběrových souborů a metodice dopočtu jsou součástí publikace ČSÚ 2126-08 Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007, str. 10 – 11.

Ze Strukturálního šetření FSS 2007 vyplynulo, že z celkového počtu zemědělských podniků v České republice, jejichž produkce neslouží pouze pro vlastní spotřebu, jich pouze 1,3 % sídlí v Karlovarském kraji.

Mírně výraznější podíl měly podniky z Karlovarského kraje na celostátní výměře obhospodařované zemědělské půdy (2,8 %) a orné půdy (1,6 %). Je třeba vést v patrnosti, že podniky sídlící v kraji mohou hospodařit i na půdě ležící mimo kraj a naproti tomu v kraji mohou mít půdu i podniky sídlící mimo kraj⁴⁾. V další části této kapitoly je pod pojmem podíl (průměr apod.) Karlovarského kraje míněn podíl (průměr) podniků se sídlem v Karlovarském kraji.

Od roku 2000 se **výměra obhospodařované zemědělské půdy** v kraji zvýšila o 7 389 ha, přitom výměra orné půdy se snížila o 1 062 ha. Celostátně se snížila v období 2001 – 2007 výměra zemědělské půdy o 3,4 % a výměra orné půdy o 6,9 %. Karlovarský kraj byl jediným s krajem Hl. město Praha, kde došlo k nárůstu obhospodařované zemědělské půdy. Bohužel toto navýšení v Karlovarském kraji nebylo způsobeno absolutním nárůstem, ale vlivem změny sídla vlastníků. Stupeň zornění poklesl v kraji z 45,2 % v roce 2000 na 40,8 % v roce 2007, čímž kraj dosáhl nejnižšího zornění v republice (zornění ČR 73,0 %).

Ze strukturálního šetření vyplynulo, že se v kraji podniky častěji zaměřují na živočišnou výrobu, výrazněji se to projevuje u podniků fyzických osob, ale i u podniků právnických osob v kraji převažuje živočišná výroba.

Tab. 3.1.2 Převažující zaměření hospodařících subjektů v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Podniky fyzických osob					Podniky právnických osob				
	celkem	v tom zaměření (%)				celkem	v tom zaměření (%)			
		převažující rostlinná výroba	převažující živočišná výroba	rostlinná kombinovaná se živočišnou	rybolov, chov ryb apod.		převažující rostlinná výroba	převažující živočišná výroba	rostlinná kombinovaná se živočišnou	rybolov, chov ryb apod.
Česká republika	35 454	41,5	29,7	28,0	0,1	2 940	32,4	23,2	43,6	0,5
v tom kraje:										
Hl. město Praha	254	62,2	29,9	6,7	-	54	46,3	29,6	24,1	-
Středočeský	4 055	45,8	23,2	30,5	0,1	398	41,2	17,6	40,5	-
Jihočeský	3 659	24,1	43,2	31,6	0,3	366	16,9	35,5	46,2	1,1
Plzeňský	2 023	26,2	37,7	34,9	0,2	191	18,3	19,9	61,3	0,5
Karlovarský	433	15,5	54,7	27,7	0,2	74	32,4	36,5	31,1	-
Ústecký	1 674	56,9	29,0	12,9	0,2	163	53,4	23,9	22,7	-
Liberecký	1 367	27,1	47,9	24,1	0,1	105	20,0	35,2	44,8	-
Královéhradecký	2 235	36,0	38,6	24,8	0,1	199	25,1	29,1	44,2	1,0
Pardubický	2 134	22,8	54,2	22,4	-	181	26,5	26,5	47,0	-
Vysočina	3 568	24,6	22,0	52,2	0,0	294	17,0	16,0	66,0	1,0
Jihomoravský	6 750	76,8	6,9	16,1	-	415	57,3	12,3	29,4	0,2
Olomoucký	1 699	38,6	29,5	31,5	0,1	186	31,2	17,7	51,1	-
Zlínský	2 875	33,9	43,3	21,8	0,0	149	28,2	33,6	38,3	-
Moravskoslezský	2 727	33,6	29,2	36,8	0,1	165	29,7	23,0	44,2	1,8

V České republice obhospodařují **právnické osoby** 70,6 % zemědělské půdy, a to převážně akciové společnosti (25,2 % z celkové plochy zemědělské půdy). V Karlovarském kraji byla v roce 2007 největší plocha obhospodařována také právnickými osobami (60 %), a to společnostmi s ručením omezeným (45,5 % z celkové plochy zemědělské půdy). Podniky **fyzických osob** hospodařily na 40 % zemědělské půdy.

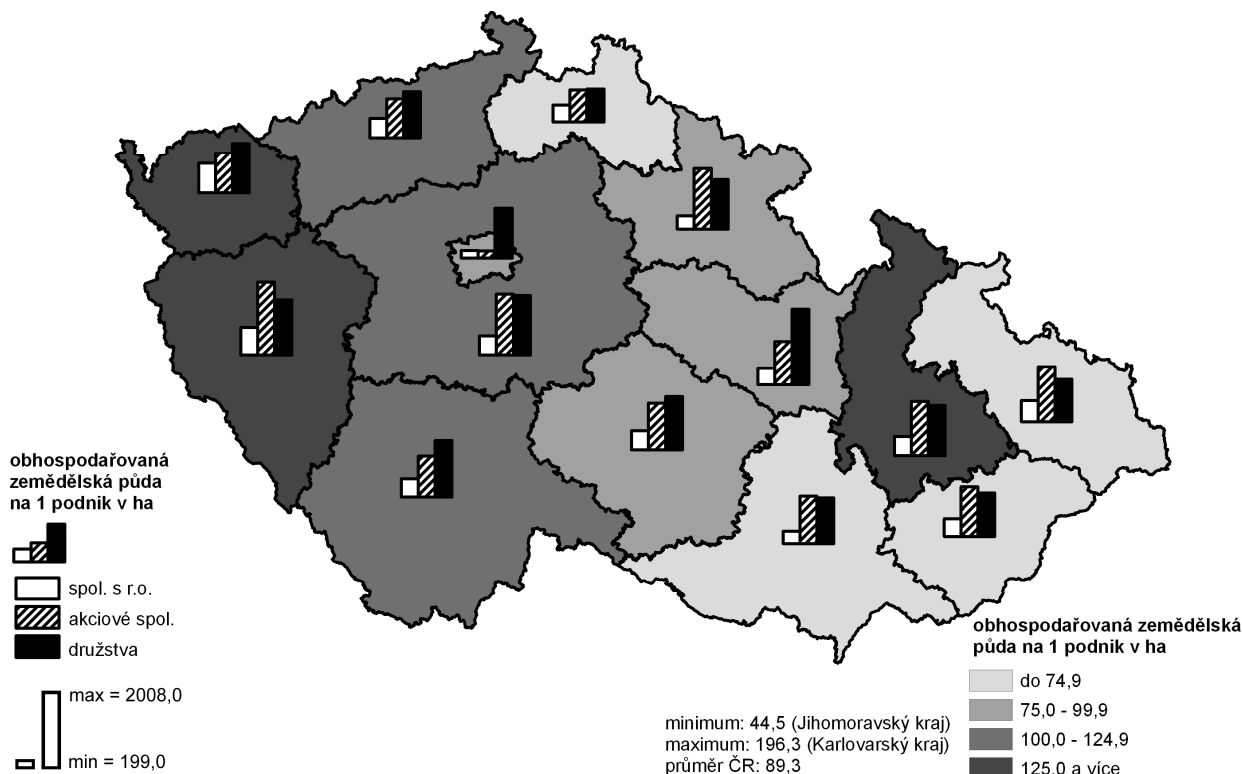
Největší výměru zemědělské půdy v rámci Karlovarského kraje obhospodařují subjekty sídlící v okrese Cheb (45,5 %), **podíl obhospodařované orné půdy** dokonce překračuje jednu polovinu krajského úhrnu (52,4 %). Naproti tomu podíl sokolovského okresu dosahuje pouze jedné šestiny krajského úhrnu obhospodařované zemědělské půdy. Vzhledem ke specifickému charakteru oblasti (těžba uhlí) je podíl Sokolovska na obhospodařované orné půdě velmi nízký (7,2 %).

Značné rozdíly jsou v kraji mezi **průměrnou velikostí zemědělských podniků** fyzických a právnických osob. Na tom, že průměrná velikost podniků fyzických osob v kraji vysoce přesahuje republikovou úroveň, se podílejí zemědělci ve všech okresech Karlovarského kraje. Nad průměrnou hodnotu velikosti podniků právnických osob se dostaly jen podniky okresu Karlovy Vary (o 97,2 ha).

⁴⁾ podrobné metodické vysvětlivky jsou součástí publikace ČSÚ 2129-08 **Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007 podle územního členění**, str. 1 - 12

1. Průměrná velikost zemědělských podniků podle právní formy v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství

V Karlovarském kraji byl v roce 2007 zjištěn podprůměrný podíl zemědělské půdy, kterou si podniky najaly od jiných vlastníků. Z celkové výměry zemědělské půdy, na které v kraji hospodaří fyzické osoby, měli zemědělci najato od jiných vlastníků 45,0 % (průměr ČR 59,2 %), u právnických osob byl krajský průměr 84,5 % (průměr ČR 93,4 %). V úhrnu za všechny šetřené zemědělské subjekty v kraji byl zjištěn podíl najaté obhospodařované zemědělské půdy 68,8 %, podíl najaté orné půdy byl ještě o 9,7 procentního bodu vyšší. V kraji bylo nejrozšířenější hospodaření na najaté zemědělské půdě v okrese Cheb, nejméně rozšířené u orné i zemědělské půdy v okrese Sokolov.

Tab. 3.1.3 Obhospodařovaná půda fyzickými a právnickými osobami v okresech Karlovarského kraje v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obhospodařovaná zemědělská půda (ha)						Obhospodařovaná orná půda (ha)			
	celkem	v tom podle druhu vlastnictví				z celku podle vlastnictví půdy (%)		celkem	z toho podle vlastnictví půdy (%)	
		podniky fyzických osob		podniky právnických osob		vlastní	najatá od jiných		vlastní	najatá od jiných
		celkem	na 1 podnik	celkem	na 1 podnik					
Karlovarský kraj	99 544	39 684	91,6	59 860	808,9	31,2	68,8	40 610	21,5	78,5
v tom okresy:										
Cheb	45 275	15 655	79,9	29 620	759,5	26,9	73,1	21 295	19,5	80,5
Karlovy Vary	39 418	15 879	107,3	23 539	941,6	30,5	69,5	16 377	20,7	79,3
Sokolov	14 850	8 149	91,6	6 701	670,1	46,6	53,4	2 938	41,4	58,6

Do celkového počtu pracovníků v zemědělství se ve strukturálním šetření započítávají u subjektů ve vlastnictví fyzických osob nejen hospodáři a pravidelně pracující zaměstnanci, ale i pomáhající členové rodiny bez ohledu na to, zda na farmě pracují pravidelně či jen příležitostně. V podnicích právnických osob byli započítáni pravidelně pracující zaměstnanci i pracující majitelé. Z celkového počtu 192 tisíc pracovníků v zemědělství (bez sezónních) jich bylo nejvíce sečteno v Jihomoravském, Středočeském kraji a na Vysočině.

Velikostní struktura zemědělských podniků podle počtu pracovníků se v Karlovarském kraji liší od republikového průměru v tom, že jsou v kraji méně zastoupeny podniky s 1 – 5 pracovníky. Nadprůměrně jsou zastoupeny podniky s 6 – 49 pracovníky, tyto podíly jsou nejvyšší mezi všemi kraji ČR.

Tab. 3.1.4 Zemědělské podniky podle počtu pracovníků v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Počet podniků celkem	v tom s počtem pracovníků (%)							
		1 - 5	6 - 9	10 - 19	20 - 24	25 - 49	50 - 99	100 - 199	200 a více
Česká republika	39 396	90,7	3,8	1,8	0,5	1,4	1,1	0,5	0,1
v tom kraje:									
Hl. město Praha	308	89,9	4,5	3,6	1,0	-	0,6	0,3	-
Středočeský	4 455	90,5	3,4	1,7	0,7	1,7	1,1	0,7	0,2
Jihočeský	4 025	90,1	3,8	2,0	0,4	1,7	1,5	0,4	0,0
Plzeňský	2 214	91,0	2,6	1,6	0,5	2,0	1,4	0,9	0,0
Karlovarský	507	86,6	5,5	4,5	0,6	2,0	0,6	0,4	-
Ústecký	1 837	88,7	4,5	3,4	0,5	1,7	0,8	0,4	-
Liberecký	1 472	91,0	4,0	2,6	0,5	1,2	0,5	0,1	-
Královéhradecký	2 434	90,1	3,8	1,8	0,6	1,7	1,0	0,8	0,1
Pardubický	2 315	89,5	4,3	1,6	0,6	1,3	1,8	0,6	0,2
Vysočina	3 863	88,7	4,5	1,8	0,5	1,7	1,8	0,8	0,2
Jihomoravský	8 165	92,9	3,3	1,3	0,4	0,9	0,7	0,4	0,1
Olomoucký	1 885	87,3	4,5	2,2	0,5	2,1	2,1	1,0	0,2
Zlínský	3 024	92,7	3,9	1,1	0,3	0,8	0,9	0,3	0,0
Moravskoslezský	2 892	91,2	3,9	2,1	0,3	1,1	0,9	0,4	0,1

Zemědělské podniky sídlící v kraji zaměstnávaly ke konci září roku 2007 celkem 2 224 pracovníků. V rámci ČR patří Karlovarský kraj mezi území s nejnižším podílem pracovníků v zemědělství ve věku 65 a více let. Zastoupení mladých lidí do 24 let je v Karlovarském kraji nejvyšší v ČR a republikový průměr překračuje o 1,2 procentního bodu. V porovnání se strukturálním šetřením z roku 2005 se v kraji mírně zvýšil počet pracovníků (nepřepočtený na plně zaměstnané), a to v nejmladších a nejstarších věkových kategoriích.

Podle počtu odpracovaných hodin v období od října 2006 do září 2007 byli pracovníci přepočtení na plně zaměstnané (1 800 hodin za rok). Přepočtený počet pracovníků v zemědělství je celostátně o 30 % nižší než počet pracovníků ve fyzických osobách. Příčinou je nejen sezónnost zemědělských prací, ale i struktura pracujících na rodinných farmách, kde je velmi rozšířená výpomoc dalších členů rodiny farmáře.

Tab. 3.1.5 Pracovníci v zemědělství podle věku v krajích ČR k 30. 9. 2007^{*)}

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Pracovníci v zemědělství (fyzické osoby)					Přepočtený počet osob na plně zaměstnané (AWU)	Obhospodařovaná půda na 1 plně zaměstnaného pracovníka AWU (ha)	
	celkem	v tom podíl osob (%) ve věku					zemědělská	orná
		do 24 let	25 - 44 let	45 - 64 let	65 a více let			
Česká republika	191 939	5,9	34,0	52,3	7,8	133 957	26,3	19,2
v tom kraje:								
Hl. město Praha	1 223	4,1	35,2	52,2	8,6	941	32,2	19,4
Středočeský	23 633	5,3	34,2	53,2	7,3	18 052	30,3	26,6
Jihočeský	19 169	5,9	33,4	52,9	7,8	13 880	30,5	18,8
Plzeňský	11 854	4,6	33,0	56,5	5,9	9 326	33,6	22,2
Karlovarský	2 224	7,1	35,2	51,7	6,0	1 691	58,9	24,0
Ústecký	8 008	6,1	35,0	52,4	6,4	5 911	35,5	25,4
Liberecký	5 483	6,7	35,4	48,5	9,4	3 520	25,9	10,7
Královéhradecký	13 005	5,6	33,5	53,0	7,8	9 365	25,1	18,2
Pardubický	13 375	6,1	36,0	51,6	6,3	10 021	22,8	17,7
Vysočina	22 830	6,1	35,1	51,0	7,7	16 181	23,1	18,0
Jihomoravský	33 882	5,9	32,2	51,9	10,0	19 560	18,6	16,6
Olomoucký	12 721	5,9	35,3	54,1	4,8	9 517	25,3	18,9
Zlínský	11 659	6,5	32,9	50,2	10,4	7 297	20,5	13,2
Moravskoslezský	12 870	7,0	34,6	50,5	7,9	8 694	24,5	15,0

^{*)} bez sezónních pracovníků

Ve všech okresech kraje jsou nejpočetnější **kategorii pracovníci** ve věku 45 – 64 let. V okresech Cheb a Sokolov převažuje počet pracovníků ve věku 65 let a více nad mladými pracovníky do 24 let. Mladí lidé do 24 let jsou nadprůměrně zastoupeni v okrese Karlovy Vary a jejich podíl zde oproti roku 2005 ještě vzrostl (o 3,7 procentního bodu). Nárůst mladých lidí do 24 let proti roku 2005 byl zaznamenán i ve zbývajících dvou okresech. Nejvyšší podíl pracovníků starších než 65 let je v okrese Cheb.

Po přepočtu na **plně zaměstnané** bylo v kraji sečteno 1 691 pracovníků v zemědělství, což je o 127 méně než v roce 2005. Největší pokles byl zaznamenán v okrese Karlovy Vary (152 pracovníků), naopak v okrese Cheb došlo k nárůstu o 5 pracovníků. Z hlediska struktury pracovníků podle počtu odpracovaných hodin byly též zjištěny územní rozdíly. Nadprůměrný podíl pracovníků s počtem odpracovaných hodin méně než 450 za rok byl zjištěn v okrese Sokolov. Zaměstnaní na plnou pracovní dobu byli nejvíce zastoupeni v okresech Cheb a Karlovy Vary.

Tab. 3.1.6 Pracovníci v zemědělství podle věku v okresech Karlovarského kraje k 30. 9. 2007^{*)}

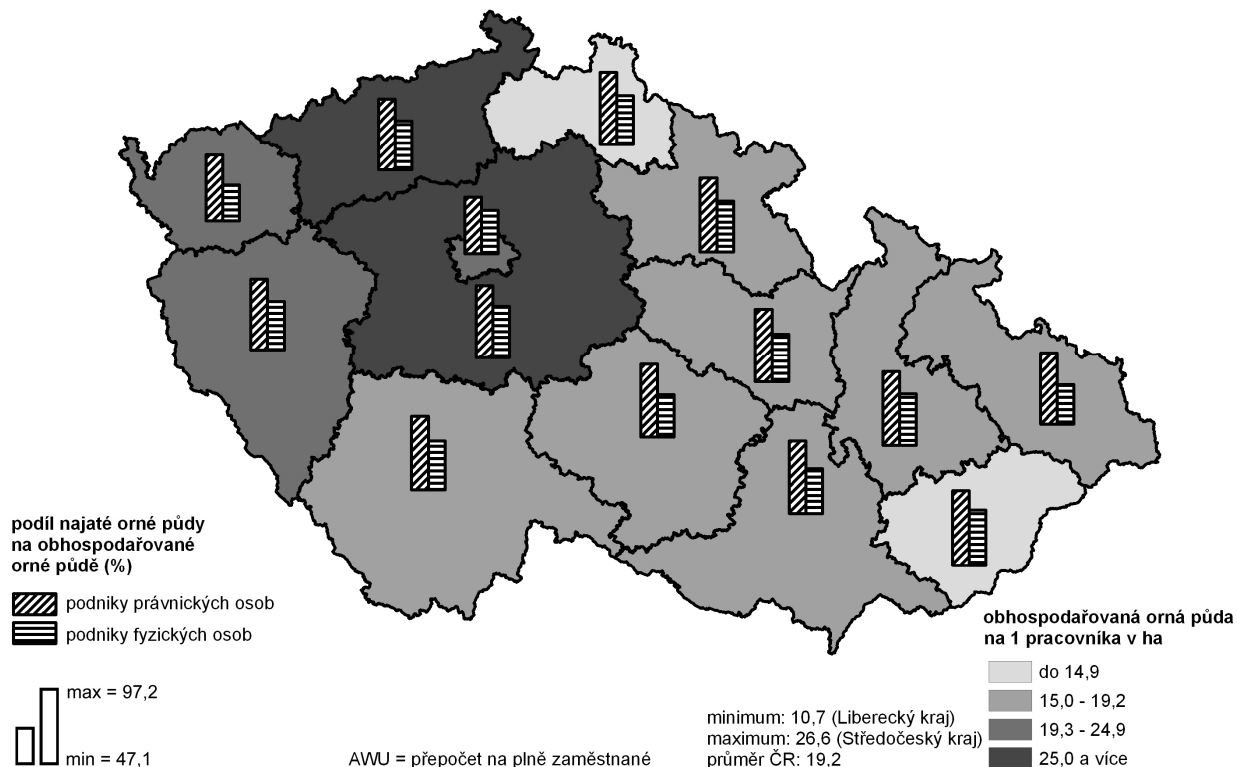
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Pracovníci v zemědělství (fyzické osoby)					Přepočtený počet osob na plně zaměstnané (AWU)	Obhospodařovaná půda na 1 plně zaměstnaného pracovníka AWU (ha)	
	celkem	v tom podíl osob (%) ve věku					zemědělská	orná
		do 24 let	25 - 44 let	45 - 64 let	65 a více let			
Karlovarský kraj	2 224	7,1	35,2	51,7	6,0	1 691	58,9	24,0
v tom okresy:								
Cheb	1 045	6,1	32,8	54,4	6,6	808	56,0	26,4
Karlovy Vary	872	9,4	35,2	49,5	5,8	686	57,5	23,9
Sokolov	308	4,2	42,9	48,1	4,9	197	75,4	14,9

*) bez sezónních pracovníků

V zájmu srovnatelnosti byla do tab. 3.1.5 a 3.1.6 zařazena i plocha obhospodařované půdy na 1 přepočteného pracovníka. Z porovnání s celostátními údaji vyplývá, že v kraji připadá na 1 pracovníka oproti celostátnímu průměru o 32,6 ha zemědělské a 4,8 ha orné půdy více. Podílí se na tom především nízká zaměstnanost ve všech okresech a zvláště na Sokolovsku.

2. Obhospodařovaná orná půda na 1 plně zaměstnaného pracovníka v zemědělství (AWU) a podíl najaté orné půdy v krajích ČR v roce 2007

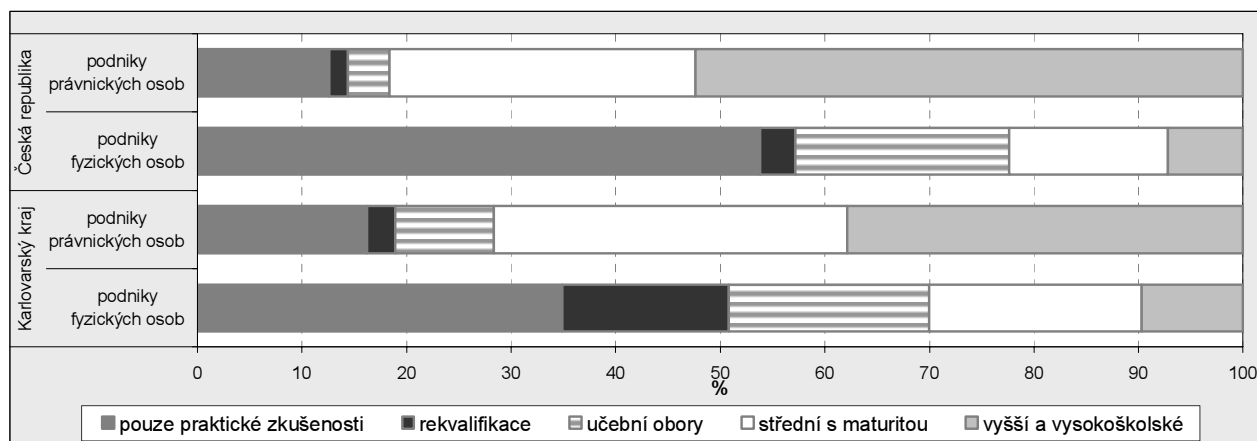
Součástí strukturálního šetření FSS 2007 bylo i zjišťování úrovně **zemědělského vzdělání vedoucích pracovníků**. Značné rozdíly jsou ve všech krajích mezi úrovní vzdělání v podnicích fyzických a právnických osob. Zatímco celostátně převažuje u vedoucích pracovníků v podnicích právnických osob vysokoškolské vzdělání (52,4 %) a na dalším místě je střední vzdělání s maturitou (29,3 %), převažují v podnicích fyzických osob praktické zkušenosti (53,8 %) a následuje vyučení v oboru (20,5 %). Obecně je mezi vedoucími pracovníky právnických osob vyšší úroveň vzdělání v moravských krajích, v podnicích fyzických osob v kraji Karlovarském, Středočeském a Olomouckém. Karlovarský kraj je výjimečný nejvyšším procentem rekvalifikovaných vedoucích pracovníků v podnicích fyzických osob.

Tab. 3.1.7 Zemědělské vzdělání vedoucích pracovníků v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Vedoucí pracovníci v podnicích fyzických osob						Vedoucí pracovníci v podnicích právnických osob					
	celkem	v tom zemědělské vzdělání (%)					celkem	v tom zemědělské vzdělání (%)				
		pouze praktické zkušenosti	rekvalifikace	učební obory	střední s maturitou	vyšší a vysokoškolské		pouze praktické zkušenosti	rekvalifikace	učební obory	střední s maturitou	vyšší a vysokoškolské
Česká republika	36 454	53,8	3,3	20,5	15,2	7,2	2 941	12,6	1,8	4,0	29,3	52,4
v tom kraje:												
Hl. město Praha	254	50,0	6,3	6,3	16,5	20,9	54	24,1	16,7	3,7	18,5	37,0
Středočeský	4 057	44,8	3,4	23,3	18,9	9,7	398	12,6	1,3	3,8	25,9	56,5
Jihočeský	3 658	46,5	3,6	24,1	17,4	8,4	366	16,1	0,8	3,8	31,1	48,1
Plzeňský	2 024	42,0	4,6	28,2	17,5	7,6	191	14,1	1,0	2,1	29,3	53,4
Karlovarský	433	34,9	15,9	19,2	20,3	9,7	74	16,2	2,7	9,5	33,8	37,8
Ústecký	1 674	52,2	3,9	17,4	19,3	7,2	163	14,1	2,5	4,3	32,5	46,6
Liberecký	1 366	53,3	3,4	22,3	14,8	6,2	105	12,4	4,8	6,7	30,5	45,7
Královéhradecký	2 236	47,3	3,3	24,8	17,6	7,1	199	15,1	0,5	4,5	32,7	47,2
Pardubický	2 134	45,8	3,8	25,5	18,3	6,5	181	8,3	3,3	2,2	30,9	55,2
Vysočina	3 568	43,9	4,0	27,1	18,5	6,5	294	9,5	2,0	7,1	28,6	52,7
Jihomoravský	7 749	67,5	2,0	13,9	10,3	6,2	416	12,3	0,7	3,6	27,9	55,5
Olomoucký	1 699	46,9	4,1	22,4	17,2	9,4	186	7,0	0,5	3,8	25,8	62,9
Zlínský	2 874	70,0	1,5	14,9	9,0	4,6	149	8,7	2,7	1,3	24,8	62,4
Moravskoslezský	2 727	63,4	3,2	15,1	12,0	6,2	165	13,9	0,6	1,8	38,2	45,5

Graf 18 Zemědělské vzdělání vedoucího pracovníka v zemědělských podnicích v Karlovarském kraji v roce 2007

Ze strukturálního šetření v zemědělství též vyplynulo, že v roce 2007 u dvou třetin podniků fyzických osob činila **spotřeba domácnosti hospodáře** méně než polovinu konečné produkce farmy, více se na spotřebu vlastní domácnosti orientovaly podniky fyzických osob v Jihomoravském, Moravskoslezském a Zlínském kraji.

Více než polovina celkových tržeb pocházející z **přímého prodeje produkce** byla celostátně zjištěna u 17 % podniků fyzických osob a 13 % podniků právnických osob. Častěji se na přímý prodej orientují podniky fyzických osob v Plzeňském kraji a v Hlavním městě Praze, podniky právnických osob v Hl. m. Praze, Středočeském, Libereckém a Královéhradeckém kraji.

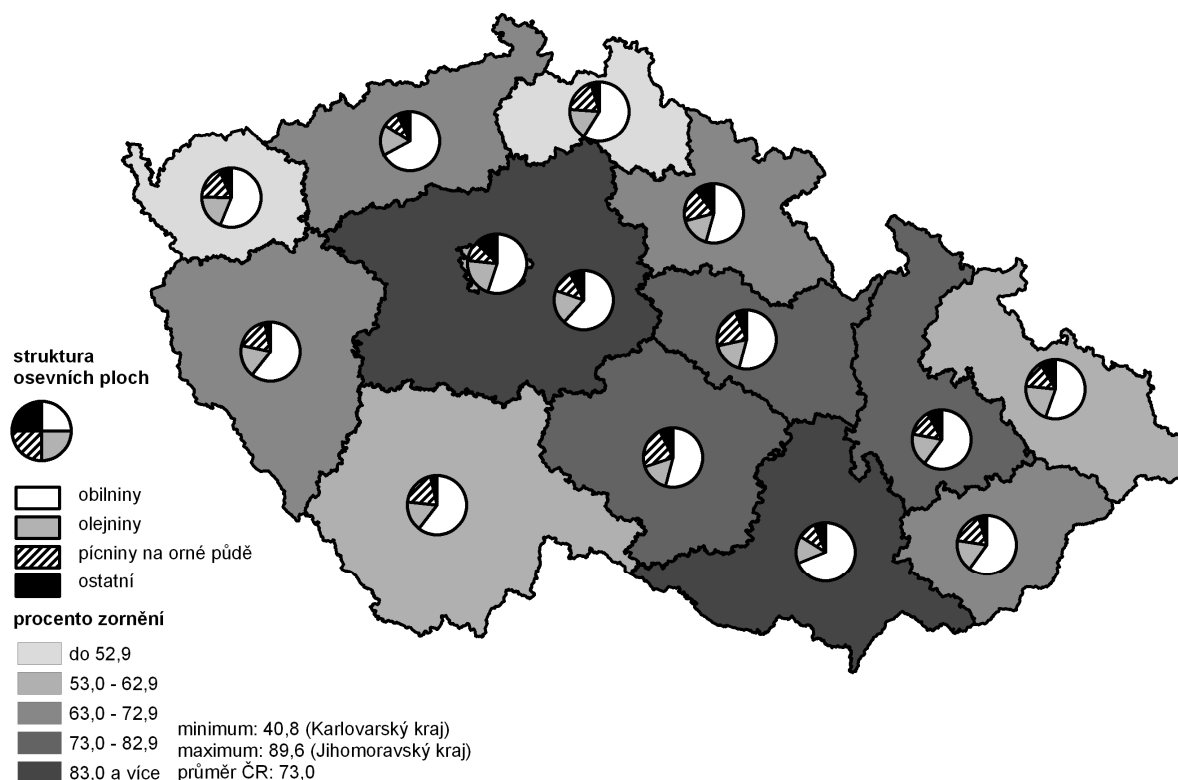
Tab. 3.1.8 Podniky fyzických a právnických osob podle určení produkce v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Podniky fyzických osob					Podniky právnických osob		
	celkem	z toho se spotřebou domácností hospodáře menší než 50 % konečné produkce		z toho s podílem přímého prodeje menším než 50 %		celkem	z toho s podílem přímého prodeje menším než 50 %	
		celkem	v %	celkem	v %		celkem	v %
Česká republika	36 455	24 221	66,4	30 260	83,0	2 941	2 529	86,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	254	230	90,6	192	75,6	54	41	75,9
Středočeský	4 057	2 996	73,8	3 173	78,2	398	326	81,9
Jihočeský	3 659	2 673	73,1	3 141	85,8	366	330	90,2
Plzeňský	2 023	1 675	82,8	1 443	71,3	191	163	85,3
Karlovarský	433	372	85,9	385	88,9	74	68	91,9
Ústecký	1 674	1 387	82,9	1 300	77,7	163	137	84,0
Liberecký	1 367	923	67,5	1 215	88,9	105	85	81,0
Královéhradecký	2 235	1 668	74,6	1 856	83,0	199	163	81,9
Pardubický	2 134	1 468	68,8	1 725	80,8	181	158	87,3
Vysočina	3 569	2 216	62,1	3 197	89,6	294	270	91,8
Jihomoravský	7 749	4 208	54,3	6 380	82,3	416	353	84,9
Olomoucký	1 699	1 269	74,7	1 387	81,6	186	160	86,0
Zlínský	2 875	1 648	57,3	2 582	89,8	149	137	91,9
Moravskoslezský	2 727	1 490	54,6	2 285	83,8	165	138	83,6

Územní rozdíly v rostlinné produkci souvisejí s rozdílnou strukturou **osevních ploch**. Přestože jsou obiloviny dominantní skupinou plodin ve všech krajích České republiky, pohyboval se v roce 2007 jejich podíl na obhospodařované orné půdě od 54 % u zemědělských podniků se sídlem v Pardubickém kraji a na Vysočině po 69 % v Jihomoravském kraji (průměr ČR byl 60,2 %). Postupně se zvyšoval podíl osevních ploch olejnin až na 17,2 % v celé republice. Nejnižší podíl měly olejnin na obhospodařované orné půdě v Jihomoravském kraji (15 %), nejvyšší podíl byl zjištěn v Moravskoslezském kraji (21 %). Větší územní rozdíly jsou v zastoupení pícnin na orné půdě (od 9 % v Ústeckém kraji po 23 % v kraji Vysočina při celostátním průměru 16 %).

3. Podíl orné půdy na zemědělské a struktura osevních ploch v krajích ČR v roce 2007

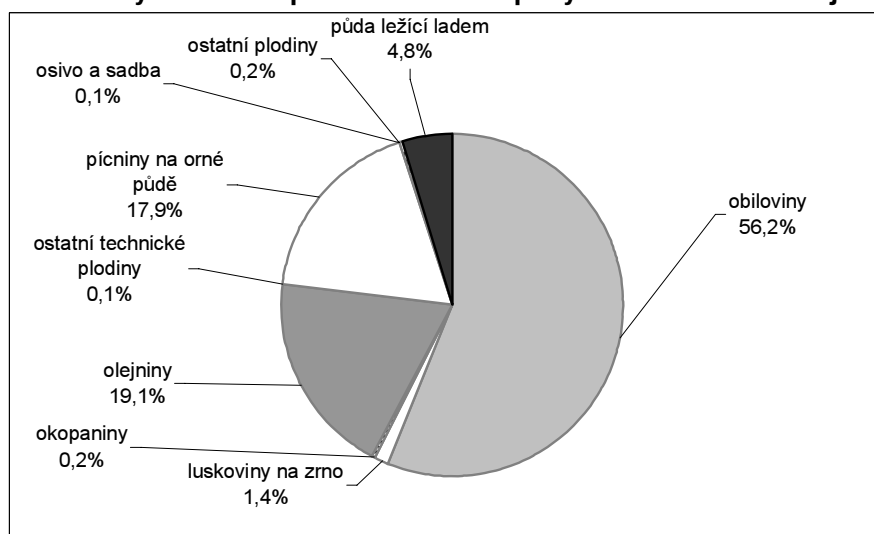
Tab. 3.1.9 Využití orné půdy v krajích ČR v roce 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obiloviny celkem (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Brambory celkem (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Cukrovka technická (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Olejnin (ha)	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)
Česká republika	1 544 496	100,0	32 655	100,0	54 065	100,0	442 228	100,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	10 061	0,7	32	0,1	548	1,0	3 952	0,9
Středočeský	296 548	19,2	7 463	22,9	15 273	28,2	88 950	20,1
Jihočeský	158 123	10,2	3 789	11,6	0	0,0	42 067	9,5
Plzeňský	125 447	8,1	1 270	3,9	0	0,0	36 920	8,3
Karlovarský	22 811	1,5	94	0,3	-	-	7 747	1,8
Ústecký	100 974	6,5	732	2,2	2 968	5,5	25 133	5,7
Liberecký	22 268	1,4	236	0,7	404	0,7	6 520	1,5
Královéhradecký	92 641	6,0	1 442	4,4	9 164	16,9	27 899	6,3
Pardubický	95 761	6,2	1 416	4,3	2 995	5,5	31 288	7,1
Vysočina	157 510	10,2	11 779	36,1	262	0,5	46 366	10,5
Jihomoravský	224 054	14,5	2 225	6,8	5 891	10,9	48 604	11,0
Olomoucký	108 321	7,0	682	2,1	9 027	16,7	32 426	7,3
Zlínský	57 766	3,7	295	0,9	1 067	2,0	16 709	3,8
Moravskoslezský	72 210	4,7	1 200	3,7	6 467	12,0	27 647	6,3

Z hlediska podílu na celostátní výměře orné půdy lze za hlavní producenty obilovin a olejnin považovat podniky ve Středočeském a Jihomoravském kraji, brambor a pícnin na orné půdě v kraji Vysočina a technické cukrovky ve Středočeském, Královéhradeckém a Olomouckém kraji.

Graf 19 Využití obhospodařované orné půdy v Karlovarském kraji v roce 2007

Podniky se sídlem v Karlovarském kraji v roce 2007 hospodařily na 1,6 % celostátní výměře orné půdy a na 2,8 % půdy zemědělské. Ve struktuře osevních ploch byl v Karlovarském kraji zjištěn ze všech krajů jeden z nejnižších podílů obilovin a mírně nadprůměrné zastoupení olejnin.

Podíl **půdy ležící ladem** byl v kraji v porovnání s celostátním průměrem osmkrát vyšší (kraj 4,8 %, ČR 0,6 %), přičemž největší rozsah půdy ležící ladem byl zaznamenán na okrese Karlovy Vary (7,9 %).

V rámci Karlovarského kraje měly nejvyšší podíl na výměře orné půdy podniky v okrese Cheb (52,4 %), nejnižší v okrese Sokolov (7,2 %).

Tab. 3.1.10 Využití orné půdy v okresech Karlovarského kraje v roce 2007

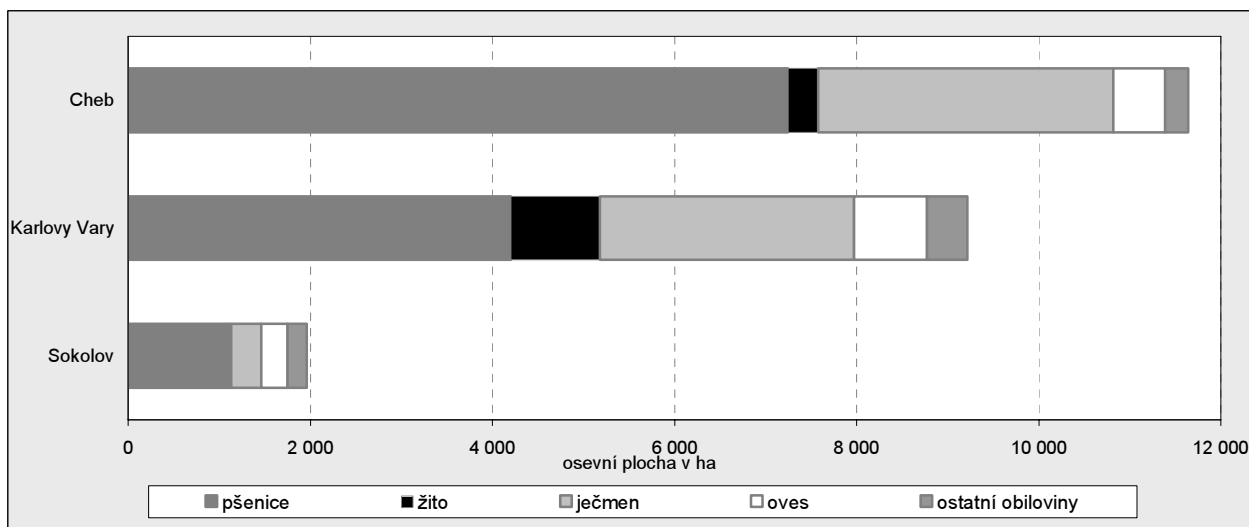
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Obhospodařovaná orná půda celkem (ha)	z toho (%)								
		obiloviny	z toho		luskoviny	brambory	cukrovka	olejnin	píce na orné půdě	bez sklizně
			pšenice	ječmen						
Karlovarský kraj	40 610	56,2	30,9	15,7	1,4	0,2	-	19,1	17,9	4,8
v tom okrese:										
Cheb	21 295	54,7	34,0	15,2	0,8	0,1	-	20,5	20,9	2,6
Karlovy Vary	16 377	56,3	25,6	17,1	2,4	0,4	-	16,8	16,0	7,9
Sokolov	2 938	66,6	38,1	11,3	-	0,1	-	21,4	7,4	2,8

Podobné klimatické podmínky a další faktory (svažítost, kvalita půdy apod.) vedou k minimálním rozdílům ve využití půdy v jednotlivých okresech kraje. Z údajů o využití orné půdy v roce 2007 vyplývá:

Okres Cheb lze charakterizovat mírně podprůměrným zastoupením obilovin a nadprůměrným zastoupením olejnin a píce. Oproti roku 2005 se snížily osevní plochy luskovin a brambor ve prospěch píce a olejnin.

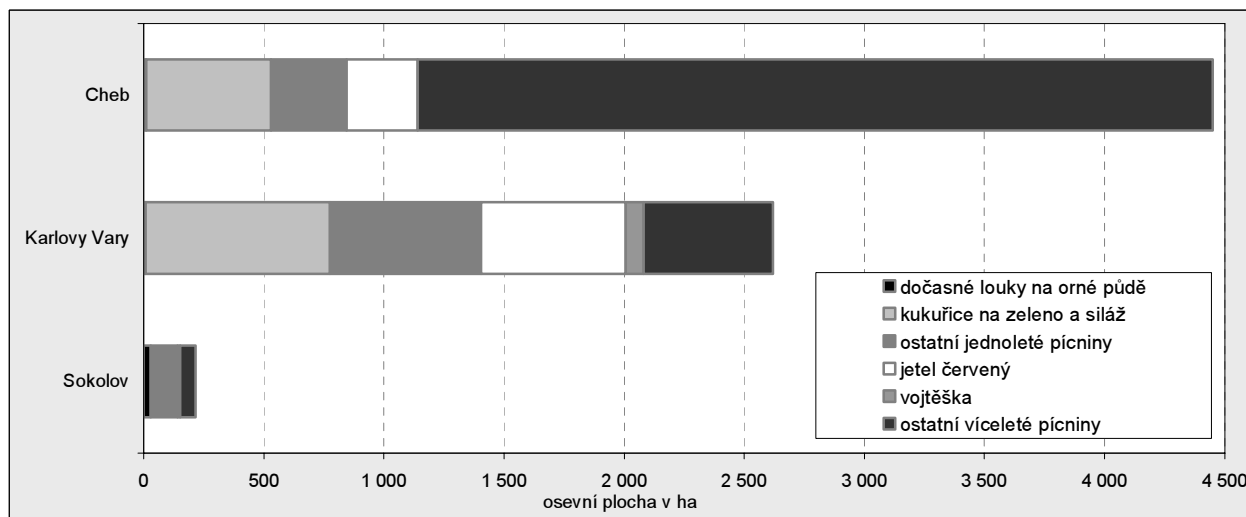
Graf 20 Osevní plochy obilovin v okresech Karlovarského kraje v roce 2007

Okres Karlovy Vary je typický nejvyšším podílem orné půdy bez sklizně, proti roku 2005 však došlo ke snížení podílu neobhospodařované orné půdy o 4,3 procentního bodu.

V okrese Sokolov jsou v absolutním vyjádření v rámci kraje nejmenší osevní plochy obilovin, z hlediska podílu na výměře orné půdy jde však o hodnoty nadprůměrné. Dominantní obilovinou je pšenice. Z technických plodin se zemědělci v okrese zaměřují na řepku. Růst osevních ploch byl zaznamenán u všech plodin kromě luskovin.

Graf 21 Osevní plochy pícnin na orné půdě v okresech Karlovarského kraje v roce 2007

Meziroční změny ve struktuře **osevních ploch** v Karlovarském kraji nejsou tak výrazné, i když v celé republice jsou poměrně výrazné a odrážejí nejen situaci na trhu se zemědělskými komoditami, ale i změny v dotační politice státu a Evropské unie. Významný je i vliv omezování živočišné výroby spojený s nižšími požadavky na produkci krmiv pro chovaná hospodářská zvířata.

Tab. 3.1.11 Osevní plochy v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2008

	tis. ha									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Obiloviny celkem	23,2	24,8	24,2	22,1	25,7	25,9	23,6	23,8	24,2	
Luskoviny	0,9	0,7	0,6	0,7	0,7	0,4	0,4	0,3	0,2	
Brambory celkem	0,4	0,4	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	
Cukrovka technická	-	-	0,0	-	-	-	-	-	-	
Olejnin celkem	6,6	8,3	8,4	7,1	6,8	6,0	6,6	7,3	7,2	
Pícniny na orné půdě	22,4	20,3	10,7	9,8	8,6	8,5	7,4	5,2	4,3	

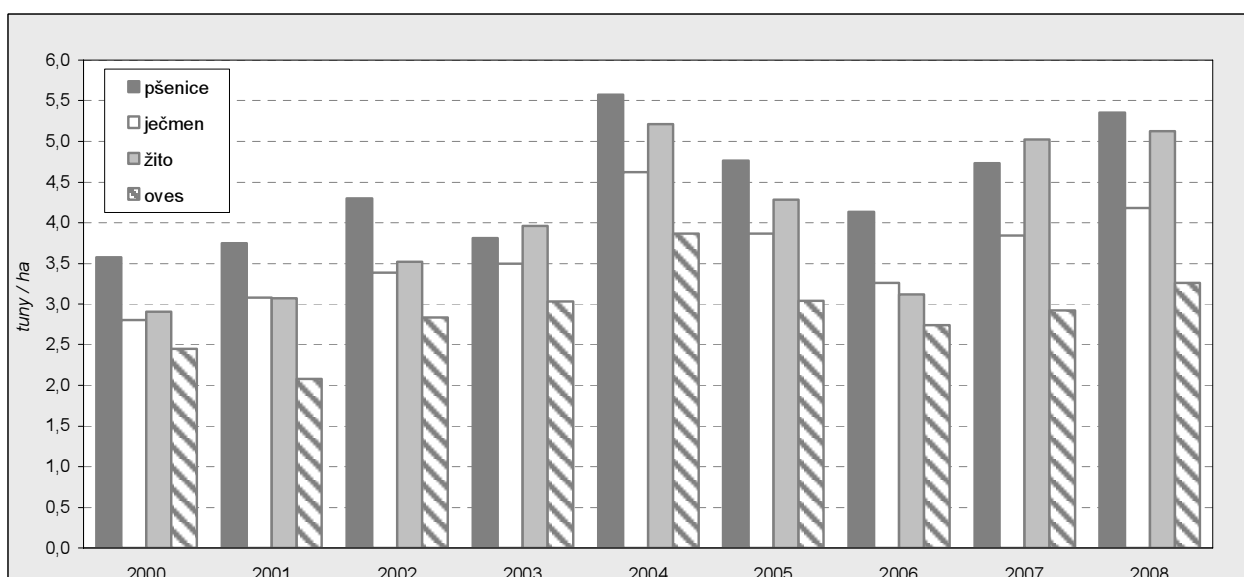
Od roku 2000 se v kraji postupně snižovaly osevní plochy luskovin, brambor a pícnin na orné půdě. Naproti tomu mírně vzrostly osevní plochy obilovin a olejnin.

Významné meziroční rozdíly v hektarových výnosech jsou do značné míry ovlivněny průběhem počasí v jednotlivých letech. Nejméně příznivým rokem byl v Karlovarském kraji pro rostlinnou výrobu rok 2000, kdy byly zaznamenány nejnižší výnosy obilovin, luskovin i pícnin na orné půdě. Nelze jednoznačně stanovit rok nejpříznivější. Pro obiloviny, luskoviny a olejnin to byl rok 2004, pro brambory rok 2008 a pro pícniny na orné půdě rok 2007.

Tab. 3.1.12 Hektarové výnosy v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2008

	t/ha									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Obiloviny celkem	3,2	3,4	3,9	3,6	5,1	4,3	3,6	4,3	4,7	
Luskoviny	1,2	1,6	1,5	1,2	2,2	1,9	1,9	1,7	1,6	
Brambory celkem	18,3	14,2	25,2	20,7	24,4	28,0	23,8	28,2	28,7	
Cukrovka technická	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Olejnin celkem	2,2	2,4	1,9	1,2	3,0	2,4	2,4	2,7	2,4	
Pícniny na orné půdě (v hodnotě sena)	3,8	3,9	5,0	4,0	5,0	5,1	5,0	5,4	5,3	

Dlouhodobě nejnějnější obilovinou je pšenice, jejíž hektarové výnosy se v kraji pohybovaly od 3,6 t/ha v roce 2000 po 5,6 t/ha v roce 2004. Výnosy druhé nejčastěji pěstované obiloviny – ječmene – se pohybovaly od 2,8 t/ha v roce 2000 po 4,6 t/ha v roce 2004. V tomto roce byl výnos ječmene předstížen výnosy žita (5,2 t/ha). Nejmenší hektarové výnosy měl po celé sledované období oves.

Graf 22 Hektarové výnosy obilovin v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2008

Sklizeň rostlinných produktů přímo závisí na velikosti produkčních ploch a hektarových výnosech. Největší produkce obilovin byla zjištěna v kraji v roce 2004. Celková sklizeň 131,5 tis. tun byla o 80 % vyšší než sklizeň v roce 2000. Luskovin a olejnin se ve sledovaném období sklídilo nejvíce v roce 2004, brambor v roce 2005. Pícnin na orné půdě se sklídilo nejvíce v roce 2000, zatímco v roce 2008 byla sklizeň pouze čtvrtinová.

Tab. 3.1.13 Sklizeň v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2008

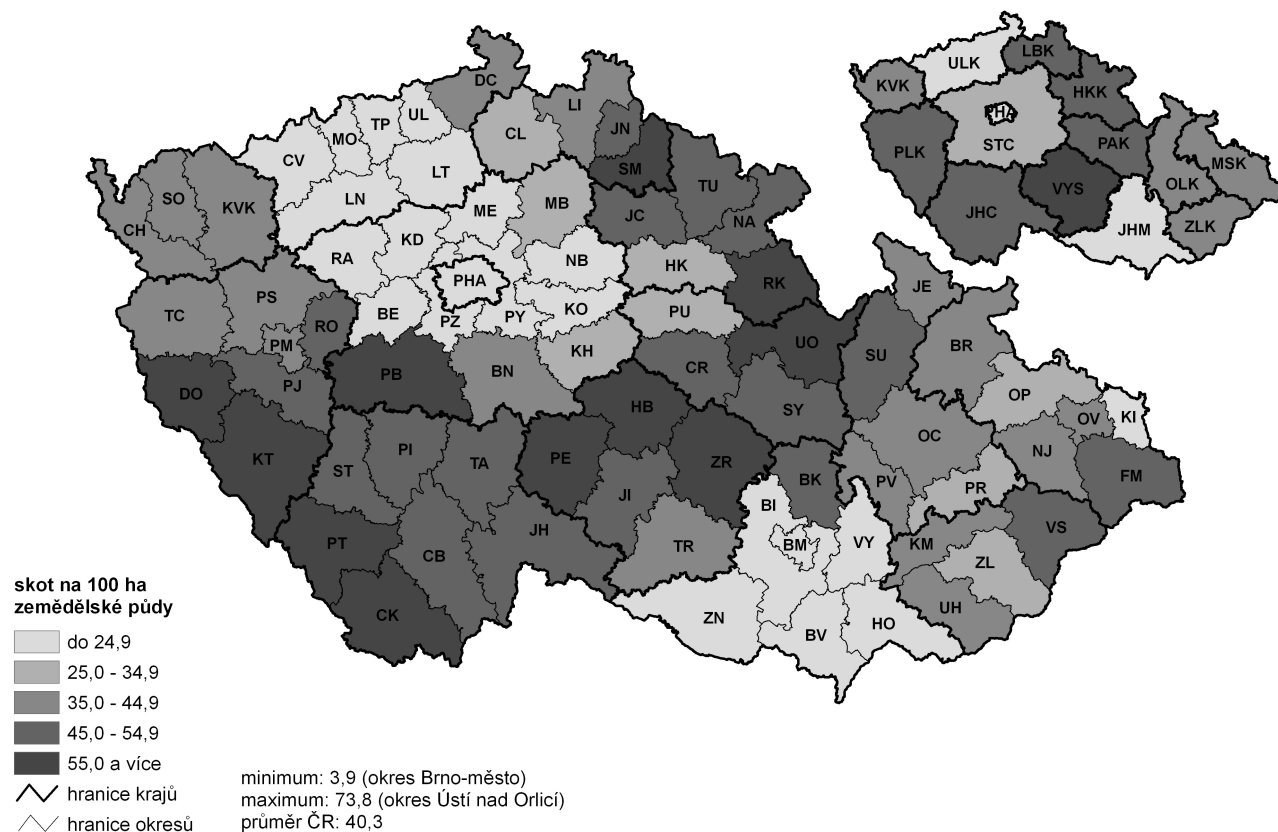
	tis. tun									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
Obiloviny celkem	73,2	83,5	93,8	80,0	131,5	109,9	85,8	102,7	114,5	
Luskoviny	1,0	1,2	0,9	0,8	1,5	0,9	0,7	0,6	0,3	
Brambory celkem	7,7	5,2	6,3	4,8	6,4	9,1	5,3	5,8	4,4	
Cukrovka technická	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Olejniny celkem	14,4	19,6	16,1	8,1	20,4	14,2	15,9	19,4	17,5	
Píce a seno na orné půdě (v hodnotě sena)	85,4	78,7	53,8	38,7	43,5	43,2	37,1	27,8	22,7	

Prodej rostlinných výrobků nekoresponduje u všech plodin s objemem vypěstované produkce. Část plodin slouží ke krmným účelům přímo u producenta. Jde nejen o pícniny na orné půdě, ale i o část obilovin, zejména o ječmen a oves. Projevuje se též skladování vybraných produktů u pěstitelů a jejich prodej až v dalším roce.

Počty hospodářských zvířat zahrnují užitková zvířata ve vlastnictví či v držení zpravodajských jednotek ke konci září 2007. Největším chovatelem skotu je Jihočeský kraj a Vysočina, vysokou intenzitou chovu se k nim řadí i Plzeňský kraj. K největším chovatelům prasat a drůbeže patří Středočeský a Jihomoravský kraj. Nejvyšší intenzitu chovu prasat má však kraj Vysočina. Nejvíce ovcí a beranů se chová v Jihočeském a Zlínském kraji, koz a kozlů v Jihočeském a Ústeckém kraji. Nejvyšší stavy koní byly zjištěny v Jihočeském a Středočeském kraji. Chovy králíků jsou nejvíce rozšířeny v Jihomoravském a Středočeském kraji.

4. Intenzita chovu skotu v okresech ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství

V členění podle okresů byly zveřejněny pouze stavy u hlavních skupin zvířat. U koní je třeba vzít v úvahu, že mezi zpravodajské jednotky nemuseli být zařazeni všichni jejich chovatelé. Pro koně nebyla stanovena prahová hodnota, proto subjekty nepřekračující jiné prahové hodnoty nebyly mezi zpravodajské jednotky zařazeny.

Tab. 3.1.14 Stavby hospodářských zvířat v krajích ČR k 30. 9. 2007

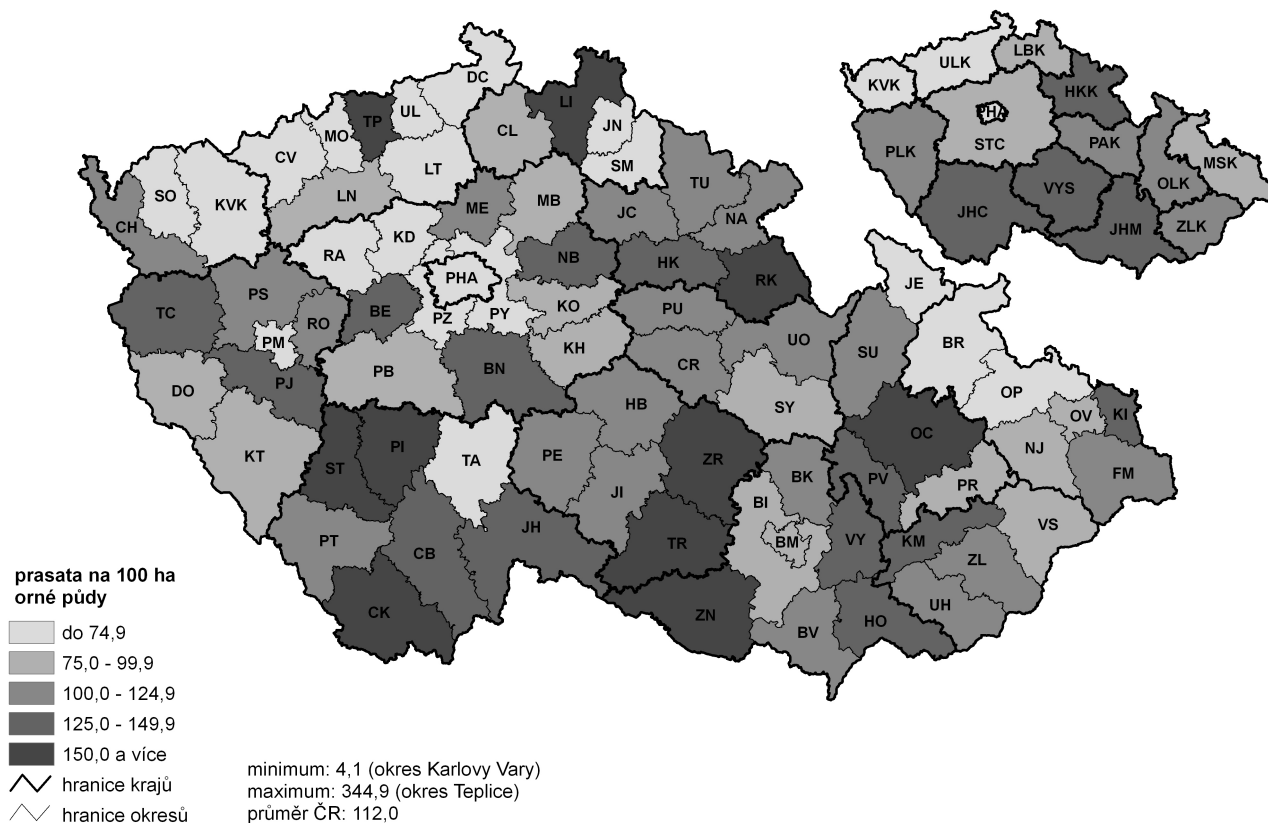
Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Skot celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Prasata celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Drůbež celkem	Podíl kraje na úhrnu ČR (%)	Intenzita chovu	
							skotu na 100 ha zem. půdy	prasat na 100 ha orné půdy
Česká republika	1 419 007	100,0	2 875 874	100,0	29 303 202	100,0	40,3	112,0
v tom kraje:								
Hl. město Praha	6 484	0,5	7 011	0,2	766 339	2,6	21,4	38,4
Středočeský	154 705	10,9	438 629	15,3	5 327 811	18,2	28,3	91,2
Jihočeský	218 354	15,4	352 520	12,3	4 318 784	14,7	51,7	135,0
Plzeňský	160 725	11,3	217 500	7,6	2 572 819	8,8	51,3	105,1
Karlovarský	36 521	2,6	27 317	0,9	233 167	0,8	36,7	67,3
Ústecký	41 226	2,9	109 445	3,8	2 001 811	6,8	19,7	72,8
Liberecký	42 444	3,0	36 748	1,3	118 417	0,4	46,6	97,3
Královéhradecký	109 632	7,7	216 898	7,5	1 941 527	6,6	46,7	127,4
Pardubický	120 755	8,5	181 855	6,3	2 327 479	7,9	52,7	102,5
Vysočina	215 604	15,2	410 722	14,3	852 072	2,9	57,8	140,8
Jihomoravský	74 615	5,3	439 430	15,3	5 457 667	18,6	20,6	135,1
Olomoucký	96 071	6,8	218 653	7,6	448 048	1,5	39,8	121,3
Zlínský	58 787	4,1	118 498	4,1	1 577 450	5,4	39,2	123,1
Moravskoslezský	83 083	5,9	100 647	3,5	1 359 813	4,6	38,9	77,2

Stavy skotu se v kraji oproti šetření v roce 2005 mírně zvýšily. Zastavil se tedy pokles, který probíhal po celá 90. léta a pokračoval i po roce 2000. Počet zvířat je o více než polovinu nižší v porovnání se stavy před 20 lety. Veškerý přírůstek oproti roku 2005 se týká zemědělských podniků v okresech Cheb a Sokolov. Stavby krav kopírují celkový stav skotu v kraji.

5. Intenzita chovu prasat v okresech ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství

Ve **stavech prasat** jsou z dlouhodobějšího hlediska patrné větší výkyvy v závislosti na poptávce po vepřovém masu a na cenách vstupů (především obilí a tím i krmných směsí), trendem je však obdobně

jako u skotu pokles. Největší snížení stavů prasat oproti roku 2005 bylo zaznamenáno v okrese Karlovy Vary (o 8 726 ks).

Od roku 1998 do roku 2005 se v kraji zvyšují **počty ovcí a beranů**. Od roku 2006 dochází k poklesu, který trvá až dosud. Nejvíce ovcí a beranů se chová na okrese Sokolov. V tomto okrese jako v jediném vzrostly u daného souboru zpravodajských jednotek proti roku 2005 **počty koní** (o 211 ks). **Stavy drůbeže** mají nejvyšší zpravodajské jednotky sídlící v okrese Cheb.

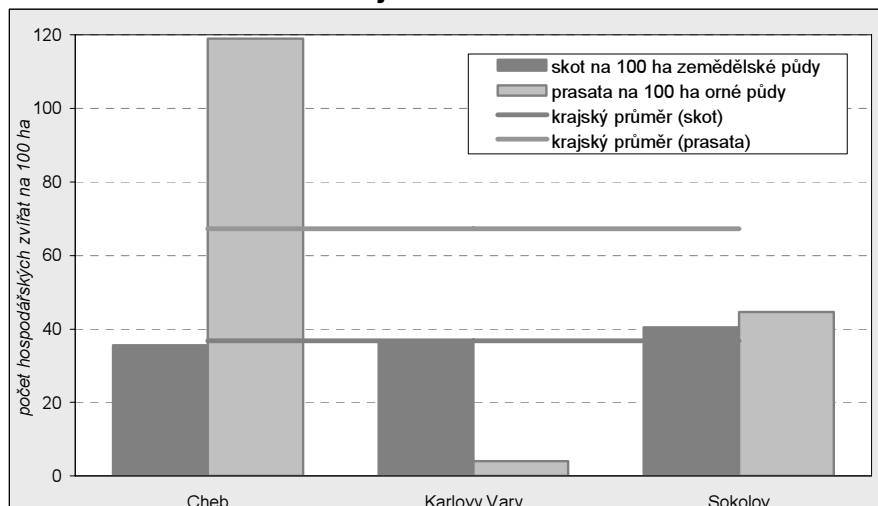
Tab. 3.1.15 Hospodářská zvířata v okresech Karlovarského kraje k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

v kusech

	Skot	z toho krávy	Prasata	Ovce a berani	Kozy a kozli	Koně	Drůbež
Karlovarský kraj	36 521	16 190	27 317	12 426	1 163	1 474	233 167
v tom okresy:							
Cheb	16 158	7 056	25 328	2 798	392	708	218 986
Karlovy Vary	14 361	6 226	676	4 626	501	485	13 553
Sokolov	6 002	2 908	1 313	5 002	270	281	628

Graf 23 Počet hospodářských zvířat na 100 ha obhospodařované půdy v okresech Karlovarského kraje k 30. 9. 2007

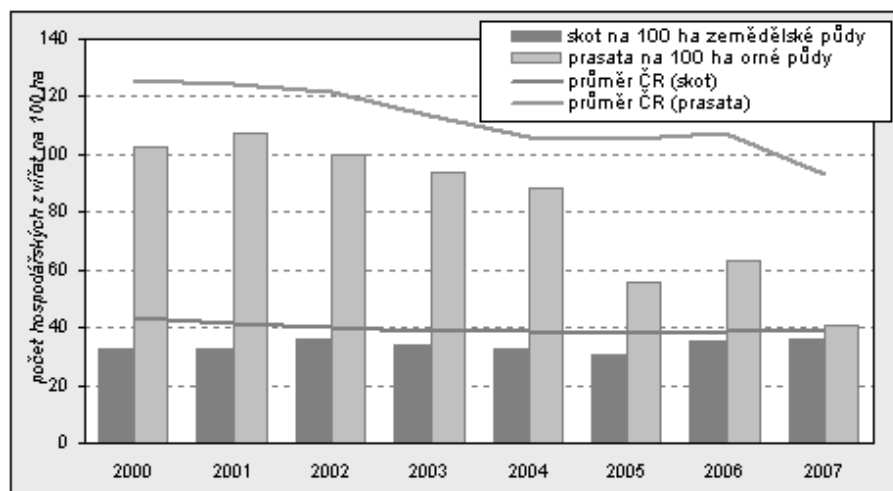

Graf potvrzuje, že nejvyšší **intenzita chovu skotu** je v okrese Sokolov, zbývající dva okresy nedosahují ani krajského průměru. Nejvyšší intenzitu chovu prasat vykazuje okres Cheb, pod průměrem zůstávají zbývající dva okresy. V porovnání se strukturálním šetřením v roce 2005 se v Karlovarském kraji zvýšila intenzita chovu skotu a naopak se snížila intenzita chovu prasat. Podle územního členění došlo k nárůstu intenzity chovu skotu na Chebsku

a Karlovarsku, na tomto území došlo zároveň ke snížení intenzity chovu prasat. Nadprůměrnou intenzitu chovu drůbeže vykazuje okres Cheb, tak jako i v roce 2005. Celkově u intenzity chovu drůbeže došlo k velmi mírnému poklesu.

Při porovnání výše uvedených dat ze strukturálního šetření a následujících dat z běžných statistických šetření s roční periodicitou je třeba vzít v úvahu rozdílný termín zjišťování (FSS k 30. září a ostatní k 1. dubnu, resp. 1. březnu).

Graf 24 Počet hospodářských zvířat na 100 ha obhospodařované půdy v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2007

Intenzita chovu skotu v Karlovarském kraji od roku 2001 kolísá, přestože stále pomalu stoupá, republikového průměru nedosahuje.

Naproti tomu u intenzity chovu prasat byl v kraji oproti republikovému průměru zaznamenán výraznější pokles. Celostátní trend byl v kraji v následujících letech zachován, avšak snížení intenzity z roku 2005 již nebylo vyrovnáno.

Tab. 3.1.16 Stavy hospodářských zvířat v Karlovarském kraji v letech 2001 až 2008¹⁾

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skot celkem	31 994	31 855	34 819	34 434	34 689	33 366	35 753	39 049
z toho krávy	13 896	14 255	15 149	14 869	15 285	15 136	16 457	17 070
Prasata celkem	48 741	50 955	47 703	43 128	42 349	25 953	26 825	16 891
z toho prasnice	4 087	4 072	3 852	3 396	3 384	2 010	2 025	927
Ovce a berani	9 074	9 827	10 553	10 474	13 276	12 083	11 599	11 538
Drůbež	485 954	433 984	354 752	244 111	249 401	260 792	262 239	236 717
z toho slepice	183 750	146 982	139 869	98 139	121 988	125 712	128 821	150 870

¹⁾ do roku 2003 k 1. 3., od roku 2004 k 1. 4.

V porovnání s rokem 2001 byly v roce 2008 v kraji vyšší stavy skotu o 22,0 %, také u stavů krav došlo ke zvýšení, a to o 22,8 %. Stavy prasat se v kraji naopak snížily od roku 2001 přibližně o jednu třetinu, přičemž k největšímu meziročnímu poklesu (o 38,7 %) došlo v roce 2006. Počty prasnic poklesly od roku 2001 dokonce o tři čtvrtiny. Postupně se po roce 2000 opět začaly zvyšovat stavy ovcí a beranů, ještě zdaleka nedosáhly počtů chovaných v 80. letech 20. století. Stavy drůbeže se ve sledovaném období v kraji snížily o polovinu, což neplatí o stavu slepic, které poklesly jen o 17,9 %. Stavy slepic se vzhledem ke krátkému chovnému cyklu mění nejvýrazněji i během roku s ohledem na výkyvy v poptávce po drůbežím mase a po vejcích.

Živočišnou výrobu v Karlovarském kraji lze po roce 2001 charakterizovat poklesem jak výroby hovězího, tak vepřového masa. Výroba mléka rostla od roku 2001 (s výjimkou let 2004 a 2007), přitom růst užitkovosti, vyjádřené průměrnou roční dojivostí 1 krávy pokračoval (vyjma let 2003 a 2004) až do roku 2008. V porovnání s rokem 2001 byla průměrná dojivost vyšší o 22,7 %. Snáška vajec byla nejvyšší v roce 2003, zatímco průměrná snáška na 1 slepici až v roce 2006.

V roce 2007 byl zaznamenán v kraji nejnižší úhyn telat – 9,7 % i selat – 9,6 % z celkového počtu narozených zvířat.

Tab. 3.1.17 Živočišná výroba v Karlovarském kraji v letech 2001 až 2008

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Výroba masa v jatečné hmotnosti (t)								
hovězí vč. telecího	2 043	2 391	2 299	1 673	870	765	592	365
vepřové	6 658	6 448	6 429	5 191	4 637	3 308	1 560	85
Výroba mléka (tis. litrů)	32 422	35 747	38 866	35 007	39 044	39 256	34 702	45 553
Průměrná roční dojivost 1 krávy (litry)	4 693	4 841	4 777	4 636	4 904	4 940	5 059	5 760
Snáška vajec								
celkem (tis. kusů)	45 207	53 371	54 317	38 589	32 333	33 038	33 604	28 456
na 1 slepici (ks)	273	282	275	279	280	289	288	246
Úhyn z počtu narozených (%)								
telata	.	11,8	11,7	12,4	9,8	10,3	9,7	10,1
selata	11,3	10,5	12,4	11,8	11,2	10,6	9,6	10,0

Strukturální šetření v zemědělství zjišťovalo též počty **zemědělských strojů a zařízení** ve vlastnictví zpravodajských jednotek (včetně finančního leasingu).

V porovnání s rokem 2005 měli zemědělci v roce 2007 celostátně o 3,7 % traktorů méně, více ubývaly starší stroje s nižším výkonem, zatímco počet nejvýkonnějších traktorů (100 kW a více) se zvýšil o 7,6 %. V Karlovarském kraji se oproti roku 2005 snížil počet traktorů o 8,2 %, ale došlo k nárůstu výkonnějších traktorů. V porovnání s Karlovarským krajem je pouze v šesti krajích evidován nižší podíl traktorů starších než 10 let. Naproti tomu u sklízecích mlátiček a samojízdných sklízecích rezaček je podíl starých strojů nejnižší v republice.

Tab. 3.1.18 Zemědělské stroje ve vlastnictví podniků v krajích ČR k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

	Traktory celkem	z toho starší než 10 let (%)	Sklizební mlátičky	z toho starší než 10 let (%)	Samojízdné sklízecí rezačky	z toho starší než 10 let (%)	Výměra orné půdy (ha) na 1 traktor	Plocha obilovin (ha) na 1 sklízecí mlátičku
Česká republika	83 813	84,3	10 442	78,1	1 998	79,1	30,6	147,9
v tom kraje:								
Hl. město Praha	593	64,9	89	65,2	5	80,0	30,8	113,0
Středočeský	12 138	82,1	1 831	72,8	280	76,8	39,6	162,0
Jihočeský	9 995	85,5	1 253	80,9	203	71,9	26,1	126,2
Plzeňský	6 948	86,9	830	81,1	192	85,4	29,8	151,1
Karlovarský	1 158	85,0	93	92,5	40	92,5	35,1	245,3
Ústecký	4 443	86,7	618	81,7	105	89,5	33,8	163,4
Liberecký	2 615	86,1	261	85,4	93	88,2	14,4	85,3
Královéhradecký	6 139	83,1	637	74,9	150	77,3	27,7	145,4
Pardubický	5 735	85,9	627	70,2	162	69,1	30,9	152,7
Vysočina	10 354	86,4	1 555	84,8	284	77,1	28,2	101,3
Jihomoravský	10 081	83,1	1 087	77,7	152	86,8	32,3	206,1
Olomoucký	4 950	84,3	662	79,6	141	83,7	36,4	163,6
Zlínský	3 854	82,4	321	72,0	80	66,3	25,0	180,0
Moravskoslezský	4 809	81,9	578	74,0	111	82,0	27,1	124,9

Do úrovně okresů byly ze strukturálního šetření publikovány pouze počty hlavních zemědělských strojů. V největším detailu byly zjišťovány údaje o traktorech. Z celkového počtu 1 158 traktorů v kraji jich nejvíce vlastní zemědělci v okrese Cheb a Karlovy Vary. V porovnání se Sokolovskem jsou zde četnější zastoupeny výkonnější traktory. Úbytek proti roku 2005 byl zaznamenán pouze v okrese Karlovy Vary, zejména ve výkonové kategorii do 20 kW a od 21 – 39 kW.

Tab. 3.1.19 Stroje a zařízení ve vlastnictví podniků v okresech Karlovarského kraje k 30. 9. 2007

Zdroj: Strukturální šetření v zemědělství 2007

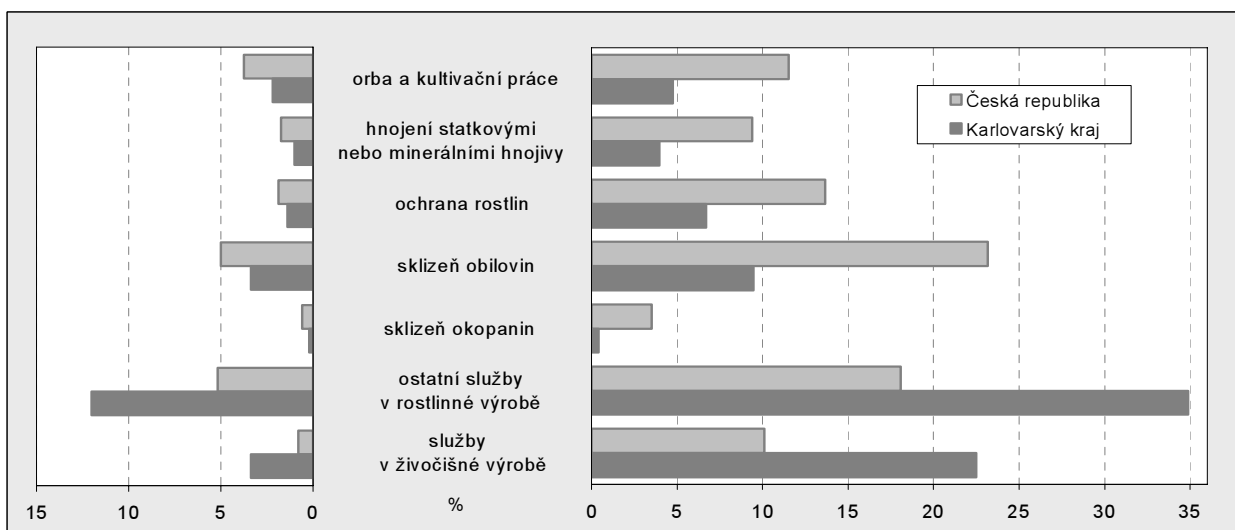
	Traktory kolové a pásové						Sklízecí mlátičky	Sklízecí brambor	Orná půda (ha) na 1 traktor	Plocha obilovin (ha) na 1 sklízecí mlátičku
	celkem	v tom s výkonem (%)								
		do 20 kW	21 - 39 kW	40 - 59 kW	60 - 99 kW	100 kW a více				
Karlovarský kraj	1 158	3,0	6,5	34,6	36,5	19,3	93	42	35,1	245,3
v tom okresy:										
Cheb	494	4,0	7,1	33,0	34,0	21,7	38	23	43,1	306,3
Karlovy Vary	470	3,0	4,9	37,4	36,4	18,5	42	15	34,8	219,4
Sokolov	194	.	8,2	32,0	43,3	15,5	13	.	15,1	150,5

Graf 25 Zemědělské stroje v okresech Karlovarského kraje k 30. 9. 2007

Z poměření výměry obhospodařované orné půdy a počtu traktorů vyplývá, že největší výměra připadá na 1 traktor v okrese Cheb, zatímco v okrese Sokolov připadá na 1 traktor výměra o 65 % menší. Obdobně se větší rozdrobenost zemědělských závodů na Sokolovsku projevuje i v počtu sklízecích mlátiček. Jejich počet zde oproti roku 2005 vzrostl, a tím byla v roce 2007 plocha obilovin připadající na 1 sklízecí mlátičku na úrovni 50 % hodnoty v okrese Cheb.

Z doplňujících informací, které byly součástí strukturálního šetření v zemědělství 2007, lze uvést podíl podniků, které **poskytují či využívají jednotlivé druhy zemědělských služeb**. Častěji podniky zemědělské služby využívají, než je poskytují. V kraji je podíl poskytovatelů u všech druhů služeb (kromě ostatních blíže nespecifikovaných služeb v rostlinné výrobě a služeb v živočišné výrobě) pod celostátním průměrem.

Graf 26 Zemědělské podniky poskytující a využívající zemědělské služby v Karlovarském kraji v roce 2007

Produkce zemědělského odvětví ve finančním vyjádření navazuje v regionálním členění na metodiku souhrnného zemědělského účtu. Jde o hodnotové vyjádření finální produkce, která opouští zemědělské odvětví (částka v základních cenách, kterou výrobce obdrží od kupujícího plus dotace minus daně na výrobek). Časová řada je k dispozici od roku 2003, přičemž za poslední rok jsou publikovány předběžné údaje a definitivní data jsou k dispozici až v následujícím roce. Pro meziroční srovnání se používají stále ceny roku 2000, pro porovnání struktury běžné ceny daného roku⁵⁾.

Celková produkce zemědělského odvětví má v Karlovarském kraji meziročně velkou variabilitu především v závislosti na výsledcích rostlinné výroby (mimo roku 2003). Ze sledovaného pětiletého období byla nejvyšší produkce vypočtena v roce 2004. V roce 2007, kdy byla v kraji předběžně zjištěna nejnižší produkce, zaostala celková zemědělská produkce za hodnotou z roku 2006 o 1,2 %. Přispěla k tomu snižující se živočišná výroba. Objem živočišné produkce po roce 2005 stále klesá a její objem činil v roce 2007 oproti výchozímu roku 2003 o 30,7 % méně. Trendy v objemu zemědělských služeb a nezemědělských vedlejších činností nejsou ve sledovaném období jednoznačné.

Tab. 3.1.20 Produkce zemědělského odvětví v Karlovarském kraji v letech 2003 až 2007

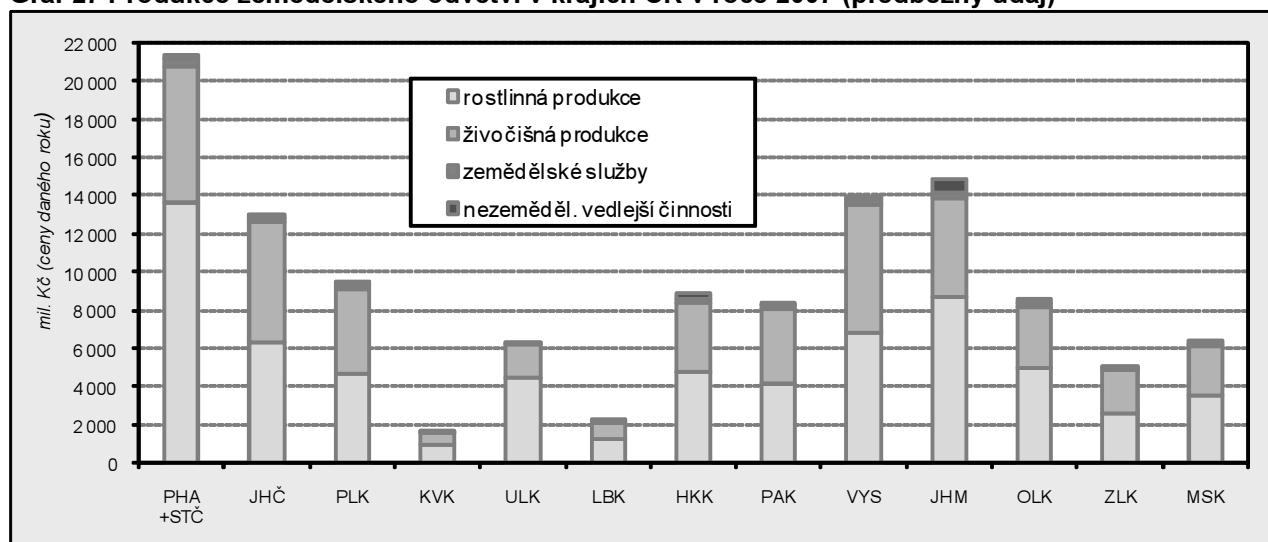
v mil. Kč ve stálých cenách roku 2000

	2003	2004	2005	2006	2007 předb.	Index 2007/2003
Produkce zemědělského odvětví celkem	1 428,5	1 599,3	1 530,9	1 410,9	1 393,7	97,6
v tom:						
rostlinná produkce	537,0	878,6	795,8	690,6	783,9	146,0
živočišná produkce	830,7	671,6	672,6	665,5	575,5	69,3
produkce zemědělských služeb	29,3	16,3	17,6	22,6	16,9	57,7
nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	31,5	32,7	45,0	32,1	17,4	55,2

Karlovarský kraj se objemem produkce zemědělského odvětví řadí spolu s Libereckým krajem mezi kraje s nejnižší zemědělskou produkcí. Na celkové produkci ČR se v roce 2007 podílel 1,4 %, z toho na rostlinné produkci z 1,5 % a živočišné produkci z 1,2 %.

⁵⁾ podrobnější metodické vysvětlivky jsou součástí publikace 2128-08 **Souhrnný zemědělský účet v jednotlivých krajích - definitivní výsledky za rok 2006 a semidefinitivní výsledky roku 2007**, vydané ČSÚ v listopadu 2008

Graf 27 Produkce zemědělského odvětví v krajích ČR v roce 2007 (předběžný údaj)

V porovnání s celostátní strukturou byla v roce 2007 v kraji nadprůměrně zastoupena rostlinná produkce, zatímco podíl živočišné produkce nedosahoval republikového průměru o 3,4 procentního bodu.

Tab. 3.1.21 Produkce zemědělského odvětví v Karlovarském kraji za rok 2007

v cenách daného roku, předběžný údaj

	Karlovarský kraj		ČR		Podíl kraje na ČR (%)	Odchylka od průměru ČR (proc. body)
	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %		
Produkce zemědělského odvětví celkem	1 624,8	100,0	120 076,7	100,0	1,4	0,0
v tom:						
rostlinná produkce	966,4	59,5	66 460,8	55,3	1,5	4,1
živočišná produkce	608,0	37,4	48 985,3	40,8	1,2	-3,4
produkce zemědělských služeb	31,3	1,9	2 327,0	1,9	1,3	0,0
nezemědělské vedlejší činnosti (neoddělitelné)	19,1	1,2	2 303,6	1,9	0,8	-0,7

Rostlinná produkce byla v kraji v roce 2007 o 46,0 % vyšší než v roce 2003, avšak za produkci z roku 2004 zaostávala o 95 mil. Kč. Nejvíce se na tomto propadu podílely obiloviny (hlavně pšenice) a technické plodiny (především olejiny).

Tab. 3.1.22 Rostlinná produkce Karlovarského kraje v letech 2003 až 2007

v mil. Kč ve stálých cenách 2000

	2003	2004	2005	2006	2007 předb.	Index 2007/2003
Rostlinná produkce celkem	537,0	878,6	795,8	690,6	783,9	146,0
v tom:						
obiloviny (včetně osiva)	245,9	395,5	331,2	259,2	320,5	130,4
z toho:						
pšenice a špalda	133,9	249,4	199,5	157,5	191,0	142,6
žito a ozimé směsky	10,2	19,2	10,7	5,7	14,6	143,2
ječmen	76,9	95,9	91,6	79,6	87,3	113,5
oves a letní směsky	19,3	19,4	15,8	9,6	13,3	69,0
kukuřice na zrno	1,0	1,8	1,4	0,5	2,2	218,5
technické plodiny	77,2	148,6	108,6	111,5	134,4	174,0
z toho:						
olejiny (včetně osiva)	68,2	139,4	101,7	108,0	128,7	188,6
luskoviny (včetně osiva)	3,8	6,4	3,6	2,9	2,3	61,4
cukrová řepa	-	-	-	-	-	x
krmné plodiny	177,4	288,6	289,2	269,8	276,6	155,9
zelenina a zahradnické výr.	4,2	9,0	10,6	14,1	9,9	236,9
brambory (včetně sadby)	20,9	26,8	38,7	22,4	25,0	120,0
ovoce	4,0	5,2	4,0	4,1	4,8	119,3
ostatní rostlinné výrobky	7,4	5,0	13,5	9,4	12,7	170,6

Podíl obilovin na rostlinné produkci kraje se v roce 2007 dostal pod celostátní průměr, a to vlivem podprůměrného zastoupení kukuřice na zrno. Vyšší podíl na rostlinné produkci byl v kraji zjištěn hlavně u krmných plodin. Z celostátní produkce vybraných komodit měl Karlovarský kraj nejvyšší podíl na krmných plodinách a ovsu a letních směskách (3,3 %). Nadprůměrný podíl měly v roce 2007 krmné plodiny (o 17,1 procentního bodu). Naproti tomu kraj neprodukuje víno a ve velmi malém rozsahu ovoce (2,4 % republikového úhmu). Z obilovin byl zaznamenán nízký podíl produkce kukuřice na zrno.

Tab. 3.1.23 Rostlinná produkce Karlovarského kraje za rok 2007

	v cenách daného roku, předběžný údaj					
	Karlovarský kraj		ČR		Podíl kraje na ČR (%)	Odchylka od průměru ČR (proc. body)
	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %		
Rostlinná produkce celkem	966,4	100,0	66 460,8	100,0	1,5	0,0
v tom:						
obiloviny (včetně osiva)	437,9	45,3	30 612,2	46,1	1,4	-0,7
z toho:						
pšenice a špalda	255,6	26,4	16 824,8	25,3	1,5	1,1
žito a ozimé směsky	22,8	2,4	741,6	1,1	3,1	1,2
ječmen	122,1	12,6	8 076,6	12,2	1,5	0,5
oves a letní směsky	19,1	2,0	569,8	0,9	3,3	1,1
kukuřice na zrno	2,4	0,3	3 717,0	5,6	0,1	-5,3
technické plodiny	171,3	17,7	14 517,9	21,8	1,2	-4,1
z toho:						
olejníny (včetně osiva)	164,9	17,1	10 157,5	15,3	1,6	1,8
luskoviny (včetně osiva)	2,8	0,3	323,3	0,5	0,9	-0,2
cukrová řepa	-	x	2 466,1	3,7	-	-3,7
krmné plodiny	293,4	30,4	8 784,7	13,2	3,3	17,1
zelenina a zahradnické výr.	12,4	1,3	4 619,8	7,0	0,3	-5,7
brambory (včetně sadby)	31,4	3,2	4 429,2	6,7	0,7	-3,4
ovoce	6,3	0,6	1 605,8	2,4	0,4	-1,8
víno	-	x	1 310,7	2,0	-	-2,0
ostatní rostlinné výrobky	13,8	1,4	580,5	0,9	2,4	0,5

Živočišná produkce se v kraji postupně snižuje, pokles se nezastavil ani v roce 2007 a další vývoj bude záviset na změně poptávky po mase a dalších živočišných produktech.

Hodnota prodaných hospodářských zvířat byla v roce 2007 v porovnání s rokem 2003 téměř o polovinu nižší. V průběhu sledovaných pěti let stále pozvolna klesala. Po roce 2005 se mírně začala zvyšovat produkce skotu. Produkce prasat se snižovala po celé sledované období. Pokles hodnoty prodané drůbeže byl nejvýraznější – oproti roku 2003 činilo snížení 75 %.

Tab. 3.1.24 Živočišná produkce Karlovarského kraje v letech 2003 až 2007

	v mil. Kč ve stálých cenách 2000					
	2003	2004	2005	2006	2007 předb.	Index 2007/2003
Živočišná produkce celkem	830,7	671,6	672,6	665,5	575,5	69,3
v tom:						
zvířata	463,4	355,1	324,8	308,0	249,7	53,9
z toho:						
skot	133,0	96,8	115,9	135,6	136,9	102,9
prasata	247,9	202,1	187,9	133,9	90,2	36,4
drůbež	80,0	46,7	13,6	36,8	20,2	25,2
živočišné výrobky	367,3	316,6	347,8	357,5	325,8	88,7
z toho mléko	277,1	248,2	285,1	289,3	255,7	92,3

Hlavní složku prodeje živočišných výrobků tvoří mléko. Proti roku 2003 byl u mléka zaznamenán pokles o 7,7 %. Nejvyšší jeho produkce byla zaznamenána v roce 2006, následující pokles snížil hodnotu prodaného mléka pod úroveň roku 2003.

Tab. 3.1.25 Živočišná produkce Karlovarského kraje za rok 2007

v cenách daného roku, předběžný údaj

	Karlovarský kraj		ČR		Podíl kraje na ČR (%)	Odchylka od průměru ČR (proc. body)
	v mil. Kč	v %	v mil. Kč	v %		
Živočišná produkce celkem	608,0	100,0	48 985,3	100,0	1,2	0,0
v tom:						
zvířata	274,9	45,2	25 715,1	52,5	1,1	-7,3
z toho:						
skot	179,5	29,5	7 808,6	15,9	2,3	13,6
prasata	72,4	11,9	11 367,7	23,2	0,6	-11,3
drůbež	20,5	3,4	6 348,7	13,0	0,3	-9,6
živočišné výrobky	333,0	54,8	23 270,2	47,5	1,4	7,3
z toho mléko	273,1	44,9	21 122,5	43,1	1,3	1,8

V porovnání s rokem 2003 se snížil podíl kraje na živočišné produkci celé republiky, a to v důsledku nižšího prodeje hospodářských zvířat, zvláště prasat a drůbeže.

Údaje roku 2007 potvrzují specializaci kraje na rostlinnou produkci, a to zejména na prodej krmných plodin.

Data o produkci zemědělského odvětví v hodnotovém vyjádření za rok 2008 budou k dispozici až ve 4. čtvrtletí t. r.⁶⁾.

3.2. Lesnictví

Karlovarský kraj svým charakterem není uzpůsoben k výraznějšímu rozvoji zemědělství, ale lesnictví a zpracování dřeva jsou důležitými odvětvími hospodářství kraje, který je z více než 42 % zalesněn.

V České republice došlo od roku 2000 do roku 2007 k nárůstu plochy lesů o 0,5 %, v Karlovarském kraji o 0,6 %. Z hlediska druhového složení lesů převládají v celém Karlovarském kraji porosty jehličnatých stromů, které se rozkládají na 1 163 km² (83,3 %) a tvoří je převážně smrk (83,9 %) a borovice (11,8 %). Z listnatých stromů, které zaujímají 222 km² (15,9 %) jsou nejvíce zastoupeny břízy (28,3 %) a buky (20,0 %).

Tab. 3.2.1 Lesy v krajích České republiky podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

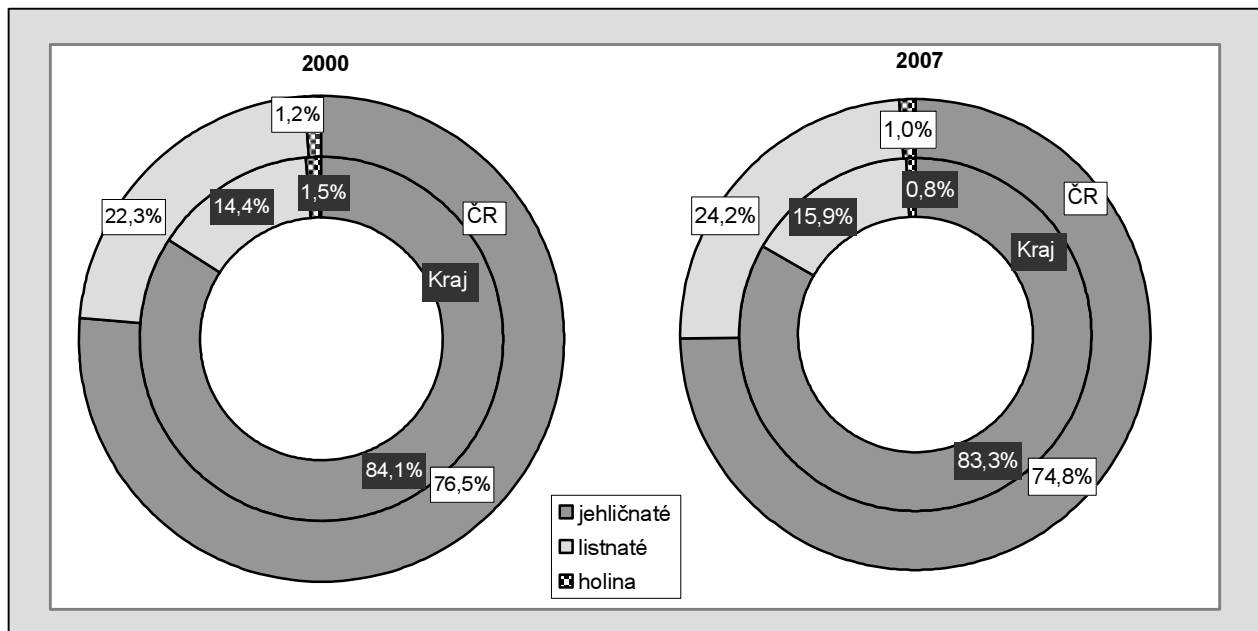
	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrk	
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina		2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007		
Česká republika	2 582 836	2 595 182	1 975 065	1 941 582	576 808	627 548	30 963	26 052	1 397 012	1 369 695
v tom kraje:										
Hl. město Praha	4 641	4 704	1 726	1 611	2 857	3 062	58	30	533	409
Středočeský	297 099	300 078	217 295	213 668	77 020	83 145	2 784	3 265	116 688	113 995
Jihočeský	367 041	370 798	321 051	320 042	41 773	47 039	4 217	3 717	206 572	207 467
Plzeňský	292 264	293 996	257 131	252 980	32 403	38 817	2 730	2 200	171 038	167 189
Karlovarský	138 716	139 619	116 606	116 302	20 010	22 179	2 099	1 139	97 828	97 567
Ústecký	155 209	156 642	90 575	88 556	62 044	65 447	2 590	2 639	59 244	57 437
Liberecký	135 364	135 329	109 103	106 592	24 147	27 622	2 115	1 115	70 928	69 175
Královéhradecký	143 958	144 306	111 645	110 474	29 868	32 617	2 445	1 215	88 200	86 584
Pardubický	130 080	130 527	106 087	105 104	22 104	23 844	1 889	1 579	75 430	74 596
Vysočina	208 703	202 655	187 273	179 891	18 951	20 649	2 478	2 115	153 807	149 036
Jihomoravský	191 286	196 852	98 111	97 608	90 990	97 371	2 185	1 873	53 656	52 439
Olomoucký	175 733	178 946	126 419	126 242	47 099	50 959	2 215	1 745	107 612	107 093
Zlínský	154 320	154 421	90 027	87 549	62 861	65 252	1 432	1 620	69 635	68 185
Moravskoslezský	188 423	186 308	142 016	134 963	44 682	49 545	1 726	1 800	125 842	118 521

⁶⁾ data nevyjdou v samostatné tištěné publikaci, ale budou 30. listopadu 2009 zveřejněna na internetových stránkách ČSÚ v dokumentu w-21 28-09 Souhrnný zemědělský účet v jednotlivých krajích - definitivní výsledky za rok 2007 a semidefinitivní výsledky roku 2008

Jelikož lesy s vyšším podílem listnatých dřevin jsou odolnější vůči povětrnostním vlivům, suchu a hmyzím škůdcům, směřuje vývoj k vyššímu zalesňování těmito dřevinami. V Karlovarském kraji vzrostly plochy listnatých stromů za sledované období o 10,8 % (v ČR o 8,8 %).

Dalším pozitivem je snižování ploch holin, ke kterému dochází ve všech krajích republiky kromě Středočeského, Ústeckého, Zlínského a Moravskoslezského. Holiny tvoří 1,0 % českých lesů a Karlovarský kraj se drží pod tímto průměrem (0,8 %). Od roku 2000 byla plocha holin v ČR snížena o 15,9 %, v Karlovarském kraji dokonce o 45,7 %.

Graf 28 Struktura lesů v ČR a v Karlovarském kraji v roce 2000 a 2007

Z celkové plochy lesů Karlovarského kraje se 47,4 % nachází na území karlovarského okresu. Kromě Sokolovska se ve zbývajících dvou okresech plochy lesů za sledované období zvětšují. Úbytek ploch jehličnatých lesů zaznamenávají všechny okresy Karlovarského kraje na úkor zvětšujícím se plochám listnatých lesů. Při zalesňování se zvýrazňuje zastoupení buku před břízou.

Tab. 3.2.2 Lesy v okresech Karlovarského kraje podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrk		z listnatých			
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina		2000	2007	bříza		buk	
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007			2000	2007	2000	2007
Karlovarský kraj	138 716	139 619	116 606	116 302	20 010	22 179	2 099	1 139	97 828	97 567	6 073	6 278	3 740	4 426
v tom okresy:														
Cheb	36 230	36 319	32 389	32 366	3 545	3 705	295	248	26 050	26 095	1 413	1 401	454	524
Karlovy Vary	65 259	66 197	52 153	52 140	11 733	13 375	1 373	681	44 191	44 139	2 332	2 618	2 845	3 230
Sokolov	37 227	37 103	32 064	31 796	4 732	5 099	431	209	27 586	27 332	2 328	2 258	442	672

Z hlediska struktury pozemků jednotlivých správních obvodů vychází nejvyšší podíl **zalesnění** na Kraslicko (69,0 %) a Ostrovsko (59,9 %), nejmenší zastoupení lesních porostů najdeme na Chebsku (27,1 %) a Karlovarsku (38,0 %).

Při pohledu na zalesnění Karlovarského kraje z hlediska správních obvodů obcí s rozšířenou působností zjišťujeme, že největší plocha lesů se nachází na Karlovarsku (31,7 %) a naopak nejméně lesů kraje je na Ašsku (4,9 %).

Tab. 3.2.3 Lesy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Karlovarského kraje podle dřevin

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

	Lesy celkem		v tom						z jehličnatých smrk		z listnatých			
			jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina		2003	2007	bříza		buk	
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007			2003	2007	2003	2007
Karlovarský kraj	140 687	139 619	117 878	116 302	21 625	22 179	1 184	1 139	99 015	97 567	6 216	6 278	4 322	4 426
v tom SO ORP:														
Aš	6 863	6 867	6 088	6 065	721	745	53	56	4 781	4 767	300	306	80	81
Cheb	14 411	13 180	12 275	11 107	2 049	1 994	86	79	8 120	6 979	1 013	1 005	180	128
Karlovy Vary	44 242	44 242	33 484	33 314	10 259	10 460	499	468	26 635	26 536	1 713	1 720	2 348	2 353
Kraslice	17 761	17 761	16 696	16 696	971	971	94	94	14 708	14 708	522	522	141	141
Mariánské Lázně	19 462	19 574	18 222	18 216	1 095	1 212	145	146	17 148	17 194	147	160	291	345
Ostrov	18 650	18 654	15 808	15 804	2 661	2 669	180	181	14 761	14 759	823	828	844	846
Sokolov	19 299	19 343	15 305	15 100	3 868	4 128	126	115	12 863	12 625	1 698	1 736	436	531

V jednotlivých správních obvodech je **složení porostní plochy lesů** odlišné, a to zejména podle fyzicko-geografických podmínek. Na Kraslicku, které se rozkládá většinou území v Krušných horách a tedy vyšších a vlhčích polohách, převažuje smrkový (82,8 %) porost a listnaté stromy tvoří pouze 5,5 % plochy lesů. Mariánskolázeňsko leží převážně na území Slavkovského lesa a jeho porostní plocha je také z velké části tvořena smrkovými lesy (87,8 %). Oproti tomu Chebsko, které leží v nižších a sušších polohách, má zastoupení smrkového porostu jen 52,9 %, zato borovicových lesů je zde 27,4 % a zastoupení listnatých stromů činí 15,1 %. Podobné složení lesních porostů je na Karlovarsku, kde jsou smrky zastoupeny 60,0 %, borovice 10,4 % a podíl listnatých stromů je 23,6 %, což je největší zastoupení v kraji. Listnaté stromy na Karlovarsku tvoří téměř polovinu všech listnatých porostů kraje. Vysoký podíl listnatých lesů je i na Sokolovsku (21,3 %), kde po důlní činnosti zůstala rozsáhlá území s výsypkami a zde se dobře daří bříze, která představuje 42,1 % listnatých stromů Sokolovska. Holiny tvoří 0,8 % (1 139 ha) plochy lesů kraje a nejvyšší podíl z porostní plochy měly v roce 2007 na Karlovarsku (1,0 %) a Ostrovsku (1,0 %).

Tab. 3.2.4 Lesy v krajích České republiky podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

	Lesy celkem		v tom						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území národních parků a nar. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007				
Česká republika	2 582 836	2 595 182	1 981 885	1 957 301	89 422	70 545	511 529	567 336	67 224	49 586	99 118	97 491
v tom kraje:												
Hl. město Praha	4 641	4 704	91	69	92	402	4 458	4 233	92	402	-	-
Středočeský	297 099	300 078	195 083	217 981	9 544	8 673	92 471	73 424	9 544	8 673	8 796	3 639
Jihočeský	367 041	370 798	280 087	292 652	8 245	5 666	78 708	72 481	8 122	5 528	28 147	26 987
Plzeňský	292 264	293 996	235 860	239 667	16 980	3 827	39 423	50 503	11 151	3 547	24 241	29 835
Karlovarský	138 716	139 619	86 626	73 397	6 500	4 224	45 590	61 998	6 141	3 226	326	131
Ústecký	155 209	156 642	113 365	85 563	12 438	9 093	29 406	61 986	11 888	8 543	468	6 372
Liberecký	135 364	135 329	93 220	85 335	5 691	11 523	36 454	38 471	3 744	5 837	7 014	7 852
Královéhradecký	143 958	144 306	101 585	97 160	13 751	12 182	28 621	34 964	6 812	5 457	15 432	12 962
Pardubický	130 080	130 527	115 590	115 827	2 298	2 144	12 191	12 556	1 540	1 597	734	871
Vysočina	208 703	202 655	193 059	187 761	1 835	1 260	13 809	13 634	1 835	1 260	2 889	774
Jihomoravský	191 286	196 852	131 165	130 743	3 405	3 845	56 716	62 264	3 405	3 845	7 851	6 015
Olomoucký	175 733	178 946	137 842	136 329	5 930	5 527	31 961	37 090	2 011	1 255	1 255	1 052
Zlínský	154 320	154 421	136 231	136 799	316	101	17 773	17 521	316	101	479	253
Moravskoslezský	188 423	186 308	162 080	158 020	2 397	2 079	23 946	26 210	624	313	1 484	747

Lesy se člení podle převažujících funkcí do třech kategorií, a to na lesy hospodářské, lesy ochranné a lesy zvláštního určení. **Lesy ochranné** jsou lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích, vysokohorské lesy pod hranicí stromové vegetace, chránící níže položené lesy a lesy na exponovaných hřebenech, a lesy v klečovém lesním vegetačním stupni. **Lesy zvláštního určení** jsou lesy, které se nacházejí v pásmech hygienické ochrany vodních zdrojů, v ochranných pásmech zdrojů přírodních léčivých a stolních minerálních

vod a na území národních parků a národních přírodních rezervací. **Lesy hospodářské** jsou takové, které nejsou zařazeny v kategorii lesů ochranných nebo lesů zvláštního určení.

Karlovarský kraj patří mezi pět krajů s největší rozlohou lesů zvláštního určení, což odpovídá rozvinutému lázeňství kraje, postavenému na převážném využívání velkého přírodního potenciálu léčivých vod. Od roku 2000 do roku 2007 se plocha lesů zvláštního určení v Karlovarském kraji zvýšila o 36,0 % (ČR o 10,9 %). Naopak plocha mimořádně nepříznivých stanovišť z lesa ochranného se za sledované období snížila téměř o polovinu.

Při pohledu na zalesnění kraje podle kategorií a subkategorií z hlediska členění na okresy vidíme zvětšující se význam lesů zvláštního určení, a to převážně ve dvou okresech (Karlovy Vary a Cheb), kde se nacházejí naše největší lázeňská města – Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně, Jáchymov a Lázně Kynžvart. V okrese Karlovy Vary vzrostla plocha lesů zvláštního určení za sledované období téměř o polovinu.

Tab. 3.2.5 Lesy v okresech Karlovarského kraje podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

	Lesy celkem		v tom						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území národních parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
Karlovarský kraj	138 716	139 619	86 626	73 397	6 500	4 224	45 590	61 998	6 141	3 226	326	131
v tom okresy:												
Cheb	36 230	36 319	13 593	10 963	748	620	21 888	24 736	748	620	-	-
Karlovy Vary	65 259	66 197	41 231	33 354	3 691	2 776	20 338	30 067	3 332	1 778	252	40
Sokolov	37 227	37 103	31 802	29 080	2 061	829	3 364	7 195	2 061	829	75	91

Podíl lesů ochranných na lesích Karlovarského kraje činí 3,0 % (4 224 ha) a z pohledu SO ORP jsou největší měrou zastoupeny na Ostrovsku (2 111 ha). Na Ašsku a Chebsku tento druh lesů není zastoupen vůbec. Podíl lesů zvláštního určení na karlovarských lesích je 44,6 %, to je o 22,7 procentního bodu více, než je průměr ČR. Je to dáno zejména velkou rozlohou ochranných pásem zdrojů přírodních léčivých vod a lázeňských lesů na Karlovarsku, Mariánskolázeňsku a Chebsku. Největší podíl lesů zvláštního určení (67,7 %) je ale na Ašsku, které se rozkládá na relativně malém území (14 375 ha), ale kde se nacházejí hned 3 přírodní parky, které zaujímají většinu území. Hospodářské lesy pak tvoří 52,6 % lesů kraje a jejich zastoupení se pohybuje od 32,2 % na Mariánskolázeňsku až po 87,5 % na Kraslicku.

Tab. 3.2.6 Lesy ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Karlovarského kraje podle kategorií a subkategorií

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

ha

	Lesy celkem		v tom						z lesa ochranného mimořádně nepříznivá stanoviště		z lesa zvláštního určení území národních parků a nár. přírodních rezervací	
			les hospodářský		les ochranný		les zvláštního určení		2003	2007	2003	2007
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Karlovarský kraj	140 687	139 619	76 299	73 397	4 306	4 224	60 081	61 998	3 308	3 226	1 293	131
v tom SO ORP:												
Aš	6 863	6 867	2 218	2 435	-	-	4 645	4 432	-	-	-	-
Cheb	14 411	13 180	5 245	4 717	92	-	9 074	8 463	92	-	1 236	-
Karlovy Vary	44 242	44 242	20 781	21 243	349	665	23 112	22 333	349	665	-	-
Kraslice	17 761	17 761	15 548	15 548	642	642	1 571	1 571	642	642	3	3
Mariánské Lázně	19 462	19 574	8 596	6 303	656	620	10 210	12 651	656	620	-	-
Ostrov	18 650	18 654	9 571	9 619	2 110	2 111	6 969	6 924	1 113	1 113	40	40
Sokolov	19 299	19 343	14 342	13 532	456	186	4 501	5 624	456	186	13	88

3.3. Shrnutí

Zemědělství má v Karlovarském kraji méně významné postavení, což je dáno převážně geografickou polohou a odráží se to na podílu primárního sektoru na HDP v hodnotě 2,6 %. Také podíl zaměstnaných v tomto odvětví je jen 1,6 %. Karlovarský kraj dosahuje zároveň nejnižšího zornění v republice (40,8 %). Tím, že Karlovarský kraj patří mezi nejmenší kraje, existuje zde i nejmenší počet hospodařících subjektů a ti se zaměřují převážně na živočišnou výrobu.

Zemědělské podniky se sídlem v Karlovarském kraji mají ve struktuře osevních ploch jeden z nejnižších podílů obilovin v republice. Naopak podíl půdy ležící ladem byl v porovnání s celostátním průměrem osmkrát vyšší.

Intenzitou chovu skotu se kraj blíží průměru, ale intenzita chovu prasat je jedna z nejhorších. Živočišná výroba je v Karlovarském kraji charakterizována poklesem jak výroby hovězího, tak vepřového masa, přitom však užítkovost zaznamenává nárůst. U rostlinné produkce vývoj předznamenává postupný růst.

Také 42 % zalesnění Karlovarského kraje předznamenává omezené možnosti extenzivního rozvoje zemědělství v kraji. V Karlovarském kraji došlo za sledovaných 7 let k nárůstu plochy lesů o 0,6 % a z důvodu větší odolnosti vzrostli v kraji plochy listnatých stromů o 10,8 %. Dalším pozitivem je snižování holin, kdy v Karlovarském kraji byla plocha holin snížena dokonce o 45,7 %.

4. Mezikrajské srovnání městského a venkovského prostoru

Pro účely porovnání venkova a jeho vyčíslitelných charakteristik na úrovni celé České republiky bylo nutné zvolit dostatečně jednoduché vymezení jednotné pro všechny kraje. Toto společné vymezení se liší od vymezení zvoleného pro daný kraj v kapitole 2, které by mělo lépe odpovídat místním podmínkám. Jednotné vymezení venkova využitě v této kapitole pro porovnání krajů bylo stanoveno následovně:

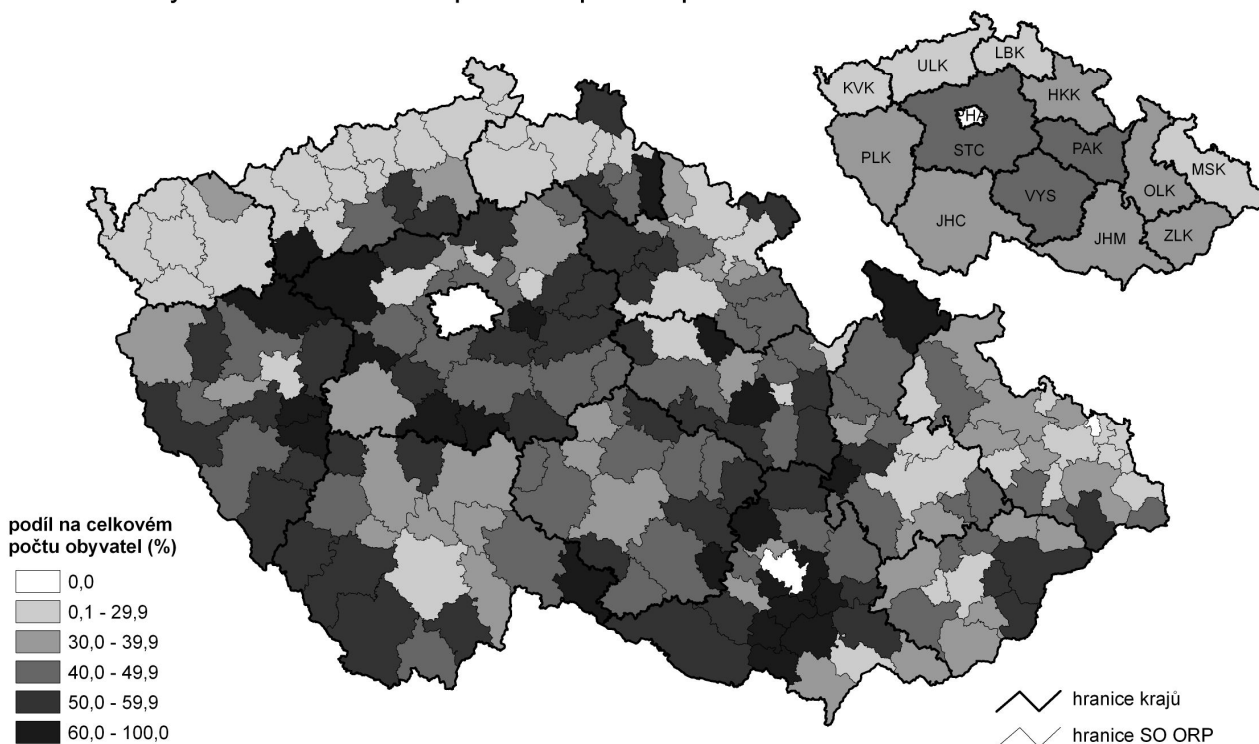
Venkovským prostorem jsou všechny obce s velikostí do 2 000 obyvatel a dále obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km², pokud nejsou sídlem alespoň správního obvodu obce s rozšířenou působností.

Hraniční počty obyvatel byly vzhledem k četným výkyvům spočteny jako průměrný počet obyvatel k 31. 12. z let 2003 až 2007³; hustota zalidnění, která je stabilnější, byla vypočtena k 31. 12. 2007. Postup sestavování tohoto vymezení a jeho zdůvodnění je uvedeno v kapitole 1.5.

Základní charakteristiky venkovského prostoru podle jednotného vymezení k 31. 12. 2008

	Počet obcí	Podíl z úhrnu kraje (%)				Počet obcí	Podíl z úhrnu kraje (%)		
		obce	počet obyvatel	výměra			obce	počet obyvatel	výměra
Česká republika	5 734	91,8	29,8	78,8	Liberecký	189	87,9	27,5	74,8
v tom kraje:					Královéhradecký	414	92,4	35,7	80,3
Hl. m. Praha	-	-	-	-	Pardubický	423	93,8	40,6	82,2
Středočeský	1 069	93,3	45,2	85,0	Vysočina	677	96,2	44,2	82,2
Jihočeský	587	94,2	39,5	84,1	Jihomoravský	612	90,9	34,1	75,6
Plzeňský	467	93,2	36,4	85,0	Olomoucký	365	91,7	39,8	80,4
Karlovarský	111	84,1	24,6	72,0	Zlínský	269	88,5	37,0	72,3
Ústecký	311	87,9	22,0	75,0	Moravskoslezský	240	80,3	17,7	64,5

Podíl obyvatel venkovského prostoru podle správních obvodů ORP k 31. 12. 2008

³ Postupně došlo u několika obcí k nárůstu počtu obyvatel a změně hustoty zalidnění. K 31. 12. 2008 na základě bilance obyvatelstva a územní struktury by dalších 15 obcí splňovalo podmínky pro začlenění z prostoru venkovského do městského. Jde především o obce s rychlou suburbanizační tendencí v zázemí největších měst (Praha, Brno, Plzeň).

4.1. Území, sídelní struktura, dostupnost

Pro charakterizování rozdílů mezi venkovským a městským prostorem byly zvoleny základní informace o sídelní struktuře (počty obcí a jejich částí v jednotlivých krajích) a o rozmístění obyvatelstva. Za tím účelem byly venkovské obce zařazeny do skupin nejen podle počtu obyvatel, ale i podle hustoty zalidnění. Všechny údaje odpovídají stavu k 31. 12. 2008. Byly též využity údaje o celkové rozloze území s členěním na vybrané druhy pozemků. Tato data přebírá ČSÚ od Českého úřadu zeměměřického a katastrálního. Kapitola je doplněna o mezikrajské srovnání časové dostupnosti sídel správních obvodů obcí s rozšířenou působností a krajských měst (byla stanovena pomocí mapového serveru na základě optimalizovaného nastavení jízdy automobilem).

Územní strukturu České republiky tvořilo k 31. 12. 2008 celkově 6 249 obcí. Na základě zvolené varianty více než 90 % obcí připadalo do venkovského prostoru a zabíralo přes tři čtvrtiny z rozlohy celého státu (79 %). V tomto prostoru žilo ovšem pouze 30 % z celkové populace. Mezi regiony s největším podílem obcí venkovského typu na celkovém počtu v kraji patří Vysočina, Jihočeský a Středočeský kraj. Naopak nejvyšší podíl obcí městského charakteru je typický pro Moravskoslezský kraj.

Tab. 4.1.1 Základní územní a sídelní charakteristiky k 31. 12. 2008

	Počet obyvatel		Rozloha (km ²)		Počet obcí		Počet částí obcí		Počet obcí se statutem města	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3 116 771	7 350 771	62 172	16 693	5 734	515	12 014	3 030	168	424
ČR bez Hl. m. Prahy	3 116 771	6 117 560	62 172	16 197	5 734	514	12 014	2 918	168	423
v tom kraje:										
Středočeský	556 560	674 131	9 364	1 651	1 069	77	2 401	390	17	64
Jihočeský	251 465	384 863	8 456	1 600	587	36	1 701	279	19	34
Plzeňský	207 574	362 053	6 429	1 132	467	34	1 310	228	27	28
Karlovarský	75 851	232 552	2 386	928	111	21	344	174	17	20
Ústecký	183 915	651 976	4 003	1 332	311	43	877	270	20	38
Liberecký	120 105	317 220	2 365	798	189	26	572	189	13	26
Královéhradecký	197 836	356 684	3 820	939	414	34	860	214	15	33
Pardubický	209 350	305 835	3 715	804	423	28	804	187	10	26
Vysočina	227 651	287 760	5 588	1 207	677	27	1 157	245	9	25
Jihomoravský	390 624	756 522	5 440	1 755	612	61	698	204	6	43
Olomoucký	255 601	386 536	4 237	1 030	365	33	610	157	8	22
Zlínský	218 816	372 596	2 866	1 098	269	35	321	117	4	26
Moravskoslezský	221 423	1 028 832	3 503	1 924	240	59	359	264	3	38

dokončení

	Průměr na 1 obec								Hustota zalidnění	
	počet obyvatel		rozloha (km ²)		počet částí obcí		počet katastrálních území		(osoby/km ²)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	543,6	14 273,3	10,8	32,4	2,1	5,9	1,8	5,1	50,1	440,3
ČR bez Hl. m. Prahy	543,6	11 901,9	10,8	31,5	2,1	5,7	1,8	4,9	50,1	377,7
v tom kraje:										
Středočeský	520,6	8 754,9	8,8	21,4	2,2	5,1	1,7	3,5	59,4	408,4
Jihočeský	428,4	10 690,6	14,4	44,5	2,9	7,8	2,4	6,2	29,7	240,5
Plzeňský	444,5	10 648,6	13,8	33,3	2,8	6,7	2,6	5,4	32,3	319,9
Karlovarský	683,3	11 073,9	21,5	44,2	3,1	8,3	3,5	8,0	31,8	250,6
Ústecký	591,4	15 162,2	12,9	31,0	2,8	6,3	2,6	6,0	45,9	489,5
Liberecký	635,5	12 200,8	12,5	30,7	3,0	7,3	2,0	5,3	50,8	397,6
Královéhradecký	477,9	10 490,7	9,2	27,6	2,1	6,3	1,9	5,4	51,8	379,9
Pardubický	494,9	10 922,7	8,8	28,7	1,9	6,7	1,5	5,2	56,4	380,6
Vysočina	336,3	10 657,8	8,3	44,7	1,7	9,1	1,5	8,0	40,7	238,3
Jihomoravský	638,3	12 402,0	8,9	28,8	1,1	3,3	1,1	3,2	71,8	431,0
Olomoucký	700,3	11 713,2	11,6	31,2	1,7	4,8	1,6	4,9	60,3	375,4
Zlínský	813,4	10 645,6	10,7	31,4	1,2	3,3	1,2	3,3	76,3	339,5
Moravskoslezský	922,6	17 437,8	14,6	32,6	1,5	4,5	1,5	4,3	63,2	534,8

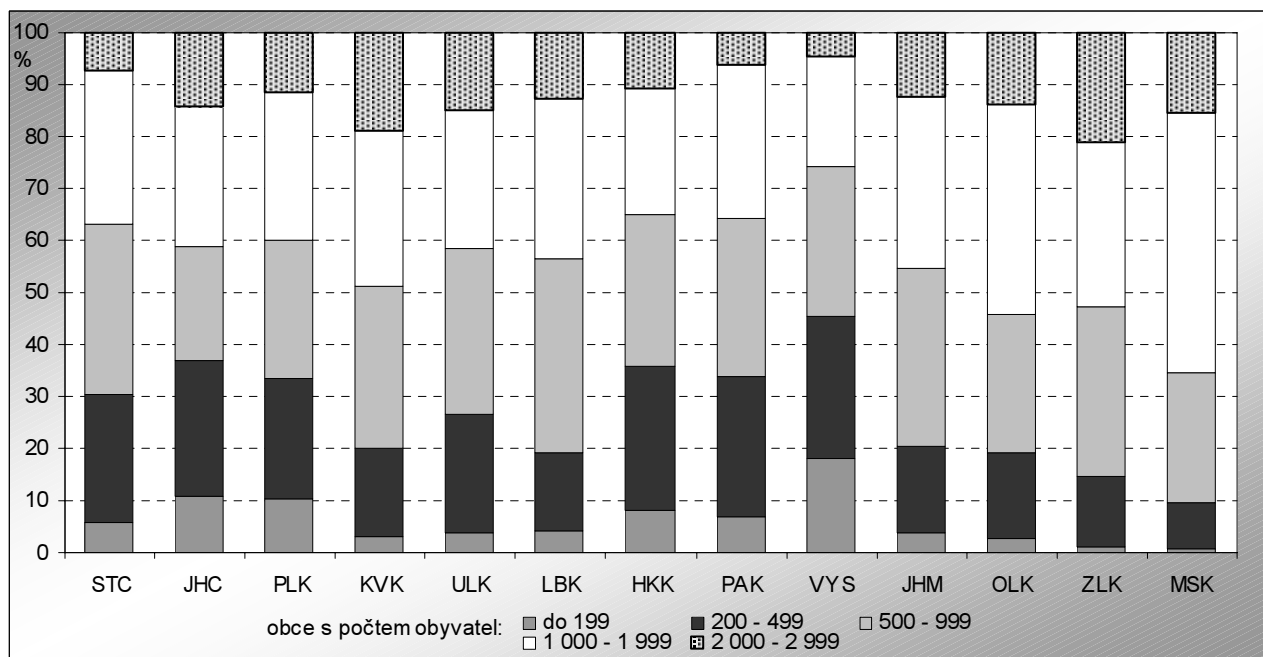
Venkovská obec je průměrně 11 km² velká, má 550 obyvatel a hustota zalidnění je devětkrát menší než hustota zalidnění ve městech. Z administrativního hlediska se venkovské obce v průměru člení na 2 části⁴, avšak například u nadprůměrně velkých obcí v Karlovarském kraji připadají na jednu obec až 3 části. V Jihomoravském kraji se venkovské obce na více částí téměř nečlení. Naproti tomu města mají celostátně v průměru trojnásobný počet částí i katastrálních území.

Tab. 4.1.2 Obce venkovského prostoru podle počtu obyvatel k 31. 12. 2008

	Počet obcí venkovského prostoru celkem	v tom s počtem obyvatel					z toho se statutem města
		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 a více	
ČR celkem	5 734	1 562	1 991	1 330	699	152	168
ČR bez Hl. m. Prahy	5 734	1 562	1 991	1 330	699	152	168
v tom kraje:							
Středočeský	1 069	261	410	260	121	17	17
Jihočeský	587	239	204	80	49	15	19
Plzeňský	467	184	153	77	43	10	27
Karlovarský	111	17	38	35	15	6	17
Ústecký	311	55	124	84	36	12	20
Liberecký	189	37	57	63	26	6	13
Královéhradecký	414	117	166	86	36	9	15
Pardubický	423	109	176	88	45	5	10
Vysočina	677	342	204	93	34	4	9
Jihomoravský	612	119	193	184	95	21	6
Olomoucký	365	49	125	103	74	14	8
Zlínský	269	19	84	99	48	19	4
Moravskoslezský	240	14	57	78	77	14	3

Nejčastěji jsou ve venkovském prostoru zastoupeny obce s méně než 500 obyvateli (62 % obcí). Malá sídla do 200 obyvatel jsou typická především pro kraj Vysočina, ve většině ostatních krajů jsou nejpočetnější obce s 200 až 499 obyvateli. To neplatí pro venkovský prostor na východní Moravě (Moravskoslezský a Zlínský kraj), kde je výskyt malých obcí minimální a nejpočetnější skupinou jsou obce s 500 až 999 obyvateli. Karlovarský kraj má ze všech krajů ČR v absolutním vyjádření nejnižší počet venkovských obcí a na celkovém počtu obcí venkovského prostoru v České republice se podílí 1,9 %. Nejpočetnější skupinou obcí jsou v tomto kraji obce s 200 až 499 obyvateli.

Graf 29 Podíl obyvatel ve venkovském prostoru podle velikostních skupin obcí k 31. 12. 2008 v %

⁴ Podle zákona 128/2000 Sb., o obcích, je část obce evidenční jednotka vytvářená budovami s čísly popisnými a čísly evidenčními přidělenými v jedné číselné řadě, která leží v jednom souvislém území.

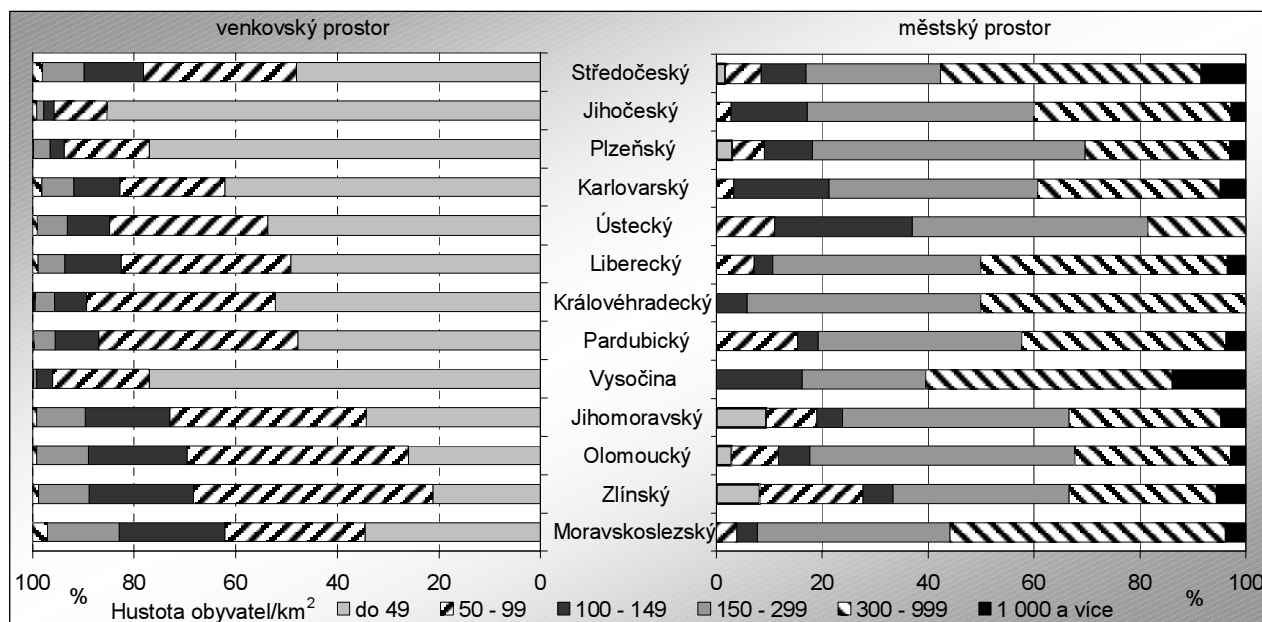
Podíváme-li se na venkovské obyvatelstvo prostřednictvím velikosti obcí, v nichž žije, zjistíme, že mezi kraji existují poměrně velké rozdíly. Například podíl velkých obcí na celkovém počtu obyvatel venkova byl ve Zlínském a Karlovarském kraji okolo 20 %, zatímco na Vysočině a v Pardubickém kraji pouze 5 – 6 %.

Tab. 4.1.3 Obce podle hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

	Počet obcí celkem	v tom s hustotou zalidnění (osoby/km ²)											
		do 49		50 - 99		100 - 149		150 - 299		300 - 999		1 000 a více	
		V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	6 249	3 089	8	1 681	33	569	50	339	195	55	203	1	26
ČR bez Hl. m. Prahy	6 248	3 089	8	1 681	33	569	50	339	195	55	203	1	25
v tom kraje:													
Středočeský	1 146	514	-	322	3	125	3	87	28	21	40	-	3
Jihočeský	623	501	3	61	7	12	2	8	12	5	10	-	2
Plzeňský	501	360	1	78	3	13	2	15	17	1	10	-	1
Karlovarský	132	69	2	23	2	10	1	7	9	2	6	-	1
Ústecký	354	167	-	97	-	26	7	18	10	3	20	-	6
Liberecký	215	93	-	63	4	21	1	10	10	2	10	-	1
Královéhradecký	448	216	-	154	-	26	2	16	15	1	17	1	-
Pardubický	451	202	-	166	2	36	1	18	11	1	13	-	1
Vysočina	704	522	-	128	3	22	7	4	12	1	5	-	-
Jihomoravský	673	210	-	237	2	102	11	58	24	5	21	-	3
Olomoucký	398	95	1	159	2	71	3	37	17	3	9	-	1
Zlínský	304	57	-	127	1	55	5	27	15	3	13	-	1
Moravskoslezský	299	83	1	66	4	50	5	34	15	7	29	-	5

Hustota zalidnění, která byla využita jako jedno z kritérií varianty pro vymezení venkovského prostoru pro mezikrajské srovnání, je ve venkovském prostoru nejnižší v jižních a západních Čechách, nejvyšší na jižní Moravě. U více než poloviny venkovských obcí ČR byla hustota zalidnění k 31. 12. 2008 velmi nízká, a to do 49 obyvatel na km². Nejčastěji je tomu v Jihočeském kraji (85 % z celkového počtu obcí regionu), v Plzeňském kraji a v kraji Vysočina (77 %). Naopak městský prostor se vyznačuje hustotou zalidnění vyšší než 150 obyvatel/km². V Ústeckém kraji dokonce u 14 % obcí městského prostoru přesahuje tento ukazatel hranici 1 000 obyvatel/km². Obdobně tomu je i v dalším průmyslovém regionu – v Moravskoslezském kraji (8,5 %).

Graf 30 Podíl obcí podle kategorie hustoty zalidnění k 31. 12. 2008

V Karlovarském kraji zauímají ze 111 obcí ve venkovském prostoru největší podíl (62,2 %) obce do 49 obyvatel, naproti tomu z 21 obcí v městském prostoru dosahují největší podíl (42,9 %) obce od 150 do 299 obyvatel.

Tab. 4.1.4 Struktura půdního fondu a koeficient ekologické stability k 31. 12. 2008

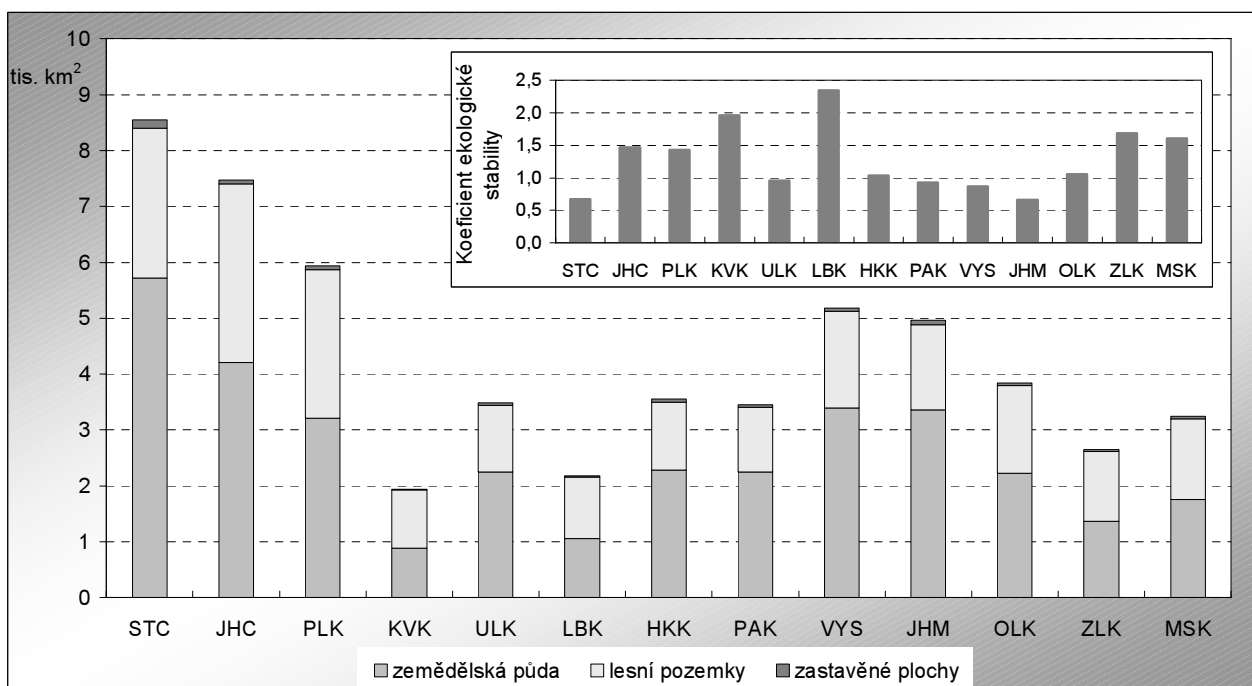
Zdroj: Český úřad zeměměřický a katastrální, výpočty ČSÚ

	Rozloha celkem (km ²)		z toho druh pozemku (%)						Koeficient ekologické stability ¹⁾	
			zemědělská půda		lesní pozemky		zastavěné plochy			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	62 172	16 693	54,6	50,9	35,0	28,6	1,2	3,5	1,09	0,90
ČR bez Hl. m. Prahy	62 172	16 197	54,6	51,2	35,0	29,1	1,2	3,3	1,09	0,93
v tom kraje:										
Středočeský	9 364	1 651	61,1	56,4	28,6	22,5	1,5	4,1	0,68	0,59
Jihočeský	8 456	1 600	49,8	44,9	37,7	36,0	0,8	2,2	1,47	1,40
Plzeňský	6 429	1 132	49,9	53,4	41,5	28,9	1,0	3,0	1,43	0,85
Karlovarský	2 386	928	37,1	38,4	43,7	42,2	0,6	1,8	1,96	2,02
Ústecký	4 003	1 332	56,0	39,2	29,8	30,6	1,2	3,5	0,96	1,02
Liberecký	2 365	798	44,6	43,4	46,3	38,6	1,1	3,3	2,35	1,89
Královéhradecký	3 820	939	59,7	53,9	31,7	28,0	1,5	3,9	1,04	1,00
Pardubický	3 715	804	60,6	59,4	31,0	22,7	1,2	3,5	0,93	0,73
Vysočina	5 588	1 207	60,7	59,9	31,1	27,1	1,0	2,2	0,87	0,74
Jihomoravský	5 440	1 755	61,6	53,5	28,2	27,4	1,4	3,8	0,66	0,72
Olomoucký	4 237	1 030	52,6	56,3	36,9	26,1	1,1	3,3	1,06	0,72
Zlínský	2 866	1 098	47,4	53,6	43,6	29,6	1,3	3,2	1,68	0,91
Moravskoslezský	3 503	1 924	50,0	52,4	41,2	25,3	1,2	4,0	1,61	0,91

¹⁾ poměr tzv. stabilních (lesy, trvalé travní porosty, sady, zahrady, vinice, chmelnice a vodní plochy) a nestabilních (orná půda, zastavěné a ostatní plochy) krajinných prvků v daném území

Úvaha, že ve venkovském prostoru se pro zemědělskou činnost využívá vyšší podíl celkové rozlohy území než v prostoru městském se potvrdila jen částečně. V pěti krajích (Zlínském, Olomouckém, Plzeňském, Moravskoslezském a Karlovarském) byl **podíl zemědělské půdy** vyšší v městském než ve venkovském prostoru. Největší podíl zemědělské půdy ve venkovském prostoru na celkové rozloze má Jihomoravský a Středočeský kraj. Tyto kraje mají zároveň na svém území nízký podíl lesní půdy a tomu též odpovídají velmi nízké hodnoty koeficientu ekologické stability. To potvrzuje zemědělský charakter těchto dvou regionů. Venkovské oblasti se vyznačují celkově větším podílem lesních ploch než městský prostor. Rozdíl větší než 10 procentních bodů je patrný v Plzeňském kraji a na střední a východní Moravě. Naproti tomu větším podílem lesních ploch v městském prostoru disponuje Ústecký kraj.

Graf 31 Vybrané druhy pozemků a koeficient ekologické stability ve venkovském prostoru k 31. 12. 2008

Podíl **zastavěných ploch** je na venkově třikrát nižší než ve městech. Postupující suburbanizace v zázemí velkých měst vede k tomu, že byl nejvyšší podíl zastavěných ploch zjištěn v roce 2008 ve Středočeském kraji (tedy v zázemí Prahy), v Královéhradeckém a Jihomoravském kraji. Naproti tomu nejnižší podíl zastavěných ploch byl zaznamenán v Karlovarském a Jihočeském kraji. Je třeba vzít v úvahu, že změny v administrativním zdroji, ve kterém jsou evidovány druhy pozemků, probíhají s určitým zpožděním, a proto je reálný podíl zastavěných ploch v městském i venkovském prostoru poněkud vyšší.

Koeficient ekologické stability je výrazně nadprůměrný v Karlovarském a Libereckém kraji, a to nejen ve venkovském, ale i v městském prostoru. Výrazně vyšší koeficient ekologické stability byl ve venkovském prostoru v porovnání s městským prostorem zjištěn v Plzeňském, Zlínském a Moravskoslezském kraji. Naproti tomu v Ústeckém a Jihomoravském kraji lze krajinu považovat za méně stabilní na venkově než ve městech.

Tab. 4.1.5 Časová dostupnost sídla správního obvodu obce s rozšířenou působností a sídla kraje v roce 2008

Zdroj: www.mapy.cz

	Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností sídla správního obvodu ORP (%)						Podíl obyvatel v obcích s časovou dostupností krajského města (%)					
	do 14 minut		15 - 29 minut		30 a více minut		do 29 minut		30 - 59 minut		60 a více minut	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	43,9	74,2	46,0	23,7	10,0	2,1	21,1	56,5	48,4	30,1	30,5	13,4
ČR bez Hl. m. Prahy	43,9	89,2	46,0	8,4	10,0	2,5	21,1	47,7	48,4	36,2	30,5	16,0
v tom kraje:												
Středočeský	40,3	76,0	44,4	14,5	15,4	9,5	16,5	14,4	55,7	64,7	27,8	20,9
Jihočeský	38,2	88,7	50,0	8,9	11,8	2,4	18,1	38,4	33,8	33,8	48,1	27,8
Plzeňský	39,5	90,3	45,3	6,3	15,2	3,4	27,4	66,9	45,7	22,5	26,9	10,6
Karlovarský	35,3	79,0	47,7	18,0	17,0	3,0	40,6	58,0	45,8	36,2	13,6	5,8
Ústecký	52,0	95,1	41,9	3,0	6,1	2,0	21,2	45,5	42,3	24,1	36,5	30,4
Liberecký	54,8	86,4	34,9	12,3	10,4	1,3	23,7	61,4	47,8	33,3	28,5	5,2
Královéhradecký	46,6	84,7	47,2	12,6	6,2	2,7	20,5	36,9	46,8	49,6	32,7	13,5
Pardubický	52,6	93,2	39,8	4,1	7,6	2,8	26,3	48,1	23,7	15,4	49,9	36,6
Vysočina	38,2	83,2	51,2	14,4	10,6	2,4	15,9	35,3	40,7	41,3	43,5	23,4
Jihomoravský	41,5	91,8	49,8	7,8	8,7	0,4	18,8	60,2	57,4	25,5	23,9	14,3
Olomoucký	39,2	90,5	53,0	6,7	7,7	2,8	28,4	61,3	50,9	32,2	20,8	6,5
Zlínský	49,7	90,1	43,5	9,0	6,9	1,0	20,1	37,1	60,2	55,8	19,7	7,1
Moravskoslezský	53,6	96,2	42,7	3,8	3,7	0,0	19,6	57,9	57,4	34,3	23,0	7,8

Indikátory **časové dostupnosti obce do sídel správních úřadů** je nutno brát s patřičným nadhledem, neboť se jedná o údaje pořízené pomocí mapového serveru při nastavení průměrné rychlosti automobilu po jednotlivých komunikacích a bez zohlednění použití jiných dopravních prostředků a vytíženosti komunikací během dne. U obcí, které jsou samotné sídlem správních oblastí, byl stanoven čas s ohledem na jejich velikost.

Převážná část obyvatelstva venkovského prostoru žije v obcích, ze kterých je sídlo příslušného správního obvodu ORP dostupné individuální dopravou do 29 minut. Poměrně velké mezikrajské rozdíly byly zjištěny u dostupnosti do 14 minut. Zatímco v Libereckém kraji se do sídla SO ORP za tuto dobu dostane 55 % obyvatel venkovských obcí, v Karlovarském kraji pouze 35 % obyvatel. Část obcí tvořící městský prostor je přímo sídly SO ORP, proto 89 % obyvatel městského prostoru má na správní úřad relativně blízko (do 14 minut).

Časová dostupnost sídla kraje je ovlivněna především velikostí kraje, polohou krajského města, následně hustotou a kvalitou silniční sítě. S rostoucí velikostí kraje se zvětšuje diference v časové dostupnosti krajského města. Nejvíce obyvatel venkovského prostoru žije v pásmu s dojezdem na krajský úřad mezi půl hodinou až hodinou jízdy. Výjimku tvoří Pardubický kraj, který se sice řadí k těm menším, ale excentrická poloha krajského města vede k tomu, že polovina obyvatel venkovských obcí cestuje do krajského města déle než hodinu. Středočeský kraj je v rámci tohoto indikátoru ovlivněn skutečností, že krajský úřad díky absenci krajského města sídlí v Praze 5. Doba automobilem po samotném hlavním městě je poměrně časově náročná. Zvážíme-li fakt, že se jedná o největší kraj, nelze se divit nízkému zastoupení v časové dostupnosti krajského úřadu do 29 minut. Podobně je tomu i u dalších velkých krajů se sídlem v centrální části regionu (Jihomoravský, Jihočeský a Vysočina).

4.2. Obyvatelstvo

Zdroje dat pro oblast demografie umožňují velmi rozsáhlé hodnocení rozdílů populačního vývoje ve venkovském a městském prostoru. S ohledem na rozsah materiálu se pokusíme vystihnout jen ty nejdůležitější aspekty demografického vývoje v obou sledovaných prostorech.

K 31. 12. 2008 žilo v obcích zařazených do venkovského prostoru 29,8 % z celkového počtu obyvatel České republiky a zbylých 70,2 % žilo v obcích městského prostoru. Mezi kraji však existují výrazné rozdíly. Například ve Středočeském kraji jsou podíly městského a venkovského obyvatelstva téměř vyrovnány, naproti tomu v Moravskoslezském kraji dosahoval podíl venkovského obyvatelstva pouze 17,7 %. Karlovarský kraj patří ke krajům s nižším podílem venkovského obyvatelstva. V obcích venkovského prostoru zde k 31. 12. 2008 žilo 24,6 % a v obcích městského prostoru zbývajících 75,4 % obyvatel.

Významným faktorem odlišujícím strukturu obyvatel venkovského a městského prostoru je výrazně vyšší **zastoupení dětí do 14 let** na celkové populaci. Nejméně zřetelně je tato odlišnost patrná v Ústeckém kraji, kde k 31. 12. 2008 tvořily děti ve venkovských obcích 15,3 % a v městských obcích 15,1 % obyvatelstva. Naopak nejvýrazněji převažovaly děti mezi obyvatelstvem venkova v krajích Pardubickém (převaha o 1,7 p. b.), Jihomoravském (1,6 p. b.), Karlovarském a Olomouckém (1,5 p. b.). Venkovské obce mají zpravidla nižší podíl osob starších 65 let na celkovém počtu obyvatel, výjimku tvoří pouze kraj Vysočina. Tato situace může být zapříčiněna mimo jiné i umístěním zařízení sociálních služeb pro seniory více ve městech. Z pohledu ekonomiky je pak nejdůležitější věkovou skupinou obyvatelstva ve věku 15 až 64 let. Ve většině krajů, s výjimkou Ústeckého, Karlovarského a Královéhradeckého kraje, žil ve venkovském prostoru menší podíl těchto osob než v městském prostoru. Nicméně rozdíl mezi městy a venkovem nebyl v této věkové skupině výrazný (nejmenší byl v Pardubickém kraji – 0,1 p. b., největší na Vysočině – 2,1 p. b.).

Tab. 4.2.1 Obyvatelstvo podle věku k 31. 12. 2008

	Obyvatelstvo celkem		v tom ve věkové skupině (%)						Průměrný věk (roky)	
			0 - 14 let		15 - 64 let		65 a více let			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3 116 771	7 350 771	15,1	13,7	70,5	71,2	14,4	15,1	39,9	40,7
ČR bez Hl. m. Prahy	3 116 771	6 117 560	15,1	14,0	70,5	71,0	14,4	14,9	39,9	40,5
v tom kraje:										
Středočeský	556 560	674 131	15,4	14,5	70,5	71,1	14,1	14,4	39,8	40,1
Jihočeský	251 465	384 863	15,0	13,9	70,5	71,1	14,5	15,0	40,2	40,6
Plzeňský	207 574	362 053	14,4	13,5	70,8	71,0	14,7	15,5	40,5	41,0
Karlovarský	75 851	232 552	15,7	14,2	72,3	71,6	11,9	14,2	38,7	40,2
Ústecký	183 915	651 976	15,3	15,1	71,9	71,4	12,8	13,4	39,6	39,6
Liberecký	120 105	317 220	15,3	14,5	71,0	71,5	13,7	14,0	39,8	40,0
Královéhradecký	197 836	356 684	15,1	13,8	70,4	69,9	14,6	16,3	40,1	41,3
Pardubický	209 350	305 835	15,6	13,9	70,3	70,4	14,1	15,8	39,6	40,9
Vysočina	227 651	287 760	15,1	14,1	69,1	71,2	15,8	14,7	40,3	40,2
Jihomoravský	390 624	756 522	14,9	13,3	70,4	70,7	14,7	16,0	40,0	41,2
Olomoucký	255 601	386 536	15,0	13,5	70,3	71,0	14,7	15,4	40,0	40,9
Zlínský	218 816	372 596	14,8	13,5	70,2	70,8	15,0	15,7	40,1	41,0
Moravskoslezský	221 423	1 028 832	15,0	14,1	71,0	71,3	13,9	14,6	39,7	40,3

Z rozdílné věkové struktury obyvatelstva vyplývá, že **průměrný věk** obyvatel ve venkovských obcích je zpravidla nižší než průměrný věk obyvatel městského prostoru. Výjimkou je pouze kraj Vysočina a také Ústecký kraj, kde byl průměrný věk na venkově a ve městě téměř stejný. Úroveň průměrného věku obyvatel Karlovarského kraje se k 31. 12. 2008 pohybovala pod průměrem České republiky v obou prostorech.

Významným faktorem ovlivňujícím budoucí populační vývoj, ale i budoucí ekonomickou situaci regionu je mimo jiné vývoj **porodnosti**. Nejlépe lze hodnotit rozdíly v intenzitě porodnosti mezi městským a venkovským prostorem krajů pomocí ukazatele obecná míra plodnosti, který je definovaný jako poměr počtu všech živě narozených dětí na 1 000 žen v reprodukčním věku. Ta dosáhla ve venkovském prostoru celé České republiky hodnoty 41,1 ‰, zatímco ve městech se pohybovala okolo 40,0 ‰. K tomuto jevu, tj. větší plodnosti na venkově, dochází ve většině krajů, výjimkou jsou pouze Ústecký, Jihomoravský a Moravskoslezský kraj.

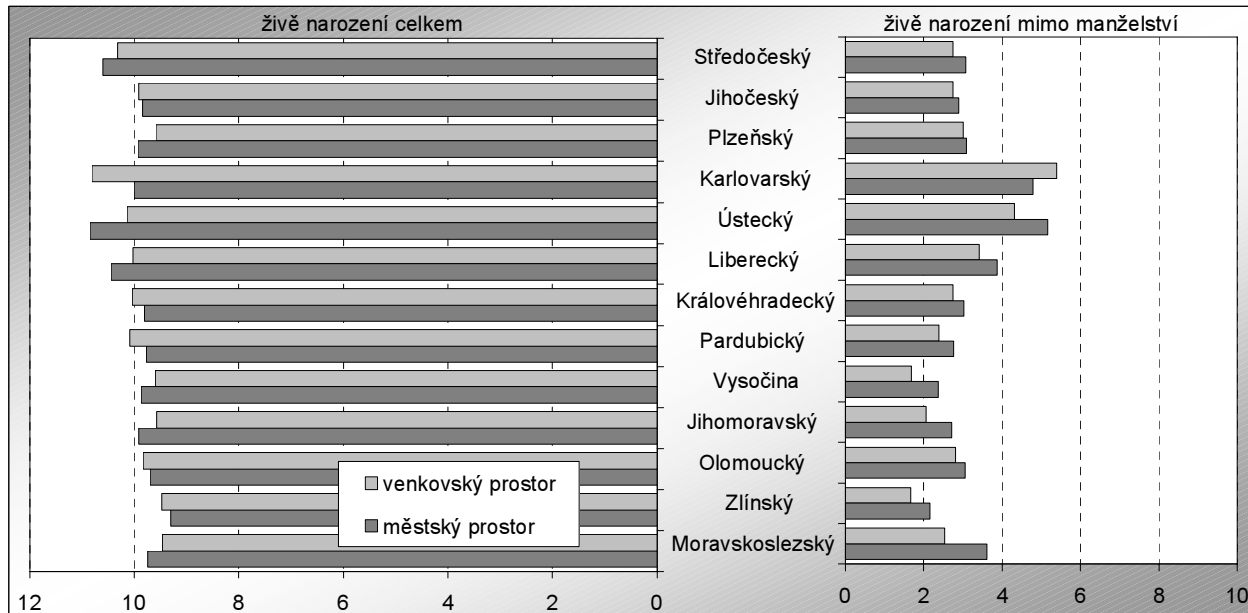
Z venkovských obcí byla nejnižší plodnost v Moravskoslezském kraji (38,7 ‰), naopak nejvyšší v kraji Karlovarském (43,3 ‰).

Tab. 4.2.2 Porodnost a potratovost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Živě narození na 1 000 obyvatel		Živě narození na 1 000 žen ve věku 15 - 49 let		Podíl živě narozených mimo manželství (%)		Potraty na 1 000 obyvatel		Umělá přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	9,9	10,0	41,1	40,0	27,0	32,4	3,3	4,4	2,2	3,0
ČR bez Hl. m. Prahy	9,9	10,0	41,1	40,1	27,0	33,3	3,3	4,5	2,2	2,9
v tom kraje:										
Středočeský	10,3	10,6	42,9	42,4	26,6	29,0	3,6	4,5	2,4	3,1
Jihočeský	9,9	9,8	41,5	39,0	27,6	29,5	3,2	4,4	2,1	2,9
Plzeňský	9,6	9,9	40,4	40,1	31,3	31,1	4,1	5,1	2,6	3,3
Karlovarský	10,8	10,0	43,3	39,6	49,8	47,9	5,0	5,6	3,5	3,9
Ústecký	10,1	10,8	42,9	43,3	42,6	47,6	4,4	6,0	2,9	4,1
Liberecký	10,0	10,4	42,1	41,6	34,1	37,0	3,9	5,3	2,5	3,5
Královéhradecký	10,0	9,8	42,1	40,5	27,4	30,9	3,4	4,6	2,4	3,2
Pardubický	10,1	9,8	42,2	39,6	23,7	28,3	2,8	3,8	1,7	2,2
Vysočina	9,6	9,9	40,9	39,0	17,6	24,1	2,8	4,0	1,7	2,5
Jihomoravský	9,6	9,9	39,5	39,9	21,5	27,4	3,0	3,8	1,9	2,5
Olomoucký	9,8	9,7	40,5	38,5	28,6	31,5	3,1	3,9	1,9	2,5
Zlínský	9,5	9,3	39,0	37,1	17,7	23,1	2,8	3,6	1,6	2,2
Moravskoslezský	9,5	9,7	38,7	39,0	26,7	37,0	3,0	4,1	1,9	2,7

Zajímavou charakteristikou porodnosti a především populačního chování obyvatelstva je **podíl živě narozených dětí mimo manželství** na celkovém počtu živě narozených. Republikový podíl dětí narozených mimo manželství činil ve venkovském prostoru 27,0 % a v městském 32,4 %. Vyšší podíl v obcích městského prostoru byl ve všech krajích České republiky s výjimkou dvou (Plzeňského a Karlovarského). Nejnižší hodnota ve venkovských obcích byla zaznamenána v kraji Vysočina (17,6 %) a ve Zlínském kraji (17,7 %), naopak nejvyšší v Karlovarském kraji (49,8 %), ve kterém byla dosažena vyšší hodnota u venkovských obcí než v obcích městského prostoru.

Graf 32 Živě narození a z toho mimo manželství na 1 000 obyvatel v letech 2001 až 2008

Počet **potratů** i umělých přerušení těhotenství na 1 000 obyvatel byl ve venkovském prostoru o čtvrtinu nižší než v prostoru městském. Tato skutečnost byla zjištěna ve všech krajích s tím, že v moravských krajích je potratovost dlouhodobě nižší než v krajích na západě a severu republiky.

Tab. 4.2.3 Úmrtnost v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

	Zemřelí na 1 000 obyvatel		Standardizovaná míra úmrtnosti (‰)		Příčiny úmrtí (%)					
					novotvary		nemoci oběhové soustavy		vnější příčiny	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	10,9	10,2	10,7	10,2	25,4	27,2	53,0	50,7	6,2	6,1
ČR bez Hl. m. Prahy	10,9	10,1	10,7	10,4	25,4	27,1	53,0	50,8	6,2	6,2
v tom kraje:										
Středočeský	11,4	10,4	10,9	10,6	25,9	27,4	52,4	50,6	6,1	6,0
Jihočeský	11,0	9,5	10,7	9,9	26,6	29,3	50,6	47,2	6,5	6,4
Plzeňský	11,2	10,4	10,8	10,3	27,3	29,7	50,5	48,0	5,5	5,6
Karlovarský	9,8	9,9	12,1	11,0	28,3	29,1	45,2	45,6	7,1	6,5
Ústecký	11,4	10,7	12,5	12,1	26,8	27,7	51,1	50,2	6,4	6,4
Liberecký	10,9	9,8	11,1	10,4	25,7	28,5	52,7	49,2	6,5	6,6
Královéhradecký	10,7	10,3	10,1	9,6	24,7	26,1	54,8	52,4	5,9	6,1
Pardubický	10,3	10,1	10,3	10,0	25,0	25,9	52,2	51,5	6,2	6,3
Vysočina	10,9	9,1	9,9	9,6	24,4	27,5	57,5	53,5	5,4	5,9
Jihomoravský	10,8	10,2	10,4	9,6	24,2	26,2	56,0	53,2	6,0	5,9
Olomoucký	10,6	9,9	10,6	9,8	25,4	27,0	52,4	50,4	6,7	6,6
Zlínský	11,0	9,8	10,9	9,7	22,4	24,3	54,6	54,4	7,2	6,7
Moravskoslezský	10,2	10,4	10,8	11,2	25,1	26,0	52,3	50,9	5,9	5,9

Úroveň **úmrtnosti** je jedním z indikátorů životní úrovně obyvatelstva a kvality života. Rozdíl mezi městským a venkovským prostorem v úmrtnostních poměrech nejlépe vystihuje standardizovaná míra úmrtnosti, která srovnává zemřelé na 1 000 obyvatel s vyloučením vlivů rozdílné věkové struktury. Tento ukazatel dosáhl v České republice hodnoty 10,7 ‰ ve venkovském prostoru a 10,2 ‰ v městském prostoru. Ve všech krajích, s výjimkou Moravskoslezského kraje, byla zjištěna vyšší úmrtnost v obcích venkovského prostoru. V Karlovarském kraji je úmrtnost nad republikovým průměrem, přitom ve venkovském prostoru je odchylka větší než v prostoru městském. Celostátně více osob umírá na novotvary v městském prostoru a na nemoci oběhové soustavy ve venkovském prostoru. Podíl zemřelých na vnější příčiny byl ve většině krajů podobný, jak v obcích venkovského, tak i městského prostoru. Výraznější rozdíly jsou patrné pouze v krajích Karlovarském, Zlínském a v kraji Vysočina, ve kterých docházelo k odchylce mezi městským a venkovským prostorem od -0,5 do 0,6 p. b.

Pro venkovský prostor České republiky byl v letech 2001 až 2008 charakteristický úbytek obyvatelstva přirozenou měnou (tzn., že počet zemřelých převyšoval počty narozených) a současně výrazný přírůstek migrací, což následně vedlo k vysokým celkovým přírůstkům obyvatel.

Průměrný roční **přirozený úbytek obyvatel** ve sledovaném období dosáhl v přepočtu na 1 000 obyvatel v celé České republice hodnoty -1,0 ‰ ve venkovském prostoru a -0,3 ‰ v městském prostoru. K přirozenému úbytku obyvatel docházelo ve venkovském prostoru všech krajů s výjimkou Karlovarského kraje. V městském prostoru již vývoj tak jednoznačný nebyl a kraje ČR se dělily téměř rovnoměrně na ty, kde byl přirozený přírůstek kladný (Středočeský, Jihočeský, Karlovarský, Ústecký, Liberecký kraj a Vysočina) a kde nastal přirozený úbytek obyvatel.

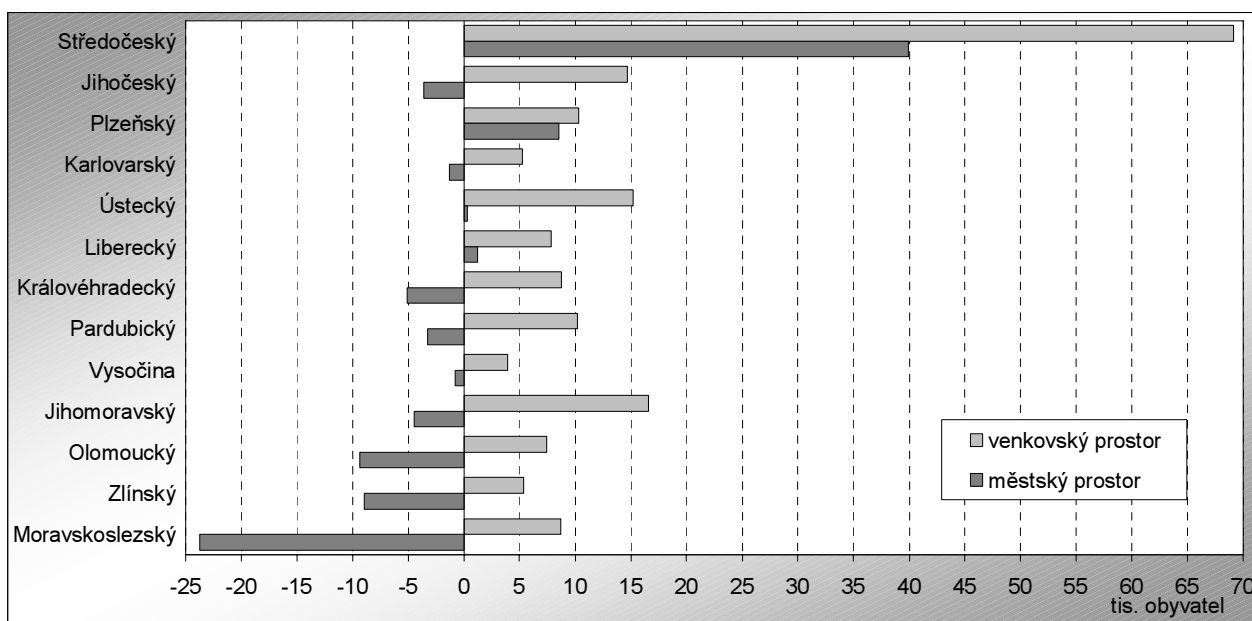
Obecně lze říci, že se přirozená měna obyvatel v městském prostoru od venkova liší mnohem méně, než **migrační přírůstek**. V souhrnu let 2001 až 2008 dosáhl průměrný roční přírůstek stěhováním na 1 000 obyvatel za Českou republiku ve venkovském prostoru hodnoty 8,7 ‰ a 1,2 ‰ v městském prostoru. Venkovské oblasti všech krajů měly migrační saldo kladné a tento přírůstek tak byl určující pro přírůstek celkový. Relativně nejvíce obyvatel získal díky migraci venkovský prostor Středočeského kraje (18,0 na 1 000 obyvatel), nejméně pak Vysočina (3,5 ‰). Zjednodušeně lze říci, že se lidé stěhují z měst a městský prostor tak dlouhodobě kvůli migraci obyvatele ztrácí. Výjimkou byly pouze kraje Středočeský a Plzeňský, v jejichž městských obcích došlo k nárůstu počtu obyvatel migrací. V Karlovarském kraji byl průměrný roční přírůstek stěhováním na 1 000 obyvatel ve venkovském prostoru hodnotou 7,5 ‰ pod republikovým průměrem a v obcích zařazených do městského prostoru byl úbytek 0,7 ‰ pátý nejnižší mezi všemi kraji.

Tab. 4.2.4 Pohyb obyvatelstva v letech 2001 až 2008 (roční průměr)

na 1 000 obyvatel

	Přirozený přírůstek		Přírůstek stěhováním		Celkový přírůstek		Sňatky		Rozvody	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	-1,0	-0,3	8,7	1,2	7,7	0,9	4,7	5,3	2,3	3,4
ČR bez Hl. m. Prahy	-1,0	-0,1	8,7	-0,1	7,7	-0,2	4,7	5,2	2,3	3,5
v tom kraje:										
Středočeský	-1,1	0,2	18,0	7,5	17,0	7,7	4,9	5,4	2,7	3,6
Jihočeský	-1,1	0,3	8,7	-1,5	7,6	-1,2	4,8	5,2	2,2	3,4
Pízeňský	-1,7	-0,4	8,1	3,5	6,4	3,0	4,7	5,4	2,5	3,4
Karlovarský	1,0	0,1	8,0	-0,8	9,0	-0,7	5,2	5,5	3,1	4,0
Ústecký	-1,3	0,1	12,2	-0,1	10,9	0,1	5,2	5,4	2,8	4,0
Liberecký	-0,9	0,7	9,3	-0,2	8,5	0,5	4,9	5,6	2,2	3,9
Královéhradecký	-0,7	-0,5	6,4	-1,3	5,7	-1,8	4,8	5,1	2,6	3,4
Pardubický	-0,2	-0,3	6,5	-1,0	6,3	-1,3	4,7	5,1	2,1	3,1
Vysočina	-1,3	0,8	3,5	-1,1	2,2	-0,3	4,6	4,9	1,7	2,9
Jihomoravský	-1,2	-0,3	6,7	-0,4	5,5	-0,8	4,6	5,3	2,1	3,2
Olomoucký	-0,8	-0,2	4,5	-2,8	3,7	-3,0	4,5	5,0	2,3	3,4
Zlínský	-1,5	-0,4	4,6	-2,5	3,1	-3,0	4,4	4,8	1,9	3,0
Moravskoslezský	-0,8	-0,6	5,8	-2,2	5,0	-2,9	4,4	4,9	2,1	3,5

Jak již bylo řečeno výše, celkový přírůstek obyvatelstva byl (hlavně ve venkovském prostoru) determinován migračním přírůstkem. V přepočtu na 1 000 obyvatel dosahoval celkový přírůstek v letech 2001 až 2008 ve venkovských obcích celé ČR 7,5 ‰ a v městských obcích 1,0 ‰ (po vyloučení Hl. m. Prahy došlo v městském prostoru k celkovému úbytku obyvatel). Ve všech krajích počet obyvatel venkovského prostoru rostl a v přepočtu na 1 000 obyvatel tento nárůst výrazně převyšoval přírůstek v městském prostoru. Celkový přírůstek v Karlovarském kraji dosáhl ve venkovských obcích hodnoty 8,6 ‰, což jej zařadilo na vyšší příčky. V městských obcích Karlovarský kraj dosáhl celkový úbytek obyvatel 0,6 ‰.

Graf 33 Celkový přírůstek (úbytek) počtu obyvatel (rozdíl stavů k 31. 12. 2008 a k 1. 1. 2001)

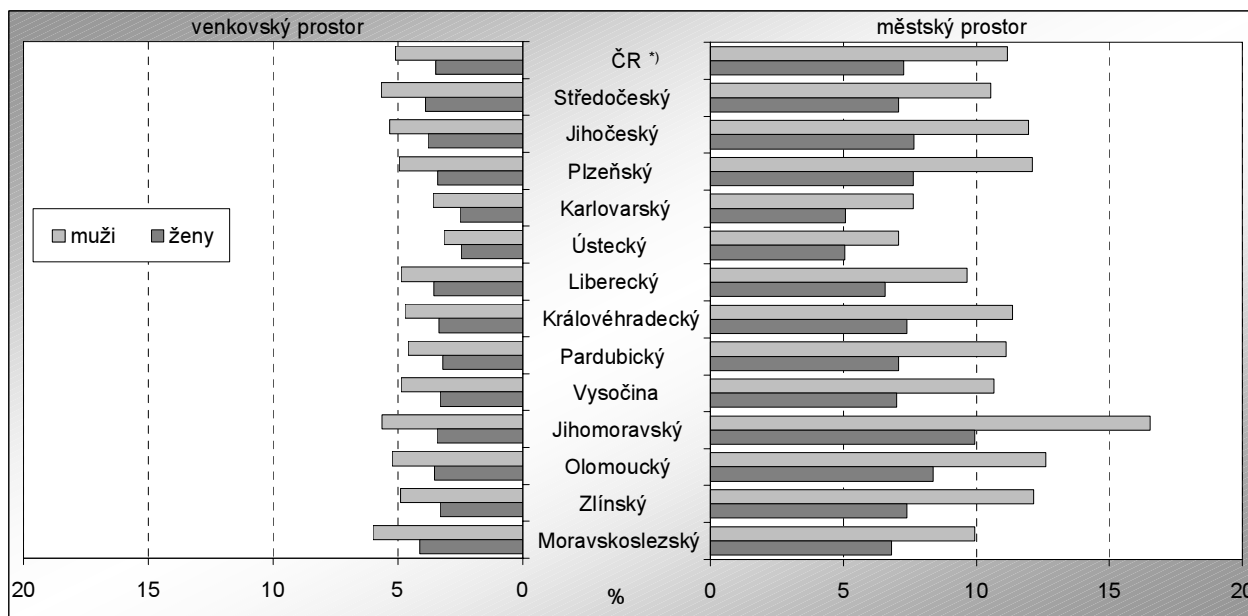
Tab. 4.2.5 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let podle vzdělání k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Nejvyšší dokončené vzdělání									
	základní, neukončené a bez vzdělání		vyučení a střední odborné bez maturity		úplné střední s maturitou		vyšší odborné a nástavbové		vysokoškolské	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	28,9	21,3	43,6	35,8	20,0	26,9	2,3	3,9	4,3	10,7
ČR bez Hl. m. Prahy	28,9	22,7	43,6	37,1	20,0	26,1	2,3	3,7	4,3	9,1
v tom kraje:										
Středočeský	26,7	21,2	44,0	37,6	20,9	27,1	2,5	4,0	4,8	8,7
Jihočeský	29,7	20,4	42,7	36,3	19,9	28,3	2,2	4,0	4,5	9,7
Plzeňský	28,6	20,5	43,6	37,1	20,3	27,6	2,0	3,7	4,2	9,8
Karlovarský	35,6	26,7	41,1	37,6	16,7	24,5	1,9	3,4	3,0	6,3
Ústecký	32,3	27,1	43,8	38,1	17,3	23,6	2,0	3,1	2,8	6,0
Liberecký	28,4	22,9	43,7	38,8	19,8	25,2	2,4	3,4	4,2	8,0
Královéhradecký	27,3	20,7	44,2	37,4	20,9	27,4	2,6	4,1	4,0	9,3
Pardubický	27,5	20,4	45,4	37,9	19,9	27,5	2,5	4,2	3,9	9,0
Vysočina	28,8	21,1	44,0	37,9	20,1	27,4	2,3	3,9	4,1	8,8
Jihomoravský	29,5	20,8	43,5	34,0	19,5	27,1	2,2	4,0	4,5	13,1
Olomoucký	28,9	21,3	43,4	36,4	20,3	27,3	2,1	3,5	4,4	10,4
Zlínský	30,5	22,3	43,2	36,8	19,5	26,7	2,2	3,7	4,1	9,7
Moravskoslezský	28,5	25,2	42,2	38,0	21,0	23,9	2,4	3,2	5,1	8,3

S ohledem na částečně přetrvávající odlišný životní styl, rozdílnou dopravní dostupnost škol a hlavně nabídku pracovních pozic je zřejmé, že zůstává odlišná i **vzdělanostní struktura obyvatel** venkovských a městských obcí. Výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2001 umožňují tyto rozdíly analyzovat. Ve venkovských oblastech převažovaly k 1. 3. 2001 osoby se základním vzděláním a vyučením bez maturity. V městském prostoru žilo naopak více obyvatel s vyšším vzděláním (úplné střední s maturitou, vyšší odborné, nástavbové a vysokoškolské vzdělání). Vzdělanostní struktura obyvatel Karlovarského kraje se výrazně lišila od struktury ostatních krajů a odpovídala zároveň s Ústeckým krajem nejnižším hodnotám v celé České republice.

Graf 34 Obyvatelstvo ve věku 15 a více let s vysokoškolským vzděláním podle pohlaví k 1. 3. 2001

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Největšího podílu dosahovali vysokoškolsky vzdělaní obyvatelé ve venkovských obcích v Moravskoslezském (5,1 %) a Středočeském kraji (4,8 %). V obcích zařazených do městského prostoru byl nejvyšší podíl vysokoškoláků (kromě Hlavního města Prahy) v Jihomoravském (13,1 %) a Olomouckém kraji (10,4 %).

4.3. Ekonomika

Na rozdíl od demografické oblasti, hodnocené v předchozí kapitole, jsou zdroje dat charakterizující hospodářství na úrovni jednotlivých obcí velmi omezené. Většina ukazatelů hospodářské statistiky, které ČSÚ nabízí na úrovni celé České republiky (či jednotlivých krajů), je založena na výběrových šetřeních, což neumožňuje získat a publikovat podrobné údaje za menší územní celky⁵. Tím jsou možnosti hodnocení hospodářského vývoje a rozdílů mezi venkovským a městským prostorem relativně limitované.

Hlavními zdroji dat na úrovni obcí jsou v ekonomické oblasti Registr ekonomických subjektů (RES) a Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001, jehož výsledky však již nemusí po 8 letech dynamických změn v prostředí tržního hospodářství zcela přesně odpovídat aktuální situaci. Pro účely této analýzy proto byly tradiční zdroje dat ČSÚ doplněny o externí zdroje, jako například údaje o hospodaření obcí (MF ČR). Hospodářský vývoj každého regionu je úzce spjat také se situací na trhu práce, tomu je však věnována následující kapitola 4.4. Trh práce.

Jak již bylo výše zmíněno, podrobné údaje o zemědělství jsou založené na výběrových šetřeních a jsou dostupné nejvýše do úrovně okresů (viz. kapitola 3.1.). Proto není možné se této bezpochyby důležité součásti ekonomického života venkovských oblastí věnovat v územním vymezení, které bylo vybráno pro tuto kapitolu (tzn. vymezení založené na údajích o obcích).

Tab. 4.3.1 Vybrané ekonomické ukazatele

Zdroj: Český statistický úřad; Ministerstvo financí ČR

	Ekonomické subjekty ¹⁾ na 1 000 obyvatel		Statistické jednotky typu podnik ^{1), 2)} na 1 000 obyvatel		Intenzita podnikatelské aktivity ³⁾ (%)		Celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele ⁴⁾ (Kč)	
	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	209	259	112	136	13,7	14,7	16 554	29 782
ČR bez Hl. m. Prahy	209	234	112	121	13,7	13,6	16 554	24 882
v tom kraje:								
Středočeský	231	244	128	130	15,9	14,8	17 262	22 959
Jihočeský	227	247	124	132	14,5	14,6	18 648	25 421
Plzeňský	217	253	113	132	13,1	13,8	20 279	29 345
Karlovarský	239	269	115	127	13,6	14,2	18 847	22 410
Ústecký	207	211	101	101	13,0	11,9	18 458	21 001
Liberecký	241	270	124	128	15,1	15,4	16 052	24 029
Královéhradecký	223	242	122	135	14,4	15,1	15 254	22 569
Pardubický	192	227	104	121	12,5	13,8	15 291	23 265
Vysočina	182	209	104	117	12,3	13,0	15 492	25 889
Jihomoravský	196	265	105	142	13,0	15,1	15 382	29 895
Olomoucký	188	225	95	116	12,4	13,3	15 011	24 368
Zlínský	203	242	110	129	14,4	14,8	15 024	23 692
Moravskoslezský	184	194	97	97	11,9	11,0	15 653	25 598

¹⁾ k 31. 12. 2008

²⁾ aktivní ekonomické subjekty dle statistických zjišťování a administrativních zdrojů

³⁾ podíl OSVČ a zaměstnavatelů na ekonomicky aktivních celkem k 1. 3. 2001 (Zdroj: SLDB 2001)

⁴⁾ v roce 2008

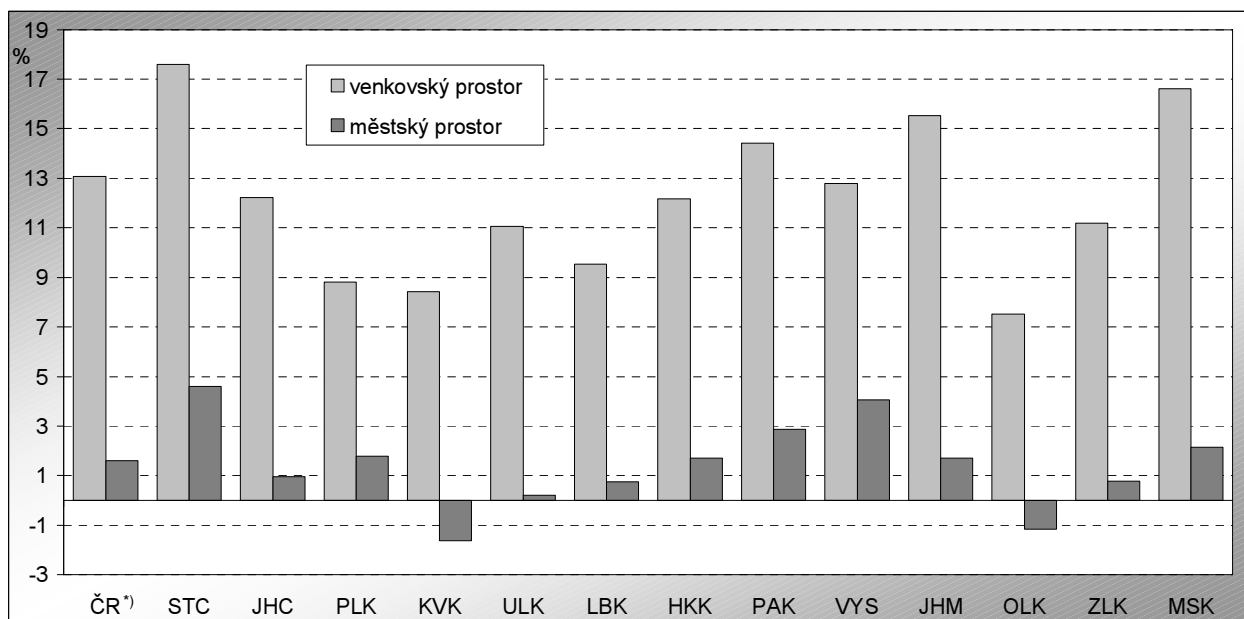
Je všeobecně přijímaným faktem, že jsou města centry ekonomického života regionů. O tom svědčí například počet obsazených pracovních míst podle výsledků sčítání lidu 2001, kdy venkovský prostor tvořil zhruba jen pětinu celkového počtu pracovních míst (podrobněji viz. kapitola 4.4.). Aktuálnější údaje v této územní podrobnosti nejsou ze zjišťování ČSÚ k dispozici. Nepřímo můžeme využít údaje o počtech zaměstnanců v členění podle obce místa výkonu práce uvedeného v pracovní smlouvě, které každoročně zjišťuje ministerstvo financí jako jeden z podkladů pro stanovení podílu jednotlivých obcí na celostátním výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů (např. vyhláška 276/2009 Sb. Ministerstva financí ČR).

Tyto údaje za rok 2008 také potvrzují ekonomickou převahu měst nad venkovem, stejně jako to, že ve všech krajích s výjimkou Moravskoslezského kraje byla míra nezaměstnanosti ve venkovských oblastech vyšší než v městských. Proto soukromé podnikání pro venkovské oblasti nabývá o to většího významu. Intenzita **podnikatelské aktivity** je ve městě a na venkově velmi podobná, a pokud neuvažujeme Hlavní město Prahu, pak je na venkově někde dokonce i mírně vyšší (dle dat v roce 2001). Malé rozdíly mezi městským a venkovským prostorem v tomto ohledu potvrzují také údaje o počtech ekonomických subjektů, jejichž

⁵ Jedinou výjimku tvoří Praha, která je zároveň nejen obcí, ale také krajem a regionem soudržnosti.

velkou většinu tvoří právě fyzické osoby a drobní podnikatelé, a těch je (v relaci na obyvatele) ve městech a na venkově relativně stejný počet.

Graf 35 Růst (pokles) počtu soukromých podnikatelů v letech 2003 až 2008 v %

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

V každém kraji je však situace odlišná a stejně tak různě probíhají i hospodářské změny. Například v krajích s absencí jednoho velkého ekonomického centra či nízkou četností ekonomických subjektů ve městech je rozdíl mezi městem a venkovem v počtu ekonomických subjektů na obyvatele poměrně malý. Jedná se například o Ústecký, Moravskoslezský nebo Středočeský kraj. V těchto regionech je rovněž relativně nízký rozdíl mezi městem a venkovem v počtech zaměstnanců (na obyvatele) a vyšší intenzita podnikatelské aktivity na venkově než ve městech. Naopak na východě republiky, tj. ve zbývajících moravských regionech a Pardubickém kraji, jsou rozdíly mezi městem a venkovem poměrně velké⁶.

Pokud porovnáme všechny venkovské oblasti mezi sebou, pak lze říci, že podnikatelsky aktivnější jsou obyvatelé venkovských obcí Středočeského, Jihočeského, Libereckého, Královéhradeckého a Zlínského kraje. Naopak spíše méně aktivními jsou v této souvislosti venkovské oblasti v Ústeckém kraji a na Moravě (jedná se o regiony s nejvyšší nezaměstnaností). Nejvíce zaměstnanců je zaměstnáno na území venkovských obcí Středočeského kraje, a to jak absolutně (jedná se o nejlidnatější venkovský prostor všech krajů), tak spolu s Karlovarským a Moravskoslezským krajem i relativně v přepočtu na obyvatele.

⁶ Při těchto porovnáních však nesmíme zapomenout na to, že v Jihomoravském kraji je součástí městského prostoru také město Brno, což výrazně zvyšuje odlišnost tohoto prostoru oproti venkovským obcím.

Tab. 4.3.2 Ekonomické změny v letech 2001 až 2008

	Růst celkového počtu ekonomických subjektů (%)		Počet nově vzniklých ekonomických subjektů na 1 zaniklý subjekt		Růst počtu ekonomických subjektů			
					ve zpracovatelském průmyslu napojeném na primární sektor ¹⁾ (%)		v terciárním sektoru (%)	
	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	28,7	20,1	2,4	2,5	16,1	15,7	31,6	20,1
ČR bez Hl. m. Prahy	28,7	18,9	2,4	2,3	16,1	12,3	31,6	18,2
v tom kraje:								
Středočeský	37,3	24,4	2,6	2,5	24,9	17,2	42,3	25,2
Jihočeský	27,2	15,8	2,3	2,2	11,6	8,1	28,0	14,6
Plzeňský	27,4	23,5	2,4	2,8	13,3	11,4	31,5	23,8
Karlovarský	26,7	21,4	2,7	2,6	7,4	5,6	27,5	23,2
Ústecký	26,6	18,4	2,3	2,3	9,9	12,2	27,0	16,3
Liberecký	28,0	18,7	2,4	2,6	17,6	14,6	31,6	19,9
Královéhradecký	27,9	16,3	2,5	2,2	17,9	7,0	28,7	15,4
Pardubický	32,9	19,8	2,5	2,3	27,4	23,4	30,7	17,3
Vysočina	25,6	20,1	2,3	2,4	13,7	9,5	27,6	19,4
Jihomoravský	27,7	22,2	2,4	2,5	17,6	18,5	30,6	22,4
Olomoucký	19,9	12,4	2,2	2,0	8,2	4,0	22,9	12,5
Zlínský	21,9	13,6	2,0	2,1	6,9	6,0	29,1	13,3
Moravskoslezský	30,6	16,2	2,4	2,2	22,4	14,4	32,4	13,0

¹⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkařská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

Výrazně aktivnější, pokud jde o zakládání nových ekonomických subjektů, byly v letech 2001 až 2008 obyvatelé venkovských oblastí (a to především českých regionů) než obyvatelé měst. Z nich zcela výsadní postavení měl Středočeský kraj, kde se každý rok zvýšil počet ekonomických subjektů o více než 4 %. Naopak nejpomaleji rostl počet registrovaných subjektů v Olomouckém kraji (přesto však stále výrazně rychleji než v městském prostoru kraje).

Tab. 4.3.3 Odvětvová struktura ekonomiky¹⁾ k 31. 12. 2008

	Počet statistických jednotek typu podnik celkem		z toho sektor ¹⁾ (%)						Zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor ²⁾ na 1 000 obyvatel	
			primární		sekundární		terciární			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	348 534	997 055	12,5	2,4	33,1	24,2	54,1	73,0	7,8	6,3
ČR bez Hl. m. Prahy	348 534	740 857	12,5	3,0	33,1	26,5	54,1	70,1	7,8	5,8
v tom kraje:										
Středočeský	71 105	87 912	9,0	2,5	31,6	26,7	59,0	70,4	7,8	6,3
Jihočeský	31 104	50 876	16,8	4,3	30,8	26,4	52,0	68,9	9,0	7,0
Plzeňský	23 430	47 614	15,2	3,0	28,9	24,8	55,5	71,7	7,3	5,6
Karlovarský	8 692	29 582	9,5	2,5	27,3	22,1	62,6	74,6	5,9	4,6
Ústecký	18 574	65 826	12,3	2,5	30,5	26,4	56,5	70,5	4,9	3,8
Liberecký	14 835	40 636	11,4	2,4	33,7	31,5	54,7	65,8	7,6	6,0
Královéhradecký	24 113	48 043	13,5	3,6	31,7	28,4	54,4	67,6	7,8	7,2
Pardubický	21 791	37 075	13,1	3,0	34,9	28,3	51,7	68,3	8,1	5,9
Vysočina	23 787	33 694	17,9	5,0	33,7	28,2	48,1	66,5	8,7	7,1
Jihomoravský	41 180	107 382	11,6	2,6	37,3	24,9	50,7	72,1	7,8	6,9
Olomoucký	24 407	44 680	12,0	2,9	34,5	26,1	53,2	70,7	6,7	5,7
Zlínský	24 075	48 165	11,3	3,5	40,2	28,9	48,1	67,1	10,4	7,7
Moravskoslezský	21 441	99 372	12,4	2,7	31,4	25,3	55,7	71,6	7,0	4,4

¹⁾ dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

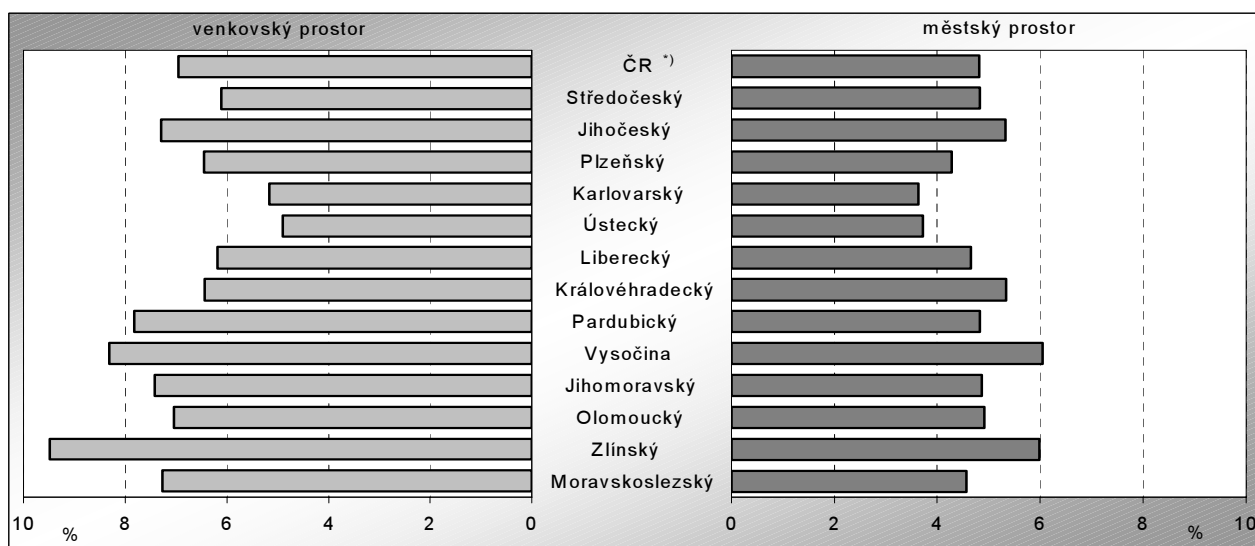
¹⁾ u 0,4 % subjektů v ČR nelze určit sektor podle OKEČ

²⁾ OKEČ 15 až 22 (potravinářství, tabákový, textilní a kožedělný průmysl, výroba obuvi, zpracování dřeva (kromě nábytku), korkařská a košíkářská výroba, papírenský průmysl a tisk)

Pokud jde o **odvětvovou strukturu ekonomiky**, pak se potvrzuje, že v tradičně zemědělsky vnímaných venkovských oblastech Vysočiny, Jihočeského či Plzeňského kraje, je podíl primárního sektoru relativně vysoký. Na druhou stranu je překvapivé, že odvětvová struktura v moravských venkovských regionech je

výrazně vychýlena směrem k sektoru průmyslu a primární sektor zde zaujímá v porovnání se zbytkem ČR spíše nižší podíl z celkového počtu ekonomických subjektů. Nicméně relativně velký podíl v těchto regionech připadá na zpracovatelský průmysl napojený na primární sektor.

Graf 36 Podíl zpracovatelského průmyslu napojeného na primární sektor na celkovém počtu ekonomických subjektů k 31. 12. 2008 v %

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Vzhledem k tomu, že většinu ekonomických subjektů tvoří fyzické osoby bez zaměstnanců, jsou rozdíly v této kategorii mezi městem a venkovem a mezi kraji navzájem určující i pro již výše zmíněný celkový počet ekonomických subjektů. Pokud jde o **drobné a malé podniky** (do 49 zaměstnanců), které jsou tolik důležité pro flexibilní poptávku na regionálním trhu práce, jsou již rozdíly mezi městem a venkovem mnohem větší (ve prospěch městského prostoru). A stejně jako v případě odvětvové struktury, i zde se ukazuje, že mezi venkovem na západě a na východě ČR existují výrazné rozdíly. Ve venkovských oblastech na západě sídlí drobných a malých podniků relativně více než na východě (s výjimkou Plzeňského kraje) a podobně je tomu i u obchodních společností. Karlovarský kraj jako celek se řadí spíše mezi regiony s vyšším počtem fyzických osob, relativně výrazným počtem drobných a malých podniků ve venkovských oblastech a jedním z vyšších podílů v městském prostoru.

Tab. 4.3.4 Ekonomické subjekty ¹⁾ podle počtu zaměstnanců k 31. 12. 2008

na 1 000 obyvatel

	Bez zaměstnanců (vč. neuvedeno)		Mikropodniky (1 - 9 zaměstnanců)		Malé podniky (10 - 49 zaměstnanců)		Střední podniky (50 - 249 zaměstnanců)		Velké podniky (250 a více zaměstnanců)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	92,7	105,5	15,0	23,4	3,4	5,1	0,6	1,4	0,1	0,3
ČR bez Hl. m. Prahy	92,7	94,3	15,0	20,7	3,4	4,6	0,6	1,3	0,1	0,2
v tom kraje:										
Středočeský	106,4	104,9	17,2	19,8	3,5	4,3	0,6	1,2	0,1	0,2
Jihočeský	103,8	103,6	15,6	22,3	3,5	4,7	0,7	1,3	0,0	0,3
Plzeňský	95,6	104,0	13,5	21,0	3,0	4,8	0,6	1,4	0,1	0,3
Karlovarský	93,8	102,5	15,6	19,4	4,2	4,0	1,0	1,1	0,1	0,2
Ústecký	81,3	78,5	15,6	17,6	3,5	3,6	0,6	1,0	0,1	0,2
Liberecký	102,8	102,1	16,3	20,4	3,7	4,2	0,7	1,2	0,0	0,2
Královéhradecký	102,1	106,7	15,7	21,6	3,3	4,8	0,6	1,3	0,1	0,2
Pardubický	86,6	93,7	13,6	20,7	3,2	5,0	0,7	1,5	0,1	0,2
Vysočina	87,3	91,3	13,5	19,3	3,0	4,6	0,7	1,6	0,0	0,3
Jihomoravský	86,7	107,7	14,6	26,4	3,5	6,0	0,6	1,5	0,0	0,3
Olomoucký	78,3	88,2	13,5	20,9	3,1	4,9	0,6	1,3	0,0	0,2
Zlínský	91,8	98,8	14,2	23,2	3,5	5,4	0,6	1,6	0,0	0,3
Moravskoslezský	77,9	73,6	14,9	18,0	3,5	3,8	0,5	1,0	0,1	0,2

¹⁾ dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

Zajímavým poznatkem je relativně vysoký počet subjektů neziskového sektoru ve venkovských oblastech v porovnání s městskými obcemi. Více je těchto subjektů samozřejmě ve městech, nicméně v přepočtu

na obyvatele je jejich četnost na venkově větší (a to hlavně díky největší skupině těchto subjektů: sdružením a jejich organizačním složkám). V Karlovarském kraji je takto měřená občanská participace relativně nízká, a to zvláště na venkově, ve městě se více přibližuje republikovému průměru.

Tab. 4.3.5 Ekonomické subjekty¹⁾ podle právní formy k 31. 12. 2008

na 1 000 obyvatel

	Soukromí podnikatelé ¹⁾		Samostatně hospodařící rolníci a zemědělští podnikatelé		Obchodní společnosti		Neziskový sektor ²⁾		Zahraniční osoby	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	81,4	94,1	9,0	2,0	9,9	27,3	5,0	4,0	2,2	4,7
ČR bez Hl. m. Prahy	81,4	88,5	9,0	2,2	9,9	19,7	5,0	4,0	2,2	3,7
v tom kraje:										
Středočeský	94,3	98,0	7,5	2,0	14,0	18,5	4,5	4,0	3,1	4,8
Jihočeský	85,8	97,5	12,4	3,1	11,0	20,1	7,1	5,1	2,2	3,1
Plzeňský	77,8	92,3	9,2	2,1	8,9	22,0	7,0	4,8	4,9	6,9
Karlovarský	79,5	88,3	5,3	1,7	12,1	19,4	3,9	3,7	10,5	11,3
Ústecký	71,3	73,6	9,1	1,7	9,8	15,0	3,5	2,8	3,5	5,6
Liberecký	91,9	96,8	9,1	1,8	11,4	19,0	5,1	3,8	2,2	4,1
Královéhradecký	87,0	100,2	11,5	3,2	10,3	19,3	6,4	5,1	1,7	3,1
Pardubický	75,9	91,3	8,9	2,4	8,0	18,1	5,0	4,4	1,5	2,0
Vysočina	71,8	86,9	11,9	3,5	6,9	15,4	6,3	5,1	1,3	2,3
Jihomoravský	77,6	95,5	8,8	2,5	10,0	32,5	3,9	4,0	1,2	3,8
Olomoucký	72,6	86,8	6,9	2,1	6,6	17,4	4,7	4,4	0,9	1,6
Zlínský	84,5	95,2	8,6	3,1	8,4	22,6	4,4	4,0	0,8	1,5
Moravskoslezský	74,1	72,8	7,7	1,5	8,0	15,1	3,5	2,9	0,8	1,7

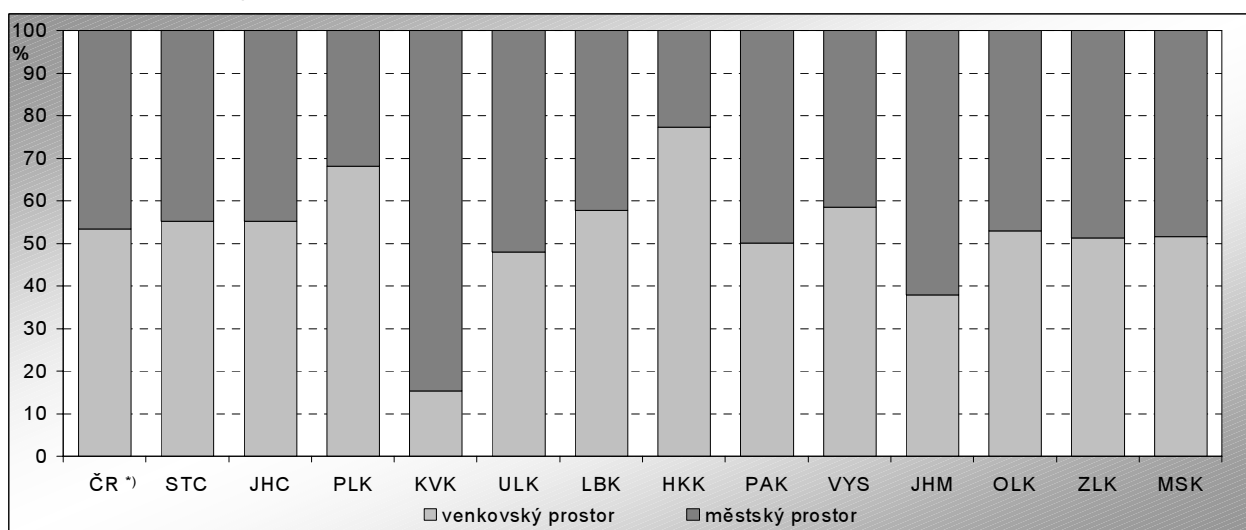
¹⁾ dle kraje sídla statistické jednotky typu podnik

¹⁾ soukromí podnikatelé podnikající dle živnostenského nebo jiného zákona

²⁾ nadace, nadační fondy, obecně prospěšné společnosti, sdružení, organizační jednotky sdružení a církevní organizace

Kapacity ubytovacích zařízení v sobě do značné míry odráží turistickou atraktivitu regionu. Díky tomu lze počet lůžek využít i jako určité měřítko turistické obliby jednotlivých regionů. Na druhou stranu turistická atraktivita území často významně ovlivňuje ubytovací kapacity nejen na území dané obce, ale i obcí okolních. Hotely a penziony, které tvoří největší část lůžkových kapacit ubytovacích zařízení, se koncentrují ve městech a vzhledem k tomu, že se jedná o menší území, je zde hustota lůžek mnohem vyšší než na venkově. I uvnitř městského a venkovského prostoru v rámci kraje však existují velké rozdíly. Pokud se podíváme na celkové počty lůžek ve městech a venkově, zjistíme, že ve většině krajů jsou podíly obou prostorů velmi vyrovnané (tj. okolo 50 %). Pouze v Královéhradeckém a Plzeňském kraji je velmi výrazný podíl venkovského prostoru a naopak v Karlovarském a Jihomoravském kraji výrazně převládá městský prostor.

Graf 37 Podíl městského a venkovského prostoru na lůžkových kapacitách hromadných ubytovacích zařízení daného kraje v roce 2008 v %

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Tab. 4.3.6 Kapacita hromadných ubytovacích zařízení v roce 2008

	Počet lůžek na 1 km ²								Místa pro stany a karavany na 1 km ²	
	v hromadných ubytovacích zařízeních celkem		v hotelech a penzionech		v kempech, chatových osadách a turistických ubytovnách		v ostatních ubytovacích zařízeních ¹⁾			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3,3	15,7	1,5	10,1	0,9	1,8	1,0	3,8	0,5	1,1
ČR bez Hl. m. Prahy	3,3	11,0	1,5	6,2	0,9	1,8	1,0	3,1	0,5	1,1
v tom kraje:										
Středočeský	1,8	8,2	0,6	5,9	0,6	1,0	0,6	1,4	0,6	0,7
Jihočeský	3,4	14,4	1,2	6,2	1,2	2,0	1,0	6,1	1,2	2,5
Plzeňský	2,8	7,5	1,2	4,4	0,8	1,5	0,8	1,7	0,4	1,1
Karlovarský	1,9	26,9	1,0	18,3	0,3	1,1	0,5	7,4	0,2	1,0
Ústecký	2,4	7,7	1,0	4,2	0,9	1,6	0,5	1,9	0,5	0,6
Liberecký	10,3	22,3	5,9	11,3	1,5	7,0	2,9	4,0	0,7	1,5
Královéhradecký	9,1	10,9	5,0	5,3	1,7	2,8	2,5	2,8	0,8	2,4
Pardubický	2,6	12,2	1,0	5,0	1,0	1,7	0,7	5,5	0,3	0,8
Vysočina	2,0	6,5	0,7	3,1	0,5	1,2	0,7	2,2	0,4	0,5
Jihomoravský	2,2	11,4	0,9	7,3	0,9	1,6	0,5	2,4	0,6	1,1
Olomoucký	2,6	9,4	0,9	4,5	0,9	1,7	0,8	3,2	0,1	0,5
Zlínský	3,8	9,3	1,6	5,9	0,9	1,4	1,3	2,0	0,2	0,5
Moravskoslezský	4,0	6,7	1,8	3,7	0,9	0,9	1,3	2,1	0,2	0,7

¹⁾ léčebné lázně, rekreační a školící zařízení podniků (odborových svazů), ubytování apartmánového typu a jiná ubytovací zařízení, která vyčleňují lůžkovou kapacitu pro cestovní ruch (např. domovy mládeže, vysokoškolské koleje, podnikové ubytovny apod.)

Příjmy (a tím i výdaje) obecních rozpočtů jsou velmi výrazně ovlivněny pravidly pro rozpočtové určení daní a také celkovými daňovými příjmy státního rozpočtu. Rozdíly mezi jednotlivými venkovskými a městskými oblastmi jsou tak dány především velikostí strukturou obcí v regionu.

Tab. 4.3.7 Veřejné rozpočty^{*)} v letech 2003 až 2008 (roční průměr)

Zdroj: Ministerstvo financí ČR

	Daňové příjmy na 1 obyvatele (Kč)		Podíl na výdajích celkem (%)				Saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele (Kč)		Podíl salda příjmů a výdajů na příjmech celkem (%)	
			běžné výdaje		kapitálové výdaje					
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	7 944	14 579	63,4	71,1	36,6	28,9	394,6	197,0	2,5	0,7
ČR bez Hl. m. Prahy	7 944	11 139	63,4	72,9	36,6	27,1	394,6	129,6	2,5	0,6
v tom kraje:										
Středočeský	8 293	9 967	60,1	71,9	39,9	28,1	514,2	166,3	3,1	0,7
Jihočeský	8 168	10 223	64,4	71,9	35,6	28,1	-41,2	313,2	-0,2	1,3
Plzeňský	8 224	13 913	64,2	69,1	35,8	30,9	413,5	387,2	2,4	1,5
Karlovarský	8 592	10 147	69,2	74,4	30,8	25,6	649,2	410,8	3,7	1,9
Ústecký	8 440	10 040	68,5	79,9	31,5	20,1	770,7	434,4	4,2	2,0
Liberecký	8 080	10 209	70,3	71,6	29,7	28,4	278,0	132,5	1,7	0,6
Královéhradecký	7 801	9 660	66,2	75,6	33,8	24,4	272,0	282,2	1,9	1,4
Pardubický	7 778	9 774	62,2	73,9	37,8	26,1	580,0	207,5	3,9	1,0
Vysočina	7 410	9 839	61,5	73,6	38,5	26,4	29,7	597,0	0,2	2,6
Jihomoravský	7 900	14 241	59,5	68,4	40,5	31,6	440,3	-243,0	2,9	-0,9
Olomoucký	7 702	10 655	64,8	71,4	35,2	28,6	448,8	26,3	3,0	0,1
Zlínský	7 358	9 825	61,9	73,2	38,1	26,8	301,6	-0,9	2,1	0,0
Moravskoslezský	7 686	12 131	65,8	74,5	34,2	25,5	515,6	-152,2	3,6	-0,6

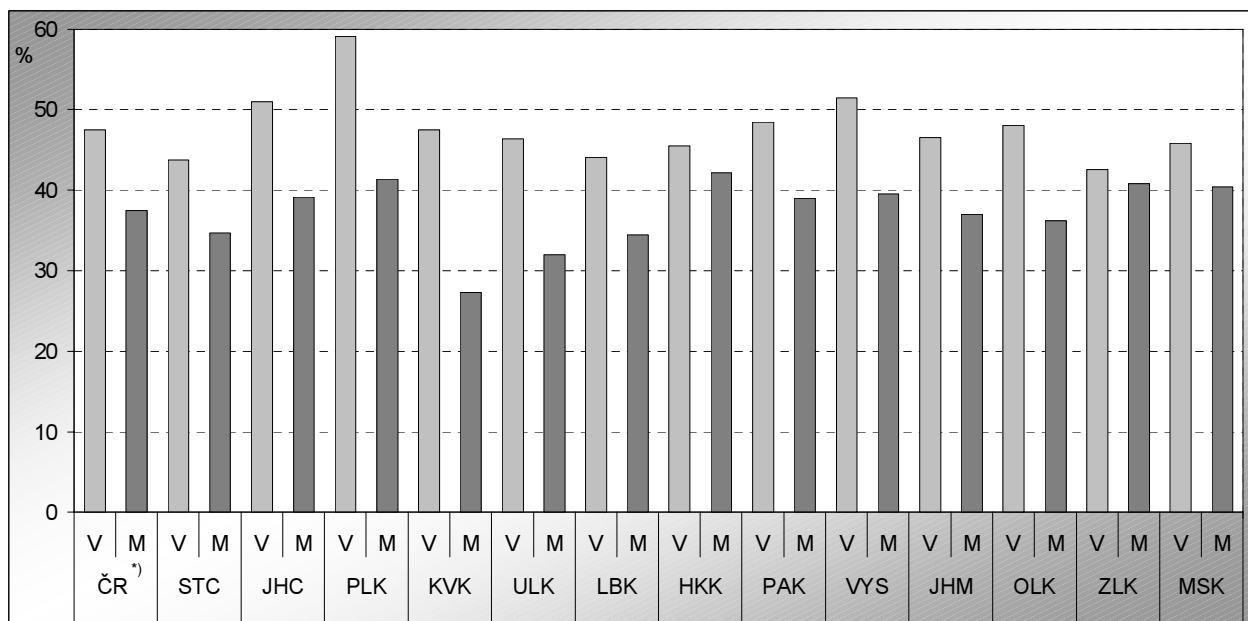
^{*)} obecní rozpočty (tzn. bez rozpočtů krajů a dobrovolných svazků obcí)

Například na západě České republiky jsou daňové příjmy přepočtené na obyvatele vyšší, než ve venkovských oblastech na východě, kde je obecní struktura více rozdrobená. V Ústeckém, Karlovarském a Středočeském kraji jsou rozdíly mezi příjmy venkovských a městských rozpočtů menší, než například v Jihomoravském, Plzeňském nebo Moravskoslezském kraji, kde příjmy velkých krajských měst výrazně zvyšují průměr celého městského prostoru. Výrazný růst daňových příjmů obecních rozpočtů v posledních letech byl vyvolán jednak změnou pravidel rozpočtového určení daní (navíc směrem ke zvýšení podílu

menších obcí - proto rostly příjmy venkovských obcí rychleji než měst) a také celkovým ekonomickým růstem, díky kterému se zvýšily celkové daňové příjmy státního rozpočtu, z nichž obce získávají příslušný podíl.

Graf 38 Nárůst daňových příjmů obecních rozpočtů na 1 obyvatele mezi roky 2003 a 2008

Zdroj: Ministerstvo financí ČR, výpočty ČSÚ

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

4.4. Trh práce

Zaměstnanost a nezaměstnanost patří k důležitým pravidelně sledovaným ekonomickým jevům, které výrazně ovlivňují nejen sociální oblasti života společnosti, ale také ekonomický stav a perspektivu rozvoje každého regionu.

Při podrobnějším hodnocení této oblasti z pohledu rozdílů mezi venkovským a městským prostorem jsme museli vycházet ze skutečnosti, že do úrovně obcí jsou k dispozici pouze údaje ze sčítání lidu, domů a bytů, tedy z roku 2001. Při hodnocení nezaměstnanosti jsme pak vycházeli z dat o registrované nezaměstnanosti, která přebíráme každoročně z Ministerstva práce a sociálních věcí.

V úvodní tabulce této subkapitoly jsou shrnuty základní ukazatele, které jsou z oblasti trhu práce v členění na venkovský a městský prostor k dispozici. V dalším textu se jejich hodnocením budeme zabývat podrobněji.

Tab. 4.4.1 Vybrané ukazatele z oblasti trhu práce

Zdroje: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, SLDB 2001

	Ekonomická aktivita podle SLDB 2001				Nezaměstnanost k 31. 12. 2008				Změna míry nezaměstnanosti ³⁾ k 31. 12. (2008 - 2000) (procentní body)	
	míra ekonomické aktivity (%)		pracovní místa na 1 000 zaměstnaných osob ¹⁾		míra nezaměstnanosti ²⁾ (%)		počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	59,5	62,0	636,7	1 131,8	7,15	6,08	6,7	3,2	-1,53	-2,19
ČR bez Hl. m. Prahy	59,5	61,8	636,7	1 112,7	7,15	6,79	6,7	4,5	-1,53	-2,49
v tom kraje:										
Středočeský	60,4	63,2	619,8	1 065,5	5,48	4,86	3,2	2,5	-1,05	-1,28
Jihočeský	59,5	62,7	682,6	1 145,8	5,84	4,73	6,0	3,4	-0,41	-0,25
Plzeňský	60,2	62,3	643,5	1 156,8	6,80	5,01	4,5	1,6	0,50	-1,22
Karlovarský	63,6	64,2	976,1	967,8	9,16	7,59	9,8	5,7	0,17	0,16
Ústecký	60,9	63,1	719,6	1 017,0	11,02	10,08	13,3	9,6	-4,70	-4,95
Liberecký	61,7	63,8	680,9	1 066,0	8,06	6,61	11,9	6,3	1,43	1,05
Královéhradecký	59,4	61,1	684,8	1 145,0	5,67	4,73	6,1	2,9	-0,43	-0,82
Pardubický	59,2	61,3	613,1	1 191,1	7,49	5,71	6,7	3,7	-0,98	-1,23
Vysočina	57,4	61,7	655,5	1 168,9	7,12	6,46	9,6	6,3	-0,18	-0,74
Jihomoravský	58,4	60,7	550,7	1 200,1	7,87	6,89	6,4	4,8	-1,95	-1,96
Olomoucký	59,2	61,7	585,5	1 204,2	7,56	6,35	18,5	6,2	-4,65	-4,78
Zlínský	58,3	61,2	542,4	1 205,2	7,18	5,89	9,9	3,5	-1,05	-1,43
Moravskoslezský	58,8	60,2	670,9	1 029,3	7,84	8,78	9,6	6,2	-4,53	-6,09

¹⁾ bydlících na příslušném území

²⁾ v současně platné metodice (podíl dosažitelných uchazečů o zaměstnání na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

³⁾ v metodice roku 2001 (podíl uchazečů o zaměstnání celkem na ekonomicky aktivním obyvatelstvu SLDB 2001)

Jedním ze základních pohledů na problematiku trhu práce je velikost disponibilní pracovní síly, tedy počet ekonomicky aktivních obyvatel a míra ekonomické aktivity obyvatelstva. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo jsou podle metodiky sčítání lidu všechny osoby patnáctileté a starší, které splňují požadavky na zařazení mezi zaměstnané (podle postavení v zaměstnání členěné na zaměstnance, zaměstnavatele a osoby samostatně činné). Jsou zde rovněž zahrnuti pracující důchodci, pracující studenti a učni, osoby na řádné mateřské dovolené a nezaměstnaní. Míra ekonomické aktivity přitom vyjadřuje podíl počtu ekonomicky aktivních na počtu osob starších 15 let.

K 1. 3. 2001 činila republiková **míra ekonomické aktivity** 61,3 % (v ČR bez Hl. města Prahy 61,1 %). Ve všech krajích zaznamenáváme vždy nižší míru ekonomické aktivity ve venkovském prostoru oproti městskému.

Míra ekonomické aktivity ve venkovském prostoru se na úrovni celé ČR pohybovala od 57,4 % v kraji Vysočina až po 63,6 % v Karlovarském kraji. V městském prostoru na úrovni celé ČR dosahovala míra ekonomické aktivity 62,0 %, po vyloučení vlivu Hl. města Prahy pak 61,8 %.

Míra ekonomické aktivity ve venkovském prostoru Karlovarského kraje (63,6 % k 1. 3. 2001) byla o 4,1 procentního bodu nad republikovým průměrem, v městském prostoru byla tato míra nad celorepublikovou hodnotou o 2,2 procentního bodu.

Při bližším pohledu je samozřejmě **rozdílná míra ekonomické aktivity mužů a žen**. Ve venkovském prostoru hodnota tohoto ukazatele představovala při sčítání lidu 2001 u mužů 68,7 % a u žen 50,5 %. V tomto rozdílu se projevuje jednak období péče o děti a jednak dřívější odchod žen do důchodu. Pokud srovnáváme tyto rozdíly v rámci jednotlivých krajů, lze říci, že jsou ve všech krajích z pohledu venkovského

i městského prostoru obdobné. Souvisí to zřejmě s tím, že na celém území republiky platí stejná pravidla jak pro péči o děti, tak pro ukončování ekonomické aktivity mužů i žen.

Tab. 4.4.2 Míra ekonomické aktivity obyvatelstva podle pohlaví a věku k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Míra ekonomické aktivity									
	muži		ženy		celkem ve věku					
					15 - 24 let		25 - 54 let		55 - 64 let	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	68,7	69,9	50,5	54,8	50,8	47,5	88,5	89,6	30,4	39,8
ČR bez Hl. m. Prahy	68,7	69,7	50,5	54,6	50,8	47,8	88,5	89,6	30,4	36,6
v tom kraje:										
Středočeský	69,5	71,2	51,5	55,8	52,7	50,2	88,9	90,1	36,3	41,8
Jihočeský	69,1	70,5	50,1	55,4	50,7	46,4	88,7	90,3	32,2	39,1
Plzeňský	69,4	70,0	51,2	55,1	52,8	49,3	89,5	90,4	32,4	39,1
Karlovarský	72,5	72,3	54,7	56,8	54,9	51,9	87,9	89,7	33,3	40,2
Ústecký	69,2	70,8	52,5	55,9	54,5	51,2	87,5	89,3	30,0	35,0
Liberecký	70,6	71,6	53,0	56,6	52,4	49,0	88,6	89,4	37,3	43,1
Královéhradecký	68,5	69,2	50,7	53,7	50,2	46,9	88,0	89,3	33,4	40,7
Pardubický	68,4	69,3	50,3	53,9	50,3	47,1	88,6	90,2	29,2	36,3
Vysočina	66,9	69,7	48,0	54,3	48,4	45,2	88,7	90,6	27,4	34,1
Jihomoravský	68,2	68,9	49,0	53,3	50,0	45,9	88,2	89,4	26,8	39,1
Olomoucký	68,3	69,6	50,5	54,5	49,5	46,4	88,8	90,7	27,3	36,0
Zlínský	67,7	69,5	49,2	53,6	49,1	45,7	88,1	90,0	26,6	35,7
Moravskoslezský	67,4	67,7	50,4	53,2	48,5	46,7	88,0	88,4	24,2	27,9

Zajímavější je srovnání rozdílů mezi venkovským a městským prostorem samostatně v kategorii mužů a v kategorii žen. Z celostátního srovnání mírně vybočuje Karlovarský kraj, kde byla v roce 2001 míra ekonomické aktivity mužů ve venkovském prostoru nejvyšší v celé republice a dokonce vyšší než v městském prostoru tohoto kraje. Pokud jde o ženy, pak jejich ekonomická aktivita byla ve venkovském prostoru nižší než v městském prostoru především v kraji Vysočina (což byl zároveň kraj s nejnižší ekonomickou aktivitou žen) a také v Jihočeském kraji.

Z pohledu tří vybraných věkových kategorií vidíme, že míra ekonomické aktivity byla v roce 2001 ve všech krajích vyšší ve venkovském prostoru než v městském v nejmladší věkové kategorii (15 – 24 let), naopak jednoznačně nižší byla ve věkové skupině 55 – 64 let (v Jihomoravském kraji představoval tento rozdíl dokonce 12,3 procentního bodu).

Pokud hodnotíme samotný venkovský prostor v mezikrajském srovnání, zaznamenáváme v nejmladší věkové skupině nejnižší míru ekonomické aktivity v kraji Vysočina (48,4 %) a naopak nejvyšší v Karlovarském kraji (54,9 %). Naproti tomu v nejstarší věkové skupině bylo dosaženo nejnižší míry ekonomické aktivity v Moravskoslezském kraji (24,2 %) a nejvyšší v Libereckém kraji (37,3 %). Ve střední věkové skupině byly rozdíly v ekonomické aktivitě obyvatelstva města a venkova i mezi jednotlivými kraji mnohem menší.

Pokud se na míru ekonomické aktivity podíváme bez ohledu na hranice krajů (viz. příslušný kartogram), vidíme, že vyšší podíl ekonomicky aktivních z celkového počtu obyvatel patnáctiletých a starších je zřejmý především v okolí Hl. města Prahy a dalších velkých měst, kde se koncentruje větší množství pracovních příležitostí, ale také v příhraničních oblastech (zejména na Šumavě). Naproti tomu zřejmě nižší je míra ekonomické aktivity ve vnitrozemí, především v obcích kraje Vysočina. Podrobněji jsou vnitrokrajské rozdíly v ekonomické aktivitě rozebrány v kapitole 2.

Další charakteristikou trhu práce je **struktura podle odvětví činnosti zaměstnaných osob** s bydlištěm (trvalým nebo dlouhodobým) na příslušném území. V této struktuře se samozřejmě nepromítají důsledky dojížděky za prací. Také tuto strukturu můžeme vyhodnocovat v územní podrobnosti až do úrovně obcí pouze na základě výsledků sčítání lidu 2001. Zde je nutno ještě podotknout, že určitá část zaměstnaných obor činnosti neuvedla (nebo nedokázala obor svého zaměstnání zařadit do příslušné skupiny Odvětvové klasifikace ekonomických činností – OKEČ); celkově se jedná o 3 – 6 % zaměstnaných. Pro účely této analýzy jsme zpracovali odvětvovou strukturu činností pouze za ty osoby, které na tuto otázku odpověděly.

Tab. 4.4.3 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Zaměstnané osoby celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonomické činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
	V	M	V	M	primární		sekundární		terciární	
					V	M	V	M	V	M
ČR celkem	1 319 033	3 447 430	1 264 618	3 299 275	11,5	2,1	46,0	38,2	42,5	59,7
ČR bez Hl. m. Prahy	1 319 033	2 846 399	1 264 618	2 733 191	11,5	2,3	46,0	41,6	42,5	56,1
v tom kraje:										
Středočeský	229 768	314 250	217 108	295 850	9,7	2,0	40,8	39,3	49,5	58,7
Jihočeský	109 546	190 691	106 079	184 791	16,2	3,5	43,4	40,9	40,4	55,6
Plzeňský	92 744	172 811	88 939	165 528	14,3	2,7	45,8	40,8	39,9	56,5
Karlovarský	32 706	112 185	30 837	107 264	8,1	1,7	47,9	40,0	44,0	58,3
Ústecký	72 464	287 968	68 448	272 771	9,6	1,8	42,7	40,8	47,7	57,4
Liberecký	53 324	156 127	50 704	148 716	7,4	1,4	53,3	48,7	39,2	49,9
Královéhradecký	87 654	174 360	83 424	166 730	11,8	2,5	46,7	42,9	41,5	54,7
Pardubický	89 325	146 086	86 230	141 664	13,1	2,5	47,6	42,5	39,3	55,0
Vysočina	98 595	137 247	95 194	132 882	18,5	4,4	47,2	46,1	34,3	49,5
Jihomoravský	162 905	353 421	157 444	342 438	11,0	2,5	47,0	36,5	42,0	61,0
Olomoucký	106 927	180 861	103 096	174 615	11,4	2,9	46,7	40,2	41,8	56,9
Zlínský	93 344	178 996	90 131	173 545	7,3	2,5	53,0	46,7	39,7	50,8
Moravskoslezský	89 731	441 396	87 001	426 380	9,0	1,6	46,1	42,4	44,8	55,9

Z celkového počtu zaměstnaných osob v České republice bydlí ve venkovském prostoru necelá třetina, ovšem v jednotlivých krajích je situace rozdílná. Nejvyšší podíl byl zaznamenán ve Středočeském kraji (42,2 %), což zřejmě souvisí se značným objemem dojížděky Středočechů za zaměstnáním do Hl. města Prahy. Vysoký podíl zaměstnaných bydlících na venkově měl ovšem rovněž kraj Vysočina (41,8 %). Naopak nejmenší podíl zaměstnaných osob bydlících na venkově vykazoval Moravskoslezský kraj, což je zřejmě dáno strukturou obcí v tomto kraji.

Z hlediska odvětvové struktury a struktury pracovních příležitostí na venkově se jeví jako nejdůležitější **primární sektor**, tedy zemědělství, lesnictví a rybolov. V České republice se v roce 2001 podíleli zaměstnaní v primárním sektoru na celkové zaměstnanosti 4,7 % (5,4 % v ČR bez Hlavního města Prahy). Ve venkovském prostoru dosahoval tento podíl 11,5 %. V jednotlivých krajích se podíl pohyboval ve venkovském prostoru od 7,3 % ve Zlínském kraji až po 18,5 % v kraji Vysočina.

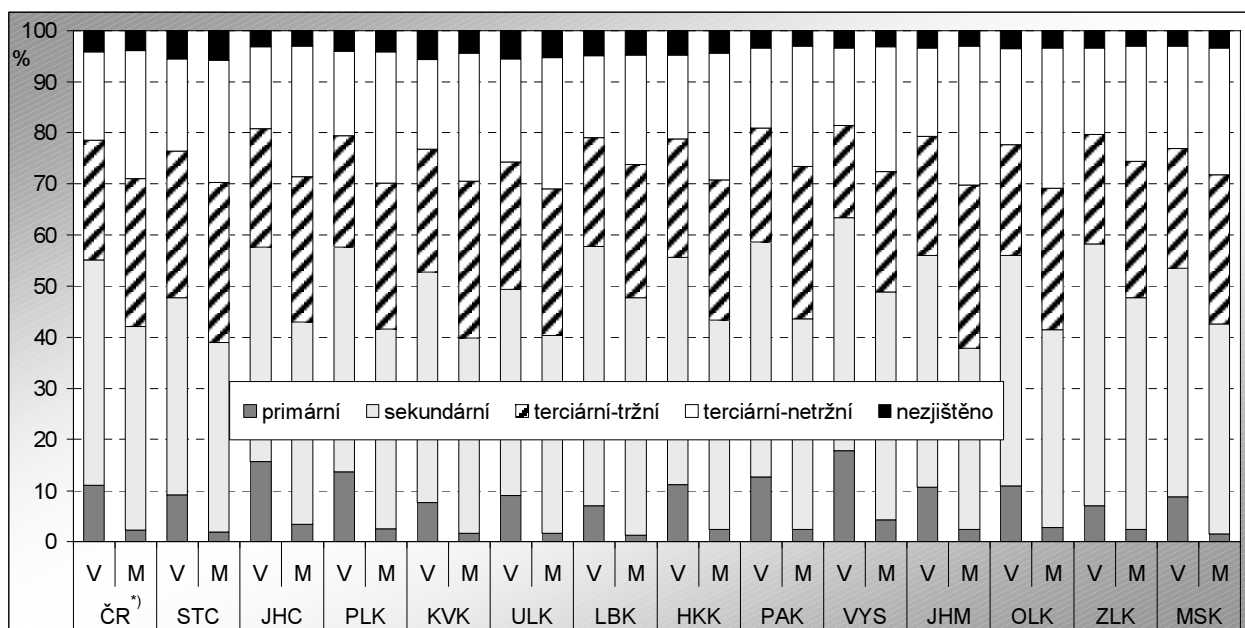
Podíl zaměstnaných v zemědělství, lesnictví a rybolovu v městském prostředí celé České republiky dosahoval 2,1 % (po vyloučení Hl. města Prahy 2,3 %). V jednotlivých krajích se pak pohyboval od 1,4 % v Libereckém kraji po 4,4 % v kraji Vysočina. Z toho je patrné, že jednak část obyvatelstva měst vyjíždí za prací na venkov, ale projevuje se zde také skutečnost, že součástí městských prostorů jsou i venkovské příměstské oblasti, které poskytují pracovní příležitosti v primárním sektoru.

Ve venkovském prostoru samozřejmě žijí také obyvatelé **zaměstnaní v sekundárním nebo terciárním sektoru**. Podíly obyvatel zaměstnaných v sekundárním sektoru (v průmyslu a stavebnictví) jsou ve všech krajích vyšší ve venkovském prostoru než v prostoru městském. Nejvýraznější byl v roce 2001 tento rozdíl v Jihomoravském kraji, kde dosahoval 10,5 procentního bodu. Naopak nejmenší rozdíl vykazoval kraj Vysočina (1,1 procentního bodu ve prospěch venkovského prostoru).

Úplně opačná je situace v terciární sféře, tedy v nevýrobní sféře. Tady se projevuje ve všech krajích jednoznačná převaha zaměstnaných bydlících v městském prostoru. Nejvýraznější rozdíl byl v roce 2001 opět v Jihomoravském kraji (téměř 20 procentních bodů), ale i v kraji s nejmenším rozdílem (Středočeský kraj) to představovalo více než 9 procentních bodů.

V Karlovarském kraji je také podíl obyvatel zaměstnaných v sekundární sféře vyšší ve venkovském prostoru než v prostoru městském (o 7,9 procentního bodu v roce 2001), ještě výraznější rozdíl se projevuje v terciární sféře (více než 14 procentních bodů ve prospěch městského prostoru). V kapitole 2 je odvětvová struktura zaměstnaných bydlících ve venkovském a v městském prostoru Karlovarského kraje zobrazena podrobněji.

Graf 39 Zaměstnané osoby podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Dalším indikátorem, kterým jsme se v oblasti trhu práce zabývali, byl **počet pracovních příležitostí** ve venkovském a městském prostoru. Jde samozřejmě o zjednodušenou podobu výpočtu, kdy za pracovní příležitosti považujeme obsazená pracovní místa a nezabýváme se počtem volných pracovních míst (údaj není v této míře územní podrobnosti dostatečně spolehlivý).

Počet pracovních míst je zjišťován při sčítání lidu na základě informace o trvalém bydlišti a místě pracoviště občana. K počtu obyvatel, kteří na příslušném území trvale (cizinci také dlouhodobě) bydlí a zároveň v něm pracují, se připočítávají ti, kteří bydlí mimo toto území, ale pracují v něm a naopak odečítají se na území bydlící, kteří za prací vyjíždějí mimo jeho hranice. Pro zajištění srovnatelnosti různě velkých území obvodů jsme údaje přepočítali na 1 000 zaměstnaných bydlících v příslušném území. Hodnoty přes 1 000 tedy znamenají, že v území je přebytek pracovních příležitostí nad počtem zaměstnaných bydlících (saldo dojížděky za prací je v tomto případě kladné).

Kromě Hlavního města Prahy jsou všechny ostatní kraje České republiky typické záporným saldem dojížděky za prací a tedy nižším počtem obsazených pracovních míst ve srovnání s počtem zaměstnaných osob bydlících v daném kraji. Minimální hodnotu sledovaného ukazatele (877 v roce 2001) nacházíme ve Středočeském kraji, ze kterého směřuje velmi silný dojížděkový proud právě do hlavního města. Naopak relativně vysoké hodnoty ukazatele blízké se 1 000 charakterizují Jihomoravský a Královéhradecký kraj. Venkovský prostor se ve všech krajích kromě Karlovarského vyznačuje vždy nižším počtem pracovních míst na 1 000 zaměstnaných ve srovnání s městským prostorem a zároveň hodnotami menšími než 1 000 (tedy záporným saldem dojížděky za prací).

Počet pracovních míst na 1 000 zaměstnaných bydlících ve venkovském prostoru na úrovni celé ČR dosahoval 637 osob. V mezikrajském srovnání se hodnoty sledovaného ukazatele nacházely v rozpětí od 542 ve Zlínském kraji po 976 v Karlovarském kraji. V městském prostoru na celorepublikové úrovni počet pracovních míst na tisíc zaměstnaných dosahoval 1 132 osob, po vyloučení Hl. města Prahy se tato hodnota snižuje na 1 113 osob. V Karlovarském kraji v městském prostoru počet obsazených pracovních míst na tisíc bydlících v tomto prostoru činil 968 pracovních míst.

Kromě tohoto je potřebné si uvědomit, že ve venkovském prostoru je pouze 21 % z celkového počtu obsazených pracovních míst v celé republice bez Hl. města Prahy, ovšem bydlí zde třetina zaměstnaných osob. Tento poměr je v jednotlivých krajích různý a je nutno jej řešit dojížděkou do zaměstnání z venkovských do městských obcí.

Obdobně jako jsme počítali odvětvovou strukturu zaměstnaných (bydlících na příslušném území), můžeme počítat i **odvětvovou strukturu obsazených pracovních míst**. Podrobné údaje jsou uvedeny v následující tabulce. Vyplývá z ní jednoznačná převaha pracovních míst v primární sféře ve venkovském prostoru a naopak v terciární sféře v prostoru městském. V sekundární sféře není situace jednoznačná, především v Karlovarském kraji převažují pracovní místa ve venkovském prostoru (větší podíl o více než 20 procentních bodů), ale tato převaha byla zaznamenána ještě v dalších 4 krajích.

Tab. 4.4.4 Obsazená pracovní místa podle sektoru ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Pracovní místa celkem		z toho s uvedeným sektorem ekonomické činnosti		v tom sektor ekonomické činnosti (%)					
	V	M	V	M	primární		sekundární		terciární	
					V	M	V	M	V	M
ČR celkem	839 818	3 901 859	799 157	3 742 330	17,6	1,9	43,7	39,7	38,7	58,4
ČR bez Hl. m. Prahy	839 818	3 167 135	799 157	3 046 716	17,6	2,3	43,7	43,6	38,7	54,2
v tom kraje:										
Středočeský	142 403	334 840	133 072	316 053	15,5	2,1	39,9	44,9	44,6	53,0
Jihočeský	74 776	218 487	72 100	212 023	23,1	3,3	41,7	42,1	35,2	54,6
Plzeňský	59 685	199 900	56 745	191 933	21,1	2,6	40,6	43,3	38,3	54,1
Karlovarský	31 923	108 570	30 183	103 734	8,2	1,8	58,3	37,4	33,5	60,9
Ústecký	52 147	292 871	48 888	277 555	13,5	1,7	42,6	41,5	43,9	56,9
Liberecký	36 308	166 427	34 254	158 645	10,5	1,4	51,1	49,5	38,4	49,1
Královéhradecký	60 029	199 634	56 811	191 240	17,4	2,2	42,3	44,8	40,3	53,0
Pardubický	54 766	174 005	52 426	168 965	20,9	2,2	44,2	45,7	34,8	52,0
Vysočina	64 625	160 430	62 196	155 469	27,2	4,2	44,7	48,3	28,2	47,5
Jihomoravský	89 718	424 137	86 053	411 573	18,9	2,3	42,1	38,9	39,0	58,8
Olomoucký	62 601	217 788	59 906	210 793	18,8	2,6	41,0	42,6	40,2	54,8
Zlínský	50 634	215 731	48 381	209 465	12,2	2,4	47,8	50,1	39,9	47,5
Moravskoslezský	60 203	454 315	58 142	439 268	12,7	1,7	48,6	42,8	38,6	55,6

V oblasti ekonomické aktivity obyvatelstva a zejména pak u dojížděky za prací je třeba vzít v úvahu její další změny po sčítání lidu, které proběhlo již před 8 lety. Na změny v intenzitě a směru dojížděky působí řada vlivů: rozvoj nebo naopak utlumení některých oborů v jednotlivých regionech, vývoj poptávky a nabídky pracovních míst v závislosti na stupni vzdělání, rozvoj bytové výstavby a s ní související stěhování obyvatelstva i změny dopravní obslužnosti území. Na konci roku 2008 se v počtu obsazených pracovních míst začal projevovat hospodářský pokles, který vedl k rušení některých provozoven. Aktualizace těchto dat však bude k dispozici až na základě výsledků příštího sčítání lidu, domů a bytů, které proběhne koncem března roku 2011.

K nejvýznamnějším problémům hospodářství České republiky patří v posledních letech **vývoj nezaměstnanosti** (v letošním roce se situace ještě zhoršuje, ale to již není předmětem naší analýzy). K analýze nezaměstnanosti v podrobném územním detailu jsou využívány údaje o registrované nezaměstnanosti, tedy na základě evidence nezaměstnaných na jednotlivých úřadech práce. Míra nezaměstnanosti ve venkovském a městském prostoru (a pro srovnatelnost v níže uvedených tabulkách i za kraj) je počítána jako podíl aktuálního počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání a počtu ekonomicky aktivních obyvatel podle sčítání lidu 2001. Od poloviny roku 2004 vychází oficiální výpočet nezaměstnanosti z počtu tzv. dosažitelných uchazečů, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa (za dosažitelné se nepovažují uchazeči v pracovní neschopnosti, v rekvalifikaci, na mateřské dovolené, vykonávající krátkodobé zaměstnání, ve vazbě nebo ve výkonu trestu).

V posledních letech byl zaznamenáván **pokles počtu uchazečů o zaměstnání** a tedy i míry nezaměstnanosti. Ke konci roku 2008 činila (počítáno na ekonomicky aktivní ze SLDB 2001) za celou Českou republiku 6,38 % (v ČR bez Hl. města Prahy 6,92 %). Ve všech krajích kromě Moravskoslezského je vždy vyšší míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru oproti městskému. Méně příznivá situace na trhu práce na venkově souvisí nejen s omezenou nabídkou volných pracovních míst, ale často i se zhoršenou dopravní obslužností či nižší flexibilitou a vzdělaností obyvatel. Největší převaha míry nezaměstnanosti ve venkovském oproti městskému prostoru je typická pro Karlovarský kraj, naopak nejmenší rozdíly nacházíme v tomto ohledu ve Středočeském kraji (vliv Hl. města Prahy) a v kraji Vysočina. Specifické postavení Moravskoslezského kraje je dáno vysokou nezaměstnaností ve významných městských centrech související s restrukturalizací průmyslové výroby (především těžebního a těžkého průmyslu).

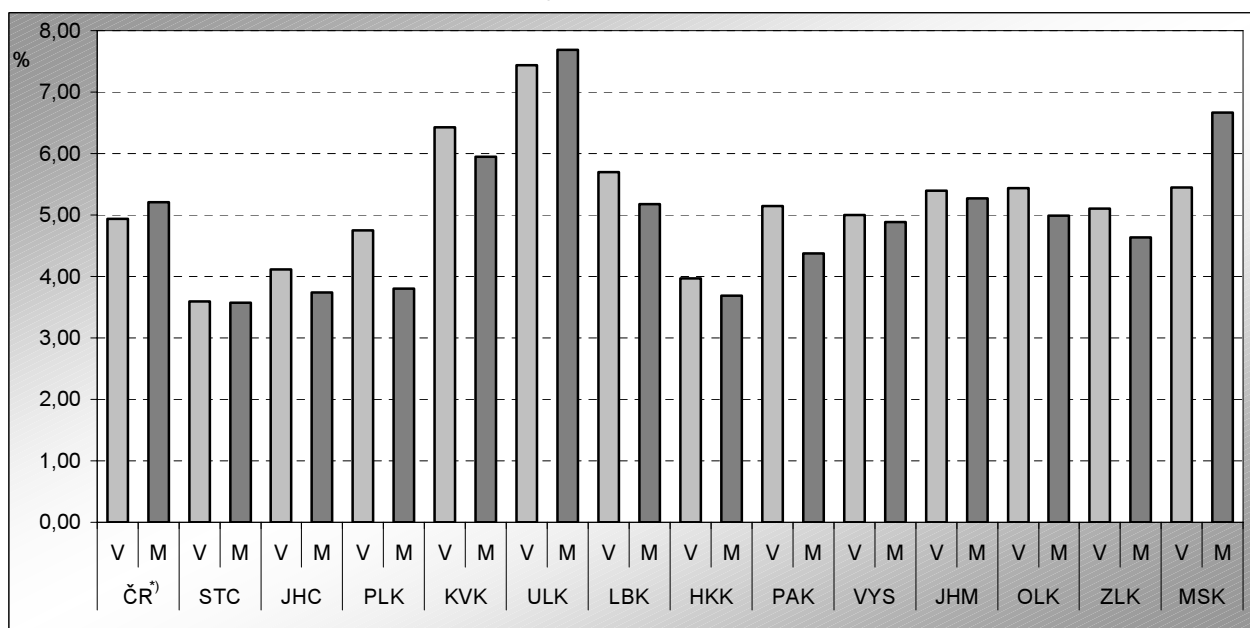
Míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru dosahovala k 31. 12. 2008 na úrovni celé ČR 7,15 %. Z jednotlivých krajů byla nejvyšší ve venkovském prostoru Ústeckého kraje (11,02 %) a naopak nejnižší v kraji Středočeském (5,48 %). Podrobnější údaje jsou uvedeny v tabulce 4.4.1.

Posuzování míry nezaměstnanosti z pohledu krajů se však jeví jako příliš hrubé hledisko. Proto jsme zpracovali kartogram v členění podle obcí (je zařazen v mapové příloze). Z kartogramu je patrná vyšší míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru v severozápadních Čechách, v jižní části Jihomoravského kraje (při hranici s Rakouskem), na severní Moravě; oblasti s vyšší mírou nezaměstnanosti však můžeme najít i uvnitř území většiny krajů (tzv. vnitřní periferie).

Míra nezaměstnanosti v Karlovarském kraji (7,95 % ke konci roku 2008) je dlouhodobě jednou z nejvyšších mezi kraji. Přesto je i v našem kraji situace ve venkovském prostoru (9,16 %) horší než v prostoru městském (7,59 %). Navíc jsou v kraji území se zvýšenou nezaměstnaností, podrobněji se územnímu rozdělení nezaměstnanosti věnujeme v kapitole 2.

V regionech, kde od posledního sčítání došlo k relativně větším změnám počtu obyvatel, však může být hodnota tohoto ukazatele částečně zkreslená. Pro eliminaci této skutečnosti a za účelem rozšíření pohledu na problematiku nezaměstnanosti jsme proto využili poměru aktuálního počtu uchazečů o zaměstnání k aktuálnímu počtu obyvatel ve věku předpokládané ekonomické aktivity. Uvedený výpočet je proveden s vědomím, že mezi obyvatelstvem ve věku 15 – 64 let je zahrnuto i určité procento ekonomicky neaktivních osob (např. studenti, osoby na rodičovské dovolené, důchodci apod.).

Graf 40 Podíl uchazečů o zaměstnání na obyvatelstvu ve věku 15 - 64 let k 31. 12. 2008

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Na úrovni krajů se výše uvedený způsob výpočtu nezaměstnanosti příliš neprojevil. Absolutní hodnota je samozřejmě nižší (vlivem větší hodnoty jmenovatele zlomku). Ve venkovském prostoru se však mírně mění pořadí krajů podle výše míry nezaměstnanosti, největší rozdíl byl zaznamenán v Moravskoslezském kraji, kde by došlo k posunu v pořadí z 12. na 10. místo. Kraje s nejnižší nezaměstnaností zůstávají stejné, naopak nejvyšší hodnota byla rovněž zaznamenána v Ústeckém kraji. V městském prostoru je situace diferencovanější. Nejvyšší hodnota připadá opět na Ústecký kraj, mění se však pořadí krajů s nejnižší nezaměstnaností – Jihočeský kraj se z 1. místa dostává na 3., přičemž nejnižší hodnota je zaznamenána ve Středočeském kraji. K největšímu posunu by došlo v kraji Vysočina (z 5. na 7. pořadí). Výraznější rozdíly mezi výsledky obou metod výpočtu se zřejmě projeví uvnitř jednotlivých krajů, kde byly změny v počtu a struktuře obyvatelstva od roku 2001 na úrovni jednotlivých obcí relativně větší.

Zpracování dat o registrovaných uchazečích o zaměstnání umožňuje ještě některé **podrobnější pohledy na strukturu nezaměstnaných**. Míra nezaměstnanosti v členění podle pohlaví se liší jak v absolutní hodnotě, tak v porovnání městského a venkovského prostoru. Jak ve venkovském, tak v městském prostoru je z dlouhodobého hlediska míra nezaměstnanosti žen vyšší než míra nezaměstnanosti mužů. Konkrétně k 31. 12. 2008 dosahoval rozdíl mezi mírou nezaměstnanosti žen a mužů ve venkovském prostoru v České republice 2,78 procentního bodu a v městském prostoru 1,29 procentního bodu. V jednotlivých krajích je situace obdobná, rozdíly mezi nezaměstnaností žen a mužů se pohybují mezi 2,17 a 3,95 procentního bodu ve venkovském prostoru a mezi 0,66 a 2,72 procentního bodu v prostoru městském.

Z pohledu jednotlivých krajů pak můžeme zmínit, že míra nezaměstnanosti přesahující 10 % byla zaznamenána ve venkovském i městském prostoru Ústeckého kraje a ve venkovském prostoru Karlovarského kraje, a to vždy v kategorii žen.

Jak už bylo výše řečeno, je i v Karlovarském kraji vztah míry nezaměstnanosti žen a míry nezaměstnanosti mužů obdobný jako v jiných krajích. Nejvyšší hodnotu vykazuje míra nezaměstnanosti žen ve venkovském prostoru (10,86 %) a je druhá nejvyšší v republice po Ústeckém kraji. Naopak nejnižší je míra nezaměstnanosti mužů v městském prostoru (7,29 %) a je třetí nejvyšší mezi kraji České republiky.

Tab. 4.4.5 Míra nezaměstnanosti a vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

v %

	Míra nezaměstnanosti				Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na uchaz. celkem					
	muži		ženy		dosažitelní		ženy		osoby se zdravotním postižením	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	5,95	5,48	8,74	6,78	95,5	95,0	52,9	51,8	19,1	16,6
ČR bez Hl. m. Prahy	5,95	6,09	8,74	7,61	95,5	95,1	52,9	51,8	19,1	17,0
v tom kraje:										
Středočeský	4,43	4,37	6,84	5,44	95,9	95,8	54,4	51,6	17,3	14,9
Jihočeský	4,73	4,21	7,35	5,35	94,3	94,0	53,8	52,3	19,3	17,6
Plzeňský	5,42	4,36	8,63	5,76	96,9	95,4	54,7	53,2	17,7	16,6
Karlovarský	7,89	7,29	10,86	7,94	96,1	96,0	51,0	48,2	12,6	12,2
Ústecký	9,32	8,83	13,28	11,55	95,9	96,0	52,2	53,0	18,9	16,2
Liberecký	6,92	5,99	9,55	7,32	95,2	94,4	51,7	51,6	17,4	15,4
Královéhradecký	4,72	4,34	6,89	5,19	95,9	95,4	53,1	50,7	17,5	15,8
Pardubický	6,46	5,23	8,85	6,27	96,2	96,0	51,1	50,7	21,2	20,0
Vysočina	5,73	5,92	9,03	7,12	95,8	95,4	53,8	50,4	19,1	17,0
Jihomoravský	6,48	6,03	9,73	7,89	96,0	95,4	53,1	52,9	20,5	18,0
Olomoucký	6,39	5,74	9,09	7,05	94,4	94,8	52,6	51,9	18,3	16,2
Zlínský	5,98	5,23	8,78	6,68	94,3	94,4	52,9	52,4	22,9	20,4
Moravskoslezský	6,87	7,95	9,11	9,75	94,2	94,3	51,1	51,4	21,3	18,0

Z uvedené tabulky je patrné, že rozdíly v podílu dosažitelných uchazečů jsou ve venkovském i městském prostoru mezi kraji minimální a není potřebné je dále rozebírat. Jsou zřejmě dány legislativními pravidly, která určují okruh uchazečů nezapočítávaných do tohoto údaje.

Podíl žen mezi uchazeči o zaměstnání se projevuje v již výše hodnocené míře nezaměstnanosti. V jednotlivých krajích se ve venkovském prostoru pohybuje od 51,0 % v Karlovarském kraji do 54,7 % v kraji Plzeňském. V městském prostoru je situace obdobná s tou výjimkou, že v Karlovarském kraji jako v jediném je zaměstnaných žen méně než mužů. Naproti tomu nejvyšší podíl byl zaznamenán opět v Plzeňském kraji (53,2 %).

Pokud jde o osoby se zdravotním postižením, jejich podíl z celkového počtu uchazečů o zaměstnání byl k 31. 12. 2008 ve venkovském prostoru v celorepublikovém průměru vyšší než v prostoru městském zhruba o 2 procentní body. Obdobný poměr byl zaznamenán i v jednotlivých krajích s tím, že největší rozdíl byl zjištěn v kraji Moravskoslezském (3,3 procentního bodu) a naopak nejmenší v kraji Karlovarském (0,4 procentního bodu). Celkově se podíly nezaměstnaných osob se zdravotním postižením z celkového počtu nezaměstnaných pohybují ve venkovském prostoru od 12,6 % (Karlovarský kraj) do 22,9 % (Zlínský kraj). V městském prostoru je situace obdobná.

Podíly nezaměstnaných v uvedených 3 kategoriích v Karlovarském kraji nijak zásadně nevybočují ze situace v ostatních krajích. Proti celorepublikovému průměru je ve venkovském i městském prostoru mírně vyšší podíl dosažitelných uchazečů, naopak nižší je podíl nezaměstnaných žen. Pokud jde o uchazeče se zdravotním postižením, jsou jejich podíly v našem kraji ve venkovském prostoru proti průměru ČR nižší zhruba o 6,5 procentního bodu; v městském prostoru je podíl také nižší, rozdíl proti republikovému průměru je však o něco menší.

Dále jsme se věnovali struktuře uchazečů o zaměstnání podle věku. Podíl uchazečů ve věku do 25 let je v celorepublikovém průměru prakticky shodný ve venkovském i v městském prostoru. Při pohledu na jednotlivé kraje již zjišťujeme rozdíly, ale nejsou příliš výrazné. Největší rozdíl mezi venkovem a městem byl z tohoto pohledu zaznamenán v Jihočeském kraji (1,9 procentního bodu ve prospěch městského prostoru).

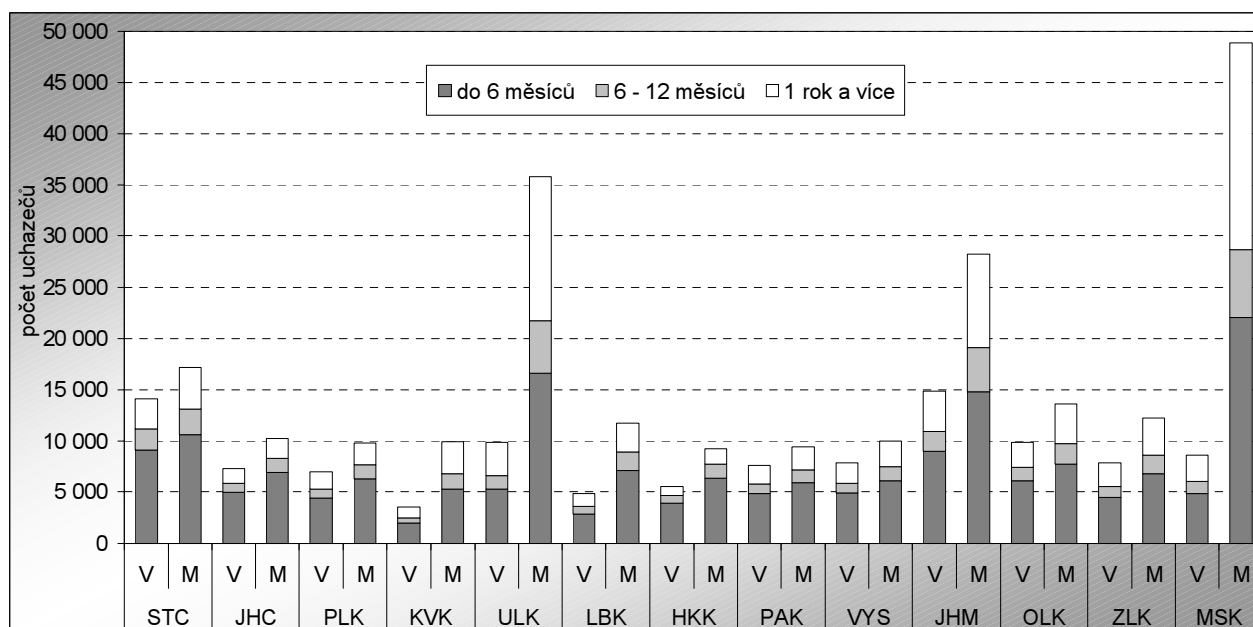
Ve skupině nezaměstnaných ve věku 50 a více let jsou již rozdíly mezi městským a venkovským prostorem výraznější. V republikovém průměru je podíl nezaměstnaných bydlících na venkově téměř o 2 procentní body vyšší. V jednotlivých krajích se pak rozdíly pohybují od 4,9 procentního bodu (Ústecký kraj) až po 0,3 procentního bodu (Karlovarský kraj); zde je ovšem podíl nezaměstnaných ve věku 50 a více let bydlících na venkově nižší než v městském prostoru.

Tab. 4.4.6 Vybrané skupiny uchazečů o zaměstnání k 31. 12. 2008

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

	Podíly vybraných skupin uchazečů o zaměstnání na uchazečích celkem (%)								Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání (dny)	
	osoby ve věku				podle délky evidence na ÚP					
	do 25 let		50 a více let		do 6 měsíců		1 rok a více		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	17,3	17,2	30,5	28,7	61,2	55,1	25,3	30,4	452	579
ČR bez Hl. m. Prahy	17,3	17,5	30,5	28,6	61,2	54,1	25,3	31,4	452	603
v tom kraje:										
Středočeský	17,7	18,7	30,4	27,9	64,6	61,9	20,6	23,2	361	430
Jihočeský	17,2	19,1	29,9	27,1	68,3	67,7	19,5	18,7	333	323
Plzeňský	18,3	18,5	30,4	27,5	62,7	64,1	24,1	21,4	435	399
Karlovarský	20,4	20,0	27,6	27,9	56,8	53,4	29,4	31,7	548	576
Ústecký	18,1	18,0	31,2	26,4	53,4	46,3	33,3	39,3	610	773
Liberecký	18,0	18,9	30,8	27,8	58,7	60,3	26,2	23,9	466	420
Královéhradecký	18,6	19,5	30,9	28,6	70,2	68,7	16,1	16,4	300	305
Pardubický	17,0	18,7	30,5	29,2	64,0	62,4	23,5	23,7	430	443
Vysočina	16,8	18,2	27,6	26,5	62,3	60,9	25,5	25,4	453	485
Jihomoravský	17,0	16,5	30,5	27,7	60,5	52,5	26,5	32,2	446	563
Olomoucký	15,9	16,7	30,9	30,7	61,8	56,8	25,1	28,5	450	539
Zlínský	16,1	17,1	30,5	29,1	56,8	55,6	29,2	29,7	507	520
Moravskoslezský	15,9	15,2	33,8	31,5	56,2	45,1	30,0	41,3	572	861

Důležitým ukazatelem kvality trhu práce je také **doba, po kterou je uchazeč evidován na úřadu práce**. Pokud délka evidence přesahuje 1 rok, hovoříme o tzv. dlouhodobé nezaměstnanosti, která bývá spojena s různými problémy v sociální oblasti. V celorepublikovém průměru byla k 31. 12. 2008 ve venkovském prostoru zhruba čtvrtina nezaměstnaných v této pozici dlouhodobě, zatímco v městském prostoru jich bylo více než 30 %. Ve venkovském prostoru byl nejnižší podíl dlouhodobě nezaměstnaných v Královéhradeckém kraji (16,1 %), naopak nejvyšší v kraji Ústeckém (33,3 %). Srovnání dlouhodobé nezaměstnanosti ve venkovském a městském prostoru poskytuje v krajích různé výsledky. Ve dvou třetinách krajů je vyšší podíl dlouhodobě nezaměstnaných v městském prostoru, naopak je tomu v kraji Plzeňském, Libereckém, Jihočeském a na Vysočině. Podrobnější pohled poskytuje následující graf.

Graf 41 Uchazeči o zaměstnání podle délky evidence na úřadech práce k 31. 12. 2008

Souhrnným ukazatelem „rychlosti“ návratu osob, které ztratily zaměstnání, do pracovního procesu je **průměrná délka evidence uchazeče o zaměstnání**. Ta v celorepublikovém průměru dosahuje ve venkovském prostoru 452 dnů a v městském prostoru 579 dnů. Mezi kraji vidíme v tomto ukazateli značné rozdíly, a to jak ve venkovském prostoru, tak i v prostoru městském. V zásadě lze konstatovat, že průměrná doba evidence je ve většině krajů delší v městském prostoru než ve venkovském, výjimku tvoří kraje Liberecký, Plzeňský a Jihočeský. V některých krajích je rozdíl poměrně značný; v Moravskoslezském kraji představuje téměř 300 dnů, v Ústeckém 163 dnů a v Jihomoravském 117 dnů.

V absolutní hodnotě se ve venkovském prostoru pohybuje celková průměrná doba evidence uchazeče o zaměstnání od 300 dnů v Královéhradeckém kraji do 610 dnů v kraji Ústeckém, v městském prostoru pak od 305 dnů opět v Královéhradeckém kraji do 861 dnů v Moravskoslezském kraji. To je ovšem poměrně extrémní hodnota, vyvolaná velkými změnami ve struktuře hospodářství kraje. Na druhém místě je z tohoto pohledu městský prostor v Ústeckém kraji, kde průměrná doba evidence uchazeče dosahuje 773 dnů.

Situace v Karlovarském kraji je jedna z horších. Doba evidence uchazeče o zaměstnání je ve venkovském a v městském prostoru rozdílná o 28 dnů (548, resp. 576 dnů) a je v obou prostorech třetí nejdelší mezi kraji České republiky (po Ústeckém a Moravskoslezském kraji). To znamená, že v našem kraji osoby, které ztratily zaměstnání, relativně pomaleji nacházejí nové uplatnění.

Neméně důležitým ukazatelem kvality a absorpční schopnosti trhu práce je počet uchazečů na 1 volné pracovní místo (viz. tabulka 4.4.1). Zřejmě je logické, že ve všech krajích je hodnota tohoto ukazatele vyšší ve venkovském prostoru než v městském, i když rozdíly mezi kraji jsou poměrně značné. Nejvýraznější je tento rozdíl v Olomouckém kraji, kde ve venkovském prostoru bylo 18,5 uchazeče na 1 volné místo (nejvíce mezi kraji ČR), zatímco v městském prostoru to bylo 6,2 uchazeče. V ostatních krajích jsou rozdíly podstatně nižší. Ještě je potřebné zmínit, že nejnižší hodnota tohoto ukazatele byla zaznamenána v městském prostoru Plzeňského kraje (1,6 uchazeče na 1 volné pracovní místo), ve venkovském prostoru pak ve Středočeském kraji (3,2 uchazeče). V tomto kraji se však nejvíce projevuje rozpor mezi tím, kde uchazeči bydlí a tím, kde nacházejí své pracovní uplatnění.

V Karlovarském kraji představoval koncem loňského roku počet uchazečů na 1 volné pracovní místo 9,8 osob ve venkovském prostoru a 5,7 osoby v městském prostoru. Ve venkovském prostoru se jedná o hodnotu čtvrtou nejvyšší mezi kraji České republiky a z pohledu městského prostoru je kraj na 6. místě.

Pro **hodnocení vývoje trhu práce** v období 2000 až 2008 je k dispozici v potřebném územním detailu a v metodicky srovnatelné časové řadě pouze celkový počet uchazečů o zaměstnání, z něhož můžeme pomocí počtu ekonomicky aktivních obyvatel (zjištěného při sčítání lidu 2001) vypočítat míru registrované nezaměstnanosti. Srovnání takto vypočtené míry nezaměstnanosti k 31. 12. 2000 a k 31. 12. 2008 je uvedeno v tabulce 4.4.1.

Z této tabulky je patrné, že mezi koncovými roky hodnoceného období došlo ke snížení míry nezaměstnanosti, a to jak ve venkovském, tak v městském prostoru, přičemž toto snižování bylo ve všech krajích (kromě Jihočeského kraje) rychlejší v městském prostoru než v prostoru venkovském. Pokud se podíváme pouze na venkovský prostor, nedošlo ke snížení ve všech krajích; v Libereckém, Karlovarském a Plzeňském kraji se míra nezaměstnanosti dokonce zvýšila. K výraznějšímu snížení míry nezaměstnanosti došlo v krajích s vyššími počty nezaměstnaných, tedy v krajích Ústeckém, Olomouckém a Moravskoslezském, kde se pokles pohyboval mezi 4 – 5 procentními body.

Velmi podobný byl vývoj v městském prostoru. Také zde došlo ve 2 krajích (Liberecký a Karlovarský) ke zvýšení míry nezaměstnanosti. Naproti tomu největší pokles byl zaznamenán ve stejných krajích jako ve venkovském prostoru, největší pak v Moravskoslezském kraji (6,1 procentního bodu).

4.5. Bydlení, bytová výstavba

Pro zjištění rozdílů mezi venkovským a městským prostorem v oblasti bydlení byly využity především výsledky sčítání lidu, domů a bytů v letech 1991 a 2001, které umožňují porovnat nejen rozsah a strukturu domovního a bytového fondu, ale i kvalitativní ukazatele jako je např. technické vybavení bytu či jeho velikost. Aktuálnější informace o nové bytové výstavbě poskytuje agregace dat o jednotlivých dokončených budovách a bytech.

Pokud je při srovnávání vyloučeno Hlavní město Praha, pak na ostatním území ČR byla z celkového počtu 1 548,5 tis. trvale obydlených domů v roce 2001 více než polovina (50,9 %) ve venkovském prostoru. V přepočtu na 1 000 obyvatel bylo nejvíce trvale obydlených domů ve venkovských obcích Středočeského a Jihomoravského kraje, naopak nejméně v obcích kraje Karlovarského.

V období po roce 2001 v bytové výstavbě převažovala výstavba rodinných domů, a to jak na venkově, tak ve městech. V přepočtu na 1 000 obyvatel se průměrně ročně dokončilo ve venkovském prostoru většiny krajů více bytů než ve městech, výjimku představoval pouze Jihomoravský kraj a Vysočina.

Tab. 4.5.1 Vybrané charakteristiky domovního a bytového fondu

	Dokončené byty 2001 - 2008 (roční průměr)				Domovní a bytový fond podle SLDB 2001					
	na 1 000 obyvatel		průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)		průměrná obytná plocha trvale obydleného bytu (m ²)		byty v rodinných domech z celkového počtu trvale obydlených bytů (%)		průměrné stáří trvale obydlených domů (roky)	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	3,6	2,9	80,9	65,7	58,9	46,2	83,9	27,9	47,3	46,6
ČR bez Hl. m. Prahy	3,6	2,5	80,9	67,1	58,9	46,9	83,9	31,1	47,3	46,2
v tom kraje:										
Středočeský	5,7	4,5	88,2	72,7	60,6	49,4	86,2	39,6	49,3	47,8
Jihočeský	3,9	2,7	80,1	66,1	57,9	47,6	78,6	31,6	48,3	44,1
Plzeňský	3,9	3,4	71,0	65,1	57,9	46,4	79,7	28,9	50,0	46,9
Karlovarský	2,7	1,8	84,2	66,5	53,5	43,5	55,6	17,2	56,8	53,8
Ústecký	2,2	1,0	76,6	72,8	57,2	44,0	74,6	19,6	58,9	53,7
Liberecký	3,2	2,4	76,3	61,2	56,7	47,1	74,4	30,5	54,9	54,3
Královéhradecký	3,2	2,5	75,6	64,1	56,7	48,5	79,6	37,2	48,7	48,0
Pardubický	3,4	2,8	74,8	64,6	58,1	48,2	87,2	36,7	44,9	44,5
Vysočina	2,9	3,0	81,8	64,0	59,1	48,8	88,7	39,4	44,1	40,9
Jihomoravský	3,3	3,6	84,2	63,0	61,9	47,6	91,7	33,2	43,5	45,0
Olomoucký	2,8	2,1	74,1	65,0	58,3	47,0	84,8	29,7	46,1	47,2
Zlínský	2,8	2,3	79,0	71,0	59,3	48,6	92,1	41,3	40,4	41,7
Moravskoslezský	3,1	1,3	78,2	71,0	60,0	45,2	85,3	27,3	42,9	41,6

Domovní fond České republiky značně ovlivnila bytová výstavba v poválečném období. Ve městech zaznamenala velký rozmach výstavba bytových sídlišť, od konce padesátých let až v podstatě do roku 1989 především panelových. Značná část panelové výstavby byla směřována do regionů orientovaných na „těžký průmysl“ na severozápadě republiky a na severní Moravě. Na venkově se v tomto období rozvíjela především svépomocná výstavba rodinných domů, ale při naplňování tehdejší představy přiblížení venkova městům se i na venkově stavěly bytové domy včetně panelových. Republikovou úroveň 1,3 % panelových domů z celkového počtu trvale obydlených domů na venkově vysoce převyšuje Karlovarský kraj s podílem 5,8 %. V ostatních krajích je rozpětí od 0,6 % ve Zlínském kraji po 2,3 % v Plzeňském kraji.

Hodnotíme-li domovní fond na základě výsledků SLDB 2001, pak mladší domovní fond na venkově než ve městech je na jihovýchodě republiky, tedy v Jihomoravském, Olomouckém a Zlínském kraji. Naopak výrazně starší je v Ústeckém, Jihočeském a na Vysočině. V Karlovarském kraji je druhé nejvyšší průměrné stáří trvale obydlených domů jak ve venkovském, tak v městském prostoru.

V domovní zástavbě převažují ve venkovském prostoru rodinné domy. S výjimkou Karlovarského kraje převyšuje podíl rodinných domů ve všech krajích 90 %. Zastoupení rodinných domů na venkově je nejvyšší na jihovýchodě republiky, na severozápadě je nejnižší – ke Karlovarskému kraji se přidává i Liberecký a Ústecký kraj.

Vysoký podíl rodinných domů ve struktuře venkovské zástavby vede k tomu, že počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel je ve venkovském prostoru vždy vyšší než v městském. Největší rozdíly jsou v Ústeckém, Jihomoravském a Plzeňském kraji. Ve srovnání s rokem 1991 zůstal v roce 2001 počet trvale obydlených domů na 1 000 obyvatel ve venkovském prostoru na stejné úrovni v Jihočeském a Pardubickém kraji, k poklesu došlo v 6 krajích, zatímco v městském prostoru došlo ve všech krajích k nárůstu.

V Karlovarském kraji je relativní počet trvale obydlených domů nejnižší v republice, což se týká i podílu rodinných domů na celkovém počtu trvale obydlených domů, který je nejnižší mezi kraji, a to jak ve venkovském, tak i v městském prostoru.

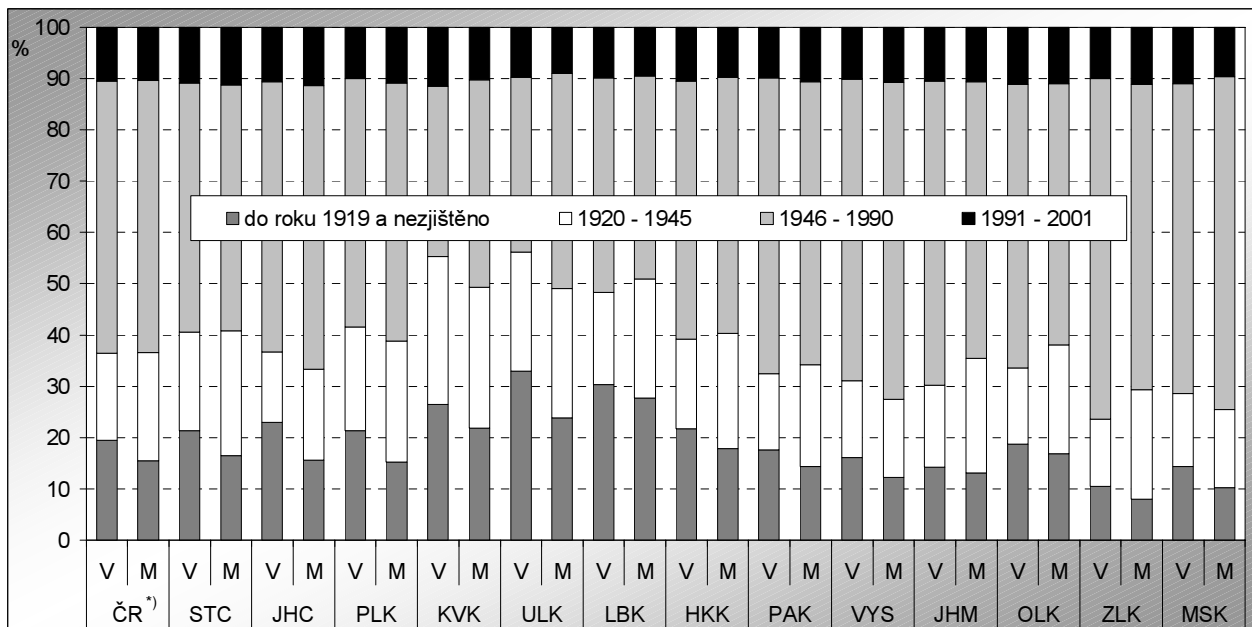
Tab. 4.5.2 Domovní fond v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené domy na 1 000 obyvatel				z hodnoty 2001		Neobydlené domy na 1 000 obyvatel			
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rodinné domy (%)		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	268,1	115,6	-0,4	5,1	95,1	78,0	82,6	13,1	19,0	2,6
ČR bez Hl. m. Prahy	268,1	124,3	-0,4	4,9	95,1	79,8	82,6	14,7	19,0	2,6
v tom kraje:										
Středočeský	291,6	153,3	-1,4	4,3	95,4	85,3	107,8	23,6	23,2	4,5
Jihočeský	265,6	125,2	0,0	3,5	94,2	80,0	121,4	19,7	39,5	4,8
Plzeňský	266,4	121,5	-2,0	5,8	94,0	76,9	96,6	16,1	30,0	3,8
Karlovarský	202,9	91,2	2,2	6,0	86,0	61,5	35,2	7,3	2,5	1,6
Ústecký	263,6	93,2	-0,5	5,2	92,0	68,4	81,9	8,4	8,1	0,4
Liberecký	247,7	121,9	-4,8	4,9	91,5	76,7	115,6	17,5	26,5	2,5
Královéhradecký	263,0	143,6	-3,5	5,4	93,3	81,3	105,2	19,9	20,2	3,8
Pardubický	268,3	139,9	0,0	3,3	95,9	82,0	84,3	17,0	17,5	2,8
Vysočina	269,9	143,0	0,9	4,1	96,6	83,7	86,4	19,5	26,3	4,1
Jihomoravský	282,6	133,4	1,3	4,8	97,4	82,7	59,2	14,1	13,5	2,3
Olomoucký	259,8	118,1	1,0	5,0	95,3	78,5	47,8	11,7	6,0	2,2
Zlínský	267,8	150,4	-0,7	4,6	97,7	87,3	57,9	16,9	10,5	2,4
Moravskoslezský	242,0	104,7	3,0	4,9	95,6	77,9	48,4	8,5	12,5	1,4

Výrazně rozdílná situace mezi městem a venkovem je v počtu a především ve využití **neobydlených domů**. Vysoké zastoupení domů využívaných k rekreaci, tzv. druhého bydlení na venkově, vede k tomu, že počet neobydlených domů na 1 000 obyvatel na venkově výrazně převyšuje hodnoty ve městech. Tento jev je zvláště patrný v malých obcích a lokalitách, které spadají do známých rekreačních oblastí. Největší rozdíly v počtu neobydlených domů na 1 000 obyvatel mezi městem a venkovem jsou právě v krajích, kde je využití domů pro rekreační účely nejvyšší, tedy v Jihočeském a Libereckém kraji. Využití neobydlených domů k rekreaci ve venkovském prostoru Karlovarského kraje k počtu obyvatel je nejnižší v republice.

Graf 42 Podíl trvale obydlených domů podle období výstavby v roce 2001

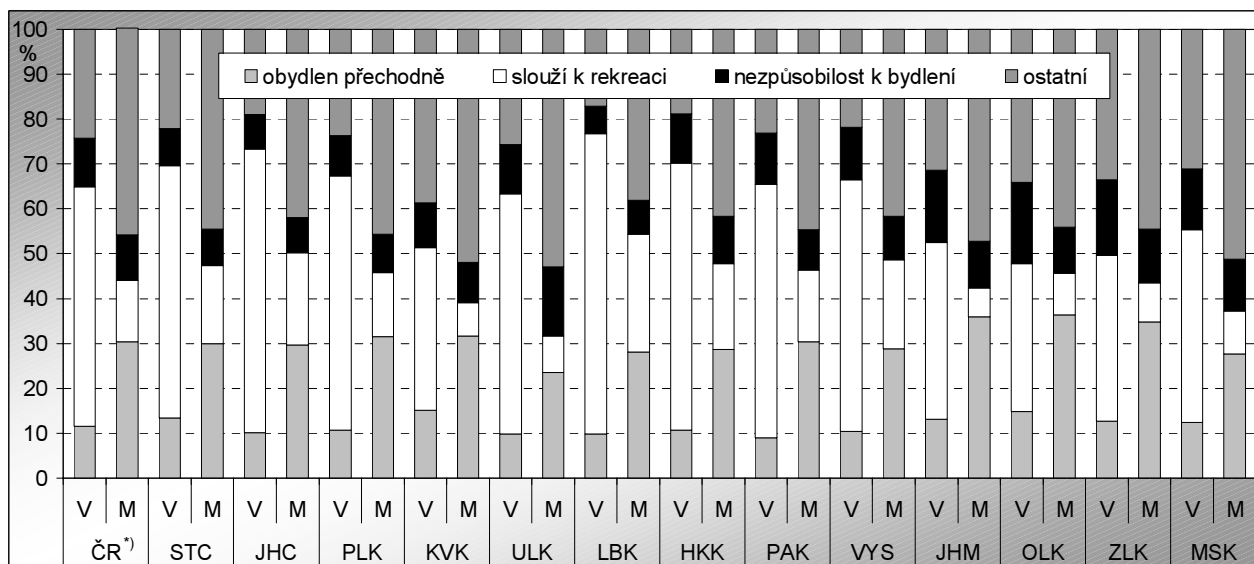
¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Tab. 4.5.3 Bytový fond v letech 1991 a 2001

Zdroj: SLDB 1991, 2001

	Trvale obydlené byty na 1 000 obyvatel				Neobydlené byty na 1 000 obyvatel				Byty sloužící k rekreaci z celkového počtu bytů v roce 2001 (%)	
	rok 2001		rozdíl 2001 - 1991		rok 2001		rozdíl 2001 - 1991			
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	343,6	386,5	8,6	17,1	93,9	36,1	23,9	13,3	11,4	0,9
ČR bez Hl. m. Prahy	343,6	379,1	8,6	17,4	93,9	34,1	23,9	10,2	11,4	1,1
v tom kraje:										
Středočeský	356,6	376,8	3,9	13,8	119,4	42,5	28,0	14,9	14,1	1,7
Jihočeský	356,3	378,2	12,3	17,2	137,4	41,3	46,4	14,0	17,6	2,0
Plzeňský	358,8	391,1	10,7	18,7	110,9	38,5	36,2	12,2	13,4	1,3
Karlovarský	349,9	390,2	7,3	19,3	46,5	26,9	-1,0	7,5	4,2	0,5
Ústecký	362,7	400,2	6,1	20,1	95,2	31,4	8,8	-1,2	11,1	0,6
Liberecký	358,8	384,8	5,7	15,1	135,0	38,8	35,8	11,4	18,3	2,4
Královéhradecký	357,9	378,5	4,7	16,5	119,1	40,5	26,9	13,9	14,9	1,8
Pardubický	341,6	371,8	7,8	19,8	95,7	35,8	22,4	13,1	12,4	1,4
Vysočina	334,0	355,9	12,8	16,8	97,1	36,2	32,0	13,4	12,6	1,8
Jihomoravský	322,9	376,6	8,8	14,1	63,9	34,7	16,4	14,1	6,5	0,5
Olomoucký	337,4	374,9	9,2	18,4	58,9	31,8	11,9	11,6	4,9	0,7
Zlínský	316,2	359,9	11,9	18,0	63,6	33,7	14,4	13,4	6,2	0,7
Moravskoslezský	330,3	378,7	11,2	19,3	60,4	24,0	18,4	4,8	6,6	0,6

Pokud jde o **bytový fond**, je situace podle základních ukazatelů ve městech a na venkově odlišná od ukazatelů domovního fondu. Ve všech krajích připadá na 1 000 obyvatel na venkově méně trvale obydlených bytů než ve městech. To souvisí nejen s tím, že jsou ve venkovských obcích více zastoupeny byty v rodinných domech, které jsou obvykle větší než byty v domech bytových, ale i s větším průměrným počtem členů v nich žijících domácností. V období 1991 až 2001 došlo na venkově k menšímu nárůstu počtu bytů na 1 000 obyvatel než ve městech. K 1. 3. 2001 tak na republikové úrovni (bez Hl. m. Prahy) na 1 000 obyvatel připadalo na venkově o 35,6 bytů méně než ve městech, na úrovni krajů byly největší rozdíly zjištěny v Jihomoravském, Moravskoslezském a Zlínském kraji.

Graf 43 Neobydlené byty podle důvodu neobydlenosti v roce 2001

*) Česká republika bez Hlavního města Prahy

Podle SLDB 2001 tvoří byty v domech z let 1946 až 1990 rozhodující podíl bytového fondu jak ve městech, tak i na venkově, ale na venkově jsou tyto podíly díky rozsáhlé výstavbě panelových sídlišť ve městech o pětinu menší. Ve všech krajích jsou na venkově oproti městům výrazně vyšší podíly bytů v domech postavených do roku 1919, a stejně tak je tomu i ve většině krajů v případě zástavby z let 1920 až 1945. V důsledku relativně omezené výstavby bytových domů ve druhé polovině 90. let byl podíl nejnovějších bytů (tj. bytů postavených po roce 1990) na venkově vyšší než ve městech. Výjimkou je pouze Pardubický kraj.

Tab. 4.5.4 Trvale obydlené byty podle období výstavby domu k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

v %

	Trvale obydlené byty v domech s obdobím výstavby (rekonstrukce) domu									
	do roku 1919		1920 - 1945		1946 - 1980		1981 - 1990		1991 - 2001	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	16,3	9,0	15,0	14,6	43,1	50,9	14,2	17,2	10,2	7,5
ČR bez Hl. m. Prahy	16,3	8,2	15,0	12,4	43,1	53,8	14,2	17,3	10,2	7,6
v tom kraje:										
Středočeský	17,9	7,9	17,4	13,7	39,2	53,1	13,6	15,4	10,3	8,8
Jihočeský	17,6	7,7	11,4	9,4	44,5	52,3	14,8	20,9	10,3	8,9
Plzeňský	16,7	8,5	17,0	13,9	40,4	55,1	14,7	13,9	10,1	7,7
Karlovarský	19,5	12,4	20,7	13,2	39,5	53,3	9,3	14,2	9,4	6,2
Ústecký	28,2	9,7	20,6	11,0	30,0	51,1	10,0	21,8	9,0	5,4
Liberecký	24,5	15,7	15,8	14,0	34,6	39,2	13,1	22,5	10,3	7,6
Královéhradecký	18,0	11,3	15,6	16,0	40,8	47,8	13,8	15,7	10,4	8,2
Pardubický	14,7	7,2	13,2	12,4	46,3	53,4	15,0	16,3	9,7	10,1
Vysočina	13,2	6,8	13,2	9,0	46,5	54,5	15,9	19,5	10,0	9,6
Jihomoravský	12,3	8,6	14,7	17,2	46,1	48,9	15,5	16,7	10,6	7,6
Olomoucký	16,1	8,9	13,6	13,3	44,5	52,7	14,0	16,6	11,0	8,0
Zlínský	8,7	3,8	11,9	11,8	53,1	58,9	15,5	16,1	10,1	9,0
Moravskoslezský	11,4	4,5	12,3	8,3	50,6	64,8	14,8	15,8	10,2	6,0

Byty ve venkovských obcích byly v roce 2001 v průměru o čtvrtinu větší (měřeno plochou bytu) než ve městech, avšak vzhledem k vyššímu průměrnému počtu v nich žijících osob byla průměrná obytná plocha na osobu na venkově větší pouze o 13 %. Kvalitativní ukazatele bydlení, jako jsou průměrná celková a obytná plocha a počet místností, jsou nejprůběžnější ve venkovském prostoru na jihu a východě Moravy. Pokud však jde o průměrnou obytnou plochu na osobu, jsou tyto kraje podprůměrné (právě z důvodu častějšího soužití více rodin v jedné domácnosti). Naopak ve venkovském prostoru Středočeského kraje, v němž je průměrná obytná plocha bytů druhá nejvyšší po již zmiňovaném Jihomoravském kraji, je relativně vysoká i obytná plocha na osobu. Venkovský prostor Karlovarského kraje je charakteristický nejnižšími hodnotami průměrných hodnot vztahovaných na 1 byt a zároveň se Zlínským krajem dosahuje i nejnižší velikost obytné plochy na 1 osobu.

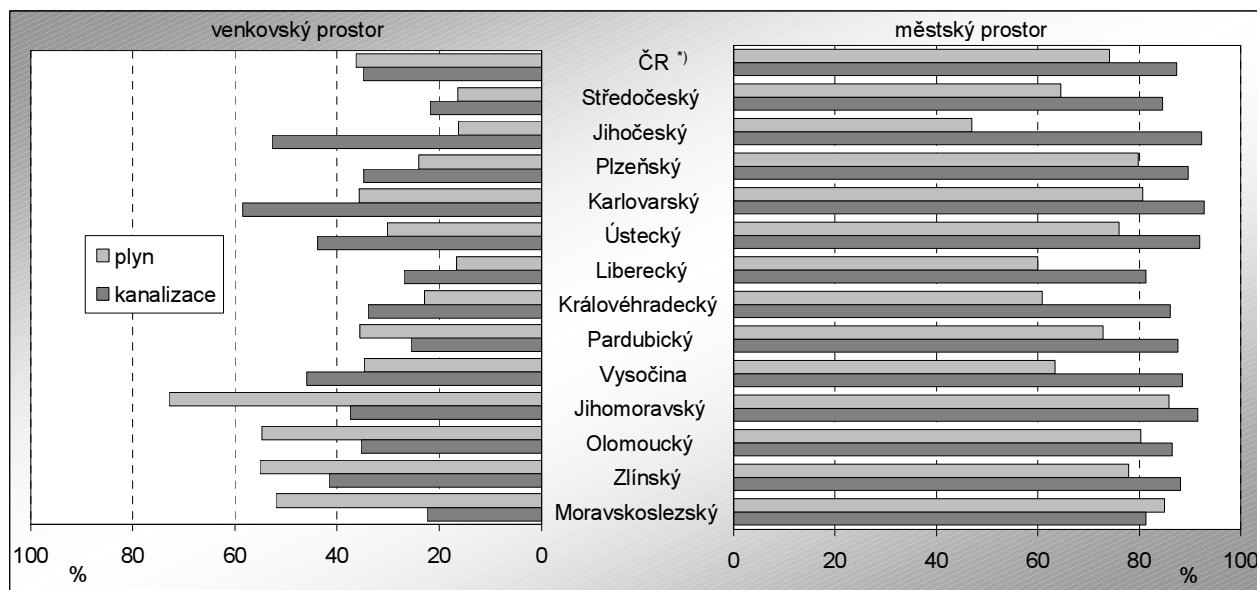
Tab. 4.5.5 Vybrané charakteristiky úrovně bydlení k 1. 3. 2001

Zdroj: SLDB 2001

	Průměrné hodnoty na 1 byt								Obytná plocha na osobu (m ²)	
	počet osob		celková plocha (m ²)		obytná plocha (m ²)		počet obytných místností 8 m ² a více		V	M
	V	M	V	M	V	M	V	M		
ČR celkem	2,87	2,55	90,8	71,2	58,9	46,2	3,10	2,58	20,3	17,9
ČR bez Hl. m. Prahy	2,87	2,60	90,8	72,1	58,9	46,9	3,10	2,63	20,3	17,9
v tom kraje:										
Středočeský	2,77	2,62	91,4	75,1	60,6	49,4	3,12	2,73	21,6	18,6
Jihočeský	2,78	2,62	88,0	73,1	57,9	47,6	3,00	2,66	20,5	18,0
Plzeňský	2,75	2,52	87,9	71,1	57,9	46,4	3,02	2,56	20,8	18,2
Karlovarský	2,79	2,52	82,1	67,4	53,5	43,5	2,84	2,42	18,9	17,1
Ústecký	2,69	2,45	86,9	67,4	57,2	44,0	2,94	2,51	20,8	17,8
Liberecký	2,74	2,57	87,4	72,4	56,7	47,1	2,94	2,62	20,4	18,2
Královéhradecký	2,76	2,61	87,2	74,1	56,7	48,5	2,97	2,65	20,3	18,4
Pardubický	2,91	2,65	90,9	74,3	58,1	48,2	3,04	2,67	19,8	18,0
Vysočina	2,97	2,78	91,9	75,8	59,1	48,8	3,10	2,73	19,7	17,4
Jihomoravský	3,08	2,63	96,7	74,4	61,9	47,6	3,33	2,65	20,0	18,0
Olomoucký	2,92	2,63	91,6	72,6	58,3	47,0	3,08	2,63	19,8	17,8
Zlínský	3,12	2,75	93,2	75,9	59,3	48,6	3,24	2,78	18,9	17,6
Moravskoslezský	3,00	2,60	92,1	69,2	60,0	45,2	3,24	2,60	19,9	17,3

Největší rozdíly v průměrné obytné ploše bytu na venkově a ve městech byly zjištěny v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji, kde se blížily 15 m². V Královéhradeckém kraji byl rozdíl téměř o polovinu nižší, v Karlovarském kraji byl rozdíl nižší o jednu třetinu. Rozdíl mezi maximální a minimální průměrnou obytnou plochou bytu ve venkovském prostoru jednotlivých krajů byl 8,4 m² (od 53,5 m² v Karlovarském kraji po 61,9 m² v Jihomoravském kraji).

Graf 44 Podíl trvale obydlených domů se zavedeným plynem a připojením na veřejnou kanalizaci v roce 2001

^{*)} Česká republika bez Hlavního města Prahy

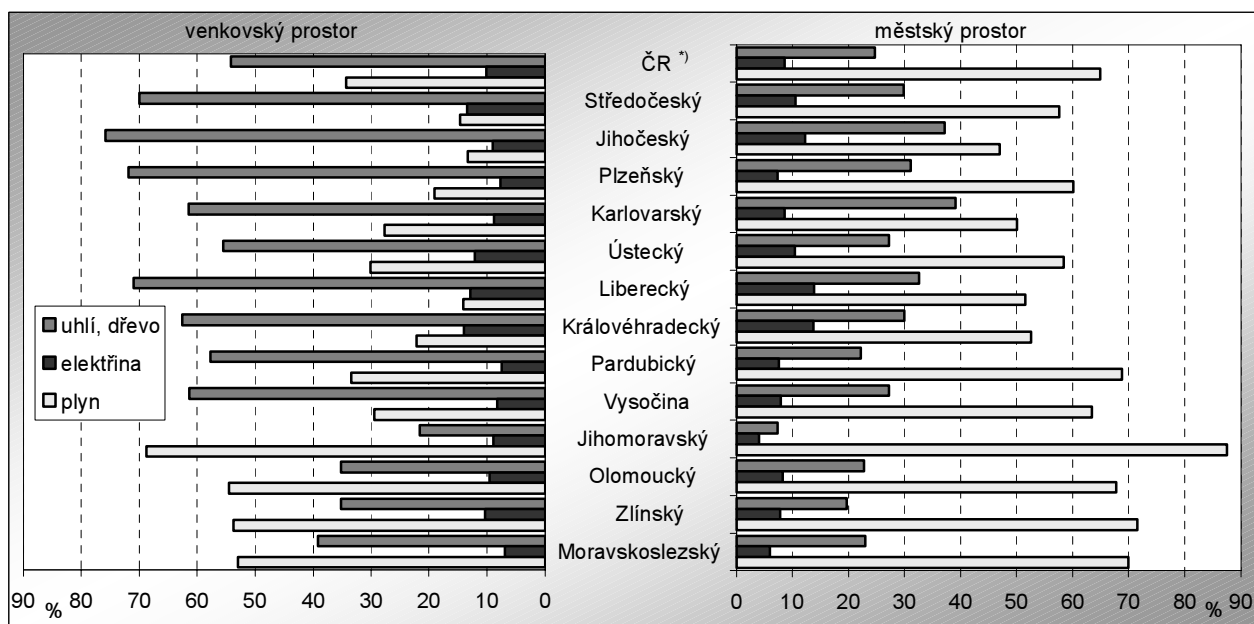
Technická vybavenost bytů na venkově je nižší než ve městech. Zatímco ve městech bylo v roce 2001 na plyn napojeno okolo 74 % bytů a na kanalizaci 87 % bytů, na venkově byly podíly výrazně nižší (36, resp. 35 %). Míra plynofikace venkovských bytů byla nejvyšší na východě republiky, napojení na kanalizaci zde však bylo pouze průměrné. Pokud se podíváme na rozdíly mezi městským a venkovským prostorem uvnitř jednotlivých krajů, pak největší nalezáme ve Středočeském kraji.

Tab. 4.5.6 Dokončené byty v letech 2001 až 2008

	Dokončené byty				Podíl dokončených bytů (%)					
	celkem		úhrn 2005 - 2008 / úhrn 2001 - 2004 (%)		v nových rodinných domech		v nových bytových domech		v nástavbách, přístavbách a vestavbách	
	V	M	V	M	V	M	V	M	V	M
ČR celkem	86 307	168 219	124,1	130,6	68,3	30,6	8,9	44,8	12,0	13,1
ČR bez Hl. m. Prahy	86 307	123 220	124,1	122,3	68,3	36,8	8,9	35,2	12,0	13,9
v tom kraje:										
Středočeský	23 222	23 133	166,5	158,2	78,9	41,9	8,4	35,3	7,5	10,7
Jihočeský	7 581	8 451	132,0	105,9	69,6	39,2	9,8	32,4	9,3	15,3
Plzeňský	6 300	9 602	94,6	136,7	51,7	33,5	15,2	39,8	12,4	10,9
Karlovarský	1 605	3 394	117,2	160,7	70,0	33,0	6,9	41,6	6,9	9,2
Ústecký	3 007	5 245	144,3	93,3	65,5	47,4	4,1	20,0	7,1	10,3
Liberecký	2 952	6 069	121,5	103,8	60,0	35,0	12,5	46,9	10,4	6,0
Královéhradecký	4 988	7 050	113,3	110,8	60,8	33,3	15,2	36,3	12,4	13,4
Pardubický	5 581	6 719	131,0	106,4	64,4	33,8	14,4	43,1	12,1	11,3
Vysočina	5 184	7 001	113,3	113,6	68,9	35,7	5,0	35,9	14,5	14,5
Jihomoravský	10 046	21 878	115,8	145,8	69,6	25,3	8,2	44,8	13,6	17,9
Olomoucký	5 632	6 720	97,7	93,5	60,6	32,2	6,5	39,6	18,0	17,8
Zlínský	4 797	7 048	80,1	110,3	64,3	42,1	2,3	28,6	20,7	13,7
Moravskoslezský	5 412	10 910	105,6	90,6	65,2	51,4	5,3	8,1	19,5	20,6

Pokud jde o výstavbu bytů v letech 2001 až 2008, byla přibližně jedna třetina z celkového počtu 254,5 tisíc dokončených bytů postavena na venkově, z toho dvě třetiny v nových rodinných domech. Za osmileté období bylo ve venkovském prostoru dokončeno celostátně na 1 000 obyvatel o 8,6 bytů více než v městském prostoru. Mezi jednotlivými kraji byly zjištěny značné rozdíly: intenzita bytové výstavby ve venkovských obcích ve Středočeském kraji byla 2,7krát vyšší než ve venkovských obcích Ústeckého kraje. Průměrná obytná plocha dokončeného bytu byla na venkově o 13,8 m² větší ve srovnání s městským prostorem, a to přesto, že ve většině krajů byla průměrná obytná plocha bytů v nově postavených rodinných a bytových domech (bez nástavěb a přístavěb) na venkově nižší než ve městech.

Graf 45 Trvale obydlené byty v rodinných domech podle energie používané k vytápění v roce 2001

^{*)} Česká republika bez Hlavního města Prahy

4.6. Občanská a technická vybavenost

Základním zdrojem dat na úrovni obcí v občanské a technické vybavenosti je soubor hodnot ukazatelů databáze městské a obecní statistiky (MOS). Pro účely této publikace byla též použita externí data z oblasti územně plánovací dokumentace (ÚPD). Vzhledem k tomu, že se databáze MOS naplňuje v oblasti občanské vybavenosti zejména z externích administrativních zdrojů a aktualizace některých dat neprobíhá každoročně, jsou v jednotlivých oblastech zachyceny poslední dostupné údaje z let 2006 a 2007. Pro oblast vybavenosti bylo zvoleno porovnání pouze venkovského prostoru, neboť v městském prostoru je zastoupení technické i občanské vybavenosti téměř 100 %.

K porovnání aktuálních dat s údaji roku 2000 je třeba přistupovat obezřetně a má spíše informativní charakter, protože údaje nejsou získávány z klasických statistických zjišťování.

Tab. 4.6.1 Občanská vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

	Podíl obcí se školou				Podíl dětí ve věku 6 - 14 let v obcích bez základní školy		Podíl obcí s veřejnou knihovnou ²⁾		Podíl obcí s poštou ³⁾	
	mateřskou		základní ¹⁾		2000	2006	2000	2006	2000	2006
	2000/01	2006/07	2000/01	2006/07						
ČR bez HI. m. Prahy	49,3	47,8	37,6	36,5	28,4	31,7	82,2	76,2	39,3	38,9
v tom kraje:										
Středočeský	40,8	40,6	31,1	29,2	38,3	43,0	80,6	61,9	35,0	33,1
Jihočeský	37,0	33,9	26,6	24,9	35,0	39,0	76,1	73,4	32,2	31,7
Plzeňský	36,0	34,3	27,8	27,2	33,7	37,2	79,7	74,1	35,3	34,7
Karlovarský	59,5	53,2	45,0	40,5	25,1	30,1	86,5	84,7	60,4	60,4
Ústecký	53,7	50,8	35,4	31,8	32,4	40,2	76,5	72,7	47,3	46,9
Liberecký	58,2	57,7	51,3	52,4	18,7	20,1	84,7	85,7	53,4	53,4
Královéhradecký	48,6	47,6	38,9	37,2	29,1	32,4	80,7	78,0	47,1	47,1
Pardubický	48,2	46,6	36,9	36,4	29,9	31,8	80,1	76,8	36,4	35,5
Vysočina	35,3	33,8	28,5	27,5	32,9	36,7	73,6	68,2	27,5	27,5
Jihomoravský	63,9	60,5	45,8	45,6	26,4	27,5	92,8	90,8	42,0	41,2
Olomoucký	68,8	67,4	52,1	51,8	19,2	21,0	92,9	92,9	42,2	45,2
Zlínský	71,7	71,4	53,2	53,9	21,2	22,0	97,4	98,9	39,4	38,7
Moravskoslezský	77,1	78,3	66,3	65,4	15,1	16,1	83,3	86,3	65,0	67,5

v %

	Podíl obcí s ordinací ⁴⁾ (%)						Podíl obcí se zařízením lékařské péče ⁴⁾ (%)		Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyv. 65+	
	praktického lékaře pro dospělé		praktického lékaře pro děti a dorost		stomatologa		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007				
ČR bez HI. m. Prahy	24,0	23,9	18,9	17,5	15,4	13,9	5,7	7,1	7,7	15,6
v tom kraje:										
Středočeský	23,3	22,1	16,6	15,3	12,7	11,2	4,3	4,9	7,8	7,1
Jihočeský	22,3	22,5	22,7	18,7	13,6	12,4	6,3	7,7	11,6	21,9
Plzeňský	21,6	21,2	16,9	14,3	13,1	12,0	5,8	7,7	5,3	23,3
Karlovarský	35,1	37,8	16,2	14,4	21,6	15,3	9,0	9,0	10,8	15,1
Ústecký	29,6	29,6	16,4	15,8	16,1	14,5	5,8	8,4	9,4	18,0
Liberecký	29,1	27,5	16,4	17,5	19,0	15,3	6,9	6,9	22,1	33,7
Královéhradecký	20,8	21,0	11,6	10,6	17,6	15,2	5,1	7,0	4,7	11,3
Pardubický	16,1	15,8	12,8	13,0	13,2	12,3	5,7	7,3	5,6	23,1
Vysočina	13,7	15,5	13,6	13,9	10,8	9,7	3,4	3,8	5,4	10,4
Jihomoravský	21,9	22,2	23,7	20,3	14,4	12,9	5,9	8,3	3,9	9,9
Olomoucký	34,2	33,4	21,9	23,8	23,3	21,9	6,6	9,0	9,1	19,4
Zlínský	36,4	37,2	42,4	34,6	20,8	20,1	10,0	11,9	10,5	16,3
Moravskoslezský	43,8	41,7	25,8	28,3	28,3	25,4	7,9	9,2	4,8	18,2

dokončení

¹⁾ 1. - 5. nebo 1. - 9. ročník

²⁾ včetně poboček

³⁾ včetně poštovních středisek, poštoven a podacích pošt

⁴⁾ včetně detašovaných pracovišť

Na úroveň **občanské vybavenosti** obcí venkovského prostoru působí řada faktorů: zřizování, vybavení a provoz jednotlivých zařízení je závislý do jisté míry na dostupných finančních prostředcích obcí

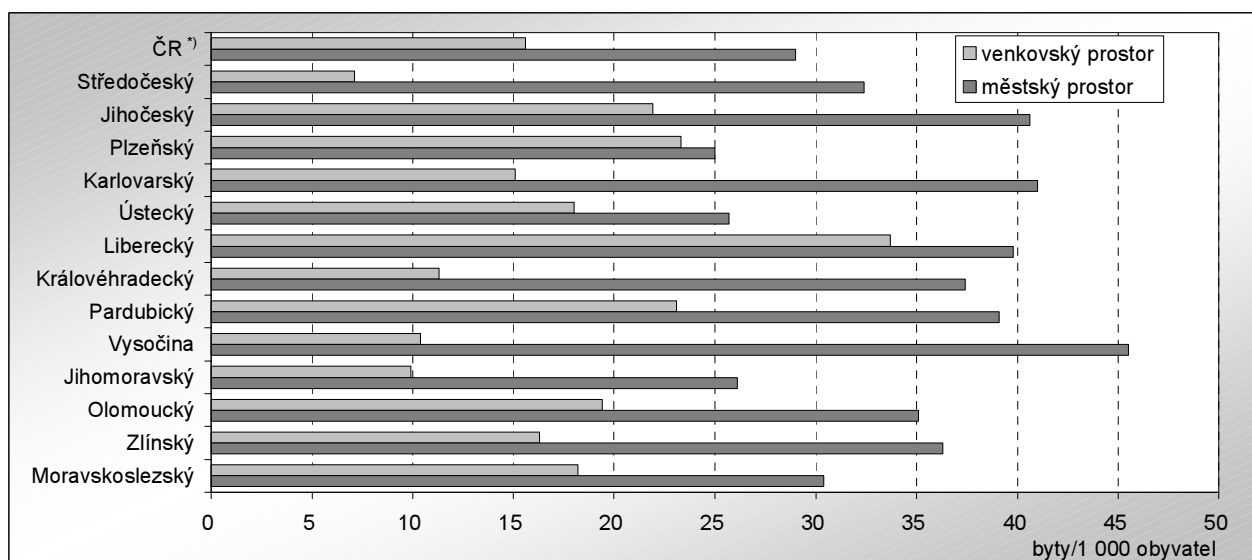
a zřizovatelů zařízení, na celkové finanční situaci v regionu, hustotě zalidnění a nepřímo i na počtu obyvatel venkovských obcí a jejich věkové struktuře (např. počet dětí a žáků v oblasti školství).

Nejrozšířenějším **školským zařízením** jsou ve venkovských obcích mateřské školy, které mají k dispozici obyvatelé téměř poloviny obcí. Ve více než třetině obcí je též základní škola. Nejvyšší podíl obcí venkovského prostoru s mateřskou školou i školou základní má kraj Moravskoslezský a Zlínský. Pro tyto kraje na východě Moravy je charakteristická specifická sídelní struktura s nadprůměrně velkými obcemi. Naopak nejnižší podíl obcí se školskými zařízeními mají kraje Jihočeský, Plzeňský a Vysočina, které mají rozdrobenou sídelní strukturu. Z retrospektivního pohledu je zřejmé, že téměř ve všech krajích ČR (s výjimkou Moravskoslezského) došlo proti roku 2000 k poklesu podílu obcí se zařízeními předškolní výchovy, a to zejména v důsledku rušení a slučování mateřských škol v jednotlivých obcích venkovského prostoru. Nejvyšší pokles podílu obcí s předškolními zařízeními zaznamenal kraj Karlovarský. Mírně se snížil i podíl venkovských obcí vybavených základní školou. Větší úbytek byl zjištěn v Karlovarském a Ústeckém kraji. Pouze ve dvou krajích (Libereckém a Zlínském) se podíl obcí se základní školou zvýšil. Důsledkem redukce základních škol je zvýšení podílu dětí ve věku 6 – 14 let, které žijí v obcích, ve kterých není zřízena základní škola. Další příčinou je i probíhající suburbanizace, kdy intenzivní bytová výstavba a tím i růst počtu dětí nastává v obcích v zázemí velkých měst. Těmto původně malým obcím často chybí základní občanská vybavenost a ti obyvatelé využívají příslušná zařízení v blízkém městě. Zvláště patrné je to ve Středočeském kraji, kde v obcích bez základní školy žije 43 % dětí venkovského prostoru, zatímco celorepublikový průměr činí necelých 32 %.

Nejčastějším a většinou jediným kulturním zařízením jsou ve venkovských obcích **veřejné knihovny**, případně jejich pobočky. K dispozici je mají obyvatelé více než tři čtvrtin venkovských obcí. Největší podíl obcí s touto službou má Zlínský kraj, naopak nejmenší kraj Středočeský. Vývojově se rozsah těchto služeb od roku 2000 mírně snižoval. Výrazný úbytek byl zaznamenán pouze ve Středočeském kraji.

Základní **zdravotní péče** je poskytována v ordinacích praktických lékařů, které jsou zřizovány v závislosti na koncentraci obyvatel (potencionálních pacientů). Tato zdravotnická zařízení jsou provozována ve většině případů privátními lékaři. Nejvyšší podíl obcí s dostupným zdravotnickým zařízením mají moravské kraje, a to Moravskoslezský, Zlínský a Olomoucký. Naopak nejnižší podíl má kraj Vysočina, kde převažují typicky malá sídla do 200 obyvatel (50,5 % z celkového počtu obcí ve venkovském prostoru kraje). Zatímco v krajích Jihočeském, Karlovarském, Královéhradeckém, Vysočině, Jihomoravském a Zlínském podíl obcí s ordinacemi lékařů pro dospělé od roku 2000 vzrostl, ve stejných krajích (kromě Vysočiny) poklesl podíl obcí s ordinací dětského lékaře. Podíl venkovských obcí s ordinací stomatologa se po roce 2000 v souladu s všeobecným trendem snižoval, především vlivem celkového úbytku zubních lékařů. Naproti tomu se ve všech krajích zvýšil podíl obcí se zařízením lékárenské péče.

Graf 46 Počet bytů v domech s pečovatelskou službou na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let k 31. 12. 2007

^{*)} Česká republika bez Hlavního města Prahy

Vybavenost **byty v domech s pečovatelskou službou** na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let je celostátně ve venkovském prostoru poloviční oproti prostoru městskému, avšak po roce 2000 se výrazně zvyšovala vybavenost i na venkově (zejména v Plzeňském a Pardubickém kraji).

V souladu s racionalizací poštovních služeb došlo ve většině krajů ČR k mírnému poklesu podílu venkovských obcí s **poštovním úřadem** či poštovnou. Pouze v krajích Karlovarském, Libereckém, Královéhradeckém a Vysočině zůstal tento podíl nezměněn. Naproti tomu v kraji Olomouckém a Moravskoslezském podíl obcí s poštou vzrostl. Nyní jsou poštovní služby poskytovány v 39 % venkovských obcí. Zatímco v Moravskoslezském kraji je pošta ve dvou třetinách obcí, v kraji Jihočeském a na Vysočině má poštu méně než třetina obcí.

Zásadní vliv na služby poskytované v rámci občanské vybavenosti má i dostupnost jednotlivých obcí venkovského prostoru, případně jejich částí. Postupné omezování veřejné dopravy, rušení linek a snižování počtu spojů, financování dopravy z peněz obecních rozpočtů, to vše jsou faktory, výrazně limitující rozsah a rozvoj poskytovaných služeb.

Tab. 4.6.2 Technická vybavenost obcí venkovského prostoru v roce 2000 a 2006 (2007)

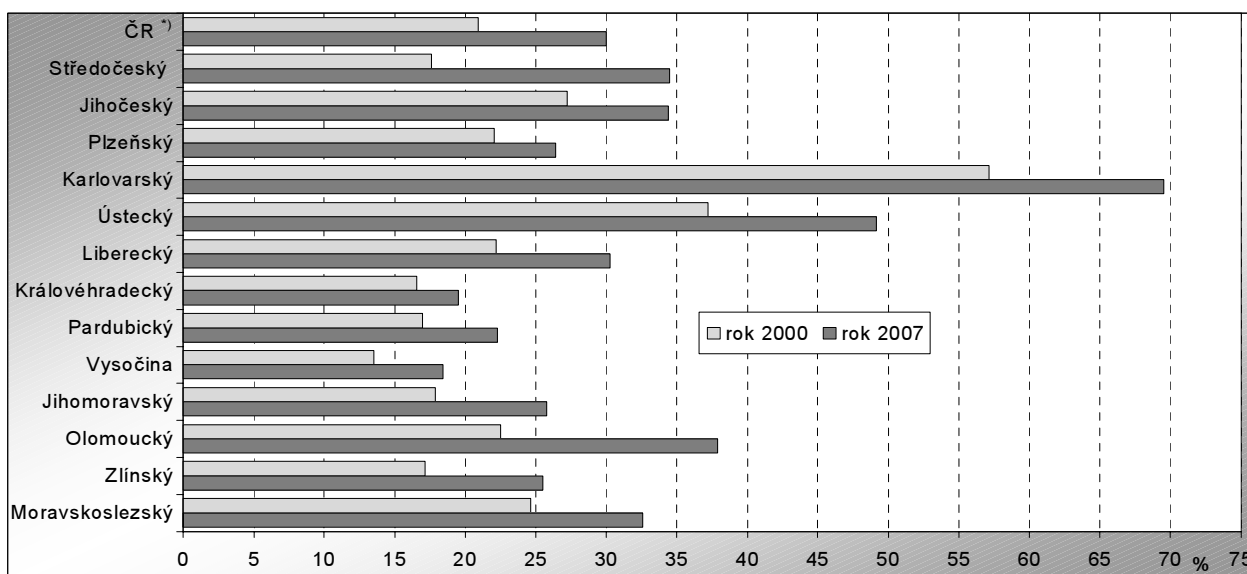
v %

	Podíl obcí připojených na veřejný vodovod		Podíl obcí připojených na kanalizační síť s ČOV		Podíl obcí připojených na rozvod plynu		Podíl obcí s železniční zastávkou		Podíl obcí se schválenou územně plánovací dokumentací	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2007
ČR bez Hl. m. Prahy	79,2	84,3	22,2	31,5	42,5	61,1	22,6	23,0	27,9	57,9
v tom kraje:										
Středočeský	59,9	71,9	18,4	35,3	14,3	39,1	23,7	24,3	26,3	51,8
Jihočeský	79,9	80,2	28,6	35,9	21,3	33,6	22,8	22,3	21,6	56,2
Plzeňský	68,7	68,7	23,6	27,8	23,6	47,8	22,1	23,6	23,6	48,4
Karlovarský	95,5	95,5	59,5	71,2	48,6	58,6	32,4	43,2	31,5	82,9
Ústecký	96,1	96,8	38,3	50,2	41,5	57,2	46,6	43,1	32,8	61,7
Liberecký	94,2	95,2	23,8	31,2	27,5	38,6	35,4	37,0	27,0	49,2
Královéhradecký	78,5	84,8	17,9	21,3	38,6	57,5	23,2	23,7	24,2	61,4
Pardubický	89,4	92,4	17,3	22,9	52,7	77,3	19,6	21,0	23,9	69,3
Vysočina	79,3	85,5	14,0	18,9	41,9	69,7	13,3	13,4	12,4	30,6
Jihomoravský	84,8	90,8	19,0	27,8	81,9	92,8	14,9	13,9	32,0	56,4
Olomoucký	83,0	89,9	25,2	41,1	71,5	86,6	21,9	22,5	26,0	76,7
Zlínský	87,0	92,2	20,4	29,7	79,2	92,2	19,7	19,3	71,0	91,4
Moravskoslezský	95,8	97,1	25,8	33,3	71,7	75,0	27,5	27,5	52,5	87,1

Úroveň **technické vybavenosti** doznala ve svém vývoji od roku 2000 výrazných změn, zejména v souvislosti s budováním čistíren odpadních vod a rozvodů plynu.

Graf 47 Podíl obcí ve venkovském prostoru napojených na čistírnu odpadních vod v roce 2000 a 2007

v %

*) Česká republika bez Hlavního města Prahy

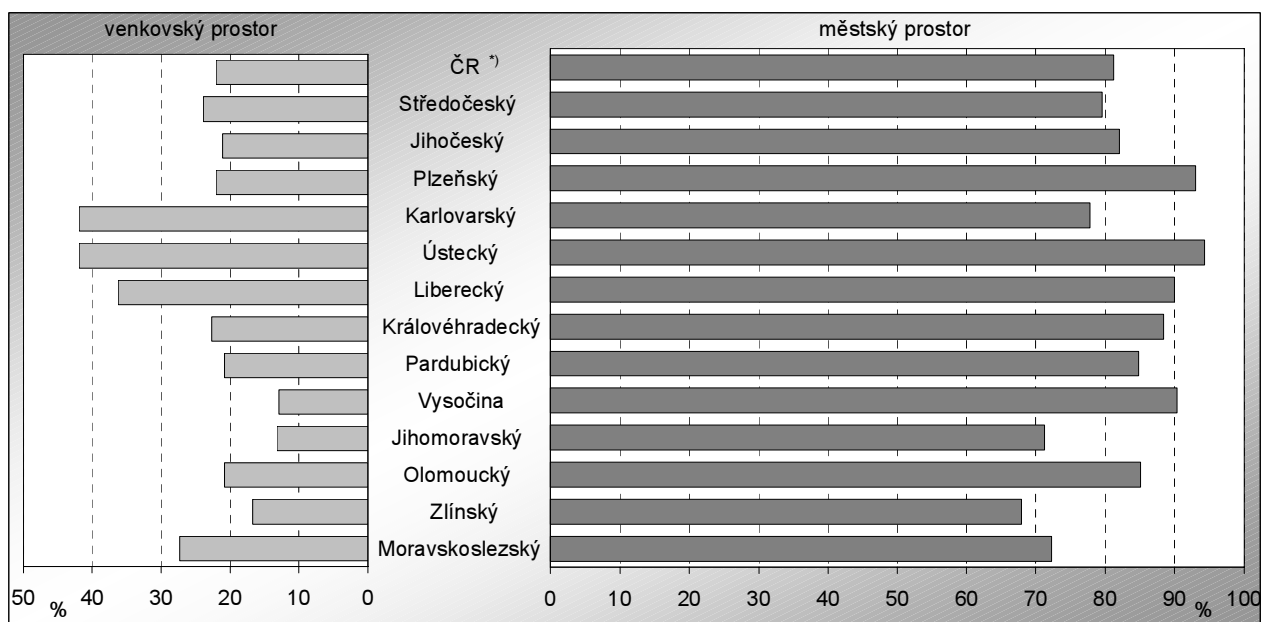
Veřejný vodovod je zřízen téměř v 85 % venkovských obcí, za republikovým průměrem zaostává především Plzeňský a Středočeský kraj. Naproti tomu v Moravskoslezském kraji je veřejný vodovod v 97 % obcí.

O více než jednu třetinu stoupl podíl obcí s **napojením na kanalizační síť s čistírnou odpadních vod** (ČOV). V roce 2006 mělo tuto vybavenost 32 % venkovských obcí, nejvyššího podílu obcí s kanalizací napojenou na ČOV dosáhl kraj Karlovarský, naopak nejvíce zaostává kraj Vysočina, Královéhradecký a Pardubický kraj.

K výraznému rozšíření **plynofikace** venkovských obcí po roce 2000 přispěla dotační politika státu orientovaná na zkvalitňování životního prostředí. Podíl venkovských obcí připojených na rozvod plynu se od roku 2000 zvýšil přibližně o polovinu, přitom ve Středočeském kraji se jejich podíl téměř ztrojnásobil a v Plzeňském kraji se více než zdvojnásobil. Pomalu postupovala plynofikace venkova v Jihočeském kraji, kde je napojena pouze třetina obcí. Naproti tomu v Jihomoravském kraji podíl plynofikovaných obcí (93 %) je vyšší než podíl obcí s veřejným vodovodem (91 %).

Dopravní obslužnost obcí veřejnou dopravou závisí mimo jiné na výskytu zastávky veřejné dopravy. Autobusová doprava je zajišťována do většiny obcí a nejsou patrné územní rozdíly. Železniční zastávky jsou pouze v necelé čtvrtině venkovských obcí a čtyřech pětinach měst. Nejvyšší podíl obcí se železniční zastávkou je v Karlovarském a Ústeckém kraji (43 %), pouze třetinový podíl má Vysočina a Jihomoravský kraj.

Graf 48 Podíl obcí se železniční zastávkou v roce 2007 v %

¹⁾ Česká republika bez Hlavního města Prahy

Pro rozvoj venkovského prostoru je jednou z podmínek i schválený územní plán, jehož významným nástrojem je **územně plánovací dokumentace** (ÚPD). V této oblasti byl zaznamenán v jednotlivých krajích značný nárůst. Nejvíce se podíl venkovských obcí se schválenou územně plánovací dokumentací za období od roku 2000 zvýšil v Karlovarském kraji a nejméně v kraji Vysočina.

Základním legislativním dokumentem pro rozvoj venkovského prostoru je Národní strategický plán rozvoje venkova ČR na období 2007 až 2013. V praxi je realizován prostřednictvím Programu rozvoje venkova, který se člení na čtyři hlavní osy, z nichž zejména III. osa směřuje do oblasti technické infrastruktury a občanské vybavenosti. Vyčleněné prostředky k tomuto účelu by mohly mimo jiné zlepšit kvalitu života ve venkovských obcích s ohledem na potřeby jejich obyvatel.

K podpoře rozvoje infrastruktury a služeb slouží v jednotlivých krajích regionální operační programy, zaměřené na rozvoj regionu, z nichž lze poskytovat finanční prostředky za předpokladu splnění předepsaných podmínek. K lepšímu využití získaných finančních prostředků slouží i společné projekty. Za tímto účelem jsou zřizována dobrovolná sdružení obcí či vytvářeny mikroregiony, které se často v daném území zaměřují na zlepšení technické infrastruktury.

ZÁVĚR

Na závěr naší publikace se chceme krátce zastavit nad porovnáním výsledků vymezení venkova ve variantě republikového mezikrajského srovnání (kap. 4) a variantě vybrané přímo pro Karlovarský kraj (kap. 2).

Rozdíly se nám ukazují již při nahlédnutí do základní charakteristiky venkovského prostoru, kdy ve variantě Karlovarského kraje máme o 11 obcí, tj. o 16 103 obyvatel a o 235 km² méně.

Z tohoto pohledu se budeme věnovat jednotlivým zkoumaným ukazatelům a budeme se snažit nalézt rozdílný vývojový trend u těchto ukazatelů způsobený vlivem jiného, a to menšího územního záběru.

První výraznější rozdíly zaznamenáváme u věkové struktury obyvatelstva, kdy naše krajská varianta vykazuje nižší průměrný věk o 0,9 roku, což je způsobeno vyšším podílem dětí a nižším podílem důchodců, a to vždy o 0,4 procentního bodu. Nižší průměrný věk u údajů krajské varianty se pak odráží na vyšších hodnotách všech ukazatelů porodnosti a potratovosti a na nižších hodnotách úmrtnosti.

U pohybu obyvatelstva zjišťujeme větší celkový přírůstek způsobený jak vyšším přirozeným přírůstkem, tak vyšším přírůstkem stěhování proti celorepublikové variantě. Také sňatečnost je mírně vyšší.

V ekonomice se nám jako velmi zajímavý jeví ukazatel intenzity podnikatelské aktivity, který je v porovnání obou prezentovaných variant značně rozdílný. V celorepublikové variantě je ve venkovském prostoru tento ukazatel nižší než v prostoru městském, což absolutně nekoresponduje s naší krajskou variantou, kdy se v tomto ukazateli dostáváme do obráceného gardu. Rozdíl v intenzitě podnikatelské aktivity ve venkovském prostoru vychází ve prospěch karlovarské krajské varianty až o 4,2 procentního bodu. Vyšší jsou také celkové příjmy obecních rozpočtů na 1 obyvatele.

Na druhou stranu daňové příjmy na 1 obyvatele vycházejí nižší a rovněž tak saldo příjmů a výdajů na 1 obyvatele. Hledat příčinu tohoto vývoje je velmi obtížné, jelikož se opíráme o ukazatele různých časových horizontů a skutečně optimální srovnání bude možné až při zkoumání jednotných údajů z dalšího sčítání v roce 2011.

Při posuzování ukazatelů z oblasti trhu práce docházíme v naší variantě k poněkud horším výsledkům. U míry nezaměstnanosti bylo zaznamenáno zhoršení o 0,45 p. b. a počet uchazečů o zaměstnání na 1 volné místo je vyšší o 2,3. Vyšší je také průměrná délka evidence uchazeče o zaměstnání, a to o 27 dní.

V lepším světle se objevují v karlovarské krajské variantě některé ukazatele charakteristiky domovního a bytového fondu. Jedná se o větší průměrnou obytnou plochu jak dokončených, tak trvale obydlených bytů a vyšší podíl bytů v rodinných domech z celkového počtu trvale obydlených bytů.

Také ukazatele úrovně bydlení vyznívají ve prospěch naší varianty, ať už se jedná o celkovou či obytnou plochu na 1 byt nebo o celkovou obytnou plochu na osobu.

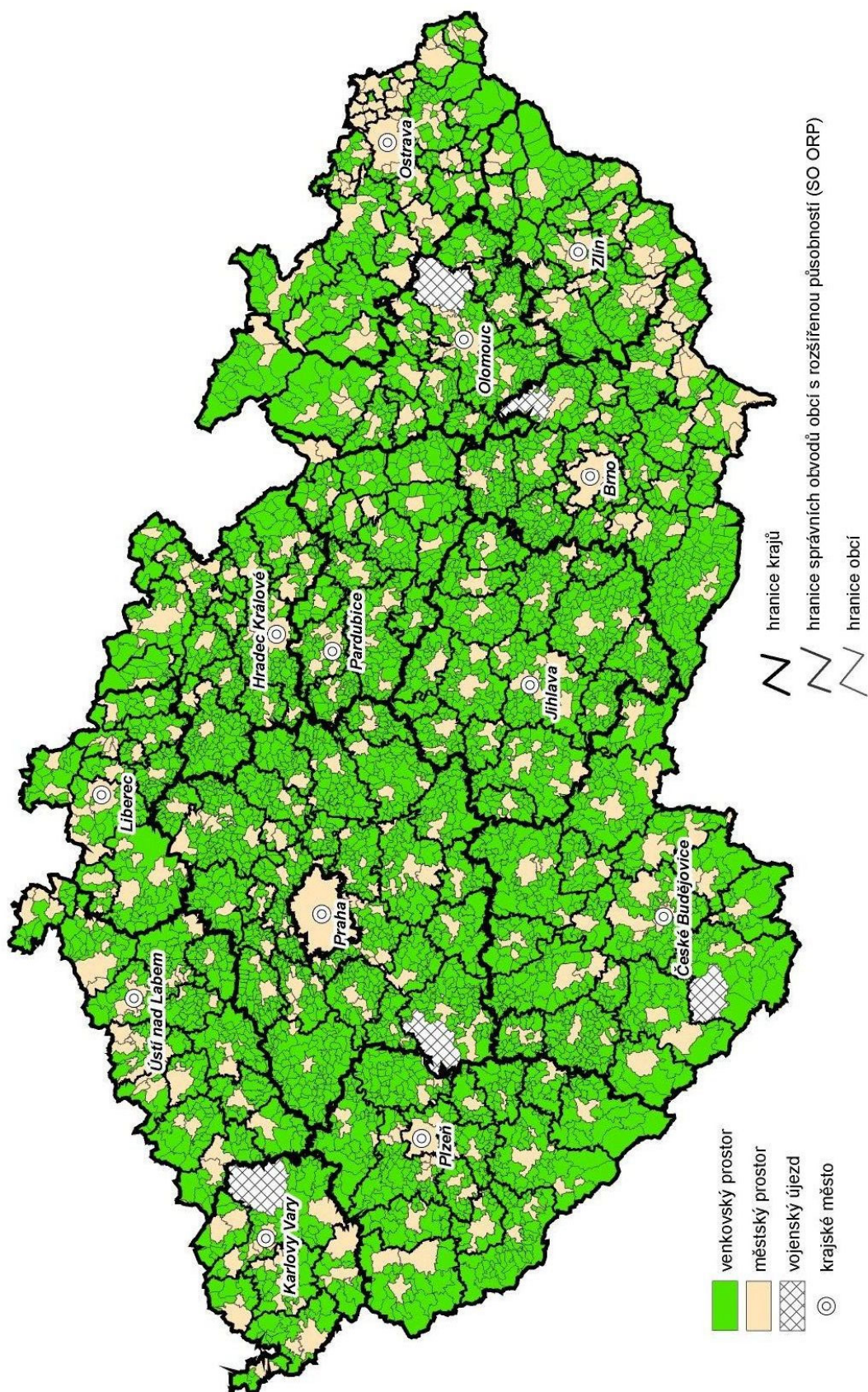
Pozitivním jevem je v karlovarské variantě rovněž rychlejší dokončování bytové výstavby (o 1,9 procentního bodu), a to převážně v nových rodinných domech.

Ukazatele občanské a technické vybavenosti ve venkovském prostoru naší varianty zaostávají za výsledky v celorepublikové variantě. Příčinou je odebrání 11 obcí, které měly parametry občanské a technické vybavenosti podstatně lepší, a tím i kladný vliv na průměr hodnot daných ukazatelů.

Problematika vymezení venkova spočívá především v tom, z jakého úhlu pohledu se na něj budeme dívat. Svůj úhel pohledu bude mít regionalista, geograf, sociolog, územní plánovač či ekonom a každý bude vymezovat venkov odlišně. My jsme se snažili vybrat pohledy nejvíce odpovídající obecným podmínkám (v celorepublikové variantě) a místním podmínkám (v krajské variantě). Z toho plyne, že je velice obtížné nalézt optimální vymezení, která by odlišila venkovský prostor od městského. Nyní je na každém čtenáři a uživateli, aby sám vyhodnotil, jak se nám náš záměr podařil. Přehledné zobrazení rozhodujících ukazatelů v jednotlivých obcích venkovského i městského prostoru Karlovarského kraje poskytují kartogramy.

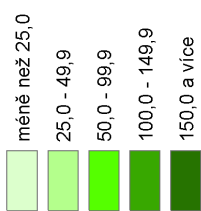
Vymezení venkovského a městského prostoru v České republice

Venkovským prostorem jsou obce s velikostí do 2 000 obyvatel a obce s velikostí do 3 000 obyvatel, které mají hustotu zalidnění menší než 150 obyvatel/km²

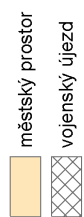

Hustota zalidnění v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008

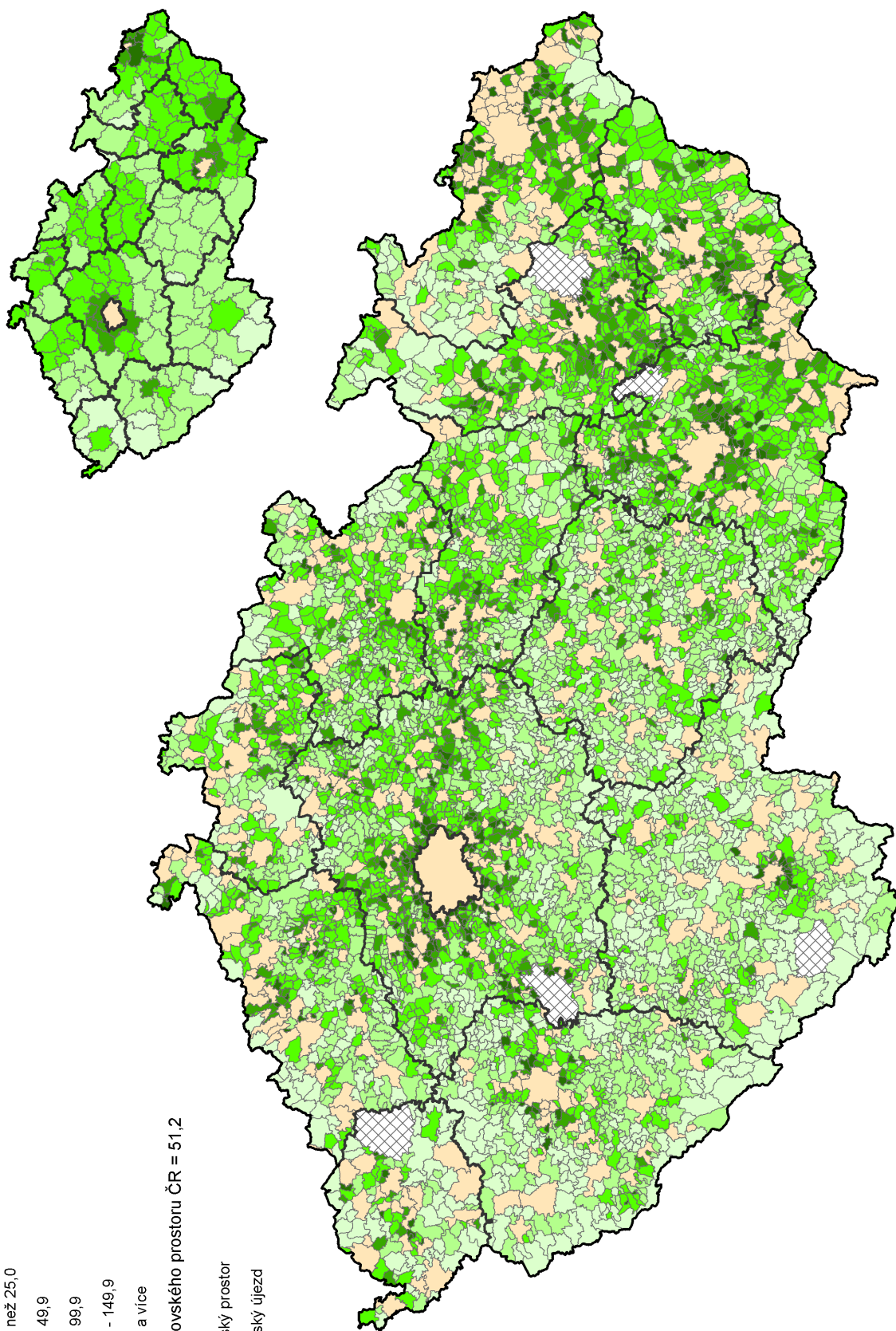
počet obyvatel na 1 km²

průměr venkovského prostoru ČR = 51,2

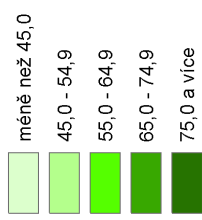

Hustota zalidnění ve venkovském prostoru SO ORP

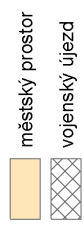

Podíl zemědělské půdy na katastrálním území obcí venkovského prostoru k 31. 12. 2008

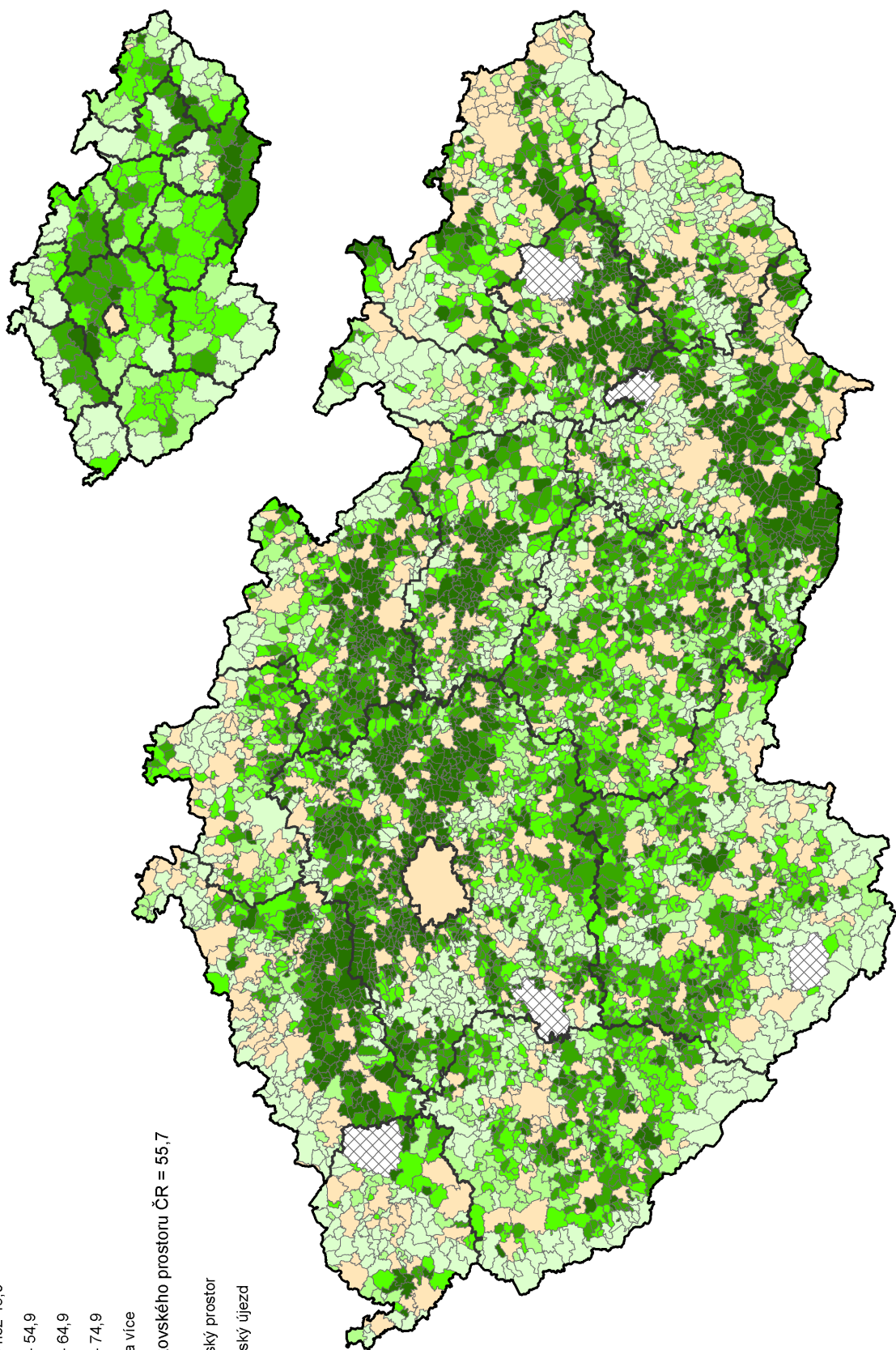
podíl zemědělské půdy v %

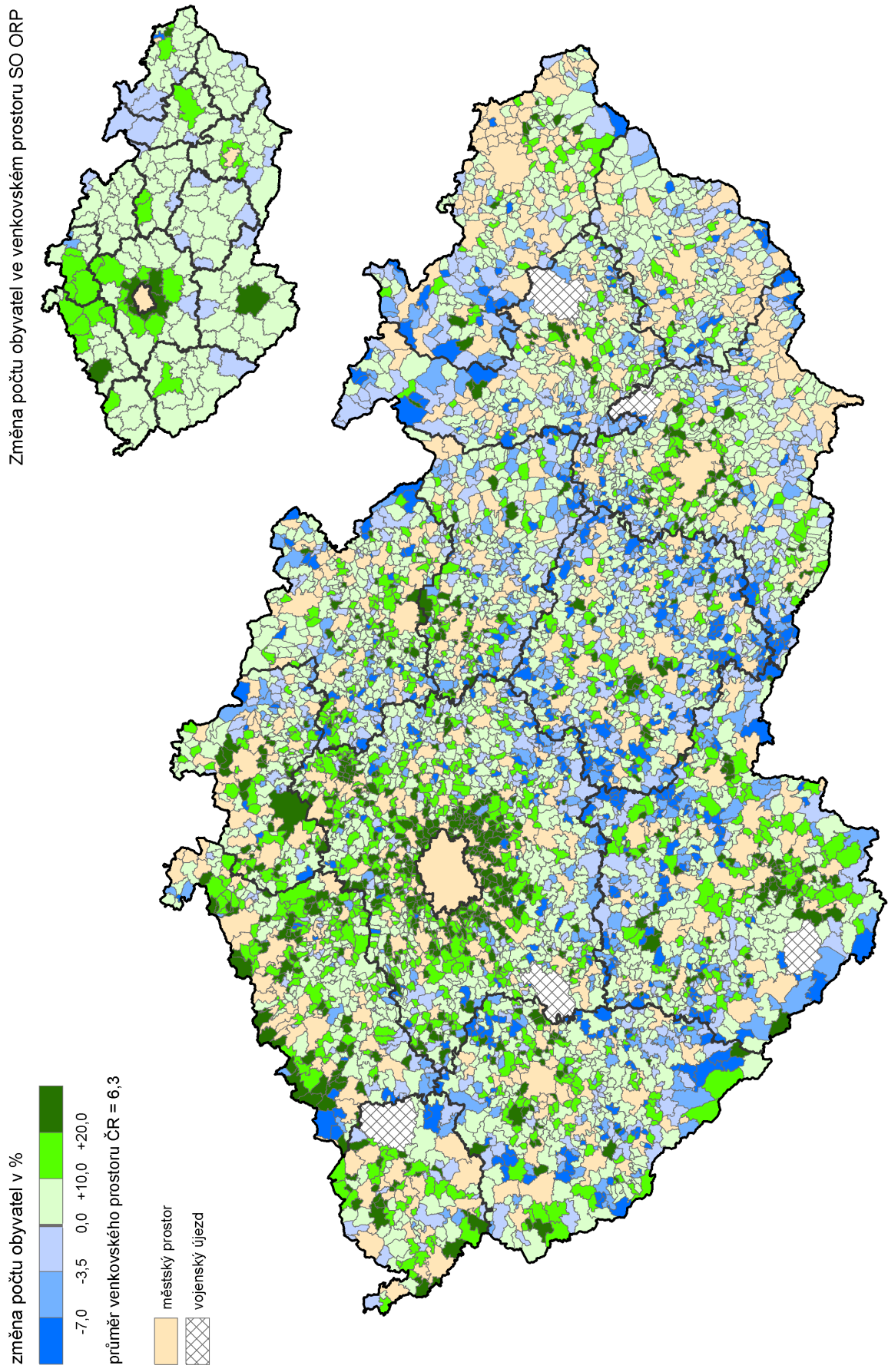
průměr venkovského prostoru ČR = 55,7

Podíl zemědělské půdy na katastrálním území venkovského prostoru SO ORP

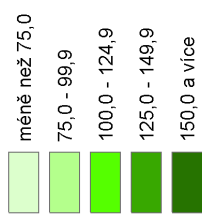
Změna počtu obyvatel v obcích venkovského prostoru mezi roky 2000 a 2008

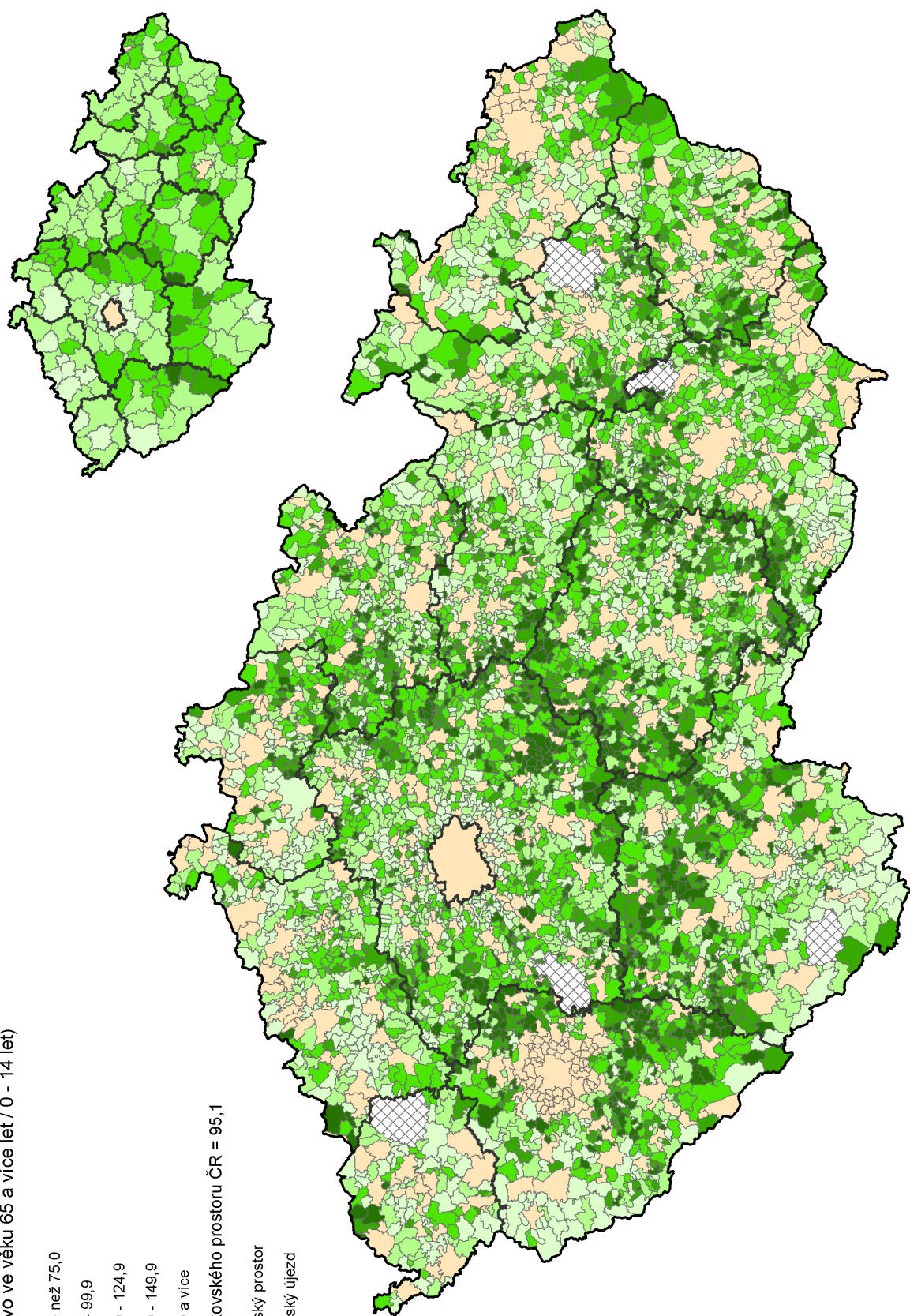
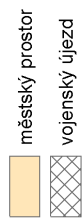
Index stáří v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008

index stáří v %
(obyvatelstvo ve věku 65 a více let / 0 - 14 let)

Index stáří ve venkovském prostoru SO ORP

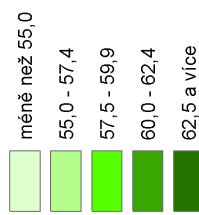

průměr venkovského prostoru ČR = 95,1

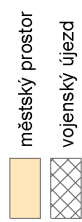

Míra ekonomické aktivity obyvatel obcí venkovského prostoru k 1. 3. 2001 (SLDB)

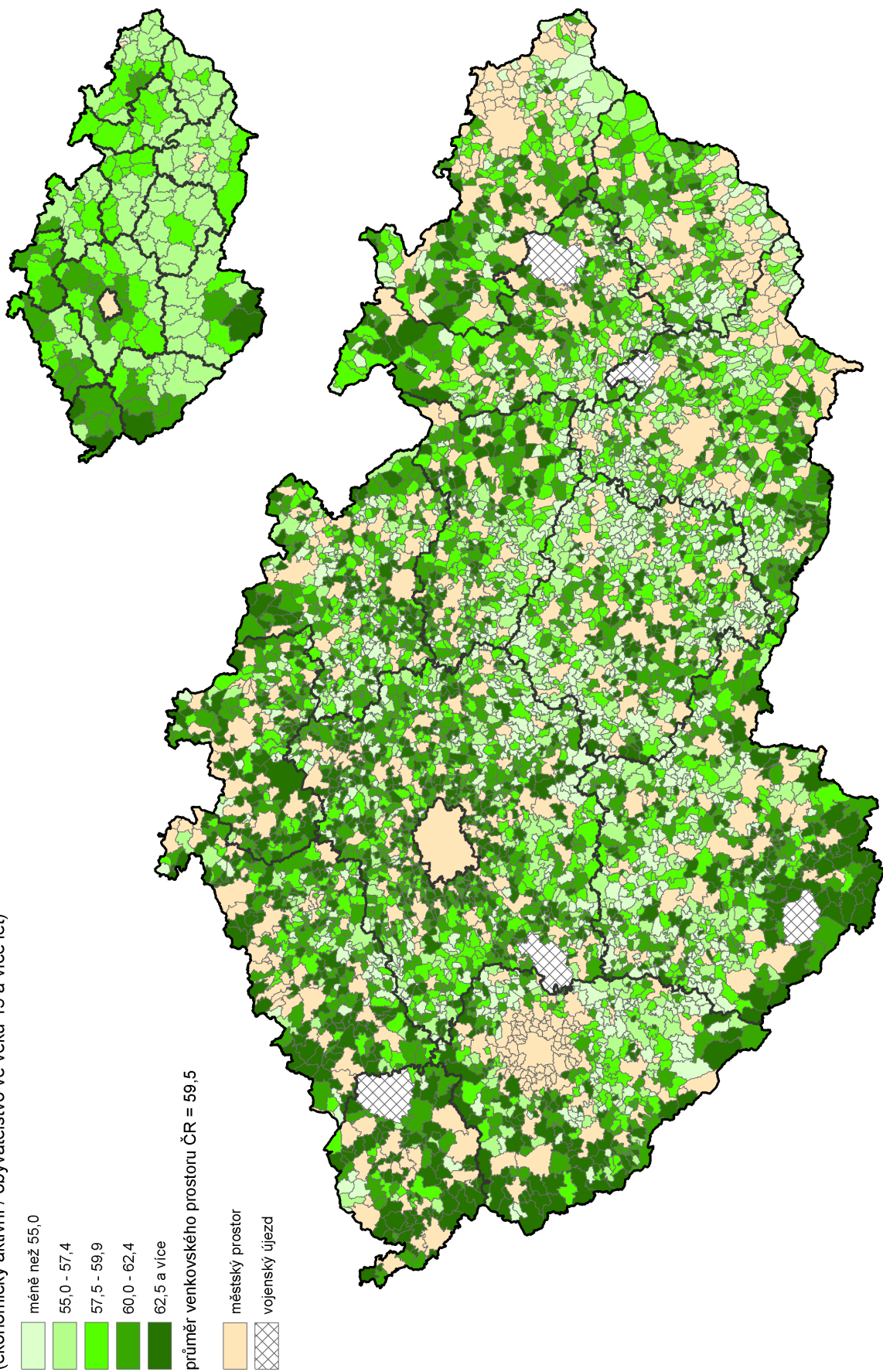
míra ekonomické aktivity v %
(ekonomicky aktivní / obyvatelstvo ve věku 15 a více let)

průměr venkovského prostoru ČR = 59,5

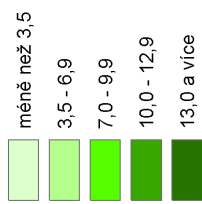

Míra ekonomické aktivity obyvatel ve venkovském prostoru SO ORP

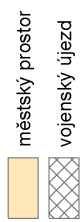

Míra nezaměstnanosti v obcích venkovského prostoru k 31. 12. 2008

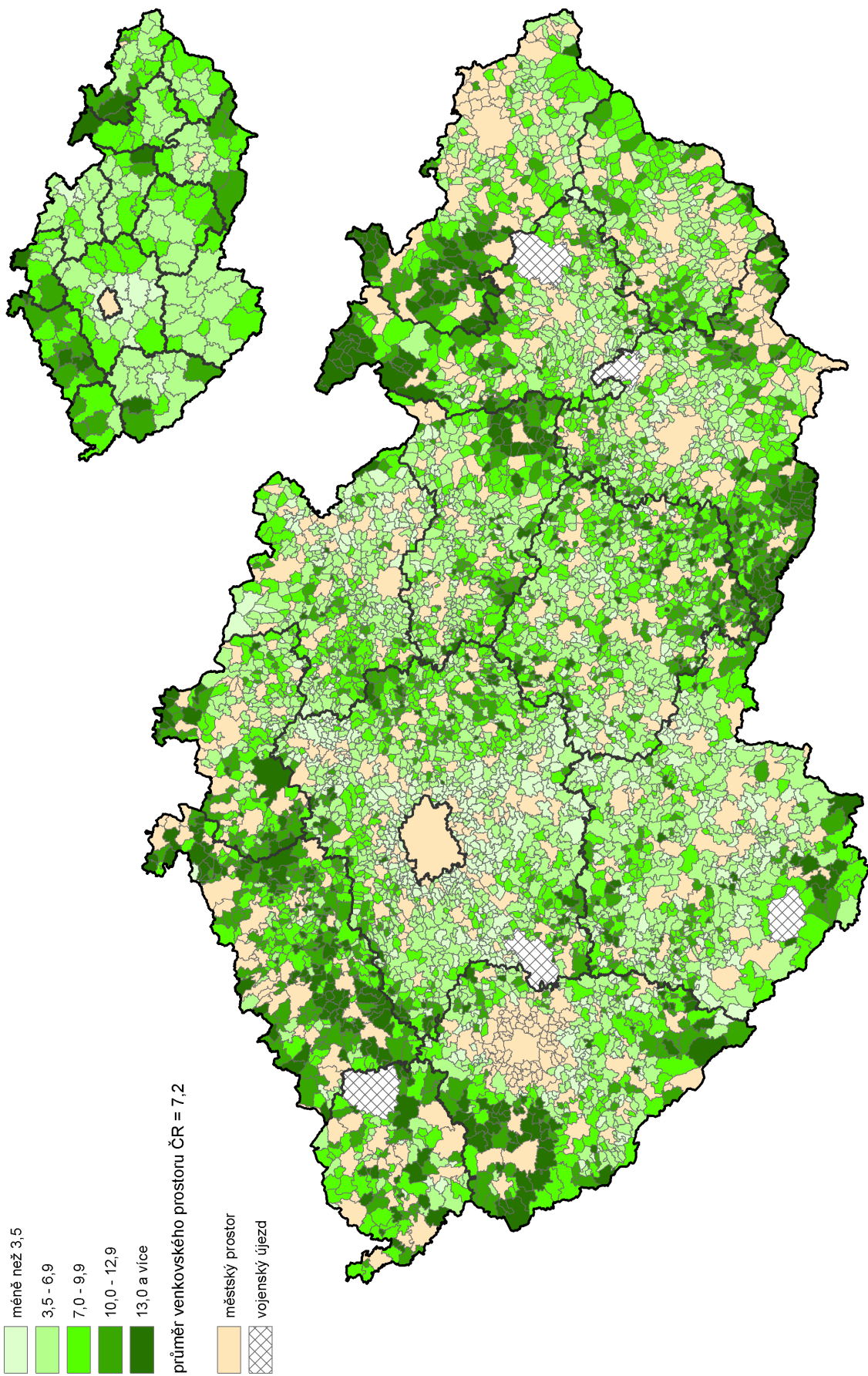
míra nezaměstnanosti v %

průměr venkovského prostoru ČR = 7,2

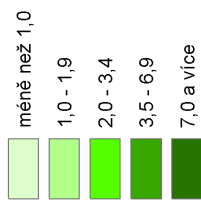
Míra nezaměstnanosti ve venkovském prostoru SO ORP

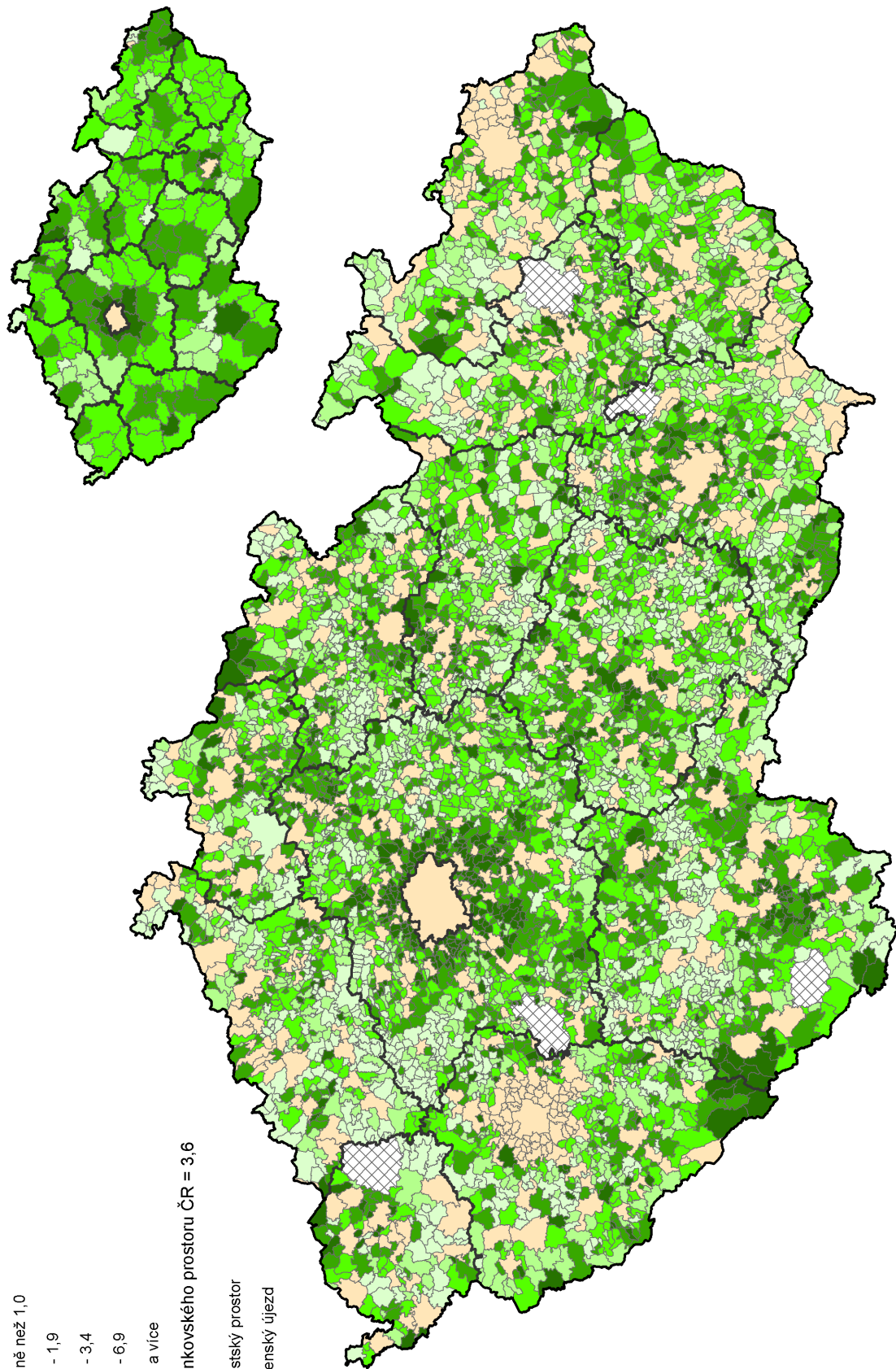
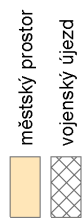
Dokončené byty v obcích venkovského prostoru v letech 2001 až 2008

Dokončené byty ve venkovském prostoru SO ORP

dokončené byty na 1 000 obyvatel
(roční průměr)

průměr venkovského prostoru ČR = 3,6

Příloha 1 Seznam ukazatelů ČSÚ k problematice venkova s daty dostupnými do úrovně obcí

Název ukazatele		Zdroj	Měřicí jednotka
4.1 Území, sídelní struktura, dostupnost			
4.1.1	Struktura pozemků podle druhu	ČÚZK	ha
4.1.2	Počet částí obcí	ČSÚ	počet
4.1.3	Počet ZSJ	ČSÚ	počet
4.1.4	Počet katastrů	ČSÚ	počet
4.1.5	Statut obce	ČSÚ	počet
4.1.6	Vzdálenost obcí od sídla kraje	mapy.cz	km
4.1.7	Časová dostupnost sídla kraje z obce	mapy.cz	min
4.1.8	Vzdálenost obcí od okresního města	mapy.cz	km
4.1.9	Časová dostupnost okresního města z obce	mapy.cz	min
4.1.10	Vzdálenost obcí od sídla SO ORP	mapy.cz	km
4.1.11	Časová dostupnost sídla SO ORP z obce	mapy.cz	min
4.2 Obyvatelstvo			
4.2.1	Počet obyvatel k 31. 12. podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.2	Střední stav obyvatel podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.3	Počet obyvatel k 1. 1. podle pohlaví (po promítnutí SLDB 2001)	ČSÚ	počet
4.2.4	Živě narození	ČSÚ	počet
4.2.5	Živě narození v manželství	ČSÚ	počet
4.2.6	Zemřelí podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.7	Zemřelí podle příčin úmrtí a pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.8	Potraty celkem	ČSÚ	počet
4.2.9	Umělá přerušeni těhotenství (ÚPT)	ČSÚ	počet
4.2.10	Počet sňatků	ČSÚ	počet
4.2.11	Počet rozvodů	ČSÚ	počet
4.2.12	Saldo stěhování podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.13	Saldo stěhování zahraniční podle pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.14	Průměrný věk podle pohlaví	ČSÚ	roky
4.2.15	Počet obyvatel podle jednoletých věkových skupin a pohlaví	ČSÚ	počet
4.2.16	Počet obyvatel podle pohlaví (údaje k 3. 3. 1991 a 1. 3. 2001)	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.17	Počet obyvatel podle věkové skupiny a pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.18	Rodinný stav obyvatel podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.19	Vzdělanostní struktura obyvatel podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.20	Náboženské vyznání podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.2.21	Narození v obci současného bydliště podle pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.3 Ekonomika			
4.3.1	Statistické jednotky typu podnik - celkem	ČSÚ (RES)	počet
4.3.2	Struktura podle odvětví	ČSÚ (RES)	počet
4.3.3	Struktura podle kategorie počtu zaměstnanců	ČSÚ (RES)	počet
4.3.4	Struktura podle vybrané právní formy	ČSÚ (RES)	počet
4.3.5	Ekonomické subjekty k 31. 12. zaregistrované v RES - celkem	ČSÚ (RES)	počet
4.3.6	Struktura podle odvětví	ČSÚ (RES)	počet
4.3.7	Struktura podle kategorie počtu zaměstnanců	ČSÚ (RES)	počet
4.3.8	Struktura podle vybrané právní formy	ČSÚ (RES)	počet
4.3.9	Ekonomické subjekty vzniklé v daném roce	ČSÚ (RES)	počet
4.3.10	Ekonomické subjekty zaniklé v daném roce	ČSÚ (RES)	počet
4.3.11	Vybrané ukazatele cestovního ruchu	ČSÚ	počet
4.4 Trh práce			
4.4.1	Nezaměstnanost - soubor ukazatelů	MPSV	počet
4.4.2	Ekonomicky aktivní celkem podle pohlaví a odvětví (údaje k 1. 3. 2001)	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.3	Ekonomicky neaktivní celkem podle pohlaví a odvětví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.4	Zaměstnaní celkem podle odvětví	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.5	Dojíždějící a vyjíždějící zaměstnaní podle pohlaví, věku, vzdělání, délky trvání cesty do zaměstnání	ČSÚ (SLDB)	počet
4.4.6	Počet pracovních míst celkem, podle odvětví a pohlaví	ČSÚ (SLDB)	počet

Příloha 1 Seznam ukazatelů ČSÚ k problematice venkova s daty dostupnými do úrovně obcí

dokončení

Název ukazatele		Zdroj	Měřicí jednotka
4.5 Bydlení, bytová výstavba			
4.5.1	Trvale obydlené domy celkem, v rodinných a bytových domech (údaje k 3. 3. 1991 a 1. 3. 2001)	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.2	Neobydlené domy celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.3	Trvale obydlené domy podle období výstavby v letech 1919 až 2001	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.4	Průměrné stáří domu celkem, v rodinných domech, bytových domech	ČSÚ (SLDB)	roky
4.5.5	Neobydlené byty v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.6	Obydlené byty přechodně v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.7	Byty sloužící k rekreaci v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.8	Byty nezpůsobilé k bydlení v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.9	Trvale obydlené byty celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.10	Osoby bydlící v trvale obydlených bytech v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.11	Byty podle způsobu vytápění	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.12	Počet trvale obydlených bytů podle pokojů celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.13	Celková plocha bytu v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.14	Průměr celkové plochy celkem, v rodinných a bytových domech na byt	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.15	Obytná plocha bytu v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.16	Průměr obytné plochy celkem, v rodinných a bytových domech na byt	ČSÚ (SLDB)	m ²
4.5.17	Byty se zavedeným plynem celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.18	Byty s připojením na veřejnou kanalizační síť v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.19	Počet obyt. místností 8 m ² a více celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.20	Byty v domech podle období výstavby v letech 1919 až 2001	ČSÚ (SLDB)	počet
4.5.21	Dokončené byty celkem, v rodinných a bytových domech	ČSÚ	počet
4.5.22	Obytná plocha dokončených bytů v rodinných a bytových domech	ČSÚ	m ²
4.5.23	Užitková plocha dokončených bytů v rodinných a bytových domech	ČSÚ	m ²
4.5.24	Hodnota dokončených bytů v rodinných a bytových domech	ČSÚ	tis. Kč
4.6 Vybavenost			
4.6.1	Mateřské školy - výskyt zařízení v obci, zapsané děti, počet tříd	ÚIV (ČSÚ)	
4.6.2	Základní škola 1. až 5. - výskyt zařízení v obci, počet žáků a tříd	ÚIV (ČSÚ)	
4.6.3	Základní škola 1. až 9. - výskyt zařízení v obci, počet žáků a tříd	ÚIV (ČSÚ)	
4.6.4	Samostatná ordinace praktického lékaře - pro dospělé, děti a dorost - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.5	Samostatná ordinace praktického lékaře - gynekologa - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.6	Samostatná ordinace stomatologa - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.7	Zařízení lékárenské péče - výskyt zařízení v obci, počet	ÚZIS (ČSÚ)	
4.6.8	Domy s pečovatelskou službou - výskyt zařízení v obci	Obce a KÚ	
4.6.9	Byty v domech s pečovatelskou službou	Obce a KÚ	počet
4.6.10	Knihovny včetně poboček - výskyt zařízení v obci, počet	MK	
4.6.11	Sportovní hřiště - výskyt zařízení v obci, počet	ČSTV	
4.6.12	Tělocvičny včetně školních - výskyt zařízení v obci, počet	ČSTV	
4.6.13	Připojení na veřejný vodovod	KÚ	
4.6.14	Připojení na kanalizační síť s ČOV	KÚ	
4.6.15	Plynofikace obce	Plynárenská společnost	
4.6.16	Pošta - výskyt v obci	Česká pošta	
4.6.17	Železniční stanice (zastávka) - výskyt v obci	ČD a další provozovatelé	

Příloha 2 Přehled obcí v Karlovarském kraji se zařazením do městského a venkovského prostoru

(obce jsou řazeny abecedně)

Název obce / města	Okres	Správní obvod obce s rozšířenou působností	Správní obvod pověřeného obecního úřadu	Výměra (ha) k 31. 12. 2008	Počet obyvatel k 31. 12. 2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	4. ČR
Abertamy	KV	Ost	Ost	869,6	1 449	166,6	V	V
Andělská Hora	KV	Kva	Kva	808,1	250	30,9	V	V
Aš	CH	Ass	Ass	5 585,5	13 373	239,4	M	M
Bečov nad Teplou	KV	Kva	Tou	1 980,5	986	49,8	V	V
Bochov	KV	KVa	Kva	9 564,6	2 036	21,3	V	V
Boží Dar	KV	Ost	Ost	3 796,6	193	5,1	V	V
Božičany	KV	KVa	KVa	766,1	612	79,9	V	V
Březová	KV	KVa	KVa	208,3	561	269,3	V	V
Březová	SO	Sok	Sok	5 959,0	2 741	46,0	M	V
Bublava	SO	Krs	Krs	614,5	339	55,2	V	V
Bukovany	SO	Sok	Sok	309,9	1 706	550,5	V	V
Citice	SO	Sok	Sok	540,7	881	162,9	V	V
Černava	KV	KVa	Nej	707,2	285	40,3	V	V
Čichalov	KV	KVa	Zlu	1 282,2	150	11,7	V	V
Dalovice	KV	KVa	KVa	627,5	1 884	300,2	M	V
Dasnice	SO	Sok	Sok	403,6	371	91,9	V	V
Děpoltovice	KV	KVa	KVa	1 287,4	323	25,1	M	V
Dolní Nivy	SO	Sok	Sok	1 879,5	315	16,8	V	V
Dolní Rychnov	SO	Sok	Sok	509,1	1 447	284,2	V	V
Dolní Žandov	CH	Che	Che	4 132,3	1 212	29,3	V	V
Drmoul	CH	MLa	MLa	637,3	865	135,7	V	V
Františkovy Lázně	CH	Che	Che	2 576,3	5 608	217,7	M	M
Habartov	SO	Sok	Sok	2 118,4	5 242	247,5	M	M
Hájek	KV	Ost	Ost	875,6	478	54,6	V	V
Hazlov	CH	Ass	Ass	2 789,0	1 634	58,6	V	V
Horní Blatná	KV	Ost	Ost	562,7	793	140,9	V	V
Horní Slavkov	SO	Sok	HSI	3 682,2	5 716	155,2	M	M
Hory	KV	KVa	KVa	787,7	211	26,8	M	V
Hradiště	KV	KVa	VUh	33 158,2	613	1,9	V	V
Hranice	CH	Ass	Ass	3 179,4	2 212	69,6	M	V
Hroznětín	KV	Ost	Ost	2 378,4	1 906	80,1	V	V
Cheb	CH	Che	Che	9 637,9	34 873	361,8	M	M
Chlum Svaté Maří	SO	Sok	Sok	470,4	296	62,9	V	V
Chodov	SO	Sok	Cho	1 426,0	14 211	996,6	M	M
Chodov	KV	KVa	Tou	816,1	153	18,8	V	V
Chyše	KV	KVa	Zlu	2 862,3	587	20,5	V	V
Jáchymov	KV	Ost	Ost	5 111,3	3 276	64,1	M	M
Jenišov	KV	KVa	KVa	518,0	676	130,5	M	V
Jindřichovice	SO	Krs	Krs	4 441,5	504	11,4	V	V
Josefov	SO	Sok	Sok	833,4	315	37,8	V	V
Kaceřov	SO	Sok	KyO	572,1	443	77,4	V	V
Karlovy Vary	KV	KVa	KVa	5 909,5	51 459	870,8	M	M
Kolová	KV	KVa	KVa	703,4	701	99,7	V	V
Krajková	SO	Sok	Sok	3 524,2	881	25,0	V	V
Královské Poříčí	SO	Sok	Sok	1 219,8	843	69,1	V	V
Kraslice	SO	Krs	Krs	8 133,6	7 108	87,4	M	M
Krásná	CH	Ass	Ass	2 184,7	481	22,0	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v Karlovarském kraji se zařazením do městského a venkovského prostoru

(obce jsou řazeny abecedně)

pokračování

Název obce / města	Okres	Správní obvod obce s rozšířenou působností	Správní obvod pověřeného obecního úřadu	Výměra (ha) k 31. 12. 2008	Počet obyvatel k 31. 12. 2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	4. ČR
Krásné Údolí	KV	KVa	Tou	916,3	441	48,1	V	V
Krásno	SO	Sok	HSI	2 536,0	724	28,6	V	V
Krásný Les	KV	Ost	Ost	2 269,6	220	9,7	V	V
Křížovatka	CH	Che	Che	1 412,8	295	20,9	V	V
Kynšperk nad Ohří	SO	Sok	KyO	2 331,3	5 034	215,9	M	M
Kyselka	KV	KVa	KVa	648,8	802	123,6	V	V
Lázně Kynžvart	CH	MLa	MLa	3 257,9	1 570	48,2	V	V
Libá	CH	Che	Che	2 663,0	706	26,5	V	V
Libavské Údolí	SO	Sok	KyO	228,9	587	256,5	V	V
Lipová	CH	Che	Che	4 579,2	679	14,8	V	V
Loket	SO	Sok	Lok	2 674,5	3 180	118,9	M	M
Lomnice	SO	Sok	Sok	1 384,8	1 165	84,1	V	V
Luby	CH	Che	Che	3 069,4	2 443	79,6	M	V
Mariánské Lázně	CH	MLa	MLa	5 181,1	13 758	265,5	M	M
Merklín	KV	Ost	Ost	2 341,9	1 113	47,5	V	V
Milhostov	CH	Che	Che	1 761,9	356	20,2	V	V
Milíkov	CH	Che	Che	1 947,3	233	12,0	V	V
Mírová	KV	KVa	KVa	389,7	274	70,3	M	V
Mnichov	CH	MLa	MLa	2 782,2	396	14,2	V	V
Nebanice	CH	Che	Che	938,8	308	32,8	V	V
Nejdek	KV	KVa	Nej	5 231,0	8 498	162,5	M	M
Nová Role	KV	KVa	KVa	1 353,3	4 106	303,4	M	M
Nová Ves	SO	Sok	HSI	2 695,4	288	10,7	V	V
Nové Hamry	KV	KVa	Nej	2 511,1	326	13,0	V	V
Nové Sedlo	SO	Sok	Cho	1 697,8	2 721	160,3	M	M
Nový Kostel	CH	Che	Che	4 371,1	569	13,0	V	V
Odrava	CH	Che	Che	1 264,8	218	17,2	V	V
Okrouhlá	CH	Che	Che	1 043,4	248	23,8	V	V
Oloví	SO	Krs	Krs	1 904,9	1 933	101,5	V	V
Ostrov	KV	Ost	Ost	5 042,2	17 357	344,2	M	M
Otovice	KV	KVa	KVa	441,7	597	135,2	M	V
Otročin	KV	KVa	Tou	3 582,2	522	14,6	V	V
Ovesné Kladruby	CH	MLa	MLa	1 807,9	123	6,8	V	V
Pernink	KV	Ost	Ost	1 571,3	955	60,8	V	V
Píla	KV	KVa	KVa	710,8	446	62,8	V	V
Plesná	CH	Che	Che	1 925,6	2 072	107,6	M	V
Podhradí	CH	Ass	Ass	636,4	179	28,1	V	V
Pomezí nad Ohří	CH	Che	Che	1 070,4	138	12,9	V	V
Potůčky	KV	Ost	Ost	3 202,0	412	12,9	V	V
Poustka	CH	Che	Che	697,3	157	22,5	V	V
Prameny	CH	MLa	MLa	2 460,6	145	5,9	V	V
Přebuz	SO	Krs	Krs	2 978,9	77	2,6	V	V
Pšov	KV	KVa	Zlu	4 870,7	603	12,4	V	V
Rotava	SO	Krs	Krs	1 202,7	3 463	287,9	M	M
Rovná	SO	Sok	Sok	4 412,4	599	13,6	V	V
Sadov	KV	KVa	KVa	1 934,2	1 144	59,2	V	V
Skalná	CH	Che	Che	2 343,7	1 930	82,4	V	V

Příloha 2 Přehled obcí v Karlovarském kraji se zařazením do městského a venkovského prostoru

(obce jsou řazeny abecedně)

dokončení

Název obce / města	Okres	Správní obvod obce s rozšířenou působností	Správní obvod pověřeného obecního úřadu	Výměra (ha) k 31. 12. 2008	Počet obyvatel k 31. 12. 2008	Hustota zalidnění (osoby/km ²)	Prostor (M - městský, V - venkovský)	
							varianta kapitoly:	
							2. krajská	4. ČR
Smolné Pece	KV	KVa	Nej	645,0	124	19,2	V	V
Sokolov	SO	Sok	Sok	2 290,7	24 467	1 068,1	M	M
Stanovice	KV	KVa	KVa	3 161,2	537	17,0	V	V
Stará Voda	CH	MLa	MLa	5 402,1	492	9,1	V	V
Staré Sedlo	SO	Sok	Lok	649,8	848	130,5	V	V
Stráž nad Ohří	KV	Ost	Ost	2 897,4	617	21,3	V	V
Stružná	KV	KVa	KVa	1 260,3	534	42,4	V	V
Stříbrná	SO	Krs	Krs	3 354,7	429	12,8	V	V
Svatava	SO	Sok	Sok	1 158,4	1 603	138,4	V	V
Šabina	SO	Sok	KyO	506,6	302	59,6	V	V
Šemnice	KV	KVa	KVa	1 320,1	569	43,1	V	V
Šindelová	SO	Krs	Krs	3 833,0	261	6,8	V	V
Štědrá	KV	KVa	Zlu	3 656,3	548	15,0	V	V
Tatrovice	SO	Sok	Cho	1 012,8	167	16,5	V	V
Teplá	CH	MLa	MLa	11 323,2	3 086	27,3	M	M
Teplička	KV	KVa	KVa	455,6	95	20,9	V	V
Těšovice	SO	Sok	Sok	118,7	155	130,6	V	V
Toužim	KV	KVa	Tou	9 852,6	3 815	38,7	M	M
Trstěnice	CH	MLa	MLa	1 549,7	348	22,5	V	V
Třebeň	CH	Che	Che	2 169,9	412	19,0	V	V
Tři Sekery	CH	MLa	MLa	4 119,4	855	20,8	V	V
Tuřany	CH	Che	Che	611,1	120	19,6	V	V
Útvina	KV	KVa	Tou	3 781,3	593	15,7	V	V
Valeč	KV	KVa	Zlu	1 713,7	385	22,5	V	V
Valy	CH	MLa	MLa	428,8	386	90,0	V	V
Velichov	KV	Ost	Ost	235,1	538	228,8	V	V
Velká Hleďsebe	CH	MLa	MLa	455,4	2 201	483,3	M	M
Velký Luh	CH	Che	Che	451,9	144	31,9	V	V
Verušičky	KV	KVa	Zlu	1 812,6	371	20,5	V	V
Vintířov	SO	Sok	Cho	1 435,7	1 157	80,6	V	V
Vlkovice	CH	MLa	MLa	492,2	125	25,4	V	V
Vojkovice	KV	Ost	Ost	699,5	633	90,5	V	V
Vojtanov	CH	Che	Che	1 019,2	206	20,2	V	V
Vrbice	KV	KVa	Zlu	765,9	182	23,8	V	V
Vřesová	SO	Sok	Cho	312,6	509	162,8	V	V
Vysoká Pec	KV	KVa	Nej	1 335,7	314	23,5	V	V
Zádub-Závišín	CH	MLa	MLa	632,0	296	46,8	V	V
Žlutice	KV	KVa	Zlu	5 303,4	2 670	50,4	M	V

Pozn.: Tučným písmem jsou zvýrazněny obce se statutem města platným k 31. 12. 2008.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

- [1] Rozvoj venkova v Karlovarském kraji v letech 2000 až 2006, (Podklady pro diskusi o vymezení venkova). ČSÚ, Karlovy Vary, 2008
- [2] Varianty vymezení VENKOVA a jejich zobrazení ve statistických ukazatelích v letech 2000 až 2006. ČSÚ, Praha, 2008 (informace o regionech, městech a obcích, kód e-13-80-08)
- [3] Strukturální výsledky za zemědělství v roce 2007, Analytické vyhodnocení. ČSÚ, Praha, 2009 (Životní prostředí, zemědělství; kód 2127-09)
- [4] Politika rozvoje venkova v období 2007 – 2013, Evropská komise, http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_cs.htm
- [5] Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013, MZe ČR, Praha, duben 2006
- [6] Program rozvoje venkova ČR na období 2007 – 2013, MZe ČR, VÚZE Praha, Praha, listopad 2008, <http://www.mze.cz/Index.aspx?typ=2&ch=74&ids=2406&val=2406>
- [7] Národní strategický referenční rámec ČR 2007 – 2013, 2007, http://www.vlada.cz/assets/media-centrum/predstavujeme/NSRR_final_1.pdf
- [8] Strategie regionálního rozvoje České republiky MMR ČR, Praha, květen 2006
- [9] Venkov, typologie venkovského prostoru, Radim Perlín, 1998, <http://web.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>
- [10] Prostorový rozvoj a plánování jako společné téma regionální politiky, územního plánování a evropské integrace, Sborník ze semináře, MMR ČR a VŠE Praha, Praha 15. 6. 2006
- [11] Poziční dokument menších měst a venkova – Rozvoj venkova v letech 2007 – 2013 financovaný z prostředků Společné zemědělské politiky a Politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU, SMO
- [12] Dojížděkový přístup k vymezení městského, příměstského a venkovského obyvatelstva v České republice, Jana Vobecká *in* Demografie 1/2009, str. 14 - 23
- [13] Venkovský prostor a jeho oživení, Jan Binek a kol., GaREP, Brno, 2007, Základní metodicko-teoretické poznatky z výzkumného úkolu MMR WB 29- 04
- [14] Kohezní politika: Osídlení v České republice, Partnerství měst a venkova. L. Kašparová, M. Půček a kolektiv, MMR Praha, ÚÚR Brno, 2009
- [15] Regionální operační program NUTS II Severozápad pro období 2007 – 2013, Region soudržnosti NUTS II Severozápad, 9. listopadu 2007
- [16] Program rozvoje Karlovarského kraje 2007 - 2013, aktualizace schválena zastupitelstvem kraje 18. září 2008, http://www.kr-karlovarsky.cz/kraj_cz/nav_krajsky_urad/dokumenty/koncepce/seznam/PRKK2007_2013.htm

Internetové adresy:

Český statistický úřad - <http://www.czso.cz/>

Ministerstvo pro místní rozvoj - <http://www.mmr.cz/>

Ministerstvo zemědělství - <http://www.mze.cz/>

Ministerstvo životního prostředí - <http://www.mzp.cz/>

Ministerstvo financí - <http://www.mfcr.cz/>

Ústav územního rozvoje Brno - <http://www.uur.cz/>

Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem - <http://www.uhul.cz/>

INFO VENKOV - nový portál zaměřený na rozvoj venkova (připravuje Ústav zemědělských a potravinářských informací) - <http://www.infovenkov.cz/>